

ព្រះ

ក្រុងប៊ីជកបាទី

និង

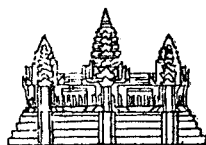
សេចក្តីប្រាប់ភាសាខ្មែរ

សុត្តន្តបិដក

បង្ហាញបដិកាយ ឧបទិបទ្គណ្ឌសក

និវេទនា

២៨

បោះពុម្ពលើកទី ២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៦

គ.ស. ១៩៦៣

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

ឧបរបណ្ណាសកំ

នវមោ ភាគោ

វិភង្គវគ្គោ

បឋមំ ភទ្ទេកវត្ថុសុត្ថំ

[១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិ-
យំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាជបិណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។ ភគវា
ឯតទវេច ភទ្ទេកវត្ថុស្ស វេ ភិក្ខុវេ ឧទ្ទេសញ្ច
វិភង្គញ្ច ទេសិស្សាមិ នំ សុណាថ សាធុកំ^(១) មន-
សិកវេច ភាសិស្សាមិ ។ ឯវំ ភទ្តេតិ ខោ តេ
ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ឧបរិបណ្ណាសកៈ

នវមភាគ

វិភង្គវិគ្គ

ភទ្ទេកវត្ថុសូត្រ ទី ១

[១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសា-
វត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុកងទីនោះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវឧទ្ទេស គឺមាតិកាជាគ្រឿងសំដែង
ឡើង នឹងវិកង្គគឺបទជាគ្រឿងចែកដោយពិស្តារ របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រី
មួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់នូវសូត្រ
នោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុ
ទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្កកសកំ

(២) ភក្កវា ឯតទេវោច

អត្ថំ ឆាន្ទាកមេយ្យ

នប្បដិកេដ្ឋំ អនាគតំ

យទត្ថតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហំ អសង្កប្បំ

តំ វិទ្យា មនុព្រហ្មយេ

អជ្ឈេ កិច្ចមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ នោ សង្ករន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុនា

ឯវិហារិមាតាបំ

អហោរត្ថមតន្តំ

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ^(១) ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

(២) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា បុគ្គល
 មិនគប្បីការឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលកន្លងទៅហើយ
 មិនគប្បីប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់មកដល់ទេ ព្រោះ
 បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ
 បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់
 មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក្នុងទីនោះៗ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់ នូវព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនរសេសសាមី^(១) និងមិនបានកម្រើក (ដោយពួក
 កិលេស) គប្បីចម្រើនឲ្យឆ្ងាយៗ នូវផលសមាបត្តិ ដែល
 ជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿង
 ដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណា នឹងដឹង
 ថា សេចក្តីស្លាប់ នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការ
 តទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ
 មិនមានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ទុកហើយ តែង
 ហៅបុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ ជាអ្នកមានព្យា-
 យាមដុតកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់យប់និង
 ថ្ងៃនោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

វិវត្តវគ្គស្ស រក្សាវគ្គសុត្តេ អនាគតប្បដិក្ខុតា

(៣) កថញ្ច ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។

ឯវិរុចោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ ស-

មន្ទានេតិ ឯវិវេទនោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ

នន្តំ សមន្ទានេតិ ឯវិសញ្ញោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ

តត្ថ នន្តំ សមន្ទានេតិ ឯវិសង្ខារោ អហោសី អតី-

តមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមន្ទានេតិ ឯវិវិញ្ញាណោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមន្ទានេតិ ។

ឯវិ ចោ ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។

(៤) កថញ្ច ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។ ឯវិរុចោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន សមន្ទានេតិ

វិញ្ញាណ ក្នុងកាលបរិច្ឆេទ លេខប្រាំបី ឬប្រាំបួន ឬប្រាំមួយ

(៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណ្នាក់ណាដែលបញ្ចក្ខន្ធ
ដែលក្នុងនោះហើយ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលណ្នាក់ណាដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តី
ត្រេកអរក្នុងរូបនោះថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលដែលក្នុង
ទៅហើយ ប្រព្រឹត្តទៅតាមកណ្តា ក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមាន
វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
សញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្ត
ទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញមាន
សង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
វិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណ្នាក់ណាដែលបញ្ចក្ខន្ធ ដែលក្នុងនោះ
ហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៤) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណ្នាក់ណាដែលបញ្ចក្ខន្ធ
ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេក-
អរ ក្នុងរូបនោះថា អាត្មាអញ មានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្កកសកំ

ឯវិវេទនោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន
 សមន្ទានេតិ ឯវិសញ្ញោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ
 តត្ថ នន្តិ ន សមន្ទានេតិ ឯវិសង្ខារោ អហោសី
 អតីតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្ទានេតិ ឯវិ-
 វិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន
 សមន្ទានេតិ ។ ឯវិ ចោ ភិក្ខុវេ អតីតំ នាម្យាកមេ-
 តិ ។

[៥] កថញ្ច ភិក្ខុវេ អនាគតំ បដិកម្ពតិ ។

ឯវិវេទោ សិយំ អនាគតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្តិ . ស-
 មន្ទានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិ-
 យំ ។ បេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមន្ទានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្ទានេតិ ។
 ឯវិ ចោ ភិក្ខុវេ អនាគតំ បដិកម្ពតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិយទ្ទក្ខណៈ

មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញ
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេក
 អរ ក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអាចឡេះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែល
 កន្លងទៅហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រាថ្នាថា បញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជា
 អនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងរូប
 នោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មានសង្ខារយ៉ាង
 នេះ ។ បេ ។ វេទនាប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណនោះថា
 សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលប្រាថ្នាថា បញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តន្តស្ស វាទេកវត្ថុសុត្តេ អនាគតំ នប្បដិក្ខតំ

(៦) កថញ្ចា ភិក្ខុវេ អនាគតំ នប្បដិក្ខតំ ។

ឯវិវាទោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន ស-

មទ្ធានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ

។ បេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ

សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន សមទ្ធានេតិ ។

ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ អនាគតំ នប្បដិក្ខតំ ។

(៧) កថញ្ចា ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស សំ-

ហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុព្វជនោ អរិយានំ

អនុស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្ម អរិដ្ឋ-

តោ សប្បវិសានំ អនុស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោ-

វិទោ សប្បវិសធម្ម អរិដ្ឋតោ រូបំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ

រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្ថនំ វា រូបំ រូបសី វា អត្តានំ

វិវត្តគ្រូ កម្មវិធីសូត្រ សេចក្តីមិនបង្កយក្នុងទស្សនាវដ្តី

(៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាល
 ជាអនាគតនោះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងរូបនោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 វិញ្ញាណនោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធក្នុង
 កាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលរសេមរសាម (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ)
 ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បច្ចុប្បន្នក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកមិន
 ឈ្លាស ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិន
 បានជួបប្រទះ នូវសប្បុរសទាំងឡាយ មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស
 មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន
 ពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន ឬនូវខ្លួនថាមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសិទ្ធសក្កំ

វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិ
 ភិក្ខុវេ ខោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

(៨) កថញ្ច ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 ន សំហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ
 អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម
 សុវិនិច្ឆោតា^(១) សប្បវិសានំ ទស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស
 កោវិទោ សប្បវិសធម្ម សុវិនិច្ឆោតា ន រូបំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ
 ន រូបស្មី វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ
 ។ បេ ។ ន សង្ខារេ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
 វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិ ខោ
 ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពាន្តសក្ការៈ

ក្នុងរូប ពិចារណាយើង ឮវេទនា ។ បេ ។ ឮសញ្ញា ។ បេ ។ ឮសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ ឮវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ឮខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ ឮវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន ឬឮខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ ជាអ្នកបានច្ចូបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឆ្ងោសវែកឆ្ងោសធម៌របស់ព្រះអរិយៈ បានហាត់ល្អ ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ បានច្ចូបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស ឆ្ងោសវែកឆ្ងោសធម៌របស់សប្បុរស បានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនពិចារណាយើងរូបថាជាខ្លួន មិនពិចារណាយើងខ្លួនថាមានរូប មិនពិចារណាយើងរូបថាមានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាយើងខ្លួនថាមានក្នុងរូប មិនពិចារណាយើងវេទនា ។ បេ ។ មិនពិចារណាយើងសញ្ញា ។ បេ ។ មិនពិចារណាយើងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនពិចារណាយើងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន មិនពិចារណាយើងខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ មិនពិចារណាយើងវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាយើងខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

រិក្ខុវគ្គសូត្រ កថាខណ្ឌសូត្រ កថាខណ្ឌកថា

(៧) អតីតំ នាម្យាគមេយ្យ
 នប្បដិកេន្ទ្រំ អនាគតំ
 យនតីតម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាគតំ
 បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ នម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហារំ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សហយេ
 អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហំ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុនា
 ឯវិវិហារិមាតាប៌
 អហោរត្តមតន្តិ
 តំ វេ កន្តេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិត្តេត មុនីតិ ។

កែតម្រូវ កម្រិតសុត្រ កាត់បន្ថយអ្នកមានកម្រិតមួយច្រើន

(៧) បុគ្គលមិនគប្បីអាចទ្រព្យភាគណៈនៃបញ្ចក្ខណៈអតីត មិនគប្បី
 ប្រាថ្នា នូវបញ្ចក្ខណៈអនាគតឡើយ ព្រោះបញ្ចក្ខណៈជា
 អតីត បញ្ចក្ខណៈនោះ ក្នុងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខណៈជា
 អនាគត បញ្ចក្ខណៈនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
 ណា ពិចារណាយើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ ។
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេម
 រសាមនិងមិនកម្រើកហើយ គប្បីចំរើនផលសមាបត្តិ ដែល
 ជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះឲ្យឃើញ ។ ឯការព្យាយាមជា
 គ្រឿងផុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិធីនេះឯង អ្នកណា អាច
 ដឹង ថាសេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងវិធីស្មោះត្រង់ ព្រោះថាការត-
 ទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ មិន
 មានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ទុកហើយ តែងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមផុតកិលេស
 កិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់វិធីនិងយប់នោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចំរើន ។

សត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

ភទ្ទេករត្ថស្ស វេ ភិក្ខុវេ ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច

ទេសិស្សាមីតិ ។ ឆេតិ យន្តិ វត្ថិ ឆេមេតិ បដិច្ច

វត្ថនិ ។ ឆេមេវេច ភកវា អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភ-

កវតោ ភាសិតិ អភិនិទ្ធានិ ។

ភទ្ទេករត្ថស្តំ បឋមំ និព្វិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបវិបស្សនសកៈ

មាលកិកុទាំងឡាយ គឺថាគតនឹងសំដែងនូវទេសគម្ពីរកានិវិភង្គ
គឺភាជនីយ របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។
ពាក្យណា ដែលគឺថាគតពោលហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ពាក្យនោះ
គឺថាគតពោលសំដៅហេតុនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
ភាសិតនេះចប់ហើយ ពួកកិកុទាំងនោះក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយនឹង
ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ រឿងពរត្តសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ អាណន្តកថាវគ្គសូត្រំ

[១០] ឯវុច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
 សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រាមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អា-
 នន្ទោ ឧបជ្ឈានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
 សន្នុស្ស័តិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ
 កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច កាសតិ ។

[១១] អថខោ ភក្កវា សាយណ្ឌសមយំ បដិ-
 សល្លាតា វុដ្ឋិតោ យេនុបជ្ឈានសាលា តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្ថា បញ្ញត្តិ អាសនេ និស័ទិ ។ និសង្ក
 ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ កោ នុ ខោ
 ភិក្ខុវេ ឧបជ្ឈានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
 សន្នុស្ស័សិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្ប-
 ហំសេសិ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច
 អភាស័តិ ។ អាយស្មា កន្ថេ អាណន្ទោ

អាណត្តិក្នុងវិស្វកម្ម ទី ២

(១០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង ព្រះមាននូវមានអាយុ បានពន្យល់
ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា
ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងនូវឧទ្ទេស គឺមាតិកា និងវិក័ត្ត
គឺភាជនីយ របស់បុគ្គលដែលមានពត្រឹមួយដ៏ចម្រើន ។

(១១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញចាកផល-
សមាបតិក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ចូលទៅឯឧបដ្ឋានសាលា លុះចូលទៅ
ដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេត្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់ស្រេចហើយ ទើបគ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកណាហ្ន៎ ពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យ
អាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយ
សំដែងនូវឧទ្ទេសនិងវិក័ត្ត របស់បុគ្គលដែលមានពត្រឹមួយដ៏ចម្រើន ។
ពួកភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមាននូវមានអាយុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបទស្ថានកំ

ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ^(១) ធម្មិយា កថាយ សន្ត-
 ស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ
 កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសីតិ ។
 អថោ ភកវា អាយស្មន្តំ អានន្តំ អាមន្តេសិ
 យថាកបំ បន ភំ អានន្ត ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
 សន្តស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ-
 សេសិ កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសីតិ ។

[១២] ឯវំ ចោ អហំ កន្តេ ភិក្ខុ ធម្មិយា ក-
 ថាយ សន្តស្សេមិ^(២) សមាទបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្ប-
 ហំសេមិ កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសី

អតីតំ នាជ្ជាកមេយ្យ

នប្បដិកន្តេ អនាគតំ

យទតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

១ ម. ភិក្ខុនំ ។ ២ ម. សន្តស្សេសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានកៈ

លោកពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
ដោយធម្មិកថា កងទុបដានសាលា ហើយសំដែងនូវទុទេសនិងវិក័ត្ត
របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះកាន់នូវមានកាយថា ម្ចាស់កាន់នូវ ចុះអ្នកពន្យល់
ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយដោយធម្មិកថា
ហើយសំដែងនូវទុទេសនិងវិក័ត្ត របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
ដូចម្តេចខ្លះ ។

(១២) ព្រះកាន់នូវក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
ព្រះអង្គពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវទុទេសនិងវិក័ត្ត របស់បុគ្គលអ្នកមាន
រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះថា

បុគ្គលមិនត្រូវអាឡោះកាលយន្តរបញ្ចក្ខន្ធដែលកន្លងទៅហើយ

ទេ មិនគប្បីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដែលជាអនាគតឡើយ ព្រោះ

បញ្ចក្ខន្ធណាជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ

បញ្ចក្ខន្ធណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់

វិក្កុតស្ស អាទន្តរទេវតស្សត្ថេ អភិពាទ្ធាធម៌

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សន៍
 អសំហំ អសង្កប្បំ
 តំ វិទ្យា មនុស្សហយេ
 អដ្ឋេវ តិច្ឆមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហំ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ឆនា
 ឯវិវិហារិមាតាបី
 អហោរត្ថមតន្តិតំ
 តំ វេ កន្ថេករត្ថោតំ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុន្តិតំ^(១) ។

[១៣] កតញ្ញាវសោ អតីតំ អន្តាគមេតិ ។
 ឯវិវិហោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិតំ តត្ថ នន្តិ ស-
 មន្តានេតិ ឯវិវេទនោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិតំ
 តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ឯវិសញ្ញោ អហោសី

១ ម. ពិភិលោ ឧត្តិ ។

វិវត្តវគ្គ អាទន្តរទ្វេករុស្ត្រ សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

បុគ្គលណាពិចារណាយើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក្នុងទីនោះ។
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេម
 រសាម មិនបានកម្រើកនោះហើយ គប្បីចម្រើននូវផលស-
 មាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះឲ្យឡើយ ។ ឯ
 ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះ
 ឯង អ្នកណាអាចដឹងថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន
 ព្រោះថា ការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏
 ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញស្ងប់ទុកតែងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅ
 កិលេស មិនខ្ជិលប្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់នោះឯង ថាជា
 អ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

(១៣) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
 ត្រឹមដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងរូបនោះថា អាត្មា
 អញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុង
 វេទនានោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ សមន្ទានេតិ ឃុំសង្ខារោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ សមន្ទានេតិ

ឃុំវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ

សមន្ទានេតិ ។ ឃុំចោ អារុសោ អតីតំ អន្ទាគមេតិ ។

(១២) កថញ្ញារុសោ អតីតំ នាមន្ទាគមេតិ ។

ឃុំចោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន ស-

មន្ទានេតិ ឃុំវេទនោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ

នន្តំ ន សមន្ទានេតិ ឃុំសញ្ញោ អហោសី អតីត-

មន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន សមន្ទានេតិ ឃុំសង្ខារោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន សមន្ទានេតិ

ឃុំវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន

សមន្ទានេតិ ។ ឃុំចោ អារុសោ អតីតំ នាមន្ទាគមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្វីបនិកាយៈ

ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះ

ថា អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាម

នូវតណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង

កាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមានឈ្មោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ

ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(១២) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនមានឈ្មោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែល

ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងរូបនោះ

ថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម

នូវតណ្ហាក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា

អតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវតណ្ហាក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញ

មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា

ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល

ជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញ

មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល

មិនមានឈ្មោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តវគ្គស្ស កាមត្ថកទ្វេករត្ថសុត្តេ អនាគតំ ឈ្មួញកង្ខតំ

(១៥) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ បដិកង្ខតំ ។
 ឯវិវត្តោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមម្មា-
 នេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមម្មានេតិ ។ ឯវិ
 វោ អាវុសោ អនាគតំ បដិកង្ខតំ ។

(១៦) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ នប្បដិកង្ខតំ ។
 ឯវិវត្តោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន ស-
 មម្មានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន សមម្មា-
 នេតិ ។ ឯវិវោ អាវុសោ អនាគតំ នប្បដិកង្ខតំ ។

វិវត្តវត្ថុ អានុក្ករទ្វេករត្ថសូត្រ លេខព្រឹមនប្រាជ្ញានុបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត

(១៥) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលប្រាថ្នានុវចនាក្នុងអនាគត តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងរូបនោះថា សូមឲ្យ
 ភាគាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ
 ។ ចេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណនោះថា សូមឲ្យភាគាអញ មាន
 វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
 ប្រាថ្នានុវចនាក្នុងរូបជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានុវចនាក្នុង ជាអនាគត
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងរូបនោះថា សូម
 ឲ្យភាគាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាង
 នេះ ។ ចេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងវិញ្ញាណនោះ សូមឲ្យភាគាអញមាន
 វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
 មិនប្រាថ្នានុវចនាក្នុងអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(១៧) កតញ្ចាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 សំហារតិ ។ ឥធាវុសោ អស្សុតវា បុប្ផជ្ឈនោ អរិយានំ អ-
 ទស្សារី អរិយធម្មស្ស អគោវិនោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ
 សប្បវិសានំ អទស្សារី សប្បសុវធម្មស្ស អគោវិនោ
 សប្បវិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រួមស្មី វា អត្តានំ
 វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។
 ឯវំ ខោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

(១៨) កតញ្ចាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហារតិ ។ ឥធាវុសោ សុតវា អរិយស្សាវគោ អរិ-
 យានំ ទស្សារី អរិយធម្មស្ស គោវិនោ អរិយ-
 ធម្មេ សុវិនីតោ សប្បវិសានំ ទស្សារី សប្បវិស-
 ធម្មស្ស គោវិនោ សប្បវិសធម្មេ សុវិនីតោ ន
 រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពណ្ណសកៈ

[១៧] ម្នាលអារុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកអរិយៈ ជាអ្នកមិនយល់ធម៌ របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះ នឹងពួកសប្បុរស មិនយល់ធម៌របស់សប្បុរស មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស វេមន៍ ពិចារណាឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូប នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ វេមន៍ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន នូវខ្លួនថាមានក្នុង វិញ្ញាណ ។ ម្នាលអារុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨] ម្នាលអារុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា បច្ចប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោ អរិយសាវ័កក្នុងលោក នេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ បានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ យល់ធម៌របស់ ព្រះអរិយៈ បានហាត់ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញពួក សប្បុរស យល់ធម៌របស់សប្បុរស បានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប

រីក្ខត្តស្ស អាទុក្ខក្កេរត្តស្សត្ថេ កក្កេរត្តកាលោ

ន អត្ថនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្ថានំ ន
 វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញា ។ បេ ។ ន សង្ខារ
 ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្ថតោ សមនុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្ថានំ ន អត្ថនំ វា វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្ថានំ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ
 បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

(១៩) អតីតំ នាមាគមេយ្យ

នប្បដិក្ខេន្ធ អនាគតំ

យនតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហារំ អសង្កប្បំ

តំ វិជ្ជា មនុព្រហយេ

អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

រំកិល ឆាន់រក្សាស្រុក ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្យបច្ច័យ

មិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណានូវខ្លួនថាមានក្នុង
 រូប មិនពិចារណាឃើញនូវវេទនា ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនពិចារណា
 ឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
 មិនពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាឃើញនូវ
 ខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម
 ក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(១៩) បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិន
 គប្បីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតទេ ព្រោះថាបញ្ចក្ខន្ធណា
 ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធ
 ណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយ
 ទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទី
 នោះ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វានដែលមិន
 រសេមរសាម មិនកម្រើកហើយ គប្បីចម្រើនឱ្យរឿយ ។ នូវ
 ផលសមាធិ ដែលជាអារម្មណ៍នៃព្រះនិព្វាននោះ ឯការ
 ព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ នោ សុត្តន្តន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុដ្ឋា

ឯវិហារមាតាបី

អហោរត្តមត្ថន្តិតំ

តំ វេ កន្តេករត្ថោតំ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុន្តិតំ ។

ឯវិ ខោ អហំ កន្តេ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
សន្តស្សេសី សមាទិបេសី សមុត្តេជេសី សម្បហំ-
សេសី កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសិតំ ។

[២០] សាធុ សាធុ អាទន្ទ សាធុ ខោ ភិក្ខុ
អាទន្ទ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ សន្តស្សេសី សមា-
ទិបេសី សមុត្តេជេសី សម្បហំសេសី កន្តេករត្តស្ស
ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសិតំ

អត្ថិតំ នាម្យាគមេយ្យ ។ ប ។

តំ វេ កន្តេករត្ថោតំ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុន្តិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានភាពៈ

អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន
 ព្រោះថា ការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុដែលមានសេនា
 ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនីជាអ្នកស្លាប់ទុក តែង
 ហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាម
 ដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់
 នោះឯង ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮរាល់ពួកភិក្ខុឲ្យកាន់យក
 ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវទុទ្ទេស
 នឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះឯង ។

(២០) ម្នាលអានន្ទ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលអានន្ទ
 អ្នកបានឮរាល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវទុទ្ទេសនឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើនថា

បុគ្គល មិនគប្បីអាចឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជាអតីត
 ។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្លាប់ទុក រមែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ដូច្នេះនោះត្រឹមត្រូវហើយ ។

រឿងក្មេងៗ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន

[២០] ក្មេងៗ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ បេ ។

ឯង ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ ក្មេងៗ អាណន្ត

អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ បេ ។ ឯង ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍

អតីតភាពមុន ។ ក្មេងៗ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន

។ បេ ។ ឯង ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។

ក្មេងៗ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ បេ ។ ឯង

ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ ក្មេងៗ

អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ បេ ។ ឯង

ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ ក្មេងៗ

អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។ បេ ។

ឯង ខ្ញុំ អាណន្ត អន្តរាគមន៍ អតីតភាពមុន ។

វិញ្ញាណ អានន្តរទ្វេកត្ថសត្រ បេចក្តីអាឡោះអាជ្ញយបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថ

(២១) ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គល អាឡោះអាជ្ញយបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថ

តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលអាឡោះអាជ្ញយបញ្ចក្ខន្ធា

អត្ថយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលមិនអាឡោះអាជ្ញយបញ្ចក្ខន្ធា

អត្ថ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលមិនអាឡោះអា-

ជ្ញយបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលប្រាថ្នា

បញ្ចក្ខន្ធាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលប្រាថ្នា

នូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលមិនប្រាថ្នា

នូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលមិន

ប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គលរសេម

រសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គល

រសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្នយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ត បុគ្គល

មិនរសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់

អានន្ត បុគ្គលមិនរសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្នយ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២២) អតីតំ នាហ្មាតមេយ្យ ។ វេ ។

តំ វេ ភន្តេកវត្ថោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតំ ។

ឥនមវោច ភកវា អត្ថមនោ អាយស្មា អានន្តោ
ភកវតោ ភាសិតំ អភិនិដ្ឋិតំ ។

អានន្តរទ្វេរត្ថសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាសកៈ

(២២) បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា

ជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ត
មានកាយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងកាសិតរបស់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ។

ចប់ អានន្តរាជេរត្តសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ មហាកថាសភទ្កេកវត្ថុសុត្តំ

[២៣] ឯវង្ខេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា

រាជគមោ វិហាវតិ តថោនាវាមេ ។ អថខោ អាយស្មា

សមិទ្ធិ រត្តិយា បច្ចុសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន

តថោនោ តេនុបសង្កមិ កត្តានិ បរិសិញ្ចិតំ ។ ត-

ថោនេ កត្តានិ បរិសិញ្ចិតា បច្ចុត្តរិតា ឯកច្ឆរិរោ

អដ្ឋាសិ កត្តានិ បុព្វាបយមាណោ^(១) ។ អថខោ អញ្ញ-

តវា ទេវតា អភិក្កន្ធាយ រត្តិយា អភិក្កន្ធវណ្ណា កេ-

វលកប្បំ តថោនំ ឱកាសេត្វា យេនាយស្មា សមិទ្ធិ

តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិតា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

[២៤] ឯកមន្តំ វិតា ខោ សា ទេវតា អាយ-

ស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯតទរោច ជារសិ ទំ ភិក្ខុ កន្ទេ-

ករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ។ ន ខោ អហំ

អាវុសោ ជារមិ កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច

មហាក្សត្រក្រុងក្រចេះ ទី ៣

(២៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រេចព្រះឥរិយាបថ ក្នុងតេជោទាម ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ គ្រាពោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ ក្រោកឡើងក្នុង
បច្ចុប្បន្នសម័យនៃកត្រី ហើយចូលទៅរកស្ទឹងឈ្មោះតេជោទា ដើម្បីនឹង
ស្រលាបខ្លួន ។ លុះចុះទៅស្រលាបខ្លួនក្នុងស្ទឹងឈ្មោះតេជោទាស្រេច
ហើយ លោកក៏ឡើងមកវិញ មានតែច័រមួយ ឈរហាលខ្លួនឲ្យស្ងួត ។
គ្រាពោះឯង កាលកត្រីបឋមយាមកទ្រង់ទៅហើយ មានទេវតាមួយអង្គ
មានរស្មីដ៏រុងរឿង ញ៉ាំងស្ទឹងឈ្មោះតេជោទាទាំងមូលឲ្យភ្លឺស្វាង ហើយ
ចូលទៅរកព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបឈរក្នុង
ទីសមគួរ ។

(២៤) លុះទេវតាពោះ ឈរក្នុងទីសមគួរហើយ បាននិយាយ
នឹងព្រះសមិទ្ធិមានអាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំឲ្យទេស
និងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានកត្រីមួយដ៏ចម្រើនបួនទេ ។ ម្ចាស់អាវុសា
អាត្មាមិនចាំឲ្យទេសនិងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានកត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាសកំ

ភិក្ខុ បដាវុសោ ជារេសិ កន្ទេកកត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គ-
 ញាតិ ។ អហម្មំ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ កន្ទេកកត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារេសិ វេន ភិក្ខុ កន្ទេ-
 កកត្តិយោ កាថាតិ ។ ន ខោ អហំ អាវុសោ ជារេមិ
 កន្ទេកកត្តិយោ កាថា ភិក្ខុ បដាវុសោ ជារេសិ កន្ទេ-
 កកត្តិយោ កាថាតិ ។ អហម្មំ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ
 កន្ទេកកត្តិយោ កាថា ឧក្កយ្ហាហិ ភិក្ខុ កន្ទេ-
 កកត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយាប្បណាហិ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ កន្ទេកកត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារេហិ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ កន្ទេកកត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អត្ថសញ្ញាតោ
 ភិក្ខុ កន្ទេកកត្តស្ស ឧទ្ទេសោ វេ វិភង្គោ វេ អាទិព្រហ្ម-
 ចរិយកោតិ ។ ឥទមវោច សា ទេវតា ឥទំ វត្ថា
 តត្ថេវន្តរធាយិ ។

(២៥) អថខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ តស្សា
 វត្ថុយា អច្ចុយេន យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧប-
 សង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយ
 ដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណា ក៏មិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គ
 របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំគាថា
 មានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ គាតាមិនចាំគាថាមានរាត្រី
 មួយដ៏ចម្រើនទេ ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
 ឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណា ក៏មិនចាំគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
 ដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួល នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទឹក នូវឧទ្ទេស
 និងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះឧទ្ទេស
 និងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ហើយជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ។ ទៅតាមនោះ បានពោលពាក្យ
 នេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

(២៥) គ្រានោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ លុះកន្លងរាត្រីនោះ
 ហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
 ក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ ។

វិក័ត្តស្ស កថាខណ្ឌកថាបិដក ភក្ត្របណ្ឌិត

ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កកវន្តំ
 ឯតទរោច សធាហំ កន្តេ វត្តិយា បច្ចុសសមយំ
 បច្ចុដ្ឋាយ យេន តថោនោ តេនុបសង្កមី កត្តានិ
 បរិសិញ្ចិតំ ។ តថោនោ កត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចុត្តិត្វា
 ឯកចីវរោ អដ្ឋាសី កត្តានិ បុព្វាបយមាណោ ។ អ-
 ថខោ កន្តេ អញ្ញាតវា ទេវតា អភិក្កន្ធាយ វត្តិយា
 អភិក្កន្ធនុវណា កេវលកប្បំ តថោនំ ឱកាសេត្វា យេ-
 នាហំ តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមីត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋា-
 សី ឯកមន្តំ បីតា ខោ សា ទេវតា មំ ឯតទរោច
 ធារេសី ត្វំ ភិក្ខុ កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គ-
 ញ្ញាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ កន្តេ តំ ទេវតំ ឯតទរោច
 ន ខោ អហំ អារុសោ ធារេមិ កន្តេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច ត្វំ បធារុសោ ធារេសី
 កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ញាតិ ។ អហម្មំ ខោ
 ភិក្ខុ ន ធារេមិ កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច

វិវត្ត'ត្ត ក្នុងនោះ ទ្រព្យស្បែក ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុចលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ

លុះព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំ

ទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ

បានក្រោកឡើងក្នុងបច្ចុប្បន្នសម័យនៃរាត្រីក្នុងទីនេះ បានចូលទៅឯស្នឹង

តបោទា ដើម្បីនឹងស្រលាបខ្លួន ។ លុះបានស្រលាបខ្លួនក្នុងស្នឹងតបោទា

ស្រេចហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ឡើងមកវិញ មានតែចំរើមួយ ឈរហាល

ខ្លួនឲ្យស្ងួត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងត្រាភ្នំប្របឺមយាមកន្លង

ហើយ មានទេវតាមួយអង្គ មានរស្មីដ៏រឿង ញ៉ាំងស្នឹងតបោទាឲ្យ

ភ្លឺស្វាង ហើយចូលទៅរកខ្ញុំព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ឈរ

ក្នុងទីសមគួរ លុះទេវតានោះ ឈរក្នុងទីសមគួរហើយ បាននិយាយ

នឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក័ត្ត របស់

បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល

ទេវតាពោលយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានពោលនិងទេវតានោះដូច្នេះ

ថា ម្ចាស់អាវុសោ ភាគ្នាមិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក័ត្ត របស់បុគ្គលមានរា-

ត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក័ត្ត របស់

បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវតានោះតបថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំ

ករណាក៏មិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក័ត្ត របស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ធារេសិ បន ភិក្ខុ កន្ថេករតិយោ តាថាតិ ។

ន ខោ អហំ អារុសោ ធារេមិ កន្ថេករតិយោ តាថា
ភិក្ខុ បនារុសោ ធារេសិ កន្ថេករតិយោ តាថាតិ ។

អហម្មិ ខោ ភិក្ខុ ន ធារេមិ កន្ថេករតិយោ តាថា

ឧត្តណ្ណាហិ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច

បរិយាប្បណាហិ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច

វិភង្គញ្ច ធារេហិ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច

វិភង្គញ្ច អត្ថសញ្ញិតោ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសោ

ច វិភង្គោ ច អាទិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ននម-

រោច កន្ថេ សា ទេវតា ននំ វត្ថា តត្ថេវន្តរោយិ ។

សាធុ មេ កន្ថេ កកវា កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច

វិភង្គញ្ច ទេសេត្ថតិ ។ តេនហិ ភិក្ខុ សុណាហិ

សាធុតំ មនសិករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តតិ

ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបវិបស្សនាសក្កៈ

បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ខ្ញុំព្រះ
អង្គតបថា ម្ចាស់អាវុសោ អាត្មាមិនចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ
ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវតា
តបថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំករណាក៏មិនចាំ នូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ
បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀនយកនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយ
ដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទន្ទេញនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលមាន
រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុក នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់
បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះថាឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់
បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជាខាង
ដើមនៃព្រហ្មចារ្យ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវតានោះ បានពោល
ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់កងទីនោះទៅ ។ បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែង
នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។
ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ គាថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ
បានទទួលព្រះពុទ្ធដ៏ការនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

វិញ្ញាណប្ប កថាខណ្ឌកថាសុត្តន្ត កថាខណ្ឌកថា

(២៦) ភក្កវា ឯតនោវេច

អតីតំ ឆាន្ទាគមេយ្យ

នប្បជីកេន្ទ្រំ អនាគតំ

យនតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ចំ អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ចំ យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សនី

អសំហំ អសុដ្ឋប្បំ

តំ វិន្ទា មនុស្សហយេ

អន្ទេវ កិច្ចមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សង្ករន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុដ្ឋា

ឯវិវិហារីមាតាបី

អហោរត្តមតន្តំ

តំ វេ កន្ទេករត្តាតំ

សន្តោ អាចិក្ខតេ មុនីតំ ។

កែវត្ត កញ្ចាន់រទេះកសិស្ថ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានត្រឹមយប់ម៉ឺន

(២៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានត្រាស់គាថានេះថា បុគ្គល
មិនគប្បីអាច្នោះអាស្រ័យបញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត មិនគប្បីប្រាថ្នា
បញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់
នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក្នុងទីនោះៗ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវ
ព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេមរសាម មិនកម្រើកហើយ គប្បី
ចម្រើនឲ្យរឿយ ។ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍
របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស
បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តី
ស្វាបនឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការតទល់របស់យើង
ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ
មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាង
នេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនខ្ជិលច្រអូសអស់ថ្ងៃ
នឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានព្រឹត្តិមួយដ៏ចម្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបិបណ្ណសកំ

ឥន្ទមរោច កកវា ឥន្ទំ វត្ថាន សុគតោ ឧដ្ឋាយា-
សនា វិហារំ ចារិសំ ។

(២៧) អដថោ តេសំ ភិក្ខុនំ អចិរច្ឆក្កន្តស្ស
កកវតោ ឯតទយោសិ ឥន្ទំ ថោ នោ អារុសោ កកវា
សន្និគ្គេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វត្ថារេន អត្ថំ អវិកជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អតីតំ នាម្យាកមេយ្យ

នប្បដិកេដ្ឋេ អនាគតំ

យទតីតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សនិ

អសំហារំ អសង្កប្បំ

តំ វិទ្យា មនុព្រហយេ

អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាសកៈ

ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ភាសិតនេះ លុះព្រះសុគតត្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ហើយចូលទៅកាន់វិហារ ។

(២៧) គ្រានោះឯង កាលព្រះមានព្រះភាគ ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសាទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុក្ខសនេះឯង ដោយសេចក្តីបំប្រញ មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទុក្ខសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាទ្យោគាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បីប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ពិចារណាលើញច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសមរសាម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឱ្យរឿយៗ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស បុគ្គលគួរធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង

រឿងរ៉ាវ ក្នុងរាជវាំង ក្នុងរាជវាំង ក្នុងរាជវាំង

ក្រោយ ជញ្ជីន មរណ៍ សុរេ

ន ហ៊ី លោ សង្កេត

មហាសេនា មច្ចុដ្ឋាន

ឯវិហារវិហារតាប៊ី

អយោរត្ថមត្ថន័តិ

តំ វេ ក្រុងក្រុងត្រាតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុជិតិ

ក្រោយ ជញ្ជីន មរណ៍ សុរេ ក្រុងក្រុងត្រាតិ ឧទ្ទេស-
សស្ស ឧទ្ទេសស្ស វិគ្គាវេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិគ្គាវេន អត្ថំ
វិក្កេយ្យតិ ។ អថ ខោ តេសំ ក្រុងក្រុង ឯតនយោសិ
អយំ ខោ អាយស្មា មហាក្សត្រានោ សត្វ ចេវ សំ-
វណ្ណតោ សម្ភារតោ វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ បយោតិ
នាយស្មា មហាក្សត្រានោ ឧទ្ទេសស្ស ក្រុងក្រុងត្រាតិ-
ន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទេសស្ស វិគ្គាវេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
វិគ្គាវេន អត្ថំ វិក្កេយ្យតិ យន្តន មយំ យេនាយស្មា ម-
ហាក្សត្រានោ តេនុបសង្កេតយ្យម ឧបសង្កេតិត្វា អា-
យស្មន្តំ មហាក្សត្រានំ ឯតមត្ថំ ឯតមត្ថំ ឯតមត្ថំ ។

វិវត្តវត្ថុ កង្វាន់រាជ្យកេតុសូត្រ សេចក្តីព្រះវិនិច្ឆ័យ

អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តីស្លាប់ នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែក
បាន ព្រោះថាការគង់រស់យើងចំពោះមុខ ដែល
មានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនជាអ្នក
ស្លាប់ទុក តែងហៅបុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ
មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស
អស់ថ្ងៃនឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយចម្រើន

កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងនូវទុទ្ទេសនេះដោយ
សេចក្តីបំប្លែង មិនចែកសេចក្តីដោយពិស្តារហើយ អ្នកណាគប្បីចែក
សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តី
ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះ ព្រះសាស្តាទ្រង់
សរសើរផង ពួកសព្វហូចរាជាអ្នកចេះដឹងបានលើកតម្កើងផង ព្រះ
មហាក្សត្រមានអាយុ អាចចែករំលែក នូវសេចក្តីនៃទុទ្ទេស ដែល
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប មិនបានចែករំលែកសេចក្តី
ដោយពិស្តារនេះឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ គួរពួកយើងនាំគ្នាចូលទៅ
រកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងត្រូវសួរ
សេចក្តីនេះនឹងព្រះក្សត្រមានអាយុ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

[២៨] អថខោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា ម-
ហាកក្ខានោ តេនុបសង្កម្មីស្ម ឧបសង្កម្មត្ថា អា-
យស្មតា មហាកក្ខានេន សន្និ សម្មោទីស្ម សម្មោ-
ទន្ធយំ កម្មំ សារាណ្ហយំ វិតិសារេត្ថា ឯកមន្តំ
និស័ទីស្ម ។ ឯកមន្តំ និស័ទ្ធ ខោ តេ ភិក្ខុ
អាយស្មន្តំ មហាកក្ខានំ ឯតទរេច្ចំ វេទំ ខោ នោ
អាវុសោ កក្ខាន កកវា សន្និត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសត្ថា
វិត្ថារេន អត្ថំ អវិកជិត្ថា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ
អតីតំ នាម្យាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

តេសន្តោ អាវុសោ កក្ខាន អម្បាកំ អចិ-
រវ្យក្កន្តស្ស កកវតោ ឯតទរោសិ វេទំ ខោ នោ
អាវុសោ កកវា សន្និត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសត្ថា
វិត្ថារេន អត្ថំ អវិកជិត្ថា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

(២៨) គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះ
មហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រកទាក់សំណេះ
សំណាលជាមួយនឹងព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យរកទាក់
សំណេះសំណាល និងពាក្យគួរឲ្យរលឹកហើយ ក៏អង្គុយកងទ័សមគ្គ ។
លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយកងទ័សមគ្គហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះ
មហាក្ខត្តានៈមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោក្ខត្តានៈ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយសេចក្តីសន្ធឹប មិនចែក
រំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ហើយទ្រង់
ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាចឡោះកាលយបពាក្យនេះជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

កត្រីមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសោក្ខត្តានៈ កាលព្រះមានបុណ្យ ស្តេចចេញទៅមិនយូរ
ប៉ុន្មាន ពួកយើងខ្ញុំទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិនិយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុ-
សោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយសេចក្តី
សន្ធឹប មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ
ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

រំលងវត្តស្ប ក្បាច់រក្សាវត្ថុសុត្តេ មហាក្បាច្យបសង្កមនំ

អត្ថំ ចាត្វាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្នោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

កោ នុ ខោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខត្តេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តា-
 រេន អត្ថំ អវិកជេយ្យតិ តេសន្នោ អារុសោ កត្វាន
 អម្ពាភំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា មហា-
 កត្វានោ សត្តុ ចេវ សំស្រ្តាតោ សម្ពាវិតោ ច
 វិញ្ញំ សព្វាញ្ញចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា មហាកត្វា-
 នោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិកជិតុំ យន្ទន មយំ យេនាយស្មា
 មហាកត្វានោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មន្តំ មហាកត្វានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យមាតិ
 វិកជតាយស្មា មហាកត្វានោតិ ។

ក្បែរព្រំ កង្វាររាជ្យព្រះស្រីព្រះ ពួកវិញ្ញាណទៅរកព្រះមហាក្សត្រៈ

បុគ្គល មិនគប្បីអាច្នោះអាស្រ័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

ឧទ្ទេសនេះ បើព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់សំដែងដោយសេចក្តីសង្ខេប
មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ អ្នកណាហ្ន៎ គប្បីចែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារបាន ម្ចាស់អាវុសាក្ខន្ធនេះ ពួកយើងខ្ញុំទាំងនោះ មានសេចក្តី
គ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាតែង
សរសើរផង ពួកសព្វហូចារីជាអ្នកចេះដឹងបានលើកតម្កើងផង ព្រះ
មហាក្សត្រៈមានអាយុ អាចចែករំលែកសេចក្តីនៃឧទ្ទេស ដែលព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេបនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ
គួរតែយើងនាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ត្រូវសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ សូមឲ្យ
ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ចែកសេចក្តីឲ្យបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទេសស្ស

(២៩) សេយ្យថាបិ អារុសោ បរុសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនញ្ចរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ខន្ធ
 សាខាបលាសេ សារិ បរិយេសិតតំ មញ្ញេយ្យ ឯវិ
 សម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្តវ សម្មាសម្ពុទ្ធិតេ តំ
 កកវន្តំ អតិសីត្វា^(១) អម្មេ ឯតមត្តំ បដិប្បច្ឆិតតំ មញ្ញេយ្យ^(២)
 សោ ហារុសោ កកវំ ជានំ ជាលាតិ បស្សំ បស្សតិ
 ចក្កក្ខតោ ញ្ញាណក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ វត្ថា
 បវត្ថា អត្តស្ស ជិន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមិ
 តថាគតោ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ^(៣)
 យំ កកវន្តំយេវ ឯតមត្តំ បដិប្បច្ឆេយ្យេថ យថា វេ
 កកវំ ព្យាករេយ្យ តថា នំ ជារេយ្យ ថាតិ ។ អន្ទារុសោ
 កក្កាន កកវំ ជានំ ជាលាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្កក្ខតោ
 ញ្ញាណក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ វត្ថា បវត្ថា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

(២៩) ព្រះមហាកថានៈពោលថា ម្នាលអាវុសោ បុរសអ្នកត្រូវ
 ការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាច់ស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាល
 ឈើមានខ្លឹមដុះ (នៅមុខ) ក៏រម្ងន់គល់ រម្ងន់ដើម ហើយសំគាល់
 រកខ្លឹមឯមែកនិងសន្លឹកវិញ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ សេចក្តីនេះ ក៏
 មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ព្រះសាស្ត្រានៅក្នុងទីចំពោះមុខ របស់
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ ពួកលោករម្ងន់ព្រះមានព្រះភាគនោះហើយ
 សំគាល់សេចក្តីដែលត្រូវសួរនោះចំពោះខ្ញុំវិញ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបនូវធម៌ ដែលគួរជ្រាបបាន
 ឃើញនូវធម៌ ដែលគួរឃើញបាន ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ មានញាណ
 ទ្រង់មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ពន្យល់
 សេចក្តី ទ្រង់ប្រទាននូវអមតៈ (និព្វាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះតថាគត
 ឯកាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នា⁺នេះ គឺកាលវេលាដែលអ្នកទាំងឡាយ គួរតែ
 សួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ យ៉ាងណា ចូរអ្នកទាំងឡាយ ចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះចុះ ។ ម្នាលអាវុសោកថានៈ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាប
 នូវធម៌ ដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវធម៌ ដែលគួរឃើញ មានបញ្ញាចក្ខុ
 មានញាណ មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌

វិវត្តវត្ថុស្ស កថាខណ្ឌកថាស្ស មហាកថាបសំសនំ

អត្ថស្ស និរុទ្ធតា អមតស្ស ធាតា ធម្មស្ស មី
 តថាគតោ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អ-
 ហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯតមន្តំ បដិប្បច្ឆេយ្យម
 យថា នោ កកវ ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធា-
 រេយ្យម អបិចាយស្នា មហាកថានោ សត្តំ ចេវ
 សំវណ្ណិតោ សម្ពាវិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ ប-
 ហោតិ ចាយស្នា មហាកថានោ វេសស្ស កកវតា
 សន្តិភូតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្តំ អវិ-
 កត្ថស្ស វិត្តារេន អត្តំ វិកជិតំ វិកជិតាយស្នា មហា-
 កថានោ អកុករិត្តាតិ ។ តេនហារុសោ សុណាថ
 សាធុកំ មនសិករោថ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវហារុសោ-
 តិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកថានស្ស
 បច្ឆស្សាសំ ។

វិវត្តវគ្គ កថាខណ្ឌកថាសូត្រ សេចក្តីសរសើរព្រះមហាកថានៈ

ពន្យល់សេចក្តី ប្រទានអមតៈ (និព្វាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះតថាគត ឯ
 កាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នា⁺ន្ត្រៈ គឺកាលវេលាដែលយើងទាំងឡាយគួរតែសួរ
 សេចក្តី⁺នេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយដល់
 យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះ ក៏ពិតមែនហើយតែថា ព្រះមហាកថានៈមានអាយុ ព្រះសាស្តា
 តែងសរសើរផង ពួកសព្វហោរាបុគ្គលជាអ្នកចេះដឹងតែងលើកតម្កើងផង
 មួយទៀត ព្រះមហាកថានៈមានអាយុ លោកអាចចែកសេចក្តីនៃទុស្ត
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់
 ចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង សូមព្រះមហា-
 កថានៈមានអាយុ កុំធ្វើឲ្យយឺតយូរឡើយ សូមចែកឲ្យបាន ។ ព្រះមហា-
 កថានៈតបថា ម្ចាស់អាវុសោ បើដូច្នោះ លោកទាំងឡាយចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកកងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏ទទួលពាក្យរបស់ព្រះមហាកថានៈមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្វីបន្តោសកំ

(៣០) អាយស្មា មហាកត្តាលោ ឯតទេវេន យំ
 ខោ វេ អារុសោ ភកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា
 វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋា
 អត្ថតំ អន្តាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ ភន្តេករតោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ ភកវតា សង្ខតេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គស្ស ឯរិ
 វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធម៌ ។

(៣១) កថព្ភារុសោ អត្ថតំ អន្តាគមេតិ ។ ឥតិ
 មេ ចក្កំ អហោសំ អត្ថតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ តត្ថ
 ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ឆន្ទរាគប្បដិពទ្ធត្ថា
 វិញ្ញាណស្ស តទភិន្នតិ តទភិន្នតោ អត្ថតំ អន្តា-
 គមេតិ ។ ឥតិ មេ សោតិ អហោសំ អត្ថតមទ្ធានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានៈ

(៣០) ព្រះមហាក្សត្រមានមាយា បានពោលពាក្យនេះថា ម្ចាស់
អាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដល់អ្នកទាំង-
ឡាយ ដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនបានបែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ
ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្រឡាត់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

ម្ចាស់អាវុសោ កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះ
ដោយសង្ខេប មិនបានបែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ខ្ញុំយល់សេចក្តីពិស្តារ
ដូចតទៅនេះ ។

(៣១) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ រមែងជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគក្នុងចក្ខុវិស័យនោះ
ថា អាត្មាអញ មានចក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានរូបដូច្នេះ បុគ្គល
តែងត្រេកអរចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទរាគ
កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ ឈ្មោះថា អាឡោះកាល័យ
ចក្ខុវិស័យជាអតីត ។ អាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ

វិវត្តវត្ថុស្ស កថាខណ្ឌកថាសុត្តន្ត អតីតាទ្ធាគមនំ

ឥតិ សុទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ យាទំ អហោសិ អតីត-
 មទ្ធាទំ ឥតិ កុទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ ជិញ្ញា អហោសិ
 អតីតមទ្ធាទំ ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ អហោ-
 សិ អតីតមទ្ធាទំ ឥតិ ដោដ្ឋញ្ញាតិ ... ឥតិ មេ មនោ
 អហោសិ អតីតមទ្ធាទំ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ធន្តរា-
 កប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរកប្បដិពទ្ធត្ថា
 វិញ្ញាណស្ស តទកិធន្តតិ តទកិធន្តន្តោ អតីតំ អន្តា-
 កមេតិ ។ ឯវិ ខោ អារុសោ អតីតំ អន្តាកមេតិ ។

(៣២) កថញ្ញារុសោ អតីតំ អន្តាកមេតិ ។ ឥតិ
 មេ ធន្តរា អហោសិ អតីតមទ្ធាទំ ឥតិ រូបាតិ តត្ថ ធន្តរា
 ធន្តរកប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរកប្បដិ-
 ពទ្ធត្ថា វិញ្ញាណស្ស ធន្តរកប្បដិពទ្ធត្ថា ធន្តរកប្បដិពទ្ធត្ថា
 អតីតំ អន្តាកមេតិ ។ ឥតិ មេ សោតំ អហោសិ

វិង្គវត្ត ក្នុងរាជ្យករត្ថសូត្រ សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

មានសំឡេងដូច្នេះ ... អាត្មាអញ មានឈានៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ
 មានភ្លឺដូច្នេះ ... អាត្មាអញ មានជីវិត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានរស
 ដូច្នេះ... អាត្មាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានផោដ្ឋពៈ
 ដូច្នេះ... អាត្មាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានធម្មារម្មណ៍
 ដូច្នេះ វិញ្ញាណ រមែងជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ
 ដូច្នេះ បុគ្គលរមែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណ
 ជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ
 ឈ្មោះថានៅអាឡោះអាល័យចិត្ត និងធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ។ ម្ចាស់
 អាវុសោ បុគ្គលនៅអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល មិនអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជា
 អតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណរមែងមិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគក្នុងចិត្តនិងរូប
 នោះថា អាត្មាអញ មានចក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នេះ មានរូបដូច្នេះ បុគ្គល
 រមែងមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនបានជាប់ចំពាក់
 នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ឈ្មោះថាមិន
 បានអាឡោះអាល័យចក្ខុនិងរូបជាអតីត ។ អាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទានំ

អតីតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ យានំ អហោសិ

អតីតមទ្ធានំ ឥតិ កទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ ជីវ្ហា អហោសិ

អតីតមទ្ធានំ ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ អហោសិ

អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ដោជ្ជញ្ញាតិ ... ឥតិ មេ មនោ អហោ-

សិ អតីតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ន ធន្ធាកប្បជីតទ្ធិ

ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធន្ធាកប្បជីតទ្ធិត្ថា វិញ្ញាណស្ស

ន តទភិទន្ធិតិ ន តទភិទន្ធូោ អតីតំ នាជ្ជាគមេ-

តិ ។ ឯវំ ចោ អារុសោ អតីតំ នាជ្ជាគមេតិ ។

[៣៣] កថញ្ញារុសោ អនាគតំ បដិកម្ពតិ ។

ឥតិ មេ ចក្កុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ

រូបាតិ អប្បជីលទ្ធិស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ បណិទ-

ហាតិ ចេតសោ បណិនាជ្ជក្ខយា តទភិទន្ធិតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបនៈ

កាលជាអតីតដូច្នេះ មានសំឡេងដូច្នេះ... អាត្មាអញ មានឈានក្នុង
 កាលជាអតីតដូច្នេះ មានភ្លឺដូច្នេះ... អាត្មាអញ មានជីវិត ក្នុងកាលជា
 អតីតដូច្នេះ មានរសដូច្នេះ... អាត្មាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីត
 ដូច្នេះ មានផោដ្ឋព្វដូច្នេះ... វិញ្ញាណ រមែងមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទៈ
 រាគ ក្នុងចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីត
 ដូច្នេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នេះ បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍
 នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទៈរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ
 ចំពោះចិត្ត នឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនអាឡោះកាលយចិត្តនឹងធម្មា-
 រម្មណ៍ជាអតីត ។ មាលភាវុសោ បុគ្គល មិនអាឡោះកាលយចិត្តនឹងធម្មា-
 រម្មណ៍ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣) មាលភាវុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាមរូបពាក្យជាអនាគត តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គល តម្កល់ចិត្តដើម្បីការបាននូវរូបសដែលមិនទាន់បានថា
 ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចក្ខុដូច្នេះ មានរូបដូច្នេះ
 ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ

វិវត្តវគ្គស្ស កថាខណ្ឌកថាសុត្តន្ត អនាគតប្បដិកម្ពកថា

តទកិទន្ធខន្តោ អនាគតំ បដិកម្ព្យតិ ។ ឥតិ មេ

សោតំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ សុទ្ធាតិ ... ឥតិ

មេ ឃានំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ កុទ្ធាតិ ... ឥតិ

មេ ជិញ្ញំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រសាតិ ... ឥតិ

មេ កាយោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ដោដ្ឋញ្ច-

តិ ... ឥតិ មេ មនោ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ

ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធសង្ក បដិលាភាយ ចិត្តំ បណិទ-

ហតិ ចេតសោ បណិទានប្បច្ចយា តទកិទន្ធតិ តទ-

កិទន្ធខន្តោ អនាគតំ បដិកម្ព្យតិ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ

អនាគតំ បដិកម្ព្យតិ ។

វិក្កង្គត្ត កប្បានករុក្ខសូត្រ សេចក្តីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត

កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងរូបនោះ ឈ្មោះថាប្រាថ្នានូវចិត្តនិងរូប

ជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានសោតៈ ដូច្នេះ

មានសំឡេងដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានឃា-

នៈដូច្នេះ មានក្លិនដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មាន

ជីវដូច្នេះ មានរសដូច្នេះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ

មានកាយដូច្នេះ មានដេវដូច្នេះ... បុគ្គលតំកល់ចិត្ត ដើម្បីការបាន

នូវចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូម

ឲ្យអាត្មាអញ មានចិត្តដូច្នេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នេះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្ត

ជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលនោះត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាល

បុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាប្រាថ្នានូវចិត្តនិង

ធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុស បុគ្គលប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជា

អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(៣៤) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។

ឥតិ មេ ចត្តុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ
 អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហាតិ
 ចេតសោ អបណិទានប្បច្ចយា ន តទភិនទ្គតិ ន
 តទភិនទ្គន្តោ អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។ ឥតិ
 មេ សោតិ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ សម្មា-
 តិ ... ឥតិ មេ យានំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ
 កម្មាតិ ... ឥតិ មេ ជីវ្ហា សិយា អនាគតមទ្ធានំ
 ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ សិយា អនាគត-
 មទ្ធានំ ឥតិ ដោជ្ជញ្ញាតិ... ឥតិ មេ មនោ សិយា
 អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិ-
 លាភាយ ចិត្តំ ន បណិទហាតិ ចេតសោ អប-
 ណិទានប្បច្ចយា ន តទភិនទ្គតិ ន តទភិនទ្គន្តោ
 អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ
 អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបកៈ

(៣៤) ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត គឺ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនបានតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីការបាននូវរបស់ដែលខ្លួន
មិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចក្ខុដូច្នេះ
មានរូបដូច្នេះ ព្រោះការមិនបានតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលលែង
ត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ កាលបុគ្គលលែងត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូប
នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នានូវចក្ខុនិងរូបជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត
សូមឲ្យអាត្មាអញ មានសោតៈដូច្នេះ មានសំឡេងដូច្នេះ ... ក្នុងកាល
ជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានឃានដូច្នេះ មានភ្លិនដូច្នេះ ... ក្នុង
កាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានជីហ្មដូច្នេះ មានរសដូច្នេះ ...
ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានកាយដូច្នេះ មានជាដង្កូវ
ដូច្នេះ ... បុគ្គលមិនបានតម្កល់ចិត្តទុកដើម្បីការបាននូវចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍
ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចិត្ត
ដូច្នេះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នេះ ព្រោះការមិនបានតម្កល់ចិត្តទុកជាបច្ច័យ
នាំឲ្យបុគ្គលលែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាលបុគ្គលលែង
ត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នានូវចិត្តនិងធម្មា-
រម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្នាលអាវុសោ បុគ្គល មិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជា
អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិភង្គវត្ថុស្ស កថាខណ្ឌទេវតវត្ថុសុត្តេ បច្ចុប្បន្នសំហិរកា

(៣៥) កថញ្ញាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំ-

ហិរតិ ។ យញ្ញាវុសោ ចក្កំ យេ ច រូទា ឧកយ-

មេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ធន្តរាគប្បដិពទ្ធិ

ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិពទ្ធិត្ថា វិញ្ញាណស្ស

តទគិន្ទ្រតិ តទគិន្ទ្រោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

សំហិរតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតំ យេ ច សុទ្ធា ...

យញ្ញាវុសោ យានំ យេ ច កន្ធា ... យា ចាវុសោ

ដិព្វំ យេ ច រសា ... យោ ចាវុសោ កាយោ យេ ច

ដោដ្ឋញ្ច ... យោ ចាវុសោ មនោ យេ ច ធម្មា ឧក-

យមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ធន្តរាគប្បដិ-

ពទ្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិពទ្ធិត្ថា វិញ្ញាណស្ស

តទគិន្ទ្រតិ តទគិន្ទ្រោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំ-

ហិរតិ ។ ឯវំ ចោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

សំហិរតិ ។

វិវត្តវត្ត កប្បាសរាជ្យស្រីស្រី សេចក្តីសេមរសាមក្នុងព្រះធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន

(៣៥) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាម ក្នុងព្រះធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាវុសោ ចក្ខុនឹងរូបទាំង ២ នេះ ជា

បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណរមែងជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចក្ខុនឹងរូបជាបច្ចុប្បន្ន

នោះឯង បុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ ឈ្មោះថារសេម

រសាមក្នុងព្រះធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់អាវុសោ ត្រចៀកនឹងសំឡេង...

ម្ចាស់អាវុសោ ច្រមុះនឹងក្លិន ... ម្ចាស់អាវុសោ អណ្តាតនឹងរស...

ម្ចាស់អាវុសោ កាយនឹងផោដ្ឋព្វៈ... ម្ចាស់អាវុសោ ចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍

ទាំង ២ នេះ ជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណរមែងជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគក្នុងចិត្តនឹង

ធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលរមែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មា-

រម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរ

ចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះ ឈ្មោះថារសេមរសាមក្នុងព្រះ

ធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងព្រះធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបិបណ្ណសកំ

[៣៦] កថញ្ញាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ ចក្កំ យេ ច រុទ្ធា ឧគ-
 យមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ន ធម្មា-
 កប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធម្មាភកប្បដិពទ្ធត្ថា
 វិញ្ញាណស្ស ន តទគិនន្តតិ ន តទគិនន្តន្តោ បច្ចុប្បន្នេ-
 សុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតិ
 យេ ច សុទ្ធា ... យញ្ញាវុសោ យានំ យេ ច កុទ្ធា ...
 យោ ចាវុសោ ជីវ្ហំ យេ ច រសា... យោ ចាវុសោ
 កាយោ យេ ច ដោដ្ឋព្វា... យោ ចាវុសោ មនោ យេ
 ច ធម្មា ឧគយមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ
 ន ធម្មាភកប្បដិពទ្ធំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធម្មា-
 កប្បដិពទ្ធត្ថា វិញ្ញាណស្ស ន តទគិនន្តតិ ន តទគិ-
 នន្តន្តោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។ ឯវំ
 ខោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិសណ្ឋាសកៈ

(៣៦) ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុនិងរូបទាំង ២ នេះ ជា

បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចក្ខុនិងរូបជាបច្ចុប្បន្ន

នោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណ

មិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ

ឈ្មោះថាមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ

ត្រចៀកនិងសំឡេង... ម្នាលអាវុសោ ច្រមុះនិងក្លិន... ម្នាលអាវុសោ

អណ្តាតនិងរស... ម្នាលអាវុសោ កាយនិងផោដ្ឋព្វៈ... ម្នាលអាវុសោ

ចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ទាំង ២ នេះ ជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណរមែងមិនជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរ

ចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ ចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ

ឈ្មោះថាមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ

បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តកម្ម កថាខណ្ឌកថាសុត្តន្ត កាលីកាវគ្គសូត្រ

(៣៧) យំ ខោ វេ អារុសោ ភកវា សង្ខត្តេន
ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អត្ថតំ នាម្យាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ ភកវា សង្ខត្តេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គស្ស ឯវិ
វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាមិ អាកង្ខមាតា ច បន តុម្រេ
អាយស្មន្តោ ភកវន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្តា ឯតមត្ថំ ប-
ដិបុច្ឆេយ្យាថ យថា វេ ភកវា ព្យាករេតិ តថា
នំ នារេយ្យថាតិ ។

(៣៨) អថខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហា-
កថានស្ស ភាសិតំ អភិវង្គិត្តា អនុមោទិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា យេន ភកវា តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្ក-
មិត្តា ភកវន្តំ អភិវង្គិត្តា ឯតមត្ថំ និសីទីសុ ។

វិវត្តវត្ថុ ក្នុងរាងកាយសត្វ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៣៧) ម្ចាស់អាវុសោ គ្រង់ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់
សំដែងនូវទេសដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនបានចែករំលែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅ
កាន់វិហារ (ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ ថេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសោ ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយ
សង្ខេប មិនបានចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះឯង ខ្ញុំយល់សេចក្តីដោយ
ពិស្តារយ៉ាងនេះ តែប្រសិនបើលោកមានអាយុប្រាំបួន ត្រូវចូលទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួរបញ្ជាក់សេចក្តីនេះ ហើយត្រូវចាំទុក
សេចក្តីនោះ តាមទំនងដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ យ៉ាង
នោះចុះ ។

(៣៨) ត្រានោះឯង ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ត្រេកអរអនុមោទនា
នឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាក្សត្រនោះមានអាយុ ហើយក្រោកអំពីអាសនៈ
ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយ
បង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមរេវណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ និសំដ្ឋា ខោ តេ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទរេ..

បំ យំ ខោ នោ កន្តេ កកវា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ

ឧទ្ទេសិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា

វិហារំ បវិជ្ជោ

អតីតំ នាជ្ជាកមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្តេកកវត្ថោ

សន្នោ អាចិត្តតេ មុនីតំ

តេសន្នោ កន្តេ អមាតំ អបិរេប្បក្កនស្ស កកវ-

តោ ឯតទរេហាសំ ននំ ខោ នោ អាវុសោ កកវា

សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទេសិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិ-

កជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិជ្ជោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

លុះពួកភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមាន
ព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់សំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់បានចែក
រំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈចូល
ទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអកុស្មបទុក្ខ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអកុមារ

ពត្រឹមយដ៏ចម្រើន

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចេញទៅ
មិនយូរប៉ុន្មាន យើងខ្ញុំទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្ចាស់
អាវុសា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយ
សេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយ
ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

វិក្កងវង្ស កថាសក្កោកវង្ស កថាសក្កោកវង្ស

អត្ថំ នាមាគមេយ្យ
 ឧប្បដិកេន្ទ្រ អនាគតំ
 យន្តតម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាគតំ
 បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហំ អសង្កប្បំ
 តំ វិទ្យា មនុស្សោយេ
 អន្តរំ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហំ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុតា
 ឯវិហារិមាតាបី
 អហោរត្តមតន្តំ
 តំ វេ កន្តេករត្តាតំ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុន្តំ

វិវត្តវត្ថុ ក្នុងនាមទ្រព្យសក្ខី គាថាសំដែងអំពីកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន

បុគ្គលមិនគប្បីអាទិ្យភាពដោយបញ្ចក្ខណ៍អតីតទេ មិនគប្បី
ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខណ៍អនាគតទេ ព្រោះថា បញ្ចក្ខណ៍ ជា
អតីត បញ្ចក្ខណ៍នោះ ក៏នឹងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខណ៍
ជាអនាគត បញ្ចក្ខណ៍នោះ មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត
បុគ្គលណាឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក៏ទីនោះ។ បុគ្គល
នោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេមរសាម
មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឲ្យរឿយ ។ នូវផលសមាបត្តិ
ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមដុត
កំដៅកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិថីនេះឯង នរណានឹង
ដឹងថា សេចក្តីស្វាប័ននឹងមានក្នុងវិថីស្មោះបុរាណ ព្រោះថាការ
គន្ថលំអរបស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិន
មានឡើយ មុនជាអ្នកស្វាប័ន តែងហៅបុគ្គលដែលមាន
វិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នក
មិនខ្ជិលច្រអូសអស់វិថីនិយមនោះឯង ថាជាអ្នកមានរាត្រី
មួយដ៏ចម្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

កោ ទុ ខោ វេមស្ស ភកវតា សង្ខតេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាទិ តេសង្ខោ ភន្តេ អម្ហាភិ
 ឯតទយោសំ អយំ ខោ អាយស្មា មហាកត្តារោ
 សត្តំ ថេវ សំវណ្ណំតោ សម្មាវតោ ច វិញ្ញាណំ សម្រាហ្ម-
 ចារីនំ បយោទិ វាយស្មា មហាកត្តារោ វេមស្ស
 ភកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិតំ យេន្ទ្រេន មយំ យេនា-
 យស្មា មហាកត្តារោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្ក-
 មិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកត្តារោ ឯ ឯតមត្ថំ ចដិប្បន្នេយ្យា-
 មាទិ អដខោ មយំ ភន្តេ យេនាយស្មា មហា-
 កត្តារោ តេនុបសង្កមិត្តា ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ
 មហាកត្តារោ ឯ ឯតមត្ថំ ចដិប្បន្នំ តេសង្ខោ ភន្តេ អា-
 យស្មតា មហាកត្តារោនេន វេមហិ អាគារេហិ វេមហិ
 ចនេហិ វេមហិ ឡាវ្យានេហិ អត្តោ វិភត្តោទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

នរណា ហ្ន៎⁺ គប្បីចែករំលែកសេចក្តីនៃទុក្ខស ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយសង្ខេប ទ្រង់មិនទាន់ចែកសេចក្តី
 ដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិនរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រមាន
 អាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាតែងសរសើរផង ពួកសព្វហ្មធារីបុគ្គល
 ជាអ្នកចេះដឹងតែងលើកតម្កើងផង ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ អាចចែក
 សេចក្តីនៃទុក្ខស ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែង ដោយ
 សង្ខេប មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើ
 ដូច្នោះ គួរពួកយើងចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ពួកយើងគប្បីសួរបញ្ជាក់សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្សត្រ
 មានអាយុចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ ពួក
 ខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះទៅដល់
 ហើយ បានសួរបញ្ជាក់សេចក្តីនេះនឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ក៏បានចែកសេចក្តី ដោយ
 អាការៈទាំងឡាយនេះ ដោយបទទាំងឡាយនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ
 ទាំងឡាយនេះ ដល់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គទាំងនោះ ។

វិក័ត្តស្ស ពហុនរទ្ធេកវត្តសុត្តេ ភាសិតកំនុនំ

[៣៩] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកណ្ណោនោ ម-
ហាបញ្ញោ ភិក្ខុវេ មហាកណ្ណោនោ មញ្ជេចិ ភិក្ខុវេ
ឯតមន្តំ បដិច្ចុច្ឆេយ្យាថ អហម្មំ នំ ឯវមេវំ ព្យាក-
រេយ្យំ យថាភិ មហាកណ្ណោនេន ព្យាកនំ ឯសោ ថេវ
តស្ស អត្តោ ឯវត្ថុ នំ ជាវេថាភិ ។ នេនមវេច ភកវា
អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិនន្តំ ។

ពហុនរទ្ធេកវត្តសុត្តំ តតិយំ និដ្ឋិតំ ។

រិក្ខវិញ្ញាណ កង្វានរាជ្យករត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៣៩) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខត្តានៈ ជាបណ្ឌិត ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខត្តានៈ មានប្រាជ្ញាច្រើន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ សួររឿងសេចក្តីនេះនឹងតថាគត តថាគតក៏
 នឹងដោះស្រាយសេចក្តីនោះ តាមទំនង ដែលមហាក្ខត្តានៈដោះស្រាយ
 យ៉ាងនោះដែរ សេចក្តីនៃភាសិតនោះ ដូច្នោះមែនហើយ ចូរអ្នកទាំង-
 ឡាយ ចាំទុកយ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ភាសិតនោះ
 ចប់ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិត
 របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ កង្វានរាជ្យករត្ថសូត្រ ទី ៣ ។

បត្តត្ថំ លោមសកង្គិយស្តុត្ថំ^(១)

[៤០] ឯវម្មេ សុត្ថំ ។ ឯតំ សមយំ ភកកា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។
តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា លោមសកង្គិ-
យោ សក្កេស្ស វិហារតិ កបិលវត្ថុស្ស និគ្រោធារាមេ ។
អថខោ ចន្ទនោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្ធាយ រតិយា
អភិក្កន្ធវិណ្ឌោ កេវលកប្បំ និគ្រោធារាមំ ឱកាសេត្វា
យេនាយស្មា លោមសកង្គិយោ តេនុបសង្កមំ ឧប-
សង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

[៤១] ឯកមន្តំ វិគោ ខោ ចន្ទនោ ទេវបុត្តោ
អាយស្មន្តំ លោមសកង្គិយំ ឯតទរោច ជារេសិ ត្ថំ
ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ។ ន
ខោ អហំ អារុសោ ជារេមិ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
វិភង្គញ្ច ត្ថំ បនារុសោ ជារេសិ កន្ថេករត្ថស្ស
ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ។ អហម្បំ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ
កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារេសិ ត្ថំ^(២) ភិក្ខុ

១ ឱ. លោមសកង្គិយកទ្វេរត្ថស្តុត្ថំ ។ ម. លោមសកង្គិយត្ថេរស្ស កទ្វេរត្ថស្តុត្ថំ ។
២ ឱ. បន ត្ថំ ។

លោមសក្តិយសូត្រ ទី ៤

(៤០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ស្តេចគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ជាអាមាមរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុ
នៅក្នុងនិគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្ត ក្នុងដែនសក្កៈ ។

គ្រានោះឯង ទេវបុត្តឈ្មោះចន្ទនៈ នាគាលរាត្រីបឋមយាមកន្លង
ហើយ មានរស្មីរុងរឿង ញ៉ាំងនិគ្រោធារាមទាំងមូលឲ្យរុងរឿង បាន
ចូលទៅរកព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
បិតនៅក្នុងទីសមគួរ ។

(៤១) លុះចន្ទនទៅបុត្ត បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ បានពោល
ពាក្យនេះ នឹងព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុថា បពិត្រភិក្ខុ លោក
ចាំប្រទេសនិងវិក្កន៍នៃកទ្ទេករត្តៈដែរឬទេ ។ ព្រះលោមសក្តិយៈតបថា
ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិនបានចាំប្រទេសនិងវិក្កន៍នៃកទ្ទេករត្តៈទេ ម្ចាស់
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំប្រទេសនិងវិក្កន៍នៃកទ្ទេករត្តៈឬ ។ បពិត្រភិក្ខុ
ខ្ញុំក៏មិនចាំប្រទេសនិងវិក្កន៍នៃកទ្ទេករត្តៈដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំ

វិវត្តវត្ថុស្ស លោមសក្កិយភវេកវត្ថុសុត្តេ ភវេកវត្ថុជាតិ

កន្ទេករត្ថិយោ កាថាតិ ។ ន ខោ អហំ អារុសោ
 ជារេមិ កន្ទេករត្ថិយោ កាថា ត្វំ បដារុសោ ជា-
 រេសិ កន្ទេករត្ថិយោ កាថាតិ ។ ជារេមិ ខោ អហំ
 ភិក្ខុ កន្ទេករត្ថិយោ កាថាតិ ។ យថាកម្មំ បន
 ត្វំ អារុសោ ជារេសិ កន្ទេករត្ថិយោ កាថាតិ ។

(២២) ឯកមិទំ ភិក្ខុ សមយំ ភគវា ទេវេសុ
 តារត្ថិសេសុ វិហារតិ ចារិច្ចត្តកម្មលេ បណ្ណកម្មល-
 សិលាយំ ។ តត្រ ខោ ភគវា ទេវាទំ តារត្ថិសាទំ

កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច អភាសិ

អត្ថតំ នាព្វាគមេយ្យ

នប្បដិកង្ខេ អនាគតំ

យទត្ថតម្បហំនន្តិ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌

តត្ថ តត្ថ វិបស្សនិ

វិញ្ញាណ លោមសក្ខីយកទ្រព្យសុត្រ ជាថាសំដែងពីព្រឹមួយដំបូង

នូវកទ្ទេកត្ថិតាថាទាំងឡាយឬ ។ ម្នាលអាវុសោ យើងមិនចាំ នូវ
កទ្ទេកត្ថិតាថាទាំងឡាយទេ ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវកទ្ទេកត្ថិតាថា
ទាំងឡាយឬ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំកទ្ទេកត្ថិតាថាទាំងឡាយ ។ ម្នាល
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំកទ្ទេកត្ថិតាថាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

(៤២) បពិត្រភិក្ខុ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់
នៅលើបណ្តាមូលសិលា ទៀបដើមបារិច្ឆកព្រឹក្ស ក្នុងឋានតាវត្ថិន្យ
ទេវលោក ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានទ្រង់ភាសិតនូវទេវទូស
និងវិក័តនៃកទ្ទេកត្ថិតាថា ដល់ពួកទេវតានាឋានតាវត្ថិន្យថា

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បី

ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធណាជាអតីត

បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណាជាអនា-

គត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល

ណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌កើតឡើងចំពោះមុខក្នុងទីនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

អសំហំរិ អសង្កប្បំ

តំ វិមុត្តា មនុស្សាធម៌

អជ្ជេវ កត្តមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សង្ខារន្តេន

មហាសេនេន មត្តនា

ឯវិវិហារីមាតាបំ

អយោវត្ថមត្ថន្តំ

តំ វេ កន្ទេកកត្តេតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ ។

[២៣] ឯវិ ខោ អហំ ភិក្ខុ ធារេមិ កន្ទេកកត្តិ-
 យោ តាថា ឧត្តយាហំ វិ ភិក្ខុ កន្ទេកកត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយោបុណ្ណាហំ វិ ភិក្ខុ
 កន្ទេកកត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ធារេហំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសម
 រសាម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឲ្យវឿយៗ នូវផល-
 សមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តី
 ព្យាយាម បុគ្គលត្រូវធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះ នរណានឹងដឹងថា សេចក្តី
 ស្វាប័ន៍មានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថា ការតទល់របស់
 យើងចំពោះមុខដែលមានសេនាច្រើន មិនមានឡើយ មុនជា
 អ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គល អ្នកមានព្យាយាម មិនខ្ជិល
 ប្រកួសទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាង
 នេះ ថាជាអ្នកមានពត្រឹមយុជ្ជចម្រើន ។

(៤៣) បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំនូវករណីត្រឹមតាមទាំងឡាយ ដោយ

ប្រការយ៉ាងនេះឯង បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀននូវឧទេសនិងវិក័ត្តនៃ
 ករណីត្រឹមតាមចុះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទន្ទេញនូវឧទេសនិងវិក័ត្តនៃ
 ករណីត្រឹមតាមចុះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទឹកនូវឧទេសនិងវិក័ត្តនៃករណី

វិភង្គក្ខត្តស្ស លោមសកង្គិយកទ្រោត្តសុត្តេ ភគវន្តបសង្កមមំ

តំ ភិក្ខុ កន្ថេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អត្តសញ្ញា-
តោ ភិក្ខុ កន្ថេករត្តស្ស ឧទ្ទេសោ ច វិភង្គោ ក
អាទិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ឥទមវោច ចន្ទោនោ ទេវបុត្តោ
ឥទំ វត្ថា តត្ថវន្តរធាយំ ។

(៤៤) អថខោ អាយស្មា លោមសកង្គិយោ តស្សា
រត្តិយា អច្ចយេន សេនាសនំ សំសារេត្វា បត្តចរិ
អាទាយ យេន សាវត្ថំ តេន ចារិកំ បក្កាមិ ។
អនុបុព្វេន ចារិកញ្ចរមាណោ យេន សាវត្ថំ ជេតវនំ
អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមោ យេន ភកវំ តេនុបសង្កមិ
ឧបសង្កមិត្វា ភកវន្តំ អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។
ឯកមន្តំ និសីទ្ធោ ខោ អាយស្មា លោមសកង្គិ-
យោ ភកវន្តំ ឯតទវោច ឯកមិទាហំ កន្ថេ សមយំ
សក្កេស្ក វិហារមិ កបិលវត្ថុស្មី និក្រោធារាមេ
អថខោ កន្ថេ អញ្ញាតរោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្តាយ
រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ និក្រោធារាមិ
ឱកាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា

វិវត្តវត្ថុ លោមសក្ខីយកទ្វេរក្ខត្តសូត្រ ព្រះលោមសក្ខីយៈចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
 កត្តិតាថាចុះ បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះថា ទេសនិនិវត្តនៃកត្តិតាថា
 ដែលប្រកបដោយប្រយោជន៍ ចាត់ទុកថា ជាអាទិត្យហូចរិយៈ (ព្រហ្ម-
 ចរិយៈខាងដើម) ។ ចន្ទនទេវបុត្របានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យ
 នេះចប់ហើយ ក៏បាត់កងទីនោះទៅ ។

(៤៤) គ្រានោះឯង ព្រះលោមសក្ខីយៈមានអាយុ កាល
 កន្លងរាត្រីនោះហើយ រៀបចំសេនាសនៈ កាន់បាត្រនិងបរិវារ ហើយ
 ចៀសទៅកាន់ចារិក ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ កាលលោកគ្រាប់ទៅកាន់
 ចារិកដោយលំដាប់ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងវត្តជេតពន
 របស់អនាថបិណ្ឌិត ទៀបក្រុងសាវត្ថី លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះលោម-
 សក្ខីយៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សម័យមួយ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនៅក្នុងនិគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្តុ ក្នុងដែនសក្កៈ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះឯង នាកាលរាត្រីបឋមយាមកន្លង
 ហើយ មានទេវបុត្រមួយអង្គ មានរស្មីដ៏រឿង ញ៉ាំងនិគ្រោធារាមទាំង
 មូលឲ្យភ្លឺច្បាស់ ហើយចូលទៅរកខ្ញុំព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ អដ្ឋាសំ ឯកមន្តំ បិរតោ ខោ កន្លែ សោ ទេ-
 វបុត្តោ មំ ឯតទរោចំ ឆារេសិំ តំ ភិក្ខុ កន្លែករត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ឯវំ វុត្តេ អហំ កន្លែ តំ ទេវបុត្តំ
 ឯតទរោចំ ន ខោ អហំ អាវុសោ ឆារេមិ កន្លែក-
 រត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច តំ បធាវុសោ ឆារេសិ
 កន្លែករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ អហម្មំ ខោ
 ភិក្ខុ ន ឆារេមិ កន្លែករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច
 ឆារេសិ បន តំ ភិក្ខុ កន្លែករត្តិយោ តាថាតិ ន ខោ
 អហំ អាវុសោ ឆារេមិ កន្លែករត្តិយោ តាថា តំ ប-
 ធាវុសោ ឆារេសិ កន្លែករត្តិយោ តាថាតិ ឆារេមិ ខោ
 អហំ ភិក្ខុ កន្លែករត្តិយោ តាថាតិ យថាកថំ បន
 តំ អាវុសោ ឆារេសិ កន្លែករត្តិយោ តាថាតិ ឯក-
 មន្តំ ភិក្ខុ សមយំ ភគវា ទេវេសុ តាវត្តិសេសុ វិ-
 ហារតិ ចារិច្ចត្តកម្មលេ បណ្ឌិតម្ហលេ សីលាយំ តត្រ
 ខោ ភគវា ទេវានំ តាវត្តិសានំ កន្លែករត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានសក្ការៈ

ទើបបិតនៅក្នុងទីសមគួរ បពិត្រព្រះអង្គ លុះទេវបុត្រនោះ បិតនៅ
ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបបានពោលពាក្យនេះនឹងឡំព្រះអង្គ យ៉ាងនេះថា
បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំឱ្យទុទ្ទេសនឹងវិក័តនៃកទ្ទេករត្ថៈឬទេ កាលទេវបុត្រ
នោះ សួរយ៉ាងនេះហើយ បពិត្រព្រះអង្គ ឡំព្រះអង្គបានពោលនឹង
ទេវបុត្រនោះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិនចាំឱ្យទុទ្ទេសនឹងវិក័ត
នៃកទ្ទេករត្ថៈទេ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំឱ្យទុទ្ទេសនឹងវិក័តនៃកទ្ទេករត្ថៈឬ
បពិត្រភិក្ខុ ឡំមិនចាំឱ្យទុទ្ទេសនឹងវិក័តនៃកទ្ទេករត្ថៈទេ បពិត្រភិក្ខុ ចុះ
លោកចាំ ឱ្យកទ្ទេករត្ថៈគាថាទាំងឡាយឬ ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិន
ចាំឱ្យកទ្ទេករត្ថៈគាថាទាំងឡាយទេ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំឱ្យកទ្ទេករត្ថៈ
គាថាទាំងឡាយឬ បពិត្រភិក្ខុ ឡំចាំឱ្យកទ្ទេករត្ថៈគាថាទាំងឡាយ ម្ចាស់
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំឱ្យកទ្ទេករត្ថៈគាថាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច
បពិត្រភិក្ខុ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់នៅលើបណ្ណា-
កម្ពលសិលា ទៀបដើមបារីបួតកព្រឹក្ស ក្នុងឋានតាវត្ថិន្យទេវលោក
គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានកាសិតឱ្យទុទ្ទេសនឹងវិក័តនៃកទ្ទេករត្ថៈ
ដល់ពួកទេវតាឋានតាវត្ថិន្យថា

វិភង្គក្ខត្ថស្ស លោមសកង្គិយកទ្រោកត្ថសុត្ថេ ភគវគោ បដិប្បច្ឆន្តំ

អតីតំ នាម្យាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្នោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

ឯវំ ខោ អហំ ភិក្ខុ ជារមិ កន្ថេករត្ថិយោ
 កថា ឧក្កណ្ណហិ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
 វិភង្គញ្ច បរិយាប្បណ្ណហិ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារហិ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អត្ថសញ្ញតោ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសោ ច វិភង្គោ ច អាទិព្រហ្មចរិយកោតិ ។
 ឥនមរោច កន្ថេ សោ ទេវបុត្តោ ឥនំ វត្ថា តត្ថេ-
 វត្ថោឆាយិ សាធុ មេ កន្ថេ កកវា កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ទេសេត្ថតិ ។

[៤៥] ជាតាសិ បទ ភិក្ខុ តំ ទេវបុត្តន្តំ ។
 ន ខោ អហំ កន្ថេ ជាតាមិ តំ ទេវបុត្តន្តំ ។ ចន្ទនោ
 នាមេសោ ភិក្ខុ ទេវបុត្តោ ចន្ទនោ ភិក្ខុ ទេវបុត្តោ
 អដ្ឋិកត្ថា មនសិកត្ថា សព្វំ ចេតសោ សមដ្ឋាហ-
 វត្ថា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ តេនហិ ភិក្ខុ

វិវត្តវិគ្គ លោមសក្កិយភទ្ទេកវត្តសូត្រ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរឧប

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចកន្ធ ជាអតីត ។ បេ ។

មុនដែលជាអ្នកសូប្បម្យាប័ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក
មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំនូវកទ្ទេកវត្តតាថាទាំងឡាយ ដោយប្រការយ៉ាង
នេះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន នូវទេសនិងវិភង្គ នៃកទ្ទេកវត្តតាថា
បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទេញនូវទេសនិងវិភង្គនៃកទ្ទេកវត្តតាថា បពិត្រ
ភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុកនូវទេសនិងវិភង្គ នៃកទ្ទេកវត្តតាថា បពិត្រភិក្ខុ
ព្រោះថា ទេសនិងវិភង្គ នៃកទ្ទេកវត្តតាថា ប្រកបដោយប្រយោជន៍
ចាត់ថាជាអាទិព្រហ្មចរិយៈ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្រនោះ
បានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះចប់ហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះ
ទៅ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវទេស
និងវិភង្គ នៃកទ្ទេកវត្តតាថា ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

(៤៥) ព្រះអង្គទ្រង់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរលោកស្គាល់ទៅបុត្រ
នោះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានស្គាល់ទៅបុត្រ
នោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទៅបុត្រនោះឈ្មោះចន្ទនៈ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចន្ទនៈទៅ-
បុត្រ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ យកបិត្តទុកជាក់ ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងអស់
ដោយចិត្ត ហើយផ្ទៀងសោតប្រសាទប្រុងស្តាប់ធម៌ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

សុណាហំ សាធុកំ មនសីករោហំ កាសិស្សាមីតិ ។

ឯវមន្តេតិ ខោ សោ ភិក្ខុ^(១) កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

[៤៦] កកវា ឯតទរោច

អត្ថំ នាធាតមេយ្យ

នប្បដិកន្តេ អនាតតំ

យទត្ថម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាតតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសីហិរំ អសង្កប្បំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧប្បបណ្ណសកៈ

ចរអកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ចុះ ចរឃើញកកងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគត

នឹងសំដែង ។ ភិក្ខុនោះ ទទួលព្រះបុណ្យដ៏ការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា

ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៤៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ យ៉ាងនេះថា

បុគ្គល មិនគប្បីពារឡេះពាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បី

ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធណា ដែល

ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធ

ណា ដែលជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏នៅមិនទាន់មក

ដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌កើត

ឡើងចំពោះមុខ កងទីនោះ ។ បុគ្គលនោះ ពុះដឹងច្បាស់

នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសមរសាម មិនកម្រើកហើយ

វិក្កុវត្តស្ស លោមសកង្គិយកទ្វេកវត្តសុត្តេ អតីតាទ្ធាគមនំ

តំ វិទ្យា បនុប្បហាយេ

អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សន្តវន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុនា

ឯវិវិហារមាតាបី

អហោរត្ថមតន្តំ

តំ វេ កន្តេកវត្តាតំ

សន្តោ អាចិក្ខតេ មន្តំ ។

(៤៧) កថញ្ច កិច្ច អតីតំ អន្តាគមេតំ ។

ឯវិវិទោ អហោសី អតីតមន្តានន្តំ តត្ថ នន្តំ ស-

មន្តានេតំ ឯវិវេទនោ អហោសី ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ

អហោសី ។ បេ ។ ឯវិសន្តវេ អហោសី ។ បេ ។

ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្តានន្តំ តត្ថ នន្តំ

សមន្តានេតំ ។ ឯវិ ទោ កិច្ច អតីតំ អន្តាគមេតំ ។

វិភង្គវគ្គ លោមសកត្តិយកទេកត្ថសូត្រ ការអាឡោះអាឡីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

ចម្រើនឲ្យឡើយ ។ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍ របស់
ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តីព្យាយាមគួរធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះ នរណា
នឹងដឹងថា សេចក្តីស្ងប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថា
ការតទល់របស់យើង ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើន មិន
មានឡើយ មុនដែលជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គលអ្នក
មានព្យាយាម មិនខ្ជិលប្រមូសទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយ
សេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាងនេះ ថាជាអ្នកមានពត៌្រឹមួយដ៏ចម្រើន ។

(៤៧) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គល អាឡោះអាឡីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអាឡោះអាឡីយនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មា
អញមានប្រយោជន៍នេះ ក៏កាលជាអតីត អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ
។ បេ ។ អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសង្ខារ
យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលអាឡោះអាឡីយនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា
អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក៏កាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ
បុគ្គលអាឡោះអាឡីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(២៨) កថញ្ចុ ភិក្ខុ អតីតំ នាណ្ទាគមេតិ ។ ឃីរិ-
 វ្យោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន ស-
 មមន្ទានេតិ ឃីរិវេទនោ អហោសី ។ បេ ។ ឃីរិសញ្ញោ
 អហោសី ។ បេ ។ ឃីរិសង្ខារោ អហោសី ។ បេ ។
 ឃីរិញ្ញាលោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ ន
 សមមន្ទានេតិ ។ ឃីរិ ចោ ភិក្ខុ អតីតំ នាណ្ទាគមេតិ ។

(២៩) កថញ្ចុ ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកត្ថនំ ។
 ឃីរិវ្យោ សិយំ អនាគតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមមន្ទា-
 នេតិ ឃីរិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឃីរិសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឃីរិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឃីរិញ្ញាលោ
 សិយំ អនាគតមន្ទានន្តំ តត្ថ នន្តំ សមមន្ទានេតិ ។
 ឃីរិ ចោ ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកត្ថនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបកៈ

(៤៨) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនអាឡោះកាល័យនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គល មិនអាឡោះកាល័យ នូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលមិនអាឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៤៩) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអាឡោះកាល័យនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលអាឡោះកាល័យនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិភង្គក្ខស្ស លោមសក្កិយកទ្វេរត្ថសុត្តេ បច្ចុប្បន្នធម្មសំហារណំ

(៥០) កថញ្ច ភិក្ខុ អនាគតំ នប្បដិក្ខន្ធាតិ ។

ឯវិរុទោ សិយំ អនាគតមន្វានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន ស-

មន្វានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ

សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញា-

ណោ សិយំ អនាគតមន្វានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្វា-

នេតិ ។ ឯវិ ចោ ភិក្ខុ អនាគតំ នប្បដិក្ខន្ធាតិ ។

(៥១) កថញ្ច ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

សំហារតិ ។ ឥធម ភិក្ខុ អស្សុតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិ-

យានំ អនិស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយ-

ធម្មេ អរិធិតោ សច្ចវិសានំ អនិស្សាវី សច្ចវិស-

ធម្មស្ស អកោវិទោ សច្ចវិសធម្មេ អរិធិតោ រូបំ

អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា

រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។

វិញ្ញាណ លោមសក្ខីយកទ្វេរក្ខត្តសូត្រ ការសេមរសាមក្នុងធម៌ជាបច្ចប្បន្ន

(៥០) មាលកិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនអាឡោះកាល័យនូវតម្រេកកងទីនោះ ។ ថា កងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ សូមឲ្យអាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនអាឡោះកាល័យនូវតម្រេកកងទីនោះ ។ ថា កងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ មាលកិក្ខុ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។

(៥១) មាលកិក្ខុ ចុះបុគ្គលសេមរសាម ក្នុងពាក្យធម៌ជាបច្ចប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ មាលកិក្ខុ បុថុជនកងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានទទួលវិណាទាំកងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបានទទួលវិណាទាំកងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមានរូប ឃើញរូបថាមានកងខ្លួន ឬ ឃើញខ្លួនថាមានកងរូប នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី
 វា អត្តានំ ។ ឯវិំ ខោ ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 សំហារតិ ។

(៥២) កថេវា ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ សុតវា អរិយស្សាវគោ អរិយា-
 នំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្មេ សុវិន័-
 តោ សប្បវិសានំ ទស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស កោវិនោ
 សប្បវិសធម្មេ សុវិន័តោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី
 វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ ។ បេ ។ ន
 សង្ខារេ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវិំ ខោ ភិក្ខុ
 បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ ពិចារណាយេញ្ញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន
 ឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ ឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន ឬឃើញខ្លួន
 ថាមានកងវិញ្ញាណ ។ មាលភិក្ខុ បុគ្គល រសមរសាមកងពួកធម៌ជា
 បច្ចប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(៥២) មាលភិក្ខុ ពុទ្ធបុគ្គលមិនរសមរសាម កងពួកធម៌ជា
 បច្ចប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ មាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជា
 អ្នកបានស្តាប់ បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ព្រះ
 អរិយៈ ជាអ្នកទទួលបាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
 ឃើញពួកសប្បុរស ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស ជាអ្នកទទួល
 បាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនពិចារណាយេញ្ញនូវរូបថា
 ជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានរូប មិនឃើញរូបថាមានកងខ្លួន ឬមិន
 ឃើញខ្លួនថាមានកងរូប មិនឃើញវេទនា ។ បេ ។ មិនឃើញសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនពិចារណាយេញ្ញ
 វិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ មិនឃើញវិញ្ញាណថា
 មានកងខ្លួន ឬមិនឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ មាលភិក្ខុ ទើប
 បុគ្គលមិនរសមរសាមកងពួកធម៌ជាបច្ចប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

វិក្កុវត្តស្ស លោមសកង្គិយកទ្វេកវត្តសុត្តេ កាសិភាវិន្ទនំ

(៥៣) អតីតំ នាម្នាគមេយ្យ ។ មេ ។

តំ វេ កន្ទេកវត្តោតំ

សន្នោ អាចិត្តតេ មុន្និតំ ។

ឥទមវោច ភគវា អត្ថមនោ អាយស្មា លោម-
សកង្គិយោ ភគវតោ កាសិតំ អភិន្និតំ ។

លោមសកង្គិយកទ្វេកវត្តសុត្តំ ចកុដ្ឋំ និដ្ឋិតំ ។

វិញ្ញាណ លោមសក្កិយភវេក្ខត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៥៣) បុគ្គល មិនគប្បីអាង្វោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង

ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះ
លោមសក្កិយៈមានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ លោមសក្កិយភវេក្ខត្ថសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចមំ ចូឡកម្មវិភង្គសុត្តំ

(៥៤) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ ភក្កវា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ អថខោ សុកោ មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ
យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភក្កវតា
សន្និ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ
វិតិសារត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

(៥៥) ឯកមន្តំ និសីទ្នោ ខោ សុកោ
មាណវោ តោទេយ្យបុត្តោ ភក្កវន្តំ ឯតទវោច កោ
នុ ខោ កោ តោតម ហេតុ កោ បច្ចុ-
យោ យេន មនុស្សានិយេវ សតំ មនុស្សភូតានិ
ទិស្សតិ ហំនប្បណីតតា ទិស្សន្តំ ភោ^(១) តោតម
មនុស្សា អប្បាយុកា ទិស្សន្តំ ទីយាយុកា
ទិស្សន្តំ ពហ្មតាណា ទិស្សន្តំ អប្បតាណា ទិស្សន្តំ
ទុព្វណា ទិស្សន្តំ វណ្ណវន្តោ ទិស្សន្តំ អប្បេសក្ខា
ទិស្សន្តំ មហេសក្ខា ទិស្សន្តំ អប្បគោតា ទិស្សន្តំ

បូជន៍កម្មវិភាគល្អិត ទី ៥

[៥៤] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង សុភមាណព ជាបុត្ររបស់គោធម្យប្រាហ្មណ៍
បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោល
ពាក្យសំណេះសំណាល នឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យសំណេះ
សំណាលនិងពាក្យគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

[៥៥] លុះសុភមាណព គោធម្យបុត្រ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ
ហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ អ្វីហ្ន៎ជាបង្ខំ ដែលនាំឲ្យពួកមនុស្ស
កាលកើតមកជាមនុស្ស មានសេចក្តីថោកទាបនឹងខ្លួនខ្លួន ប្រាកដឡើង
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មនុស្សទាំងឡាយ មានអាយុខ្លី
មានអាយុវែង មានអាពាធច្រើន មានអាពាធចតិច មានសម្បុរអាក្រក់
មានសម្បុរល្អ មានសក្តិចតិច មានសក្តិធំ មានកោតសម្បត្តិចតិច

វិក្កុតស្ស ចូឡកម្មវិក្កុតស្ស កុរុណាវិស្ស អាយាបនំ

មហាកោតា ទិស្សន្តិ នីតាកុលីនា^(១) ទិស្សន្តិ ឧទ្ទា-
កុលីនា^(២) ទិស្សន្តិ អប្បបញ្ញា^(៣) ទិស្សន្តិ បញ្ញាវន្តោ
កោ ធុ ខោ កោ តោតម ហេតុ កោ បច្ចុយោ
យេន មនុស្សានិយេវ សតំ មនុស្សក្ខតានិ ទិស្ស-
តិ ហំនប្បណ័តតាតិ ។

[៥៦] កម្មស្សកា មាណវំ សត្តា កម្មនាយា-
នា កម្មយោនី កម្មពន្ធ កម្មប្បជីសវណា កម្មំ
សត្តេ វិកជតិ យទិទំ ហំនប្បណ័តតាយាតិ ។ ន
ខោ អហំ ឥមស្ស កោតោ តោតមស្ស សង្ខតេន
កាសិកស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន
អត្ថំ អាជាធាមិ សាធុ មេ ភវំ តោតហោ តថា ធម្មំ
នេសេតុ យថាហំ ឥមស្ស កោតោ តោតមស្ស
សង្ខតេន កាសិកស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
វិត្តារេន អត្ថំ អាជានេយ្យន្តិ ។ តេនហំ មាណវំ

វិវត្តវគ្គ បូជកម្មវិវត្តសូត្រ ការនិមន្តន៍របស់សុភមណាព

មានភោគសម្បត្តិច្រើន មានត្រកូលទាប មានត្រកូលខ្ពស់ មាន
 ប្រាជ្ញាតិច មានប្រាជ្ញាច្រើន បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ
 អ្វីហ្ន៎ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកមនុស្ស កាលកើតមកជាមនុស្ស មាន
 សេចក្តីថោកទាបនិងខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រាកដឡើង ។

(៩៦) ម្នាលមាណា សត្វទាំងឡាយ មានកម្មជាប់របស់ខ្លួន
 មានកម្មជាទាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាដៅពន្លឺ មាន
 កម្មជាគ្រឿងរលឹក កម្មតែងចែកសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីឲ្យថោកទាបនិង
 ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនយល់សេចក្តីពិស្តារ របស់ភាសិតសង្ខេបនេះ
 ដែលព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារបានឡើយ
 សូមព្រះគោតមជាម្ចាស់ទ្រង់សំដែងធម៌ តាមទំនងដែលខ្ញុំព្រះអង្គ នឹង
 យល់សេចក្តីពិស្តាររបស់ភាសិតសង្ខេបនេះ ដែលព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារឲ្យបាន ។ ម្នាលមាណា បើដូច្នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្សន្តកំ

សុណាហំ សាធុតំ មនសិករោហំ ភាសិស្សាមីតិ ។
ឯវំ កោតិ ខោ សុគោ មាលារោ តោទេយ្យបុត្តោ
ភកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

(៥៧) ភកវា ឯតទរោច នីឆ មាលាវ ឯកទ្វោ
នីត្ថំ វា ធុរិសោ វា មាលាតិចាតិ ហោតិ, លុទ្ធា
លោហិតចាលី ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ
ចាលាភូតេសុ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវំ ស-
មត្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្ស ភេនា បរម្មរ-
ណា អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ
នោ ចេ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា អចាយំ
ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ មនុស្សត្ថំ
អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ អប្បយុកោ
ហោតិ ។ អប្បយុកសំវត្ថនិកា ឯសា មាលាវ
បដិបទា យទិទំ មាលាតិចាតិ ហោតិ លុទ្ធា
លោហិតចាលី ហតប្បហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ
ចាលាភូតេសុ ។

សុត្តន្តបិដក បដិមនិកាយ ឧបិសណ្ឋាសកៈ

ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ សុត្ត-
មាណព គោធម្យបុត្រ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៥៧) ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
មាណព ស្រីប្អូនសព្វក្នុង ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ប្រព្រឹត្ត
អាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម តាំងនៅក្នុងការបៀតបៀន និងការ
សម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ ។ ព្រោះអំពើនោះ
ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ
លុះរំលងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើរំលងកាយ បន្ទាប់
អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស ក្នុងជីវិត ។
រមែងជាអ្នកមានអាយុខ្លី ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលសម្លាប់សត្វ ជា
អ្នកប្រព្រឹត្តអាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ដោយឈាម តាំងនៅក្នុងការបៀត
បៀន និងការសម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ នេះ
ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យមានអាយុខ្លី ។

វិវត្តវគ្គសូ ឬឡាម្មវិវត្តសុត្តេ បាណតិបាតវិគី

[៥៨] ឥន បន មាណវ ឯកថោ ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា ចាណាតិចាតំ បហាយ ចាណាតិចាតា
 បដិវរតោ ហោតិ និហិតនិល្លោ និហិតសត្តោ លដ្ឋ
 នយាបន្នោ សព្វចាណាភូតហិតានុកម្មី វិហរតិ ។
 សោ តេន កម្មេន វិវ សមត្តេន វិវ សមាទិន្នេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុគតី សុត្ថំ លោកិ
 ឧបបជ្ជតិ នោ ទេ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា
 សុគតី សុត្ថំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សទេ មនុស្សត្ថំ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ដាយតិ ទីយាយុកោ
 ហោតិ ។ ទីយាយុកសីវត្ថុនិកា ឯសា មាណវ បដិ-
 បទា យទិទំ ចាណាតិចាតំ បហាយ ចាណាតិចាតា
 បដិវរតោ ហោតិ និហិតនិល្លោ និហិតសត្តោ លដ្ឋ
 នយាបន្នោ សព្វចាណាភូតហិតានុកម្មី វិហរតិ ។

វិវត្តវត្ថុ ចូឡកម្មវិវត្តសូត្រ ការវៀរចាកបាណាតិបាត

(៥៨) ម្នាលមាណាព មួយទៀត ស្រ្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ លះបង់បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត មាន
 ដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីអៀន
 ខ្មាស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្នុងពួក
 សត្វទាំងអស់ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បាន
 កាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះរំលងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះរំលង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទៅលោកទេ
 បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងមានអាយុ
 វែង ។ ម្នាលមាណាព បុគ្គលដែលលះបង់បាណាតិបាត វៀរចាក
 បាណាតិបាត មានដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ មាន
 សេចក្តីអៀនខ្មាស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ ជាអ្នកមានសេចក្តី
 អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ក្នុងពួកសត្វទាំងអស់ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទា
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យមានអាយុវែង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្កសកំ

[៥៩] ឥធិ មាណវ៌ ឯកច្ឆោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ វា
 សត្តានំ វិហេវេកដាតិកោ ហោតិ ចាណិណា វា
 លេខុនា វា ទណ្ឌោន វា សត្តោន វា ។ សោ តេន
 កម្មេន ឯវំ សមត្តោន ឯវំ សមាទិដ្ឋេន កាយស្ស
 ភេនា បរម្មរណា អថាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ និរយំ ឧ-
 បបដ្ឋតិ នោ ថេ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា អថាយំ
 ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សថេ មនុស្សតិ
 អាភច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ ពហ្វាពាដោ
 ហោតិ ។ ពហ្វាពាធសំវត្ថនិកោ ឯសា មាណវ៌ ច-
 ដិបដា យទិទំ សត្តានំ វិហេវេកដាតិកោ ហោតិ
 ចាណិណា វា លេខុនា វា ទណ្ឌោន វា សត្តោន វា ។

[៦០] ឥធិ បធិ មាណវ៌ ឯកច្ឆោ ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា សត្តានំ វិហេវេកដាតិកោ ហោតិ
 ចាណិណា វា លេខុនា វា ទណ្ឌោន វា សត្តោន វា ។
 សោ តេន កម្មេន ឯវំ សមត្តោន ឯវំ សមាទិដ្ឋេន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កត្តកៈ

(៥៩) ម្នាលមាណស ស្រីប្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ យ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់ អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណាៗ រមែងជាអ្នកមានអាពាធច្រើន ។ ម្នាលមាណស បុគ្គលដែលជា អ្នកបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី មានអាពាធច្រើន ។

(៦០) ម្នាលមាណស មួយទៀត ស្រីប្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុង លោកនេះ ជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ

វិវត្តវិញ្ញាណ ឬឡកម្មវិវត្តវិញ្ញាណ កោធនកាល

កាយស្បី ភេទា បរម្មណា សុគតី សុត្តំ លោកិ
 ឧបបជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្បី ភេទា បរម្មណា
 សុគតី សុត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សចេ មនុស្សត្ថិ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ អប្បាពានោ
 ហោតិ ។ អប្បាពាធសំវត្ថុនិកា ឯសា មាណាវ បដិ-
 បទា យទិទំ សត្តានំ អវិហោវកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលិណ វំ លេខុនា វំ ទណ្ឌោន វំ សត្តោន វំ ។

[៦០] ឥធម មាណាវ ឯកន្ទោ ឥត្ថំ វំ បុរិ-
 សោ វំ កោធនោ ហោតិ ឧបាយាសពហុលោ
 អប្បម្បំ វុត្តោ សមាធនោ អភិសជ្ជតិ កុប្បតិ ព្យា-
 បជ្ជតិ បតិវត្តិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច
 ចាតុកកោតិ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវំ
 សមត្តោន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្បី ភេទា
 បរម្មណា អចាយំ ឧត្តតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្បី ភេទា បរម្មណា
 អចាយំ ឧត្តតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ
 មនុស្សត្ថិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

វិវត្តវត្ថុ ឬឡកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកក្រោធ

លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន់ទៅកើតក្នុងសុគតិ
 សួគ៌ទេវលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោកទេ បើបាន
 ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ វេមន់ជាអ្នកមានអាពាធ
 តិច ។ ម្ចាស់មាណាត បុគ្គលដែលជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ
 ដោយបាតដៃខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ
 ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានអាពាធតិច ។

(៦១) ម្ចាស់មាណាត ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មានសេចក្តីក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីបង្កើតចង្អុលចិត្ត គ្រាន់តែគេស្តី
 ថាបណ្ឌិត ក៏បង្កើតថា ខឹង ព្យាបាទ តបត សំដែងសេចក្តីក្រោធ
 សេចក្តីប្រទូសនឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដឡើង ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន់ទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
 អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កន្តំ

ឧទុក្ខណ្ណោ ហោតិ ។ ឧទុក្ខណ្ណាសំវត្ថុនិកា ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទំ កោធនោ ហោតិ ឧទា-
 យាសតហុលោ អប្បម្បី វុត្តោ សមាធនោ អភិសង្កតិ
 កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិវិធិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច
 អប្បច្ចយញ្ច ចាតុកកោតិ ។

(៦២) ឥធិ បទ មាលាវ ឯកច្ឆោ វត្ថុ វា
 បុរិសោ វា អកោធនោ ហោតិ អនុចាយាសតហុ-
 លោ តហុម្បី វុត្តោ សមាធនោ អភិសង្កតិ ន
 កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិវិធិយតិ ន កោបញ្ច
 ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាតុកកោតិ ។ សោ
 ភេទ កម្មេទ ឯវំ សមត្ថេទ ឯវំ សមាទិដ្ឋេទ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុគតិ សង្កំ លោកិ
 ឧបបជ្ជតិ នោ ទេ កាយស្ស ភេទា បរម្ម-
 ណា សុគតិ សង្កំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សទេ
 មនុស្សតិ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាស្សណសកៈ

ណា។ វេមន៍ជាអ្នកមានសម្បទាអាក្រក់ ។ ម្ចាស់មាណាត បុគ្គលដែល
 មានសេចក្តីក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្រាន់តែគេស្តី
 ថាបន្តិចបន្តួច ក៏ប៉ងប៉ងថ្កោលថ្កោល ក្រោធ ព្យាបាទ តបត សំដែងសេចក្តី
 ក្រោធ សេចក្តីប្រទូស និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដឡើយ នេះ
 ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានសម្បទាអាក្រក់ ។

(៦២) ម្ចាស់មាណាត មួយទៀត ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក៏
 លោភនេះ ជាអ្នកមិនក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 ទុកជាគេស្តីថាច្រើន ក៏មិនប៉ងប៉ងថ្កោលថ្កោល មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនតបត
 មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដ
 ឡើយ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់
 យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 វេមន៍ទៅកើតកង្ខសុគតិស្មតិទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតកង្ខសុគតិស្មតិ
 ទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងជីវិតណា ។

វិវត្តវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តេ ឥស្សរមនកកាវោ

មាសាទិកោ ហោតិ ។ មាសាទិកសំវត្ថុនិកា ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទំ អកោធនោ ហោតិ
 អនុបាយាសពហុលោ ពហុម្បិ វុត្តោ សមាធនោ
 នាភិសដ្ឋតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបដ្ឋតិ ន បតិភ័យតិ
 ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច មាតុករោតិ ។

(៦៣) ឥធម មាលាវ ឯកច្ឆោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ
 វា ឥស្សរមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្ការមា-
 ននវន្តនប្បជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធាតិ ។
 សោ តេន កំម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ
 និរយំ ឧបបដ្ឋតិ នោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរ-
 ណា អមាយំ ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សចេ
 មទុស្សតំ អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

វិវត្តវត្ថុ ចូឡាម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រណែន

រមែងជាអ្នកប្រកបដោយសម្បុរជ្រះថ្លា ។ ម្ចាស់មាណាត បុគ្គលដែល
 មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ទុក
 ជាគេស្តីថាច្រើន ក៏មិនថ្វឹងថ្វាក់ មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនតបត
 មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យ
 ប្រាជកឡើង នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាអ្នកមានសម្បុរ
 ជ្រះថ្លា ។

(៦៣) ម្ចាស់មាណាត ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកប្រណែន តែងប្រណែន ប្រទូស្ត ចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន
 ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និង
 ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេត-
 វិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសណ្ណសកំ

អប្បេសក្ខោ ហោតិ ។ អប្បេសក្ខុសំវត្ថនិកា ឯសា
មាណាវ បដិបទា យទិទំ ឥស្សាមនកោ ហោតិ
បរលាភសក្ការកុក្ការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ឥស្សតិ
ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធាតិ ។

[៦២] ឥន បន មាណាវ ឯកតោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ
វា អនិស្សាមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្កា-
រមាទនវន្តនប្បជនាសុ ន ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ
ន ឥស្សំ ពន្ធាតិ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវំ ស-
មត្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្ស ភេទា បរម្មណា
សុភតិ សុតំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ នោ ទេ កាយស្ស
ភេទា បរម្មណា សុភតិ សុតំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ
សទេ មនុស្សតំ អាភច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជា-
យតិ មហេសក្ខោ ហោតិ ។ មហេសក្ខុសំវត្ថនិកា
ឯសា មាណាវ បដិបទា យទិទំ អនិស្សាមនកោ
ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្ការមាទនវន្តនប្បជនាសុ ន
ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ ន ឥស្សំ ពន្ធាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ការៈ

រឿមន៍ជាអ្នកមានស័ក្តិភូមិ ។ ម្នាលមាណាព បុគ្គលជាអ្នកប្រណែន
តែងប្រណែន ប្រទូស្ត ចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈសក្ការៈ
សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់បុគ្គល
ដទៃ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានស័ក្តិភូមិ ។

(៦២) ម្នាលមាណាព មួយទៀត ស្រ្តីឬបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោក
នេះ ជាអ្នកមិនប្រណែន រឿមន៍មិនប្រណែន មិនប្រទូស្ត មិន
ចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ សេចក្តីគោរព ការ
រាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើ
នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រឿមន៍ទៅកើត
ក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់
អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោកទេ បើ
បានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រឿមន៍ជាអ្នក
មានស័ក្តិធំ ។ ម្នាលមាណាព បុគ្គលដែលមិនប្រណែន តែងមិន
ប្រណែន មិនប្រទូស្ត មិនចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ
សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់
បុគ្គលដទៃ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានស័ក្តិធំ ។

វិក្កុវគ្គសូ ចូឡាម្មវិក្កុវគ្គសូត្តេ អន្តរិអទានំ

(៦៥) នេ មាលាវ ឯកេន្ទោ នីត្តំ វា បុរិសោ
 វា ន ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស
 វា អន្នំ ហានំ វត្ថំ យានំ មាលាភន្ទុវិលេបនំ
 សេយ្យាវសទំ បទីបេយ្យំ ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិទ្កេន កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា អហាយំ ទុក្ខតំ វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 តោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អហាយំ
 ទុក្ខតំ វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សចេ មនុស្សតំ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ អប្បភោកោ
 ហោតិ ។ អប្បភោកសំវត្ថុនិកា ឯសា មាលាវ
 បទីបទា យទិទំ ន ទាតា ហោតិ សមណស្ស
 វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ ហានំ វត្ថំ យានំ
 មាលាភន្ទុវិលេបនំ សេយ្យាវសទំ បទីបេយ្យំ ។

វិវត្តវត្ថុ ឬឡកម្មវិវត្តសូត្រ ការមិនឲ្យវត្ថុមានឈាមជាដើម

[៦៥] ម្ចាស់មាណព ស្រីឬបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
មិនបានឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿង
លាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ។
ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅ
កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើ
បុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន
ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស
កើតក្នុងទីណាៗ រមែងជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិគឺប ។ ម្ចាស់មាណព
បុគ្គលដែលមិនបានឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈ
បូព្រាហ្មណ៍ នេះឯង ឈ្មោះថាបដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភោគ
សម្បត្តិគឺប ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

[៦៦] ឥធិ បន មាណវំ ឯកោត្តោ ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា នាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្ម-
 ណស្ស វា អន្ធិ ទានំ វត្ថុំ យានំ មាលាភន្ទវិ-
 លេបនំ សេយ្យាវសថំ បដិបេយ្យំ ។ សោ តេន
 កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា សុភតី សក្កំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ពោ
 ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតី សក្កំ
 លោកំ ឧបបជ្ជតិ សចេ មនុស្សត្ថំ អាភច្ឆតិ យត្ត
 យត្ត បច្ឆា ជាយតិ មហាកោតោ ហោតិ ។ ម-
 ហាកោតសំវត្ថនិកា ឯសា មាណវំ បដិបទា យទិ-
 នំ នាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស
 វា អន្ធិ ទានំ វត្ថុំ យានំ មាលាភន្ទវិលេបនំ
 សេយ្យាវសថំ បដិបេយ្យំ ។

[៦៧] ឥធិ មាណវំ ឯកោត្តោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ វា
 ជេទ្ធោ ហោតិ អតិមានំ អភិវាទេតត្ថំ ន អភិវាទេតិ
 បច្ឆុដ្ឋាតត្ថំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ ន ទេតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

(៦៦) ម្នាលមាណស មួយទៀត ស្រីបុប្ផសព្វកង្ខៈ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់
 សមណៈបុត្រាហ្មឺន ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ
 បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន់ទៅកើតកង្ខៈសុគតិស្ថិតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតកង្ខៈសុគតិស្ថិតិ
 ទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតកង្ខៈទីណា ។
 វេមន់ជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិច្រើន ។ ម្នាលមាណស បុគ្គលដែលឱ្យ
 បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ
 ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈបុត្រាហ្មឺន នេះ ឈ្មោះថា
 បដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភោគសម្បត្តិច្រើន ។

(៦៧) ម្នាលមាណស ស្រីបុប្ផសព្វកង្ខៈក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករឹង
 តឹង មើលងាយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ មិនក្រោកទទួលបុគ្គល
 ដែលគួរក្រោកទទួល មិនឱ្យអាសនៈដល់បុគ្គលដែលគួរដល់អាសនៈ

វិវត្តវត្ថុស្ស ឬឡកម្មវិវត្តសត្តេ ជំទូកាវា

មគ្គារហស្ស មន្តំ ន ទេតិ សក្កាតតំ ន សក្ក-
 រោតិ កុក្កាតតំ ន កុក្ករោតិ មារេតតំ ន
 មារេតិ ប្បជេតតំ ន ប្បជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិដ្ឋេន កាយស្ស ភេនា
 បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតំ វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 នោ ចេ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតំ
 វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សចេ មនុស្សតំ អាគច្ឆតិ
 យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ និចាត្យលីនោ ហោតិ ។
 និចាត្យលីនសំវត្ថុនិកា ឯសា មាណវ បដិបទា យទិ-
 ទំ វេទោ ហោតិ អតិមាជំ អភិវាទេតតំ ន អភិវាទេតិ
 បច្ឆុដ្ឋាតតំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនារហស្ស អាសនំ ន
 ទេតិ មគ្គារហស្ស មន្តំ ន ទេតិ សក្កាតតំ ន
 សក្ករោតិ កុក្កាតតំ ន កុក្ករោតិ មារេតតំ ន
 មារេតិ ប្បជេតតំ ន ប្បជេតិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ចូរឡកម្មវិវត្តសូត្រ ភាគបុគ្គលជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ

មិនឲ្យផ្លូវដែលបុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ មិនធ្វើសក្ការៈដែលបុគ្គលដែលគួរ
 ដល់សក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសេចក្តីគោរព
 មិនរាប់អានដល់បុគ្គលដែលគួររាប់អាន មិនបូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។

ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រឺមែនទៅ
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាព
 ជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រឺមែនជាអ្នកមានត្រកូលថោកទាប ។ ម្ចាស់
 មាណព បុគ្គលដែលវិនិច្ឆ័យ មើលឆ្ងាយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ
 មិនក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល មិនឲ្យអាសនៈ ដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់អាសនៈ មិនឲ្យផ្លូវដែលបុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ មិនធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព មិនរាប់អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន មិនបូជាបុគ្គលដែល
 គួរបូជា នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលថោកទាប ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

[៦៨] ឥធិ បទ មាលាវ ឯកត្ថោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ
 វា អត្ថទ្វោ ហោតិ អនតិមាជំ អភិវាទេតតំ អភិវា-
 ទេតិ បច្ឆជ្ជាតតំ បច្ឆជ្ជេតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ
 ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ សក្កាតតំ សក្ការោតិ
 កុក្កាតតំ កុក្ការោតិ មាទេតតំ មាទេតិ បូជេតតំ
 បូជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន វរំ សមត្ថេន វរំ
 សមាទិទ្ធនេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតី
 សុត្តំ លោកិំ ឧបបជ្ជេតិ នោ ចេ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា សុគតី សុត្តំ លោកិំ ឧបបជ្ជេតិ សចេ
 មនុស្សតិំ អាគច្ឆតិំ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ
 ឧត្តាកុលំនោ ហោតិ ។ ឧត្តាកុលំនសំវត្ថនិកា ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទំ អត្ថទ្វោ ហោតិ អនតិមាជំ
 អភិវាទេតតំ អភិវាទេតិ បច្ឆជ្ជាតតំ បច្ឆជ្ជេតិ អាស-
 នាវហស្ស អាសនំ ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ
 សក្កាតតំ សក្ការោតិ កុក្កាតតំ កុក្ការោតិ មា-
 ទេតតំ មាទេតិ បូជេតតំ បូជេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្តាសកៈ

(៦៨) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្រីបុប្ផស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនរឹងតឹង មិនមើលងាយ សំពះបុគ្គលដែលគួរ
 សំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យអាសនៈដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់អាសនៈ ឲ្យផ្លូវដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ ធ្វើសក្ការៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរគោរព រាប់
 អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន ឬជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។ ព្រោះអំពើ
 នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
 នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុង
 សុគតិស្នូតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មក
 កាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ វេមន៍ជាអ្នកមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។
 ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលមិនរឹងតឹង មិនមើលងាយគេ សំពះបុគ្គល
 ដែលគួរសំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យអាសនៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរដល់អាសនៈ ឲ្យផ្លូវដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ ធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គល ដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព រាប់អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន ឬជាបុគ្គលដែលគួរបូជា
 នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។

វិវត្តវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តេ អបិរុច្ឆិតកថា

(៦៧) ឥត មាលាវ ឯកទ្វេរា ឥត្តំ វា បរិសោ
 វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កម្ភិតា ន
 បរិបុច្ឆិតា ហោតិ តី កន្លេ កុសលំ តី អកុស-
 លំ តី សាវ្យំ តី អនវ្យំ តី សេវិតតំ តី ន
 សេវិតតំ តី មេ ករិយមាណំ^(១) ធិយរត្តំ អហិតាយ
 ធុក្ខាយ ហោតិ តី វា បន មេ ករិយមាណំ ធិយរត្តំ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតិ តី ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិន្នេន កាយស្ស ភេនា
 បរម្មរណា អមាយំ ធុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ
 នោ ចេ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា អមាយំ ធុក្ខតិ
 វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ មនុស្សតំ អាគច្ឆតិ
 យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ដាយតិ ធុប្បញ្ញោ ហោតិ ។

វិក័ត្តវត្ថុ ចូរ្យកម្មវិក័ត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកមិនសាកសួរ

[៦៩] ម្ចាស់មាណព ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ចូល
 ទៅរកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយមិនបានសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់
 ដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីឥតទោស អ្វី
 គួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទោស
 ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ អស់កាលដ៏យូរ ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្ងប់ទៅ រមែងទៅ
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គល
 នោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្ងប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុង
 កំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់
 មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងជាអ្នកគ្មានប្រាជ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ទុប្បញ្ញាសំវត្ថុនិកា ឯសា មាណាវ បដិបទា យទិទំ
 សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កម្ភមិត្តា ន បរិបុច្ឆិតា
 ហោតិ កី កន្លេ កុសលំ កី អកុសលំ កី
 សាវជ្ឈំ កី អនវជ្ឈំ កី សេវិតព្វំ កី ន សេវិតព្វំ
 កី មេ ករិយមាណំ ជីយរន្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 ហោតិ កី វា បន មេ ករិយមាណំ ជីយរន្តំ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។

[៧០] ឥធិ បន មាណាវ ឯកច្ឆោ ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្ក-
 មិត្តា បរិបុច្ឆិតា ហោតិ កី កន្លេ កុសលំ កី
 អកុសលំ កី សាវជ្ឈំ កី អនវជ្ឈំ កី សេវិតព្វំ
 កី ន សេវិតព្វំ កី មេ ករិយមាណំ ជីយរន្តំ អ-
 ហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ កី វា បន មេ ករិយ-
 មាណំ ជីយរន្តំ ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។ សោ
 តេន កម្មេន ឯវំ សមត្ថេន ឯវំ សមាទិន្នេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុគតិ សុត្តំ
 លោកិ ឧបបជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្ស ភេទា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលចូលទៅរកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយមិន
បានសួរថា បតិត្រលោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមាន
ទោស អ្វីឥតទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជ័យរូ មួយទៀត អ្វីកាល
បើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាល
ជ័យរូ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា ។

(៧០) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្រីឬបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
លោកនេះ ចូលទៅជិតសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយសួរថា បតិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីឥត
ទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
ទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជ័យរូ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រ-
ព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជ័យរូ ។
ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ
បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែង
ទៅកើតក្នុងសគតិសគីទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ

វិក្កុវគ្គស្ស ពូឡកម្មវិក្កុវសុត្តេ អប្បយុកសំវត្ថុនិកាមិយ្យដំបទា

បរម្មណា សុត្ថនី សុត្ថំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ សចេ
 មនុស្សត្ថំ អាកច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បន្ទា ជាយតិ
 មហាបញ្ញោ ហោតិ ។ មហាបញ្ញាសំវត្ថុនិកា ឯសា
 មាណា មជ្ជិមទា យទិទំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ
 វា ឧបសង្កម្មត្វា បរិច្ចត្តតា ហោតិ តី កន្លេ កុសលំ
 តី អកុសលំ តី សាវ័ជ្ជំ តី អនវ័ជ្ជំ តី សេវិ-
 តព្វំ តី ន សេវិតព្វំ តី មេ ករិយមាណំ ធិយរត្តំ
 អហិតាយ ធុក្ខាយ ហោតិ តី វា បន មេ
 ករិយមាណំ ធិយរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។

[៧០] ឥតិ ខោ មាណា អប្បយុកសំវត្ថុនិកា
 បដិបទា អប្បយុកត្ថំ ឧបនេតិ ធិយាយុកសំវត្ថុនិកា
 បដិបទា ធិយាយុកត្ថំ ឧបនេតិ ពហ្វពាធសំវត្ថុនិ-
 កា បដិបទា ពហ្វពាធត្ថំ ឧបនេតិ អប្បពាធសំ-
 វត្ថុនិកា បដិបទា អប្បពាធត្ថំ ឧបនេតិ ធុព្វណ្ណា-
 សំវត្ថុនិកា បដិបទា ធុព្វណ្ណត្ថំ ឧបនេតិ ហាសា-
 និកសំវត្ថុនិកា បដិបទា ហាសានិកត្ថំ ឧបនេតិ

វិវត្តវិញ ចូលក្នុងវិវត្តសូត្រ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុវ្លិង្គនឹង

បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទេវលោកទេ បើ
ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងជាអ្នកមានប្រាជ្ញា
ច្រើន ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលដែលចូលទៅរកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
ហើយបានសួរថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វី
មានទោស អ្វីគឺទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត
អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់
កាលដ៏យូរ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានប្រាជ្ញាច្រើន ។

[៧១] ម្នាលមាណព ព្រោះហេតុថា សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុវ្លិង្គ រមែងនាំឲ្យមានអាយុវ្លិង្គ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាយុវែង រមែងនាំឲ្យមានអាយុវែង សេចក្តី
ប្រតិបត្តិប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាពាធច្រើន រមែងនាំឲ្យមានអាពាធ
ច្រើន សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធតិច រមែងនាំឲ្យ
មានអាពាធតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានសម្បូរ
អាក្រក់ រមែងនាំឲ្យមានសម្បូរអាក្រក់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីជាអ្នកមានសម្បូរជ្រះថ្លា រមែងនាំឲ្យជាអ្នកមានសម្បូរជ្រះថ្លា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

អប្បេសក្ខសំវត្ថុនិកា បដិបទា អប្បេសក្ខតំ ឧប-

នេតិ បរោសក្ខសំវត្ថុនិកា បដិបទា មរោសក្ខតំ

ឧបនេតិ អប្បកោកសំវត្ថុនិកា បដិបទា អប្បកោតំ

ឧបនេតិ មហាកោកសំវត្ថុនិកា បដិបទា មហាកោតំ

ឧបនេតិ នីបាក្កលំនសំវត្ថុនិកា បដិបទា នីបាក្ក-

លំនតំ ឧបនេតិ ឧទ្ធាក្កលំនសំវត្ថុនិកា បដិបទា

ឧទ្ធាក្កលំនតំ ឧបនេតិ ឧប្បញ្ញសំវត្ថុនិកា បដិបទា

ឧប្បញ្ញតំ ឧបនេតិ មហាបញ្ញសំវត្ថុនិកា បដិបទា

មហាបញ្ញតំ ឧបនេតិ ។ កម្មស្សកា មាលាវ សត្តា

កម្មនាយាទា កម្មយោជំ កម្មតន្ត្រ កម្មប្បជីសវណា

កម្មំ សត្តេ វិភជនំ យទិនំ ហំនប្បណ៍តតាយាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពណ្ណសកៈ

សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិភូមិ រមែងនាំឲ្យមាន
 ស័ក្តិភូមិ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិធំ រមែងនាំ
 ឲ្យមានស័ក្តិធំ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិ
 តិច រមែងនាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន រមែងនាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន សេច-
 ក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានត្រកូលថោកទាប រមែងនាំឲ្យ
 មានត្រកូលថោកទាប សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមាន
 ត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ រមែងនាំឲ្យមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា រមែងនាំឲ្យមិនមានប្រាជ្ញា សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានប្រាជ្ញាច្រើន រមែងនាំឲ្យមាន
 ប្រាជ្ញាច្រើន ។ ម្នាលមាណស សត្វទាំងឡាយមានកម្មជាបេស្ម័ន
 មានកម្មជាទាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាវេទពន្យ មានកម្ម
 ជាគ្រឿងរលឹក កម្មតែងចែកពួកសត្វដើម្បីឲ្យថោកទាប និងខ្ពង់ខ្ពស់

វិវត្តវត្ថុស្ស ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តេ តិសរណគម្ព

(៧២) ឯវំ វុត្ថេ សុភោ មាណវោ តោទេយ្យ-
 វុត្ថោ ភក្កវន្តំ ឯតទវេច អភិក្កន្តំ ភោ តោតម
 អភិក្កន្តំ ភោ តោតម សេយ្យថាបិ ភោ តោតម
 និក្កដ្ឋិតំ វា ឧក្កដេយ្យ បដិច្ចន្តំ វា វិវេយ្យ
 មុឡស្ស វា មក្កំ អាចិត្តេយ្យ អន្ធការេ វា តេ-
 លប្បដ្ឋោតំ ជាវេយ្យ ចត្តមន្តោ រូបាជំ ឧត្តន្តិតំ
 ឯវមេវ ភោតា តោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ
 បកាសិតោ ឯសាបំ ភវន្តំ តោតមំ សរណំ កថាមំ
 ធម្មញ្ញំ ភិក្ខុសង្ឃញ្ញំ ឧបាសតំ មំ ភវំ តោត-
 មោ ជាវេតុ អជ្ជតក្កេ មាណុបេតិ សរណដ្ឋតតន្តំ ។

ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

វិវត្តវិគ្គ ចូឡកម្មវិវត្តសូត្រ ការផលត្រៃសរណៈ

(៧២) កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ សុភមាណព តោទេយ្យបុត្រ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន តំពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន តំពោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលព្រះអង្គ សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្លឺច្បាស់ណាស់) ដូច ជាគេផ្សារបស់ដែលផ្គាប់ ឬបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង ឬក៏ប្រាប់ផ្លូវ ដល់មនុស្សវៃឆ្ងន់ ពុំនោះសោត ដូចជាគេច្រាលប្រទីបបំភ្លឺកងទ័ងងឹត ដោយគិតថា ឲ្យពួកមនុស្សដែលមានភ្នែកភ្លឺ មើលឃើញរូបទាំងឡាយ បាន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចម្រើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះ សង្ឃផង ជាទីពឹង ទីរលឹក សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ចាំទុកនូវខ្ញុំ ព្រះអង្គថាជាទុបាសក អ្នកដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើម តាំងពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

ចប់ ចូឡកម្មវិវត្តសូត្រ ទី ៨ ។

ឆ្លើយ មហាកម្មវិភាគសុត្ត

[៧៣] ឯវេច្ឆ សុត្តំ ។ ឯតំ សមយំ កកា
រាជគហោ វិហារតិ វេទ្យវេន កលន្តកនិវាសេ ។ តេន
ខោ បន សមយេន អាយស្មា សមិទ្ធិ អវញ្ញកុដិ-
កាយំ វិហារតិ ។ អថខោ ចោតលីបុត្តោ បរិព្វាជកោ
ជន្មវិហារំ អនុបដ្ឋមមាណោ អនុវិចារមាណោ យេនា-
យស្មា សមិទ្ធិ តេនុបស្កមី ឧបស្កមីត្វា អា-
យស្មតា សមិទ្ធិនា សុទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ
កមិ សារាណីយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[៧៤] ឯកមន្តំ និសីទ្នោ ខោ ចោតលីបុត្តោ
បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯតទរោច សម្មា
មេតំ អារុសោ សមិទ្ធិ សមណស្ស កោតមស្ស
សុតំ សម្មា បដិគ្គហិតំ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ
វិចិត្តម្មំ មនោកម្មមេវ សុច្ឆន្តំ អត្ថំ ន សា សហបត្តិ
យំ សហបត្តិ សហបដ្ឋោ ន កត្វា វេទិយតីតិ ។

មហាកម្មវិភាគល្អិត ទី ៦

(៧៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេជ្ជវ័ន ជាកលទ្ធកនិវេសន៍ ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ គង់នៅក្នុងក្នុង
ដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ ។ គ្រានោះឯង បរិព្វាជក ឈ្មោះបោតលិបុត្រ
ដើរចង្រ្កមគ្រាច់ទៅមកដើម្បីសម្រួលស្នង ហើយចូលទៅក្នុងព្រះសមិទ្ធិ
មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះសមិទ្ធិ
មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យរាក់ទាក់នឹងពាក្យគួររលឹកហើយ ក៏អធិយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៧៤) លុះបោតលិបុត្របរិព្វាជក អធិយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
ពោលពាក្យនេះនឹងព្រះសមិទ្ធិមានអាយុថា ម្ចាស់អាវុសាសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះខ្ញុំបានស្តាប់មកក្នុងទីបំពោះព្រះភក្ត្រ បានទទួលមកក្នុងទីបំពោះព្រះ
ភក្ត្រ នៃព្រះសមណគោតមថា កាយកម្មជាកម្មឥតអំពើ វចកម្មជាកម្ម
ឥតអំពើ មនោកម្មទើបជាកម្មពិត មួយទៀត បុគ្គលចូលកាន់សមា-
បត្តិណា ហើយមិនទទួលការម្ស្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តិនោះក៏មានដែរ ។

វិភង្គវត្ថុស្ស មហាកម្មវិភង្គសុត្តេ កថាសណ្ឋបោ

មា ឯវិ អាវុសោ ហោតលីបុត្ត អវេ^(១) មា កកវន្តិ
 អញ្ញាចិត្ត^(២) ន ហិ សាធុ កកវតោ អញ្ញក្ខានំ ន
 ហិ កកវា ឯវិ វេធយ្យ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ វច្ច-
 កម្មំ មនោកម្មមេវ សច្ចន្តិ អត្ថំ ច ខោ សា អាវុសោ
 សមាបត្តិ យំ សមាបត្តិ សមាបន្នោ ន ភិញ្ចំ វេទិយ-
 តីតិ ។ កកវចិរិ បព្វជិតោសិ អាវុសោ សមិទ្ធិតិ ។ ន
 ចិរិ អាវុសោ ភីលា វស្សានីតិ ។ ឯត្ថនាទិ មយំ ខេរេ
 ភិក្ខុ កក វត្ថាម យត្រ ហិ នាម ឯវិ នរោ ភិក្ខុ
 សត្វាវិ បរិវត្តិតំ មញ្ញាស្សតិ សញ្ញេតនិកំ អាវុសោ
 សមិទ្ធិ កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា កិ
 សោ វេទិយតីតិ ។ សញ្ញេតនិកំ អាវុសោ ហោតលី-
 បុត្ត កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា ធុត្តំ
 សោ វេទិយតីតិ ។ អថខោ ហោតលីបុត្តោ បរិព្វាជកោ

១ កត្តចំ អត្ថកំ ចេត្តកេ មា ឯវិ អាវុសោ ចោតលីបុត្ត អវេ មា ឯវិ អាវុសោ ចោតលីបុត្ត អ-
 វិចារិមិ មា ហេវិ អាវុសោ...អវេ មា ហេវិ អាវុសោ...អវិចារិមិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឧ.ម.អញ្ញាចិក្ខុ ។

វិវត្តវត្ថុ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ពាក្យបរា

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធតោលតបថា ម្ចាស់អាវុសោបោតលិបុត្ត អ្នកកុំពោលយ៉ាង
 នេះឡើយ អ្នកកុំពោលបង្ហាត់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះថា ការពោល
 បង្ហាត់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ ដូច្នេះថា ព្រះមានព្រះភាគ មិន
 បានស្រាស់ថា កាយកម្មជាកម្មឥតអំពើ វចីកម្មជាកម្មឥតអំពើ មនោកម្ម
 ទើបជាកម្មពិត យ៉ាងនេះទេ ម្ចាស់អាវុសោ តែចំណែកខាង បុគ្គល
 ចូលកាន់សមាបត្តិណា មិនទទួលការមណ្ឌអ្វីមួយ សមាបត្តិនោះ ក៏
 មានមែន ។ ម្ចាស់អាវុសោ សម្មាសម្ពុទ្ធ លោកបួសបានយូរប៉ុន្មានវស្សា
 ហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ មិនយូរប៉ុន្មានទេ ទើបតែងបាន ៣
 វស្សា ។ ឥឡូវនេះ យើងទាំងឡាយ ចាំនិយាយថ្វីចំពោះពួកភិក្ខុ
 ថេរវាទ្យនេះ ព្រោះសម្មាសម្ពុទ្ធក៏គង់សំគាល់នូវសាស្តាដែលខ្លួន
 គួរការពារយ៉ាងនេះបានដែរ ម្ចាស់អាវុសោសម្មាសម្ពុទ្ធ បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកប
 ដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្តហើយ តើរងវេទនាដូចម្តេច ។ ម្ចាស់
 អាវុសោបោតលិបុត្ត បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ
 វាចាចិត្តហើយ រមែងរងទុក្ខវេទនា ។ គ្រានោះ បោតលិបុត្តបរិព្វាជក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស ភាសិតំ នេវ អភិនិទ្ធិ
នប្បដិក្ខោសិ អនភិនិទ្ធិត្វា អប្បដិក្ខោសិត្វា ឧដ្ឋា-
យាសនា បក្កាមិ ។

(៧៥) អថខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ អចរេប្បក្កន្តេ
ចោតលីបុត្តេ បរិព្វាជកេ យេនាស្មា អានន្តោ
តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតោ អានន្តេន
សទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កចំ សារាណីយំ
វតីសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធោ
ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យាវតតោ អហោសិ ចោ-
តលីបុត្តេន បរិព្វាជកេន សទ្ធិ កថាសល្លាចោ តំ
សត្វំ អាយស្មតោ អានន្តេត្ថេស្ស^(១) អារោចេសិ ។
ឯវំ វុត្តោ អាយស្មា អានន្តោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ
ឯតទេវេន អត្ថំ ខោ ឥទំ អារុសោ សមិទ្ធិ កថាចាក-
តំ ភកវន្តំ ទស្សនាយ អាយាមារុសោ សមិទ្ធិ យេន
ភកវំ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្វា ឯតមន្តំ
ភកវតោ អារោចេយ្យម យថា នោ ភកវំ ព្យាករស្សតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

មិនត្រេកអរ មិនខឹងឃាត់កាសិតរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ លុះមិន
ត្រេកអរ មិនខឹងឃាត់ហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈចៀសចេញទៅ ។

(៧៥) គ្រានោះឯង ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ កាលបោតលិបុត្ត
បរិពាជកចៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រេព្រះអានន្ទមាន
អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះអានន្ទ
មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររាក់ទាក់ និងពាក្យគួរលឹកហើយ
ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ ទើបផ្ដេងពាក្យចរចាទាំងអស់ ដែលខ្លួននិយាយនឹង
បោតលិបុត្តបរិពាជកទាំងប៉ុន្មាន ដល់ព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ កាល
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏
ពោលនឹងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសាសម្មាសម្ពុទ្ធ ពាក្យ
នេះ ជាពាក្យមានមូលហេតុហើយ ម្ចាស់អាវុសាសម្មាសម្ពុទ្ធ គួរយើង
នាំគ្នាមក ដើម្បីគាល់ព្រះមានព្រះភាគ គួរនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរក្រាបបង្គំទូលសេចក្ដីនេះ ចំពោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ នឹងព្យាករ ដល់យើងយ៉ាងណា

វិក្កុវត្តស្ស មហាបទ្បវិក្កុវត្តស្ស កថាសល្លាហោបទ្ប

តថា នំ ជាវេយ្យាហាតិ ។ ឯវេយ្យាហាតិ ខោ អាយស្មា
 សមិទ្ធិ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចុស្សាសិ ។
 អថខោ អាយស្មា ច សមិទ្ធិ អាយស្មា ច
 អានន្ទោ យេន ភក្កា តេនុបស្សន្តមីស្ស ឧបស្សន្តមិត្តា
 ភក្កន្តំ អភិវទេត្តា ឯកមន្តំ និសីទីស្ស ។ ឯកមន្តំ
 និសីទ្ធោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យាវតកោ
 អហោសិ អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស ហោតលីបុត្តន
 បរិព្វាជកេន សទ្ធិ កថាសល្លាហោ តំ សត្វ
 ភក្កតោ អារោចេសិ ។

[៧៦] ឯវំ វុត្តេ ភក្កា អាយស្មន្តំ អានន្តំ ឯ-
 តទេវេច ទស្សនម្បិ ខោ អហំ អានន្ទ ហោតលី-
 បុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស ឆាភិជាឆាមិ តុតោ បនេវុប្ប
 កថាសល្លាហំ ឥមិឆាវ អានន្ទ សមិទ្ធិជា មោយបុ-
 រិសេន ហោតលីបុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស វិក្កេព្យា-
 ករណីយោ បញ្ញោ ឯកសេន ព្យាកតោតិ ។

វិវត្តវត្ថុ មហាកថាវិវត្តសូត្រ ការក្រាបទូលព្រះព្រាហ្មណ៍

យើងគប្បីបង់ចាំសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ
 ទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។ គ្រានោះ
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុ និងព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏នាំគ្នាចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ អង្គុយក្នុងទី
 ដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទទួលពាក្យចរចាទាំងប៉ុន្មាន របស់ព្រះសម្មា
 សម្ពុទ្ធមានអាយុ ជាមួយនឹងបោតលិប្បត្តបរិព្វាជកទាំងអស់ ចំពោះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ។

(៧៦) លុះព្រះអានន្ទក្រាបបង្គំទទួលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អានន្ទ តថាគតមិនទាំងឡាយហើយ ឱវបោតលិប្បត្តបរិព្វាជកសោះ
 តើនឹងមានការចរចាជាមួយបែបនេះ មកពីណា ម្ចាស់អានន្ទ ប្រសា
 ដែលគួរចែក គួរដោះស្រាយ ដល់បោតលិប្បត្តបរិព្វាជក លោក
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ជាមោឃបុរសនេះឯង ដោះស្រាយហើយតែមួយចំណែក ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

ឯវំ វុត្ថេ អាយស្មនំ ឧទាយំ កកវន្តំ ឯតទេវេច សវេ
 បន^(១) កន្លេ អាយស្មតា សមិទ្ធិនា ឥទំ សន្ធាយ
 អាសិតំ យំ តត្ថា វេទិយនំ តំ ទុក្ខស្មន្តំ ។

(៧៧) ឯវំ វុត្ថេ^(២) កកវ អាយស្មន្តំ អានន្តំ
 អាមន្តេសំ បស្ស ខោ ត្វំ អានន្ត ឥមស្ស ឧទា-
 យស្ស មោយបុរិសស្ស ឧម្មតំ អញ្ញាសី ខោ អហំ
 អានន្ត ឥនានេវយំ ឧទាយំ មោយបុរិសោ ឧម្មជ្ជ-
 មាដោ អយោនិសោ ឧម្មជ្ជស្សតិ អានីយេវ^(៣) អា-
 នន្ត ចោតលីបុត្តេន បរិញ្ញាជកេន តិស្សោ វេទិនា
 បុត្តតា សចាយំ អានន្ត សមិទ្ធិ មោយបុរិសោ ចោ-
 តលីបុត្តស្ស បរិញ្ញាជកស្ស ឯវំ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យា-
 ករេយ្យ សញ្ចេតនិតំ អារុសោ ចោតលីបុត្ត កម្មំ
 កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា សុខវេទនីយំ
 សុខំ សោ វេទិយនិ សញ្ចេតនិតំ អារុសោ ចោតលីបុត្ត
 កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា ទុក្ខវេទនីយំ
 ទុក្ខំ សោ វេទិយនិ សញ្ចេតនិតំ អារុសោ ចោតលីបុត្ត

១ កំ បនាភិបំ ទិស្សតិ ។ ២ អបិខេតិបិ ។ ៣ ឧ. អារុសោវ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះទ័ពាយិមានអាយុ
ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ក្រែងសមិទ្ធិមានអាយុ ពោលដូច្នេះ ព្រោះអាងហេតុនេះថា វេទនា
ណានីមួយ វេទនានោះ សុទ្ធតែជាទុក្ខដូច្នេះទេដឹង ។

(៧៧) កាលព្រះទ័ពាយិ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះអានន្ទមានអាយុមកថា ម្ចាស់អានន្ទ ចូរ
អ្នកមើល នូវសេចក្តីល្ងង់របស់ទ័ពាយិ ជាមោឃបុរសនេះ ម្ចាស់អានន្ទ
តថាគតបានដឹងច្បាស់ហើយថា ឥឡូវនេះ ទ័ពាយិនេះជាមោឃបុរស
កាលនើបឡើង តែងនើបឡើងដោយទុបាយមិនមែនជាប្រាជ្ញា ម្ចាស់
អានន្ទ បោតលិបុត្តបរិព្វាជកបានសួរវេទនា ៣ ខាងដើម ម្ចាស់
អានន្ទ ប្រសិនបើសមិទ្ធិជាមោឃបុរសនេះ ត្រូវបោតលិបុត្តបរិព្វាជក
សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោបោតលិបុត្ត
បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុ
នៃសុខវេទនា បុគ្គលនោះក៏រឹងសុខវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោតលិបុត្ត
បុគ្គល ធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
ទុក្ខវេទនា បុគ្គលនោះ តែងរឹងទុក្ខវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោតលិបុត្ត

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុវគ្គវិក្កុវ

កម្មំ កត្តា កាលេន វិនាយេ មនសា អ-
 ទុក្ខមស្សខវេទនំយំ អទុក្ខមស្សខំ សោ វេទិយតីតិ
 ឯវំ ព្យាករមាថោ ខោ អាទន្ធ សមិទ្ធិ មោយបុរិសោ
 មោតលិបុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស សម្មា^(១) ព្យាករេយ្យ
 អបិចានន្ធ តេ^(២) អញ្ញតិត្តយបរិព្វាជកា ពាលា អព្យត្តា
 កេ ច តថាគតស្ស មហាកម្មវិក្កុវគ្គំ ជានិស្សន្និ
 សចេ តុម្កេ អាទន្ធ សុណេយ្យាថ តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិក្កុវគ្គំ វិកដន្តស្សាតិ ។ ឯតស្ស កកវា
 កាលោ ឯតស្ស សុកត កាលោយំ កកវា
 មហាកម្មវិក្កុវគ្គំ វិកដេយ្យ កកវតោ សុត្វា កិត្ត
 ជារេស្សន្និតិ ។ តេនហានន្ធ សុណាហិ សាធុតំ
 មនសិករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ខោ
 អាយស្មា អាទន្នោ កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

[៧៨] កកវា ឯតទិវោច ចត្តារោមេ អាទន្ធ
 បុត្តលា សន្តោ សិរិដ្ឋិមាណ លោកស្មី ។ កតមេ
 ចត្តារោ ។ វិនានន្ធ ឯកក្កោ បុត្តលោ តេជ

វិវត្តវិគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការចែកទុរិមហាកម្មវិវត្ត

បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
អទុក្ខមសុខវេទនា បុគ្គលនោះ តែងរងអទុក្ខមសុខវេទនា ម្នាលអា-
នន្ទ សមិទ្ធិជាមោឃបុរស កាលព្យាករយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា គួរព្យា-
ករដោយប្រពៃ ដល់បោគលីបុគ្គបរិព្វាជក ម្នាលអាណន្ទ មួយទៀត
ពួកតិរិយបរិព្វាជកដទៃទាំងនោះ ជាមនុស្សល្ងង់ មិនឈ្លាសប្រតិពាល
ម្តេចឡើយនឹងដឹងមហាកម្មវិវត្ត របស់តថាគតបាន ម្នាលអាណន្ទ បើ
ដូច្នោះ កាលបើតថាគត ចែកមហាកម្មវិវត្ត អ្នកទាំងឡាយគប្បីស្តាប់
ចុះ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះមានព្រះភាគ
គួរបែកទុរិមហាកម្មវិវត្ត បពិត្រព្រះសុគត កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះ
មានព្រះភាគគួរបែកមហាកម្មវិវត្ត ពួកភិក្ខុបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដ៏ការរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ នឹងបានបង់ចាំទុក ។ ម្នាលអាណន្ទ បើដូច្នោះ
ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ ស្តាប់ដោយប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។
ព្រះអាណន្ទមានអាយុ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះ
ករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧៨) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះថា ម្នាល
អាណន្ទ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មាន ៤ ពួក ។ បុគ្គល ៤ ពួក
តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលអាណន្ទ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណាសកំ

ចាណាតិចាតិ ហោតិ អទិន្នាទាយិ ហោតិ កាមេស្ស
 មិន្នាចារី ហោតិ មុសាវាទិ ហោតិ មិសុណាវាទោ ហោតិ
 ធុរុសាវាទោ ហោតិ សម្មប្បលាបិ ហោតិ អភិជ្ឈាលុ
 ហោតិ ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ មិន្នាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា អទាយិ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ
 និរយិ ឧបបជ្ឈតិ ។ ឥធិ បដានន្ទ ឯកទ្វោ បុគ្គលោ
 ឥធិ ចាណាតិចាតិ ហោតិ អទិន្នាទាយិ ហោតិ កា-
 មេស្ស មិន្នាចារី ហោតិ មុសាវាទិ ហោតិ មិសុណាវាទោ
 ហោតិ ធុរុសាវាទោ ហោតិ សម្មប្បលាបិ ហោតិ
 អភិជ្ឈាលុ ហោតិ ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ មិន្នាទិដ្ឋិ
 ហោតិ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុគតិ
 សក្កំ លោកេ ឧបបជ្ឈតិ ។ ឥធិនន្ទ ឯកទ្វោ
 បុគ្គលោ ឥធិ ចាណាតិចាតា បដិវរតោ ហោតិ
 អទិន្នាទានា បដិវរតោ ហោតិ កាមេស្ស មិន្នា-
 ចារា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាទា បដិវរតោ
 ហោតិ មិសុណាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុង
 កាមទាំងឡាយ ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញ្ជះញង់ ពោលពាក្យ
 អាក្រក់ ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ សំឡឹងរំពៃបំពោះទ្រព្យរបស់គេ
 មានចិត្តព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិរចាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត
 បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ពោលពាក្យ
 កុហក ពោលពាក្យញ្ជះញង់ ពោលពាក្យអាក្រក់ ពោលពាក្យឥត
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកសំឡឹងរំពៃបំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តព្យាបាទ
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិសុគតិទៅលោក^(១) ។

ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាក
 បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន វៀរស្រឡះចាកកាមេ-
 សុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកបិសុណវាចា

១ ព្រោះកុសលជ្រែកអកុសល ក្នុងវេលាជិតស្លាប់ ។

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុសុត្តេ ចត្តារោ បគ្គណ

ធុរុសាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ សម្មប្បណាថា
 បដិវរតោ ហោតិ អនភិជ្ឈាណុ ហោតិ អព្យាបន្នចិត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ កាយសង្ឃ ភេទា
 បរម្មរណា សុតតី សុត្តំ លោតិ ឧបបជ្ជតិ ។
 ឥន បដានន្ទ ឯកោត្ថោ បុគ្គលោ ឥន ចាណា-
 តិចាតា បដិវរតោ ហោតិ អទិន្នាទានា បដិ-
 វរតោ ហោតិ កាយេសុ មិច្ឆាចារា បដិវរតោ ហោតិ
 មុសាវាទា បដិវរតោ ហោតិ មិសុណាយ វាចាយ
 បដិវរតោ ហោតិ ធុរុសាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ
 សម្មប្បណាថា បដិវរតោ ហោតិ អនភិជ្ឈាណុ ហោតិ
 អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយសង្ឃ ភេទា បរម្មរណា អចាយំ ទុត្តតី វិនិចាតំ
 ជិរយំ ឧបបជ្ជតិ ។

[៧៩] ឥនានន្ទ ឯកោត្ថោ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា អាតប្បមន្ទាយ បដានមន្ទាយ អនុយោ-
 កមន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទាយ

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ បុគ្គល ៤ ពួក

វៀរស្រឡះចាកផុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ ជាអ្នកមាន
 ចិត្តមិនបានសំឡឹងរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើត ក្នុងសុគតិស្នូតិទេវ-
 លោក ។ ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ
 វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន វៀរស្រឡះ
 ចាកការមេសុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះ ចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាក
 ចិសុណាវាចា វៀរស្រឡះចាកផុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ
 ជាអ្នកមានចិត្តមិនបានរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើត ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក^(១) ។

(៧៧) ម្នាលអានន្ទ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ក្នុងលោក
 នេះ អាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យ
 សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងតំកល់ចិត្តទុក្ខ អាស្រ័យសេចក្តីប្រឹងប្រែង អា-
 ស្រ័យសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យសេចក្តីយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ

១ ព្រោះអកុសលជ្រែកកុសល ក្នុងវេលាជិតស្លាប់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

តថាវ្ហំ ពេតោសមាជី ឥសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិត្តេ ជិត្វេន ចក្កា វិស្សនេន អតិក្កន្ធមាទ្គសកេ-
 ន អម្បំ បុគ្គលំ បស្សតិ វេទ មាណាតិចាតិ
 អទិន្នាយី កាមេស្មមិច្ឆាចារី មុសាវាជី បិស្សលាវាជី
 ឥសាវាជី សម្មប្បលាបី អភិជ្ឈាណំ ព្យាបន្នចិត្ត
 មិច្ឆាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេនា បរម្មណា បស្សតិ
 អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ ជរយំ ឧបបន្នំ ។ សោ
 ឯវមាហ អត្ថំ តិរ ភោ ចាបកានិ កប្បានិ អត្ថំ
 ទុក្ខវិភាស្ស វិចារោ អមាហំ^(១) បុគ្គលំ អទ្គសំ
 វេទ មាណាតិចាតិ អទិន្នាយី កាមេស្មមិច្ឆាចារី
 ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេនា បរម្មណា
 បស្សមិ អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតិ ជរយំ ឧបបន្នំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

រមែងបាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើគិតលំបិត
នឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ រមែងឃើញ ដោយទិព្វចក្ខុ
បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះដែលសម្លាប់
សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ
ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យអាក្រក់ ពោល
ពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចិត្តសំឡឹងរំពៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្ត
ព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ
ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ
ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ម៎ា អំពើអាក្រក់ក៏មាន ផលរបស់ទិព្វវិតក៏មាន
អាត្មាអញបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
ដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ មានគំនិត
យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ
បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរក ។

វិរាដវិគ្គស្ស មហាភយវិរាដវិគ្គស្ស អភិវិស្សវេហាហេ

សោ ឯវមាហ យោ តិវ កោ ចាណាវិចាវ អទិដ្ឋា-

នាយំ ។ បេ ។ មិដ្ឋាទិដ្ឋំ សព្វោ សោ កាយស្ស

ភេទា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិចាវ ជិវយំ

ឧបបជ្ជតិ ។ យេ ឯវំ ជានន្តិ តេ សម្មា ជានន្តិ

យេ អព្រាហ្ម ជានន្តិ មិដ្ឋា តេសំ ញាណន្តិ ។ វតិ

សោ យទេវ តស្ស សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ

សាមំ វិទិតំ តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាមសា

អភិវិស្ស វេហាវតិ វេទមេវ សត្វំ មោយមញ្ញន្តិ ។

វិវត្តវិគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការពោលដោយទិន្និក្ខបកាន់

សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បានឮថា

បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឱ្យ ។ បេ ។

មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់

អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ

អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះ

ថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណា ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណប្រាហ្មណ៍នោះ រមែងក្នុងកាន់ ព្រោះ

ស្លាប់អង្គុលទូរហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួន

ឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជា

របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

[៨០] ឥធិ បដានន្ទ ឯកទ្វេរោ សមណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាតច្បមន្ទាយ បដានមន្ទាយ អនុ-
 យោកមន្ទាយ អច្បមាធមន្ទាយ សម្មាមនសីការមន្ទា-
 យ តថាវុបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ ។ យថាសមា-
 ហិតេ ចិត្តេ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធទេន អតីតកុល្លមា-
 នុសកេន អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥធិ ចាណាតិថាតិ
 អទិន្នាទាយី ។ បេ ។ មិន្នាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា បស្សតិ សុគតី សុកំ លោកំ ឧបបន្នំ ។
 សោ ឯវមាហ នត្ថំ តិរ ភោ ចាបកានិ កម្មានិ
 នត្ថំ ទុច្ចរិតស្ស វិចាកោ អមាហំ បុគ្គលំ អទ្គសំ
 ឥធិ ចាណាតិថាតិ អទិន្នាទាយី ។ បេ ។ មិន្នា-
 ទិដ្ឋី កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បស្សបិ
 សុគតី សុកំ លោកំ ឧបបន្នំ ។ សោ ឯវមាហ
 យោ តិរ ភោ ចាណាតិថាតិ អទិន្នាទាយី
 ។ បេ ។ មិន្នាទិដ្ឋី សព្វោ សោ កាយស្ស ភេទា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កន្តសកៈ

(៨០) ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ពួក
 មួយ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅ
 កិលេស អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 ប្រឹងប្រែង អាស្រ័យនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុក
 ដាក់ដោយប្រពៃ រឺមែនបាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។
 កាលបើបានតំកល់ចិត្តនឹងហើយ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ រឺមែនឃើញ
 ដោយទិព្វចក្ខុវិស្វទ្ធ កន្លងបង្ខំនូវចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯ-
 ណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ រឺមែនឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្លូតិ
 ទៅលោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎⁺
 កម្មដ៏លាមកមិនមាន ផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯ-
 ណោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ-
 លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្លូតិទៅ-
 លោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះទៀតថា អើហ្ន៎⁺
 បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយ

វិក័ត្តវគ្គសូ មហាភម្មវិក័ត្តសូត្រ អភិវិស្សហេហេ

បរម្មរណា សុកតី សុត្តំ លោកំ ឧបបន្នតិ ។ យេ
 ឃី ជានន្តំ តេ សម្មា ជានន្តំ យេ អញ្ញថា ជានន្តំ
 មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តំ ។ ឥតិ សោ យនេវ តស្ស
 សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិនិតំ តនេវ តត្ថ
 ថាមសា បរាមសា អភិវិស្ស វេហាវតិ ឥទមេវ
 សន្តំ មោយមញ្ញន្តំ ។

[៨០] ឥតានន្ត ឯតទ្វោ សបរណា វា ព្រាហ្ម-
 ណា វា អាតប្បមន្ទាយ បនាទមន្ទាយ អនុយោក-
 មន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមនសិការបន្ទាយ
 តថាវ្យបំ ចេតោសមាធិំ ជុសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិត្តេ ទិព្វេន ចត្តុតា វិសុទ្ធលោ អតិក្កន្តមាទុសតេន
 អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥធ មាណាតិថាតា បដិវិវតំ អ-
 ទិដ្ឋានាថា បដិវិវតំ កាមេសុមិច្ឆាទារា បដិវិវតំ មុសា-
 វាថា បដិវិវតំ វិសុណាយ វាថាយ បដិវិវតំ ជុសាយ
 វាថាយ បដិវិវតំ សម្ពប្បលាថា បដិវិវតំ អនភិជ្ឈាលុំ

វិភង្គវគ្គ មហាកម្មវិភង្គសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋភាព

បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើត ក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក ។
 បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណា
 ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ក្នុងកាន់ ព្រោះស្វាបអង្គលន្ទុះហេតុ ដែល
 យល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈ ។

(៨១) ម្ចាស់អានន្ទ សមណៈបុព្វាហ្មណ៍ពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យនូវ
 សេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែង អាស្រ័យ
 នូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ រមែង
 បាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើតំកល់ចិត្តមាំ
 ហើយ សមណៈបុព្វាហ្មណ៍នោះ រមែងឃើញ ដោយទិព្វចក្ខុដ៏បរិ-
 សុទ្ធ កន្លងបង់នូវចក្ខុជាប់របស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះដែលវៀរ
 ស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន វៀរស្រឡះចាក
 កាមេស្មមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកបិសុណ-
 វាចា វៀរស្រឡះចាកផរុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនបានសំឡឹងរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេហន្តាសកំ

អព្យាបន្នចិត្តំ សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 បស្សនំ សុគតំ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ សោ
 ឯវមាហ អត្ថំ តិរ ភោ កល្យាណានិ កម្មានិ
 អត្ថំ សុចរិតស្ស វិចារោ អមាហំ បុគ្គលំ អទ្ធិសំ
 ឥន មាណាតិមាតា បដិវរតំ អទិដ្ឋានាទា បដិវរតំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 បស្សនំ សុគតំ សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។
 សោ ឯវមាហ យោ តិរ ភោ មាណាតិមាតា ប-
 ដិវរតោ អទិដ្ឋានាទា បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 សព្វោ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតំ
 សង្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ យេ ឯវំ ជានន្តំ តេ
 សម្មា ជានន្តំ យេ អញ្ញាថា ជានន្តំ មិច្ឆា តេសំ
 ញាណន្តំ ។ ឥតិ សោ យទេវ តស្ស សាមំ ញាតិ
 សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិទិតំ តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាមា-
 សា អភិធិវិស្ស វេហរតិ ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពីជាកុសលក៏មាន ផលរបស់សុបរិតក៏មាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងក្អួចកាន់ ព្រោះស្លាប់អង្គុល ខួរហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

រឿងវិស្ស មហាភយវិភង្គសុត្តេ អភិវិស្សហមហេ

[៨២] ឥត បដិវត្តន្ត ឯកទ្វេរ សមណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាតម្បមន្ទាយ បដានមន្ទាយ អនុយោ-
 កមន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទាយ
 តថាវុបំ ចេតោសមាធិំ ផុសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិត្តេ ទិព្វេន ចក្កេនា វិសុទ្ធពេន អតិក្កន្ធមានុសកេ-
 ន អម្ពំ បុគ្គលំ បស្សតិ មាណាតិមាតា បដិវត្តនំ
 អទិញ្ញានាថា បដិវត្តនំ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស
 ភេនា បរមរណា បស្សតិ អមាយំ ទុក្ខតំ វិនិ-
 មាតំ និរយំ ឧបបន្នំ ។ សោ ឯវមាហ នត្ថំ
 តិវ ភោ កល្យាណានិ កម្មានិ នត្ថំ សុចរិ-
 តស្ស វិហាកោ អមាហំ បុគ្គលំ អន្តសំ ឥត
 មាណាតិមាតា បដិវត្តនំ អទិញ្ញានាថា បដិវត្តនំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេនា បរមរណា
 បស្សមិ អមាយំ ទុក្ខតំ វិនិមាតំ និរយំ ឧបបន្នំ ។
 សោ ឯវមាហ យោ តិវ ភោ មាណាតិមាតា បដិវត្តនោ

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិក្ខុចកាន់

(៨២) ម្ចាស់អានន្ទ មួយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ឮកម្មយ
 កង់លោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែង
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុកដាក់ដោយ
 ប្រពៃ វេមន៍បាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើបាន
 តំកល់ចិត្តនឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ វេមន៍ឃើញដោយទិព្វ-
 ចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះ ដែល
 វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មាន
 គំនិតយល់ត្រូវ វេមន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតកង់កំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎⁺ អំពី
 ជាកុសលក៏មិនមាន ផលរបស់សុចរិត ក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គល
 ឯណោះ ដែលវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នា-
 ទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ កង់លោកនេះ បានឃើញបុគ្គល
 នោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតកង់
 កំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍
 នោះពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎⁺ បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត

សត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្សន្តសកំ

អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សញ្ញា
 សោ កាយស្ស ភេទា បរមណា អមាយំ ទុក្ខតិ
 វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបជ្ឈតិ ។ យេ ឃី ជានន្ត
 តេ សម្មា ជានន្ត យេ អញ្ញាថា ជានន្ត មិច្ឆា
 តេសំ ញាណន្តិ ។ ឥតិ សោ យទេវ តស្ស
 សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិនិច្ឆំ តទេវ តត្ថ
 ថាមសា បរាមសា អភិនិវស្ស វេហាវតិ ឥទមេវ
 សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ ។

[៨៣] តត្រានន្ត យូរយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា ឃីមាហា អត្ថំ តិវ គោ ចាបកានិ កម្មានិ
 អត្ថំ ទុក្ខវតស្ស វិចាគោតិ ឥទមស្ស អនុជានាមិ ។
 យម្បំ សោ ឃីមាហា អមាហំ បុគ្គលំ អន្តសំ
 ឥធ ចាណាតិចាតិ អនិច្ចាទាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

វៀស្រឡះចាកអទិន្នាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំង
 អស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅ
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គល
 ណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងស្ទាបអង្កែល ប្រកាន់ខ្សែហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង
 ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា
 សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

(៨៣) ម្នាលអានន្ទ បណ្ណាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពើដ៏លាមក
 ក៏មាន ផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មាន ដូច្នេះ តថាគតយល់ស្រប តាមពាក្យ
 របស់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍
 នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នក
 សម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិត
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។

វិវត្តវត្ថុស្ស មហាកម្មវិវត្តសុត្តេ មហាកម្មវិវត្តញ្ញាណំ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បស្សាមិ អថាយំ
 ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបន្នតិ ឥនម្បីស្ស
 អនុជានាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ ឯវមាហ យោ
 តិវ ភោ ចាលាតិចាតិ អនិច្ឆាទាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆា-
 ទិន្នំ សញ្ចោ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អថាយំ ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបន្នតិ ឥនមស្ស
 នានុជានាមិ ។ យម្បី សោ ឯវមាហ យេ ឯវំ ជានន្តិ
 តេ សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញថា ជានន្តិ មិច្ឆា តេសំ
 ញ្ញាណន្តិ ឥនម្បីស្ស នានុជានាមិ ។ យម្បី សោ
 យទេវ តស្ស សាមិ ញាតិ សាមិ ទិន្នំ សាមិ វិនិច្ឆំ
 តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាចាសា អភិនិវេស្ស វេហរតិ
 ឥនមេវ សន្និ មោយមញ្ញន្តិ ឥនម្បីស្ស នានុជានាមិ តំ
 តិស្ស ហេតុ អញ្ញថា ហំ អានន្ត តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិវត្ត ញ្ញាណំ ហោតិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក តថាគត
 ក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ តែត្រង់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា
 ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេបិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មាន
 គំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរក តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ។ ទាំងត្រង់សមណៈព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គល
 ណាដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស
 តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។
 ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ស្ទាបអង្គលប្រកាន់ នូវហេតុដែល
 យល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់ស្របពិត សេចក្តីយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈ តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមាន
 សេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត ផ្សេងគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

[៨៤] តត្រាទន្ធិ យោយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
ណោ វា វេរមាហា នត្ថំ តិរ កោ ចាបកានិ កម្មា-
និ នត្ថំ ទុក្ខតស្ស វិហាកោតិ ឥនមស្ស នាទុជា-
នាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ វេរមាហា អមាហំ បុត្ត-
លំ អន្ធីសំ ឥធ ចាណាតិចាតិ អទិន្នានាយី ។ បេ ។
មិន្នានិជ្ជំ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា បស្សមិ
សុកតំ សក្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ឥនមស្ស អនុជា-
នាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ វេរមាហា យោ តិរ
កោ ចាណាតិចាតិ អទិន្នានាយី ។ បេ ។ មិន្នានិជ្ជំ
សញ្ចោ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុកតំ
សក្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ឥនមស្ស នាទុជា-
នាមិ ។ យញ្ច សោ វេរមាហា យេ វិវំ នាទុត្ថំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

[៨៤] ម្ចាស់មានន្ទ បណ្តាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈប្តូរព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎⁺ កម្មដ៏លាមកមិនមានទេ ទាំងផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មិនមានដែរ តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា យើងបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុសក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក តថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎⁺ បុគ្គលណាជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាង

១ បានជាទ្រង់យល់ស្រប ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទោះបីធ្វើអកុសលមកពីដើមកំពើត តែដល់វេលាដិតស្លាប់ មិនមានកុសលណាមួយមកឲ្យផល កុសលនោះក៏អាចជ្រែកអកុសលបាន ទើបទៅកើតក្នុងសុគតិវិភព ។

វិភង្គវិគ្គស្ស មហាកម្មវិភង្គសុត្តេ មហាកម្មវិភង្គញ្ញាណំ

តេ សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញថា ជានន្តិ បីន្នា តេសិ
 ញ្ញាណន្តិ ឥន្ទម្បីស្ស ធានុជានាមិ ។ យម្បី សោ
 យទេវ តស្ស សាមំ ញ្ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ
 តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាមាសា អភិជីវីស្ស វេហា-
 រតិ ឥន្ទមេវ សត្វំ មោយមញ្ញាតិ ឥន្ទម្បីស្ស ធានុ-
 ជានាមិ តំ តីស្ស ហេតុ អញ្ញថា បិ អានន្ត
 តថាគតស្ស មហាកម្មវិភង្គេ ញ្ញាណំ ហេតុ ។

[៨៩] តត្រានន្ត ឃ្លាយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា ឯវមាហា អត្ថំ តិវ ភោ កល្យា-
 ណានិ កល្យានិ អត្ថំ សុចរិតស្ស វិហាកោតិ
 ឥន្ទមស្ស អនុជានាមិ ។ យម្បី^{១)} សោ ឯ-
 វមាហា អមាហំ ចុត្តលំ ឥន ចាណាតិថាតា
 បដិវត្តំ អទិន្នានា បដិវត្តំ ។ មេ។ សម្មាទិដ្ឋ

១ ឧ. យញ្ញ ខេ ។

វិវត្តវិគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

នេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជីវត្រូវ បុគ្គលាជីវផ្សេង (អំពីនេះ) ការជីវ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវខុស គឺថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ
 របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះស្លាប់
 អង្គុល ប្រកាន់ខ្លះហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវច្បាស់
 ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង
 ជាប់របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ គឺថាគតមិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាល
 អានន្ទ ព្រោះសត្វ តែងមានសេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត ផ្សេងគ្នា ។

(៨៥) ម្នាលអានន្ទ បណ្តាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពីជាកុសលក៏មាន
 ផលរបស់សុចរិតក៏មាន គឺថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណៈ
 ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងគ្រង់សមណព្រាហ្មនោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត
 វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បស្សមី សុត្តន្ត
 សក្កំ លោកំ ឧបបទ្គន្តំ ឥន្ទ្រិយស្ស អនុជានាមិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ឯវមាហ យោ តិរ ភោ
 មាណាតិមាតា បដិវរតោ អនិច្ចាទាទា បដិវរតោ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី សត្វោ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា សុត្តន្តំ សក្កំ លោកំ ឧបបទ្គន្តំ
 ឥន្ទ្រិយស្ស អនុជានាមិ ។ យម្យំ សោ ឯវមាហ
 យេ ឯវំ ជានន្តំ តេ សម្មា ជានន្តំ យេ
 អញ្ញថា ជានន្តំ មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តំ ឥន្ទ្រិយស្ស
 អនុជានាមិ ។ យម្យំ សោ យទេវ តស្ស
 សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវ
 តត្ថ ថាមសា បរមាសា អភិធិវិស្ស វេហរតិ
 ឥន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិំ មោយមញ្ញន្តំ ឥន្ទ្រិយស្ស អនុជានាមិ
 តំ តស្ស ហេតុ អញ្ញថា ហិ អានន្ត តថាគតស្ស
 មហាតម្មវិកត្តេ ញាណំ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យ
 យ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរ
 ស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ
 លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
 ស្ថិតិទៅលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះដែរ ។ ឯត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា
 បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹង
 ផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងត្រង់
 បុគ្គលនោះ ស្លាប់អង្គុលប្រកាន់ នូវហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួន
 ឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តី
 យល់នេះឯង ជាប់របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ
 ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហា-
 កម្មវិភង្គ ផ្សេងគ្នា ។

វិវត្តវគ្គស្ស មហាកម្មវិវត្តសុត្តេ មហាកម្មវិវត្តញ្ញាណំ

(៨៦) តត្រានន្ទ យាយី សមណោ វា ព្រាហ្មណោ
 វា ឯវមាហា នត្តិ តិរ ភោ កល្យាណានិ កម្មានិ
 នត្តិ សុចរិតស្ស វិហាកោតិ ឥន្ទមស្ស នាទុជាជានិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ឯវមាហា អមាហំ បុគ្គលំ អន្តសំ
 ឥន ចាណាតិចាតា បដិវរតំ អនិច្ចាទានា បដិវរតំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេទា បរម្មណា
 បស្សមំ អមាយំ ទុក្ខតំ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបន្នន្តិ
 ឥន្ទមស្ស អនុជាជានិ ។ យញ្ច ខោ សោ ឯវមាហា
 យោ តិរ ភោ ចាណាតិចាតា បដិវរតោ អនិច្ចាទានា
 បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី សព្វោ សោ កាយស្ស
 ភេទា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតំ វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បន្នន្តិតំ ឥន្ទមស្ស នាទុជាជានិ ។ យញ្ច សោ ឯ-
 វមាហា យេ ឯវំ ជានន្តំ តេ សម្មា ជានន្តំ យេ

វិវត្តវត្ថុ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

(៨៦) ម្ចាស់មានន្ទ បណ្តាញកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណា ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពីជាកុសលមិនមាន ផលរបស់សុចរិតក៏មិនមាន តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយនរក តថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណាជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយនរក តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។

ទាំងគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹង

១ បានជាទ្រង់យល់តាម ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទោះបីធ្វើកុសលមកព័ង្សក៏ពិត តែដល់វេលាជិតស្លាប់ ក្នុងមានអកុសលណាមួយមកឲ្យផល អកុសលនោះអាចជ្រែកកុសលបាន ទើបបានទៅកើតក្នុងទុក្ខពិភព ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

អញ្ញថា ជានន្តិ មិន្នា តេសំ ញាណន្តិ ឥនម្បិស្ស

នាទុជាតាមិ ។ យម្បិសោ យទេវ តស្ស សាមិ ញាតំ

សាមិ ទិដ្ឋំ សាមិ វិទិតំ តទេវ តត្ថ ជាមសា

បរាមាសា អភិនិវិស្ស ហេហាតិ ឥនមេវ សទ្ធិ

មោយមញ្ញន្តិ ឥនម្បិស្ស នាទុជាតាមិ តំ កស្ស

ហេតុ អញ្ញថា ហិ អានន្ត តថាគតស្ស មហា-

កម្មវិភង្គេ ញាណំ ហោតិ ។

[៨៧] តត្រានន្ត យាយំ បុគ្គលោ ឥន ចាណាតិ-

ចាតិ អទិន្នាទាយំ ។ មេ ។ មិន្នាទិដ្ឋំ កាយស្ស កេតា

បរម្មរណា អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ

បុព្វេ វស្ស តំ កតំ ហោតិ ចាបកម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជីងត្រូវ បុគ្គលណាជីងផ្សេង (អំពីនេះ)
 ការជីងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីងខុស តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ
 ស្តាប់អង្វែង ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹង
 ច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ តាមកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះ
 ឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ តថាគតក៏មិនយល់ស្រប
 តាមពាក្យរបស់បុគ្គលនោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់
 មានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិភង្គ ផ្សេងគ្នា ។

(៨៧) ម្ចាស់មានន្ទ បណ្តាពួកបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បាប-
 កម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា

វិក្កុវត្តស្ស មហាប្បវិក្កុសុត្តេ វិចារប្បដិសំវេទកាវេ

បច្ឆា វាស្ស តំ កតំ ហោតិ ហាបកម្មំ ទុក្ខវេ-
 ទន្តិយំ មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 សមត្តា សមាទិដ្ឋា តេន សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មណា អទាយំ ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ និវយំ ឧបបជ្ជតិ ។
 យញ្ច ចោ សោ ឥន ចាលាតិចាតិ ហោតិ អ-
 ទិដ្ឋានាយំ ហោតិ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស
 ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិចាតំ បដិសំវេទេតិ ឧបបជ្ជេ^(១) វា
 អចរេ វា បរិយាយេ ។

[៨៨] តត្រានន្ទ យ្វាយំ បុគ្គលោ ឥន ចាលាតិ-
 ចាតិ អទិដ្ឋានាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មណា សុគតី សុត្តំ លោកេ ឧបបជ្ជតិ បុត្រេ វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទន្តិយំ បច្ឆា
 វាស្ស តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទន្តិយំ

វិវត្តវត្ថុ បហោកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក

បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខ-
 វេទនាដែរ មិច្ឆាចិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ បានសមាទាន
 ហើយក្នុងពេលជិតស្លាប់ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតត្រូវបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលនោះ សម្លាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ
 ដោយហេតុណា ។ បុគ្គលនោះ រមែងទទួលវិបាករបស់ហេតុនោះ ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ននេះ ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក្នុងអត្តភាពជាខាងក្រោយៗ មក ។

(៨៨) ម្នាលអានន្ទ បណ្ណាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក អំពើជាកុសលនោះ
 ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា អំពើជាកុសល
 នោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនាដែរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា
 សមាទិដ្ឋា តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 សុគតី សក្កំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ ។ យព្វ^(១) ទោ
 សោ ឥធិ មាណាភិហាតិ ហោតិ អទិដ្ឋាទាយំ ហោតិ
 ។ បេ ។ មិដ្ឋាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិចា-
 កំ បដិសំវេទេតិ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ ។

(៨៧) តត្រាទន្ធយាយំ បុគ្គលោ ឥធិ មាណាភិ-
 ហាតា បដិវរតោ អទិដ្ឋាទាទា បដិវរតោ ។ បេ ។
 សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតី សក្កំ
 លោកិំ ឧបបជ្ជតិ បុព្វេ វាស្ស តំ កកំ ហោតិ
 កល្យាណកម្មំ សុខវេទនីយំ បច្ឆា វាស្ស តំ កកំ
 ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទនីយំ មរណកាលេ
 វាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា សមាទិដ្ឋា តេន សោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

សម្មាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ បានសមាទានហើយក្នុងកាល
 ដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតទៅលោក ។ ព្រោះ
 ហេតុតែ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន
 បានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។ បាន
 ជាបុគ្គលនោះ ទទួលវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជាតិជា
 លំដាប់ ឬក៏ក្នុងអត្តភាពជាខាងក្រោយ ។ មក ។

(៨៩) ម្ចាស់អានន្ទ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាក
 អទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតទៅលោក អំពើជា
 កុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា
 អំពើជាកុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុ
 នៃសុខវេទនាដែរ សម្មាទិដ្ឋិ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ
 បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ

វិវត្តវត្ថុស្ស មហាកម្មវិវត្តសុត្តេ វិបាកប្បដិសំវេទកាវេ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតី សុត្តំ លោកំ
 ឧបបជ្ជតិ ។ យញ្ច ខោ សោ ឥធិ ចាណាតិហតា
 បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ហោតិ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ
 ធម្មេ វិហាតំ បដិសំវេទេតិ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា
 បរិយាយេ ។

(៩០) តត្រាទន្ធ យាយំ បុគ្គលោ ឥធិ ចាណា-
 តិហតា បដិវរតោ អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ។ បេ ។
 សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អថាយំ
 ទុក្ខតី វិនិហាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ បុព្វេ វាស្ស តំ
 កតំ ហោតិ ចាបកម្មំ ទុក្ខវេទន៍យំ បច្ឆា វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ ចាបកម្មំ ទុក្ខវេទន៍យំ មរណា-
 កាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សមត្តា សមា-
 ទិដ្ឋា តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អថាយំ ទុក្ខតី វិនិហាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ឥធិ ចាណាតិហតា បដិវរតោ
 ហោតិ អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ហោតិ ។ បេ ។

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក

លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
សួគ៌ទៅលោក ។ ព្រោះហេតុតែបុគ្គលនោះ វៀរស្រឡះចាកបាណា-
តិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុង
លោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុង
បច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក៏ក្នុងអត្តភាពខាងក្រោយៗ មក ។

(៩០) ម្ចាស់អានន្ទ បណ្ឌិតបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នា-
ទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
កាយ នរក បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជា
ហេតុនៃទុក្ខវេទនា បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជា
ហេតុនៃទុក្ខវេទនាដែរ មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ
បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ
លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំ-
ណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ព្រោះហេតុតែបុគ្គល
នោះ វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិហាតំ
បដិសំវេទេតិ ឧបបដ្ឋេ វា អបរេ វា បរិយាយេ ។

(៩០) ឥតិ ចោ អាណន្ទ អត្ថំ កកម្ពំ អកតំ
អកត្វាកាសំ អត្ថំ កកម្ពំ អកតំ អកត្វាកាសំ អត្ថំ
កកម្ពំ កត្វោវេវ កត្វាកាសត្វា អត្ថំ កកម្ពំ កតំ អ-
កត្វាកាសន្តិ ។ ឥទ្ធបរោច ភកវា អត្ថមនោ អាយស្មា
អាណន្ទោ ភកវតោ ភាសិតំ អភិន្និតំ ។

មហាម្មវិភង្គសុត្តំ ធម្មំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្តសកៈ

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវ
វិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក្នុងអតីតភាព
ជាខាងក្រោយៗ មក ។

(៩១) មាលានន្ទ ព្រោះហេតុនេះ កម្មមិនគួរ ឃាត់កម្មមិន
គួរក៏មាន កម្មមិនគួរ ឃាត់កម្មគួរក៏មាន កម្មគួរ ឃាត់កម្មគួរក៏មាន
កម្មគួរ ឃាត់កម្មមិនគួរក៏មាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអររីក
រាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ទី ៦ ។

សត្វមំ សឡាយតនវិភង្គសុត្តំ

[៧២] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-
វេតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចស្សោ-
ស្សំ ។ ភក្កវា ឯតទវេច សឡាយតនវិភង្គំ វេ
ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុតំ មនសិ-
ករោថ ភាសិស្សាមិ ។ ឯវម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ
ភក្កវតោ បច្ចស្សោស្សំ ។

[៧៣] ភក្កវា ឯតទវេច ធ អជ្ឈតិកានិ
អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិ ធ ពាហិវានិ អាយត-
នានិ វេទិតញ្ចានិ ធ វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ចា ធ
ជស្សកាយា វេទិតញ្ចា អដ្ឋាវស ននោបវោវា វេទិ-
តញ្ចា ធន្តិស សត្តបទា វេទិតញ្ចា តត្រិទំ និស្សា-
យ តទំ បដហថ តយោ សតិប្បដ្ឋានា យ-
ទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាណោ សត្តា

សឡាយតនវិភង្គសូត្រ ទី ៧

(៧២) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះ ឯងថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងសឡាយ- តនវិភង្គ (ចំណែកអាយតនៈទាំង ៦) ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំង- ឡាយប្រុងស្តាប់ នូវសឡាយតនវិភង្គនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃ ចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧៣) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា បុគ្គលគប្បីដឹង អាយតនៈខាងក្នុង ៦ គប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ គប្បីដឹងកងនៃ វិញ្ញាណ ៦ គប្បីដឹងកងនៃផស្សៈ ៦ គប្បីដឹងមនោបរិចារៈ (សេចក្តី ពិចារណានៃចិត្ត) ១៨ គប្បីដឹងសត្វបទ (ចំណែកនៃសត្វដែលអាស្រ័យ នូវវដ្តៈនិងវិវដ្តៈ) ៣៦ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយចូរអាស្រ័យនូវ ធម៌នេះ ហើយលះបង់ធម៌នេះចេញ ឯសតិប្បដ្ឋានមាន ៣ ប្រការ ជា ធម៌ដែលសាស្តាជ្ជីប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាជ្ជីប្រសើរសេពហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបបណ្ណសកំ

កណ្តាមនុស្សាសិតុមរហិតំ សោ វុច្ចតិ យោត្តាចរិយានំ
 អនុត្តរោ បុរិសធម្មសារថិតិ អយមុទ្ទេសោ សទ្ធា-
 យតនវិកត្តស្ស ។

(៩៤) ឆ អជ្ឈតិកានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិ
 ឥតិ ខោ បរេនំ វុត្តំ ។ តិញ្ចេនំ បដិច្ច វុត្តំ ។
 ឆក្ខុយតនំ^(១) សោតាយតនំ ឃានាយតនំ ជីវ្ហាយ-
 តនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ឆ អជ្ឈតិកានិ
 អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។

(៩៥) ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចា-
 និ ឥតិ ខោ បរេនំ វុត្តំ ។ តិញ្ចេនំ ប-
 ដិច្ច វុត្តំ ។ វូហាយតនំ សទ្ធាយតនំ កក្ខាយ-
 តនំ វសាយតនំ ដោស្ឋញ្ចាយតនំ ឆម្មាយតនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទ្ទន្តសកៈ

ទើបគួរប្រៀនប្រដៅទូរគណៈបាន សាស្តាទោះ តថាគតពោលថា ជា
សារថ្មីអ្នកទូន្មានទូរឫស ជាអាចារ្យដ៏ប្រសើរ ជាងអាចារ្យអ្នកបង្ហាត់
ទូរវាហនៈមានដំរីជាដើម នេះជាទូរស របស់សឡាយតនវិក្ក ។

(៩៤) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នេះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ⁺ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ (អណ្តាញជាទីកើតនៃការម្ស័ត) គឺភ្នែក ១ អាយតនៈ
គឺត្រចៀក ១ អាយតនៈគឺច្រមុះ ១ អាយតនៈគឺអណ្តាត ១ អាយតនៈ គឺ
កាយ ១ អាយតនៈគឺចិត្ត ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយ
ថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគត
ពោលព្រោះអាស្រ័យ ទូរហេតុនេះឯង ។

(៩៥) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ដូច្នេះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ⁺ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ គឺរូប ១ អាយតនៈ គឺសំឡេង ១ អាយតនៈ គឺក្លិន ១
អាយតនៈ គឺរស ១ អាយតនៈ គឺផោដ្ឋព្វៈ ១ អាយតនៈ គឺធម៌ ១ ។

វិក្កុវគ្គស្ស សឡាយពនវិក្កុសុត្តេ មនោបរិបាស

ឆ ពាហិរាជិ កាយតនាជិ វេទិតញ្ញានិ ឥតិ យន្តិ

វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

(៧៦) ឆ វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ញានិ ឥតិ ខោ

បនេតិ វុត្តិ ។ តិញ្ញេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ ចក្កវិញ្ញាណំ

សោតវិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយ-

វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ។ ឆ វិញ្ញាណកាយា វេទិ-

តញ្ញានិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

(៧៧) ឆ ធិស្សកាយា វេទិតញ្ញានិ ឥតិ ខោ

បនេតិ វុត្តិ ។ តិញ្ញេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ ចក្កសម្មស្សោ

សោតសម្មស្សោ យានសម្មស្សោ ជីវ្ហសម្មស្សោ កា-

យសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ ។ ឆ ធិស្សកាយា

វេទិតញ្ញានិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

វិភង្គវត្ថុ សឡាយតនវិភង្គសូត្រ មនោបរិចារៈ

ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងអោយតនៈខាង
ក្រៅ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះ⁺ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះ
ឯង ។

(៩៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិនិញ្ញាណ ៦ ដូច្នេះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនុ៎ះ⁺ តថាគតពោល ព្រោះ
អាស្រ័យអ្វី ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងតាមទ្វារភ្នែក) ១ សោត-
វិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១
មនោវិញ្ញាណ ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គល
គប្បីដឹងកងវិនិញ្ញាណ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះ⁺ តថាគតពោល ព្រោះ
អាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

(៩៧) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងនៃផស្សៈ ៦ ដូច្នេះនេះ តថាគត
បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនុ៎ះ⁺ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។
ចក្ខុសម្ផស្ស (អាម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ដោយភ្នែក) ១ សោតសម្ផស្ស ១
យានសម្ផស្ស ១ ជីវ្ហសម្ផស្ស ១ កាយសម្ផស្ស ១ មនោសម្ផស្ស ១
ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងនៃផស្សៈ ៦
ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះ⁺ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

(៧៨) អដ្ឋារស មនោបរិចារា វេទិតញាតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុត្ថំ ។ តតិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្ថំ ។ ចត្វា
 រូបំ ធិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចរតិ ទោ-
 មនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចរតិ ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ រូបំ
 ឧបវិចរតិ ។ សោតេន សន្និ សុត្វា ... យានេន កន្ធិ
 យាយិត្វា ... ជីវ្ហាយ វសំ សាយិត្វា ... កាយេន ដោជ្ជតំ
 ឥសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 ធម្មំ ឧបវិចរតិ ទោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ
 ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ។ ឥតិ ធិ សោ-
 មនស្សបរិចារា ធិ ទោមនស្សបរិចារា ធិ ឧបេក្ខបរិ-
 ចារា ។ អដ្ឋារស មនោបរិចារា វេទិតញាតិ ឥតិ
 យន្តំ វុត្ថំ ឥន្ទមេតំ បដិច្ច វុត្ថំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

[៨៨] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីដឹងមនោបរិចារៈទាំង ១៨ ដូច្នេះ
នេះ គឺថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ⁺ គឺថាគតពោលព្រោះ
អាស្រ័យអ្វី ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ក៏ពិចារណានូវរូបជាទី
តាំងនៃសោមនស្ស ពិចារណានូវរូបជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ពិចារណា
នូវរូបជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ... ដក្ខិនដោយ
ប្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ប៉ះពាល់ដោយដង្ហើមដោយកាយ ...
ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្តហើយ ក៏ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃសោមនស្ស
ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃ
ឧបេក្ខា ។ សោមនស្សបរិចារៈ (សេចក្តីពិចារណាដោយសោមនស្ស)
មាន ៦ ទោមនស្សបរិចារៈ មាន ៦ ឧបេក្ខបរិចារៈ មាន ៦ (រួមគ្នាត្រូវ
ជា ១៨) ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ពាក្យណា ដែលគឺថាគតបាន
ពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងមនោបរិចារៈ ទាំង ១៨ ដូច្នេះ ពាក្យ
នេះ⁺ គឺថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

វិវត្តវគ្គស្ស សម្បាយធនវិវត្តសុត្តេ គេហសិវសោមនស្សានិ

(៧៧) ធនីស សត្តបទា វេទិតញ្ញាតិ ឥតិ ខោ
 បនេតំ វុត្តំ ។ តិញ្ញេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ធន គេហ-
 សីតានិ សោមនស្សានិ ធន នេត្តម្មសីតានិ សោម-
 នស្សានិ ធន គេហសីតានិ នោមនស្សានិ ធន នេត្តម្ម-
 សីតានិ នោមនស្សានិ ធន គេហសីតា ឧបេក្ខា ធន
 នេត្តម្មសីតា ឧបេក្ខា ។

(១០០) តត្ថ កតមានិ ធន គេហសីតានិ សោម-
 នស្សានិ ។ ចក្កវិញ្ញាយ្យានំ រូបានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ
 មនាទានំ មនោរម្យានំ លោកាមីសប្បដិសំយុត្តានំ
 បដិលាភំ វា បដិលាភតោ សមនុបស្សតោ បុព្វេ វា
 បដិលទ្ធម្បព្វំ អតីតំ និរុទ្ធិ វិបរិលាតិ សមនុបស្សតោ
 ឧប្បជ្ឈតិ សោមនស្សំ យំ ឯវុប្បិ សោមនស្សំ ឥទ្ធិ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

វុទ្ធិតិ ភេហសិតិ សោមនស្សំ ។ សោតវិញ្ញេ-
យ្យានំ សទ្ធានំ... យានវិញ្ញេយ្យានំ កន្ធានំ... ជិហ្គ-
វិញ្ញេយ្យានំ រសានំ... កាយវិញ្ញេយ្យានំ ដោជ្ជត្វា-
នំ... មនោវិញ្ញេយ្យានំ ធម្មានំ ឥន្ទ្រានំ កន្ធានំ
មនាទានំ មនោរម្យានំ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានំ
បដិលាភំ វា បដិលាភតោ សមនុបស្សតោ បុព្វេ វា
បដិលទ្ធបុព្វំ អតីតំ ធិវុទ្ធិំ វិបរិណាតំ សមនុស្សតោ
ឧប្បជ្ជតិ សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ
ឥទំ វុទ្ធិតិ ភេហសិតិ សោមនស្សំ ។ ឥមាទិ ធន
ភេហសិតានិ សោមនស្សានិ ។

(១០០) តត្ថ កតមាទិ ធន នេត្តម្មសិតានិ
សោមនស្សានិ ។ វូហានំ តេវ អនិច្ចតំ វិទិត្វា វិបរិ-
ណាមវិរាគនិរោធំ បុព្វេ តេវ វូហា ឯតរហិ ធន
សព្វេ តេ វូហា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវ-
មេតិ យថាក្ខតិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ឧប្បជ្ជតិ
សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ ឥទំ វុទ្ធិតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

តថាគតហៅថា គេហសីតសោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលបាន កាល
 ឃើញច្បាស់ នូវការបានសំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ...
 ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ ... រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ...
 ដោយដួចៗដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ... ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជា
 ទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយ
 លោភាមិសៈក្តី កាលរលឹកឃើញនូវធម៌ដែលខ្លួនធ្លាប់បានហើយ ក្នុង
 កាលមុន ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី
 ហើយក៏កើតសេចក្តីសោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាព
 ដូច្នេះ សោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា គេហសីតសោមនស្ស ។
 នេះគេហសីតសោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

[១០១] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នេក្ខម្មសីតសោមនស្ស មាន
 ៦ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃត យ៉ាងនេះថា រូបក្នុងកាល
 មុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជា
 ទឹក មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតសោមនស្សឡើង
 សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ សោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា

វិរុទ្ធិវិស្ស សឡាយគន្ធិវិរុទ្ធិសុត្តេ គេហសិក្ខាមនស្សានិ

នេក្ខម្មសិក្ខា សោមនស្សំ ។ សន្តានំ ត្រេវ ... កន្តានំ
 ត្រេវ ... រសានំ ត្រេវ ... ដោជ្ជត្វានំ ត្រេវ ... ធម្មានំ
 ត្រេវ អនិច្ចតំ វិទិត្តា វិចារណាមវិរាគនិរោជំ បុត្រេ
 លេវ ធម្មា ឯតរហំ ឆ សទ្ធ តេ ធម្មា អនិច្ចា
 ធុក្ខា វិចារណាមធម្មានិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ បស្សតោ ឧប្បជ្ឈតិ សោមនស្សំ យំ ឯវុចំ
 សោមនស្សំ ឥទំ វុច្ចតិ នេក្ខម្មសិក្ខា សោមនស្សំ ។
 ឥមាជំ ឆ នេក្ខម្មសិក្ខានិ សោមនស្សានិ ។

(១០២) តត្ថ កតមាជំ ឆ គេហសិក្ខានិ នោ-
 មនស្សានិ ។ ចត្តវិញ្ញាយ្យានំ រូបានំ ឥន្ទ្រានំ កត្តានំ
 មនាទានំ មនោរមាជំ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិលាភំ វា អប្បដិលាភតោ សមនុបស្ស-
 តោ បុត្រេ វា អប្បដិលទ្ធុប្បព្វំ អតីតំ ជីវុទ្ធិ

វិវត្តវិគ្គ សង្ខយតនវិវត្តសូត្រ គេហសីតទោមនស្ស

នេកម្មសីតសោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ...
 ដឹងច្បាស់ថា ភ្លឺន ... ដឹងច្បាស់ថា រស ... ដឹងច្បាស់ថា ផោដ្ឋព្វៈ ...
 ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស
 មានការរលត់ ហើយឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះដូច្នេះថា ធម៌ទាំងឡាយក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ហើយក៏កើតសោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ
 សោមនស្សនេះ គឺថាគិតហៅថា នេកម្មសីតសោមនស្ស ។ នេះ
 នេកម្មសីតសោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ គេហសីតទោមនស្ស មាន ៦ យ៉ាង
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់ នូវការមិនបាន
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត
 ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោភាមិសៈក្តី កាលរលឹកឃើញនូវរូប
 ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុនក្តី ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

វិចារិណាតិ សមនុស្សរតោ ឧប្បជ្ឈតិ នោមនស្សំ យំ
 ឯវុប្បំ នោមនស្សំ ឥទំ វុត្ថតិ ភេហសីតិ នោមនស្សំ ។
 សោតវិញ្ញេយ្យានំ សទ្ធានំ... យានវិញ្ញេយ្យានំ ភន្ធានំ ...
 ជិវិតវិញ្ញេយ្យានំ រសានំ... កាយវិញ្ញេយ្យានំ ដោដ្ឋ-
 ពានំ... មនោវិញ្ញេយ្យានំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ
 មនាទានំ មនោរម្យានំ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិលាភំ វា អប្បដិលាភតោ សមនុស្សរតោ បុព្វេ
 វា អប្បដិលទ្ធិបុព្វំ អតីតំ ជីវុទ្ធិ វិចារិណាតិ សមនុ-
 ស្សរតោ ឧប្បជ្ឈតិ នោមនស្សំ យំ ឯវុប្បំ នោមនស្សំ
 ឥទំ វុត្ថតិ ភេហសីតិ នោមនស្សំ ។ ឥហានិ ធន
 ភេហសីតានិ នោមនស្សានិ ។

(១០៣) តត្ថ ភេហសីតានិ ធន នេត្តម្មសីតានិ
 នោមនស្សានិ ។ វុទានំ ត្រេវ អនិច្ចតំ វិទិត្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោមនស្សឡើង ទោមនស្ស
ណា មានសភាពដូច្នេះ ទោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា គេហសីត-
ទោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់នូវការមិនបាន
សំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ... ក្លិន ដែលគប្បីដឹងដោយ
ច្រមុះ ... រស ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ផោដ្ឋព្វៈ ដែលគប្បី
ដឹងដោយកាយ ... ធម៌ ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈក្តី
កាលរលឹកឃើញដូច្នេះធម៌ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុន ដែលកន្លង
ហើយ ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោម-
នស្សឡើង ទោមនស្សណាមានសភាពដូច្នេះ ទោមនស្សនេះ តថាគត
ហៅថា គេហសីតទោមនស្ស ។ នេះ គេហសីតទោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

[១០៣] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នេកម្មសីតទោមនស្ស មាន
៦ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការមិនទៀង

វិវត្តវិគ្គស្ស សឡាយតវិវត្តសុត្តេ នេក្ខម្មសំគោមនស្សនំ

វិបវិណាមវិភគនំរោធំ បុព្វេ ថេវ រូបា ឯតវហិ ច
 សព្វេ តេ រូបា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបវិណាមធម្មាតិ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុត្តរេស្ស វិមោត្តេ-
 ស្ស បិហំ ឧបដ្ឋាបេតិ កតាស្ស្គំ^(១) ឆាមហំ តទា-
 យតនំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហាវិស្សាមិ យទរិយា ឯតវហិ
 អាយតនំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារន្តិតិ ឥតិ អនុត្តរេស្ស
 វិមោត្តេស្ស បិហំ ឧបដ្ឋាបយតោ ឧប្បជ្ឈតិ បិហាប្បច្ច-
 យា នោមនស្សំ យំ ឯវុបំ នោមនស្សំ ឥទំ
 វុច្ចតិ នេក្ខម្មសំគំ នោមនស្សំ ។ សទ្ទានំ ត្រូវ...
 កត្វានំ ត្រូវ... រសានំ ត្រូវ... ដោជ្ជព្វានំ ត្រូវ...
 ធម្មានំ ត្រូវ អនិច្ចតំ វិទិត្វា វិបវិណាមវិភគនំរោធំ
 បុព្វេ ថេវ ធម្មា ឯតវហិ ច សព្វេ តេ ធម្មា អនិច្ចា

វិក័ត្តវិគ្គ សឡាយតនវិក័ត្តសូត្រ នេក្ខម្មសិក្ខាទោមនស្ស

មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញច្បាស់តាម
 ពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះដូច្នេះថា រូបក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុង
 កាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំងឡើង
 ក្នុងអនុត្តរវិមោក្ខ គឺព្រះអរហត្តថា កាលណាហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបាន
 ដល់នូវអាយតនៈគឺព្រះអរហត្ត ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ
 តែងបានដល់ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំង
 ឡើងក្នុងអនុត្តរវិមោក្ខដូច្នេះ ហើយក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះតែ
 សេចក្តីស្រឡាញ់ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ ទោម-
 នស្សនេះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិក្ខាទោមនស្ស ។ បុគ្គលកាល
 ដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ... ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា
 រស ... ដឹងច្បាស់ថា ផោដ្ឋព្វៈ ... ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញ
 ច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះដូច្នេះថា ធម៌ ក្នុង
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្សសកំ

ឧត្តា វិចារណា មនោស្សតិ ឯវេសនំ យេថាភូតំ សម្ម-
 ប្បញ្ញាយេ ទិស្វា អនុត្តរេស្ស វិមោត្តេស្ស ចិហំ ឧបជ្ឈា-
 បេតិ កាទាស្ស ឆាមហំ តទាយតនំ ឧបសម្ព័ន្ធ
 វិហរិស្សាមិ យេទិវយា ឯវេសនំ អាយតនំ ឧបសម្ព័ន្ធ
 វិហរិដ្ឋតិ ឥតិ អនុត្តរេស្ស វិមោត្តេស្ស ចិហំ ឧបជ្ឈាប-
 យេតោ ឧប្បជ្ឈតិ ចិហាប្បព្វយា ទោមនស្សំ យំ ឯវេសនំ
 ទោមនស្សំ ឥទំ វុត្ថតិ ទេត្តម្មសីតនំ ទោមនស្សំ ។
 ឥហានិ ឆ ទេត្តម្មសីតានិ ទោមនស្សានិ ។

[១០២] តត្ថ កតតោ ឆ ចេហសីតា ឧបេត្តា ។
 ចក្កនា វ្វំ ទិស្វា ឧប្បជ្ឈតិ^(១) ឧបេត្តា ពាលស្ស
 ព្វធម្មស្ស^(២) ចុត្តជ្ជនស្ស អនោធិជ្ជនស្ស អវិកាត-
 ជ្ជនស្ស អនាទីនវនស្សាវិនោ អស្សតវេតោ ចុត្តជ្ជ-
 នស្ស យា ឯវេសនា ឧបេត្តា វ្វំ សា ឆាតវត្ថ-
 តិ តស្មា សា ឧបេត្តា ចេហសីតាតិ វុត្ថតិ ។
 សោតេន សំ ឥស្សតា... យាទេន តន្តំ យាយិត្វា..
 ជីវាយ វសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋតំ ឥស្សតា..

១ ឧ. ឧប្បជ្ឈតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ប. ឯត្តន្តរេ មនុស្សតំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់
 ឲ្យតាំងឡើងក្នុងអនត្តវេទិកាថា កាលណាហ្ន៎ ពាក្យអញនឹងបានដល់
 នូវអាយតនៈ ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងបានដល់
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំងឡើង ក្នុងអនត្តវេ-
 ទិកាដូច្នេះហើយ ក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះតែសេចក្តីស្រឡាញ់
 ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នេះ ទោមនស្សនេះ គឺថា-
 គតហៅថា នេកម្មសិក្ខាទោមនស្ស ។ នេះ នេកម្មសិក្ខាទោមនស្ស ៦
 យ៉ាង ។

[១០៤] បណ្ឌិតមិទាំងនោះ គេហសិក្ខាទេវតា ៦ យ៉ាង តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គល ជាបុគ្គលល្ងង់ វង្វេង ឬបុគ្គល ដែលមិនទាន់
 ផ្ដាញ់កិលេសបាន មិនទាន់ផ្ដាញ់វិបាកបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមាន
 ទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹងពុទ្ធចរៈ ឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយក៏កើត
 ទេវតាឡើង ទេវតា^(១) ណា មានសភាពដូច្នេះ ទេវតានោះ មិន
 ប្រជ្រឹតកន្លងនូវរូបឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទេវតានោះ គឺថាគតហៅ
 ថា គេហសិក្ខាទេវតា ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក... ធ្លាក់ដោយច្រ-
 មៈ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ពាល់ត្រូវដោយដង្ហោដោយកាយ...

១ សំដៅយកអក្ខរណូបេក្ខ ការព្រងើយកន្តើយ ប្រាសចាកសេចក្តីផ្តឹងពិត, ។ អដ្ឋិកា ។

វិវត្តវគ្គស្ស សឡាយភនវិវត្តសុត្តេ នេក្ខម្មសិក្ខុបេត្តា

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា ពាលស្ស
 មុទ្ធស្ស បុទ្ធជនស្ស អនោធិជិនស្ស អវិហាកជិនស្ស
 អនាជិនវិនស្សវិនោ អស្សតវតោ បុទ្ធជនស្ស យា
 ឯវរូបា ឧបេក្ខា ធម្មំ សា នាតវត្ថុតិ តស្មា សា
 ឧបេក្ខា គេហសីតាតិ វុច្ចតិ ។ ឥមា ន គេហសីតា
 ឧបេក្ខា ។

[១០៥] តត្ថ កតមា ន នេក្ខម្មសីតា ឧបេក្ខា ។

រូបាទំ ត្រូវ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបរិណាមវិភក្កនិរោធំ
 បុព្វេ ចេវ រូបា ឯតវហិ ច សព្វេ តេ រូបា
 អនិច្ចា ឧក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា យា
 ឯវរូបា ឧបេក្ខា រូបំ សា នាតវត្ថុតិ^(១) តស្មា

វិវត្តវិគ្គ សម្បាយគនវិវត្តសូត្រ នេក្ខម្មសិក្ខបេក្ខ

បុគ្គជន ល្ងង់ វង្វេង ឬបុគ្គជន ដែលមិនទាន់ផ្ដាញ់កិលេសបាន មិន
 ទាន់ផ្ដាញ់វិបាកបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមានទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹង
 ពុទ្ធវចនៈ ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា
 មានសភាពដូច្នេះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវធម៌ឡើយ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ឧបេក្ខានោះ គឺថាគតហៅថា គេហសីតឧបេក្ខា ។ នេះ
 គេហសីតឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង ។

(១០៥) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នេក្ខម្មសិក្ខឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង តើ
 ដូចម្ដេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា រូប មានការមិនទៀង មានការ
 ប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះដូច្នេះថា រូប ក្នុងកាលមុនក្ដី ក្នុងកាលឥឡូវ
 នេះក្ដី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្ដីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា មានសភាព
 ដូច្នេះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទានំ

សា ឧបេក្ខា នេក្ខម្មសីតាតិ វុច្ចតិ ។ សទ្ធានំ
 ត្រូវ... តត្ថានំ ត្រូវ... រសានំ ត្រូវ... ដោដ្ឋព្វានំ ត្រូវ...
 ធម្មានំ ត្រូវ អនិក្ខតំ វិនិក្ខា វិបរណាមវិភាគនំ រោនំ បុព្វ
 ចេវ ធម្មា ឯតរហិ ច សព្វេ តេ ធម្មា អនិក្ខា ទុក្ខា
 វិបរណាមធម្មាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា យា ឯវុហា ឧបេក្ខា
 ធម្មំ សា នាតិវត្ថតិ តស្មា សា ឧបេក្ខា នេក្ខម្មសី-
 តាតិ វុច្ចតិ ។ ឥមា ធន នេក្ខម្មសីតា ឧបេក្ខា ។
 ធនីស សត្តបដា វេទិតព្វាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្ថំ ឥន-
 មេតិ បដិច្ច វុត្ថំ ។

[១០៦] តត្រិនំ និស្សាយ ឥន្តំ បដហថាតិ

ឥតិ ខោ បរេនំ វុត្ថំ ។ តត្រោតិ បដិច្ច វុត្ថំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

ទេវតានោះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិក្ខាទេវតា ។ បុគ្គលកាលដឹង
 ច្បាស់ថា សំឡេង... ថាភ្លឺន... ថារស... ថាផោដ្ឋព្វ... ដឹងច្បាស់
 ថាធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការ
 រលត់ ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃ យ៉ាងនេះដូច្នេះថា
 ធម៌ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតទេវតាឡើង
 ទេវតាណាមានសភាពដូច្នេះ ទេវតានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវធម៌ឡើយ
 ព្រោះហេតុនោះ ទេវតានោះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិក្ខាទេវតា ។
 នេះ នេក្ខម្មសិក្ខាទេវតាមាន ៦ យ៉ាង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគត
 ពោលហើយថា បណ្ឌិតគប្បីដឹងសត្វបទ ៣៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ^១ តថាគត
 ពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

[១០៦] ពាក្យថា បណ្ឌិតធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអា-
 ស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ^(១) ដូច្នេះនេះ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ^២ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។

១ សេចក្តី ៦ សត្វបទទាំង ៣៦ ត្រូវអាស្រ័យនូវបទទាំង ៤៨ ហើយ លះបង់នូវបទទាំង
 ១៨ ចោលចេញ ។ អង្គកថា ។

វិវត្តវិគ្គស្ស សឡាយននវិវត្តសុត្តេ ពោលសីតសោមនស្សទិញ្ញដិហនំ

តត្រ ភិក្ខុវេ យានិ ឆ នេក្ខម្មសីតានិ សោមនស្សានិ
តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ ឆ គេហសីតានិ
សោមនស្សានិ តានិ បជហថ តានិ សមតិក្កមថ
ឯវមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ
ហោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យានិ ឆ នេក្ខម្មសីតានិ
នោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
ឆ គេហសីតានិ នោមនស្សានិ តានិ បជហថ តានិ
សមតិក្កមថ ឯវមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឯវមេតេសំ
សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យានិ ឆ នេក្ខម្ម-
សីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា អាគម្ម យានិ ឆ
គេហសីតា ឧបេក្ខា តា បជហថ តា សមតិក្កមថ
ឯវមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ
ហោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យានិ ឆ នេក្ខម្មសីតានិ
សោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
ឆ នេក្ខម្មសីតានិ នោមនស្សានិ តានិ បជហថ
តានិ សមតិក្កមថ ឯវមេតេសំ បហានំ ហោតិ

វិវត្តវត្ថុ សម្បាយគន្លឹះវិវត្តសូត្រ ការលះគេហសិក្ខាសាមនស្សទាំងដើម

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យ
 ពឹងផ្អែកនូវនេកម្មសិក្ខាសាមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
 គេហសិក្ខាសាមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវសាមនស្សទាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវសាមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យ
 ពឹងផ្អែកនូវនេកម្មសិក្ខាទោមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
 គេហសិក្ខាសាមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវទោមនស្សទាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវទោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យ
 ពឹងផ្អែកនឹងនេកម្មសិក្ខាឧបេក្ខាទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវគេហ-
 សិក្ខាឧបេក្ខាទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់ឧបេក្ខាទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង
 ការកន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខាទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យពឹងផ្អែកនឹង
 នេកម្មសិក្ខាសាមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់កន្លងឲ្យផុតនូវនេកម្មសិក្ខា-
 ទោមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវទោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
 យា ន នេត្តម្មសីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា
 អាតម្ម យានិ ន នេត្តម្មសីតានិ សោមនស្សានិ តានិ
 បដបាថ តានិ សមតិក្កបថ ឯវមេតេសំ បហានំ
 ហោតិ ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ ហោតិ ។

[១០៧] អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្ថា នា-
 នត្ថសីតា អត្ថំ ឧបេក្ខា ឯកត្ថា ឯកត្ថសីតា ។
 កតមា ច ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្ថា នានត្ថសីតា ។
 អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា រូបេសុ អត្ថំ សន្នេសុ អត្ថំ កន្លេ-
 សុ អត្ថំ រសេសុ អត្ថំ ដោដ្ឋព្វេសុ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្ថា នានត្ថសីតា ។ កតមា
 ច ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា ឯកត្ថា ឯកត្ថសីតា ។ អត្ថំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា អាត្មាសានញ្ញាយតននិស្សីតា អត្ថំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតននិស្សីតា អត្ថំ អាត្មញ្ញាយតន-
 និស្សីតា អត្ថំ នេវសញ្ញានិសញ្ញាយតននិស្សីតា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិស្សស្ថានៈ

ការកន្លងឲ្យផុតនូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យពឹងផ្អែកនឹង នេកម្មសិទ្ធិបេក្ខាទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុត នូវនេកម្មសិទ្ធិសោមនស្សទាំង ៦ បេញ ការលះបង់នូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១០៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យនូវ អារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា ក៏មាន ទុបេក្ខាជាមួយគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ជាមួយគ្នា ក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាក្នុងរូបក៏មាន ក្នុងសំឡេងក៏មាន ក្នុងក្លិនក៏មាន ក្នុងរសក៏មាន ក្នុងវដ្តក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យ នូវអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាជាមួយគ្នា អាស្រ័យ នូវអារម្មណ៍ជាមួយគ្នា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខា អាស្រ័យនូវអាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ក៏មាន អាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ក៏មាន អាស្រ័យនូវអាកាញញ្ចាយតនដ្ឋានក៏មាន អាស្រ័យនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន ក៏មាន ។

វិវត្តវគ្គស្ស សង្ខយតវិវត្តសុត្តេ គយោ សតិប្បដ្ឋានា

ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។ តត្រេ ភិក្ខុវេ
 យាយំ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ និស្សាយ
 តំ អាគម្ម យាយំ ឧបេក្ខា ឆានត្តា ឆានត្តសីតា
 តំ បដហេថ តំ សមតិក្កមថ វេមេតិស្សា បហានំ
 ហោតិ វេមេតិស្សា សមតិក្កមោ ហោតិ ។ អតម្ម-
 យតំ^(១) ភិក្ខុវេ និស្សាយ អតម្មយតំ អាគម្ម យាយំ
 ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ បដហេថ តំ ស-
 មតិក្កមថ វេមេតិស្សា បហានំ ហោតិ វេមេតិស្សា
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រេនំ និស្សាយ ឥនំ បដ-
 ហេថាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១០៨] គយោ សតិប្បដ្ឋានា យនវិយោ សេវតិ
 យនវិយោ សេវមាណោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមរហ-
 តិតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

១ អនុបវវគ្គស្ស សង្ខយតវគ្គសុត្តេ បទ អតម្មយតាតំ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវិគ្គ ឧបាយកលវិវត្តសូត្រ សតិប្បដ្ឋានបី

មាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាទុបេក្ខជាមួយគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ជា
 មួយគ្នា ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាទុបេក្ខទាំងពីរនោះ អ្នកទាំង-
 ឡាយ ចូរអាស្រ័យ តឹងផ្អែកនឹងទុបេក្ខជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជា
 មួយគ្នា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវទុបេក្ខផ្សេងគ្នា មានអារម្មណ៍
 ផ្សេងគ្នាចេញ ការលះបង់នូវទុបេក្ខនេះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុត
 នូវទុបេក្ខនេះ យ៉ាងនេះឯង ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរ
 អាស្រ័យនឹងតណ្ហា តឹងផ្អែកនឹងតណ្ហា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
 ទុបេក្ខជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជាមួយគ្នាចេញ ការលះបង់ទុបេក្ខនេះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវទុបេក្ខនេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យ
 ណាដែលតថាគតពោលហើយថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរអាស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ ដូច្នេះនេះ ពាក្យ
 ៖ តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យហេតុនេះឯង ។

[១០៨] ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋាន មាន ៣ ប្រការ ដែលសាស្តា
 ដ៏ប្រសើរវត្តន៍សេត កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេតហើយ ទើបគួរនឹង
 ប្រៀនប្រដៅគណៈបុរាណ ដូច្នេះនេះ តថាគតបុរាណពោលហើយ ។ ចុះ
 ពាក្យនេះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

[១០៩] ឥតិ^(១) ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ ធម្មំ
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសី អនុកម្មំ ឧបា-
 ទាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។
 តស្ស សាវកា ន សុស្សយន្តិ^(២) ន សោតិ ឌុទ-
 ហន្តិ ន អញ្ញាចិត្តំ ឧបជ្ឈបេន្តិ វេក្កម្ម ច សត្តុ
 សាសនា វត្តន្តិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតោ ន ចេវ
 អត្តមនោ ហោតិ ន ច អត្តមនតិ បដិសំវេទេតិ អ-
 នវស្សតោ ច វិហារតិ សតោ សម្មជានោ ឥទំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ បឋមំ សតិប្បដ្ឋានំ យទិវយោ សេវតិ យទ-
 ិយោ សេវមាណោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមវហតិ ។

[១១០] បុន ចបរិ ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ
 ធម្មំ ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសី អនុ-
 កម្មំ ឧបាទាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ
 សុខាយាតិ ។ តស្ស ឯកច្ឆេ សាវកា ន សុស្សយន្តិ

១ ឧ. ម. ឥធ ។ ២ ឧ. សុស្សយន្តិ ។ ម. សុស្សសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(១០៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ ជាអ្នក
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះអាស្រ័យនូវ
 សេចក្តីអនុគ្រោះដូច្នេះថា ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវ័ក របស់សាស្តានោះ មិនចង់ស្តាប់
 មិនផ្តន់ត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅ របស់សាស្តាទៅវិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុង
 ដំណើរនោះ ព្រះតថាគត មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលនូវសេចក្តីរីក
 រាយ មានចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយរាគៈ មានតែសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅគ្រប់វេលាបថ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ១
 ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេចក្តី កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេចក្តីហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅគណៈបាទ ។

(១១០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះអាស្រ័យ
 នូវសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ សាវ័កពួកខ្លះ របស់សាស្តានោះ មិនចង់ស្តាប់

វិក័ត្តវគ្គស្ស សឡាយគនវិក័ត្តសុត្តេ ទុតិយសិក្សដ្ឋានំ

ន សោតំ ឡិទហន្តំ ន អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តំ
 វេក្កម្មំ ច សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។ ឯកេវ
 សាវកោ សុស្សយន្តំ សោតំ ឡិទហន្តំ អញ្ញាចិត្តំ
 ឧបដ្ឋបេន្តំ ន ច វេក្កម្មំ សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។
 តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគតោ ន ថេវ អត្ថមនោ ហោតិ
 ន ច អត្ថមននំ បដិសំវេទេតិ ន ច អនត្ថមនោ
 ហោតិ ន ច អនត្ថមននំ បដិសំវេទេតិ អត្ថមនតញ្ច
 អនត្ថមនតញ្ច តទុក្ខយំ អភិវិវដ្ពត្ថា^(១) ឧបេក្ខតោ
 វិហារតិ សតោ សម្មជានោ ឥទំ វុច្ឆតិ^(២) ភិក្ខុវេ
 ទុតិយំ សតិច្ចដ្ឋានំ យទវិយោ សេវតិ យទវិយោ
 សេវមាណោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមវហតិ ។

[១១១] បុន ចបរិ ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ ធម្មំ
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសី អនុកម្មំ ឧបាទាយ
 ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។ តស្ស សាវកោ
 សុស្សយន្តំ សោតំ ឡិទហន្តំ អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តំ
 ន ច វេក្កម្មំ សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ

១ ឧ. ធម្មត្ថេវ សោតិ អត្ថំ ។ ២ ឧ. វុច្ឆតិ ឧ ទិស្សតិ ។

វិភង្គវត្ថុ សឡាយគនវិភង្គសូត្រ សតិប្បដ្ឋានទីពីរ

មិនផ្ដន្ទាចទៀត មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្ដី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅរបស់សាស្ដា ។ សាវ័កពួកខ្លះ ចង់ស្ដាប់ ផ្ដន្ទាចទៀត
 តាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្ដី មិនហ៊ានប្រព្រឹត្តកន្លង ឲ្យពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់សាស្ដាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ ព្រះ
 តថាគត ក៏មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលនូវសេចក្ដីរីករាយ មិនមាន
 តូចចិត្ត មិនទទួលនូវសេចក្ដីតូចចិត្ត វៀរចង់នូវសេចក្ដីរីករាយនិងសេច-
 ក្ដីតូចចិត្តទាំងពីរនោះ ជាអ្នកព្រងើយ ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញាប្រ-
 ព្រឹត្តទៅគ្រប់ឥរិយាបថ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន
 ទី២ ដែលសាស្ដាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ដាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាទ ។

(១១១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្ដាជាអ្នក
 អនុគ្រោះ ស្វែងរកប្រយោជន៍ រមែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះ
 អាស្រ័យ នូវសេចក្ដីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រ-
 យោជន៍ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្ដីសុខ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវ័ក របស់សាស្ដានោះ ចង់ស្ដាប់
 ផ្ដន្ទាចទៀត តាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្ដី ទាំងមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅរបស់សាស្ដា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

តថាគតោ អត្ថមនោ ចេវ ហោតិ អត្ថមនតញ្ច
 បដិសំវេទេតិ អនុសង្កតោ ច វិហាវតិ សតោ
 សម្មជាតោ ឥទ្ធំ វុត្ថុតិ ភិក្ខុវេ តតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ
 យទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាតោ សត្តា
 កណមនុសាសិតុមរហតិ ។ តយោ សតិប្បដ្ឋានា
 យទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាតោ សត្តា
 កណមនុសាសិតុមរហតីតិ ឥតិ យន្តំ វុត្ថំ ឥទ្ធមេតំ
 បដិច្ច វុត្ថំ ។

[១១២] សោ វុត្ថុតិ យោតាចរិយានំ អនុត្តរោ
 បុរិសទម្ពសារថីតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្ថំ ។
 តិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្ថំ ។ ហត្ថិទមកេន ភិក្ខុវេ
 ហត្ថិទម្ពោ សារតោ ឯតិយេវ ទិសំ ជារ-
 តិ បុរតិមំ វា បន្ទិមំ វា ឧត្តរំ វា ទត្ថិណំ
 វា ។ អស្សទមកេន ភិក្ខុវេ អស្ស ទម្ពោ សារតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ការៈ

ព្រះតថាគតរវែងមានចិត្តរីករាយ ទទួលនូវសេចក្តីរីករាយ តែថាមាន
 ចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយរាគៈ ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញាៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 គ្រប់ឥរិយាបថ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ៣
 ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាន ។ ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋានមាន ៣
 ប្រការ ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេព
 ហើយ ទើបគួរប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាន ដូច្នេះ តថាគតពោលហើយ
 ពាក្យនេះ ដែលតថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

(១១២) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ តថាគតហៅថា ជាសារថី
 ទូន្មាននូវបុរស ជាអាចារ្យប្រសើរ ជាងអាចារ្យអ្នកទូន្មាននូវវាហនៈ
 មានជីវជាដើមដូច្នេះនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ
 តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជីវគួរទូន្មាន
 ដែលទម្ងកជីវ បានទូន្មានហើយ រវែងស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី
 ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សេះគួរទូន្មាន ដែលទម្ងកសេះ បានទូន្មានហើយ

វិកង្គវគ្គស្ស សឡាយគនវិកង្គសុត្តេ បុរិសទម្មសារបិកាវេ

ឯកំយេវ ទិសំ ជានតិ បុរត្ថមំ វា បន្ទមំ វា
 ឧត្តរំ វា ទិទ្ទិណំ វា ។ កោទមគេន ភិក្ខុវេ
 កោទម្មោ សារតោ ឯកំយេវ ទិសំ ជានតិ បុរត្ថមំ
 វា បន្ទមំ វា ឧត្តរំ វា ទិទ្ទិណំ វា ។ តថាគគេន
 ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន បុរិសទម្មោ សារតោ
 អដ្ឋ ទិសា វិជានតិ រូបំ រូបាទិ បស្សតិ អយំ បវ-
 មា ទិសា ។ អដ្ឋតិ អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាទិ
 បស្សតិ អយំ ឱតិយា ទិសា ។ សុភវន្តវ អនិម្មត្តោ
 យោតិ អយំ ឱតិយា ទិសា ។ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ
 សមតិក្កមា បដិយសញ្ញានំ អដ្ឋង្គមា ធានត្ថសញ្ញានំ
 អមនសិកាវា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ញា-
 យតនំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ អយំ បុគ្គតា ទិសា ។

វិភង្គវត្ត សឡាយតនវិភង្គសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាសារថីអារាធិនាននូវបុរស

រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី

តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោត្តរទូន្មាន ដែលទម័ក

គោបានទូន្មានហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី ខាងលិចក្តី

ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯបុរស

គួរទូន្មាន ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បានទូន្មានហើយ

រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំង៨បាន គឺបុគ្គលបាននូវរូបជ្ឈាន តែងមើល

ឃើញនូវរូបទាំងឡាយ នេះជាទិស ទី ១ ។ បុគ្គលមិនបានសំគាល់នូវ

រូបខាងក្នុង តែងឃើញនូវរូបខាងក្រៅទាំងឡាយ នេះជាទិស ទី ២ ។

បុគ្គល បង្កើនចិត្តទៅកាន់អារម្មណ៍ថា (នេះ) ល្អដូច្នេះ នេះជាទិស

ទី ៣ ។ បុគ្គល ព្រោះកន្លងនូវរូបសញ្ញាដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះ

អស់បដិយសញ្ញា ព្រោះវិលង្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្ថសញ្ញា ក៏បានដល់

នូវអាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទី

បំផុតដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៤ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

សព្វសោ អាត្មាសាធិញ្ញាយននំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ

វិញ្ញាណន្តំ វិញ្ញាណញ្ញាយននំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អ-

យំ បញ្ចមំ ទិសា ។ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយននំ ស-

មតិក្កម្ម នត្ថំ តិញ្ញតិ អាតិញ្ញញ្ញាយននំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ ធម្មា ទិសា ។ សព្វសោ អាតិញ្ញញ្ញាយ-

ននំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយននំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ សត្តមំ ទិសា ។ សព្វសោ នេវសញ្ញា-

នាសញ្ញាយននំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយននំ រោជំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អជ្ឈមំ ទិសា ។ តថាគតេន

ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន បុរិសទិម្ហោ សារីតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាសកៈ

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវភាគាសាញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងឡាយ ក៏

បានដល់នូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកកងបិត្តថា វិញ្ញាណមិន

មានទីបំផុតដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៥ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងឡាយ ក៏

បានដល់នូវភាគិញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកកងបិត្តថា អ្វីតិបត្តបមិន

មាន ដូច្នេះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៦ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវភាគិញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងឡាយ ក៏បាន

ដល់នូវនេវេសញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤

នេះជាទិស ទី ៧ ។ បុគ្គលព្រោះកន្លង់នូវនេវេសញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន

ដោយប្រការទាំងឡាយ ក៏បានដល់នូវសញ្ញាវេទយតនិរោធ ប្រព្រឹត្ត

នៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៥ នេះជាទិស ទី ៨ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

បុរសក្នុងនេះ ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទូន្មានហើយ

វិក័ត្តវត្ថុស្ស សឡាយតនវិក័ត្តសុត្តេ កាសិបាភិក្ខុនំ

សមា អដ្ឋ ទិសា វិជារតិ ។ សោ វត្ថុតិ យោតា-

ចរិយានំ អន្តត្ថោ វុសិសធម្មសារជ័តិ សតិ យន្ត

វត្ថុ សធមេតិ បដិច្ច វត្ថុនំ ។ សធមោច ភគវា

អត្តមណ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិទន្ធនំ ។

សឡាយតនវិក័ត្តសុត្តំ សក្កមំ និដ្ឋិតំ ។

វិវត្តវត្ថុ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ សេចក្តីព្រែកអរចំពោះកាសិក

រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំង៨នេះឯង ។ ពាក្យណា ថា បុគ្គលនោះ
 តថាគតហៅថា ជាសារថ្មីអ្នកទូន្មាននូវបុរស ជាអាចារ្យប្រសើរ ជាង
 អាចារ្យអ្នកទូន្មាននូវវាហនៈមានដំរីជាដើម ដូច្នេះ តថាគតបានពោល
 ហើយ ពាក្យនេះ តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកាសិករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ទី ៧ ។

អដ្ឋមី ឧទ្ទេសវិក័ត្តសុត្តំ

[១១៣] ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯតំ សមយំ ភក្កវា

សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អា-

រាមេ ។ តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-

វេតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្សោស្មំ ។

ភក្កវា ឯតទវោច ឧទ្ទេសវិក័ត្តំ វោ ភិក្ខុវេ ទេ-

សិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុតំ មនសិករោថ

ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវ-

តោ បច្ចុស្សោស្មំ ។

ឧទ្ទេសវិភង្គល្បត្រ ទី ៨

[១១៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង
សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ មកក្នុងទី
នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវឧទ្ទេស-
វិភង្គ (បំណែកឧទ្ទេសគឺមាតិកា) ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរប្រុងស្តាប់នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ តថាគត
នឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះ
ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

វិភង្គវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិភង្គសុត្តេ ភិក្ខុនំ បរិវិក្កានំ

(១១៤) ភគវា ឯតទដោច តថា តថា ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ

តហិទ្ធា ធម្មំ វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ

អសង្កាតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ តហិទ្ធា

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ

អសង្កាតោ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតិ

ជាតិជរាមរណាទុក្ខសមុទយសម្បវេ ន ហោតីតិ ។

ឥទមវោច ភគវា ឥទំ វត្ថាន សុតតោ ឧដ្ឋាយា-

សនា វិហារំ ចារិសំ ។

វិវត្តវិជ្ជា ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ សេចក្តីព្រះនិរុបសក្ខីក្នុងឡាយ

(១១៤) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាដូច្នេះថា កាល

បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរាត់រាយ

មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះ

មិនប្រកាន់មាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ

មិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់

ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ

ជរា មរណៈ ដ៏សេសសល់ រឺមិនមិនមាននៅទៀត ដោយប្រការ

យ៉ាងណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាង

នោះ ។ ចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះ លុះព្រះសុគតទ្រង់មាន

ព្រះពុទ្ធដ៏កាដូច្នេះហើយ ក៏ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(១០៥) អថខោ តេសំ ភិក្ខុនំ អបិរប្បក្កន្ធស្ស
 ភកវតោ ឯតទហោសិ ឥទំ ខោ នោ អារុសោ ភកវា
 សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ
 តហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ
 អសណ្ឌំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ តហិទ្ធា
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខតេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ
 អសណ្ឌតេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតិ
 ជាតិជរាមរណឧក្ខុសមុទយសម្ភវោ ន ហោតីតិ កោ
 នុ ខោ ឥមស្ស ភកវតោ សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស
 ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 វិភជេយ្យតិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខុនំ ឯតទហោសិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាស្សណសក្កៈ

[១១៥] ត្រាភាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
ទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្ចាស់
អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង នូវទុទ្ទេសនេះ
ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារ
ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអធិរាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា
ភាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរាត់រាយ
មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះ
មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ
មិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់
ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃ
ជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ រមែងមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការ
យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បវិចារណាដោយប្រការយ៉ាង
នោះ ។ ចុះ តើទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប
មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ នរណា ហ្ន៎ នឹងអាចចែកអត្តដោយ
ពិស្តារបាន ។ ត្រាខ្លះនោះ ភិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា

វិរាត្តវិគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិរាត្តសុត្តេ មហាកក្កាទ្ធមសង្គមនំ

អយំ ខោ អាយស្មា មហាកក្កាទោ នោ សត្តំ ចេវ
 សំវណ្ណតោ សម្មាវិតោ ច វិញ្ញំ សព្វាបារិទ្ធំ
 បហោតិ បាយស្មា មហាកក្កាទោ វេសស្ស ភកវតា
 សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិតំ យទ្ធន មយំ
 យេនាយស្មា មហាកក្កាទោ តេនុបសង្កមេយ្យ ម
 ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកក្កាទំ ឯតមត្ថំ
 បដិបុន្នេយ្យ មាតិ ។

[១១៦] អថខោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា
 មហាកក្កាទោ តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មតា មហាកក្កាទេន សង្ខំ សម្មោទីសុ
 សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ វិត្តសារេត្តា
 ឯតមត្ថំ និសីទីសុ ។ ឯតមត្ថំ និសីទ្ទោ ខោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ មហាកក្កាទំ ឯតមត្ថំ វេទំ
 ខោ នោ អារាសោ កក្កាទំ ភកវា សង្ខតេន
 ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្តា ឧដ្ឋាយាសោ

វិវត្តវគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រៈ

ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុនេះ ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង សព្វហ្ម-
 ចារីទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារនេះ
 មានតែព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ទើបអាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន
 ប៉ុន្មាន គួរតែយើងទាំងឡាយ នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រៈមាន
 អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងទាំងឡាយគប្បីសួរនូវសេចក្តីនេះ
 នឹងព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ។

(១១៦) លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះ
 មហាក្សត្រៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរក
 ទាក់សំណេះសំណាល នឹងព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់
 ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏អធិយភន្តិទី
 សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អធិយភន្តិទីសមគួរហើយ ក៏ពោល
 នឹងព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះក្សត្រៈមានអាយុ
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសនេះ ដល់យើងទាំងឡាយដោយ
 សង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានកំ

វិញ្ញាណំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខុយ្យ

យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខុតោ តហិទ្ធា ចស្ស

វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតំ អនុហ-

នាយ ន បរិតស្សយ្យ តហិទ្ធា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ

អវិក្ខតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតោ អនុ-

ហនាយ អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជវាមវណ្ណុក្ខ-

សម្មុទយសម្ពុតោ ន យោតតិ តេសង្ខោ អារុសោ

កក្កាន អម្ពាតំ អនិវច្ឆក្កន្តស្ស ភក្កតោ ឯតទ-

យោសិ ឥមំ ខោ នោ អារុសោ ភក្កវា សម្មិត្តោ-

ន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទិសនិកាយៈ

ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណា

ហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ

ទាំងមិនបិទនៅខាងក្នុង ហើយមិនបានតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់

ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិទនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិន

បានប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ ផក

មរណៈ និងទុក្ខ វែមន៍មិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ បពិត្រ

ព្រះភ្នំមានអាយុ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ

ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន យើងទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិនរិះដូច្នេះ

ថា ម្នាលអាវុស្តាទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងទុក្ខសនេះ

ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសន្តិប មិនបានចែកអត្ថដោយវិស្វារ

វិរាត្តវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណ មហាកថាបទសង្គមនំ

ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 ឧបបរិត្តយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិត្តតោ ពហិទ្ធា
 ចស្ស វិញ្ញាណំ អរិក្ខតំ អរិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌតំ
 អនុបាទាយ ន បរិតស្សយ្យ ពហិទ្ធា ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-
 ណោ អរិក្ខតេ អរិសដេ សតិ អជ្ឈតិ អសណ្ឌតេ
 អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជរាមរណ-
 ទុក្ខសមុទយសម្ពវោ ន ហោតីតំ កោ ន ខោ ខេ-
 មស្ស កកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថា-
 វេន អត្ថំ អរិកត្តស្ស វិត្ថាវេន អត្ថំ វិភជេយ្យតិ តេ-
 សន្នោ អារុសោ កត្វាន អម្បាកំ ឯតទហោសិ អយំ
 ខោ អាយស្មា មហាកត្វានោ សត្ត វេវ សំវណ្ណិ-
 តោ សម្មាសីតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ បហោតិ

វិវត្តវត្ថុ ឧទេសវិវត្តសូត្រ ការចូលទៅរកព្រះមហាកថានៈ

ឡើយ ភិស្រាប័ត្រទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់
 ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ
 មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង
 ហើយមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាល
 បើភិក្ខុនោះមានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំង
 មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តី
 កើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ វេទន៍
 មិនមានគល់ទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុគប្បីពិចារណា ដោយប្រការ យ៉ាងនោះៗចុះ តើឧទេសដែល
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ថដោយ
 ពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ នឹងអាចចែកអត្ថដោយពិស្តារបាន បពិត្រ
 ព្រះករុណាមានអាយុ យើងទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 ដូច្នេះថា ព្រះមហាកថានៈមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្ត្រាទ្រង់
 សរសើរផង សព្វហូចរឺទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ចាយស្មា មហាកណ្ណោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខតេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកតស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិកតេត្ថំ យន្ធន មយំ យេនាយស្មា
 មហាកណ្ណោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មន្តំ មហាកណ្ណំ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នេយ្យមាតិ
 វិកតតាយស្មា មហាកណ្ណោតិ ។

(១១៧) សេយ្យជាបិ អារុសោ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារគវេសំ សារបរិយេសនញ្ចារមាធនោ មហតោ រុក្ខស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ អូលំ អតិក្កម្ម ខន្ធ
 សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្វំ មញ្ញេយ្យ ឯវិ
 សម្ពន្ធមិទំ អាយស្មន្តំ សត្វិ សម្ពឌីកុតេ តំ
 កកវន្តំ អតិសិត្តា អម្មេ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នតព្វំ មញ្ញេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កន្តសកៈ

ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសន្តិច មិនបានចែក
 អត្ថដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ទើបអាចចែក
 អត្ថដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរតែយើងទាំងឡាយនាំគ្នាចូលទៅ
 រកព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងទាំងឡាយ
 គប្បីសួរនូវសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ដូច្នេះ សូម
 ព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ចែក (អត្ថនោះដោយពិស្តារឱ្យបាន) ។

(១១៧) ព្រះមហាក្ខត្តានៈ មានអាយុ ពោលថា ម្ចាស់
 អាវុស្ត ទាំងឡាយ បុរសអ្នកត្រូវការដោយឈើខ្លីម ជាអ្នកស្វែង
 រកឈើខ្លីម បានដើរទៅស្វែងរកឈើខ្លីម កាលបើដើមឈើធំដុះនៅ
 (ចំពោះមុខ) ក៏ដើររំលងចូល រំលងដើម សំគាល់នូវមែកនិងស្លឹកថា
 ជាខ្លីមដែលខ្លួនត្រូវស្វែងរកវិញ មានទុបមាដូចម្តេចមិញ សេចក្តីនេះ
 ក៏មានទុបមេយ្យដូច កាលដែលព្រះសាស្តា បិតនៅចំពោះមុខ នៃ
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយ ក៏រំលងព្រះមានព្រះ
 ភាគនោះ ហើយសំគាល់នូវយើងថាជាបុគ្គលគួរសួរនូវសេចក្តីនេះវិញ

រាង្គវត្តស្ប ឧទ្ទេសវិរាង្គសុត្តេ សារត្ថិកោបមា

សោ អន្ទាវសោ^(១) ភកកា ជាទំ ជាធាតុ បស្សំ

បស្សតិ បត្តក្ខតោ ញាណក្ខតោ ធម្មក្ខតោ

ព្រហ្មក្ខតោ វត្ថា បវត្ថា អត្តស្ស និរុត្តោ អម-

តស្ស ធាតា ធម្មស្សមី តថាគតោ សោ ចេវ

បនេតស្ស កាលោ អយោសិ យំ ភកកំន្តិយេវ

ឯតមន្តំ បដិប្បន្នេយ្យេថ យថា នោ^(២) ភកកា

ព្យាករេយ្យ តថា នំ នារេយ្យថាតិ ។ អន្ទាវសោ

កត្វាន ភកកា ជាទំ ជាធាតុ បស្សំ បស្សតិ

បត្តក្ខតោ ញាណក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ

វត្ថា បវត្ថា អត្តស្ស និរុត្តោ អមតស្ស ធាតា

១ ម. អន្ទិសោ ។ ២ ឧ. ម. ពោ ។

វិវត្តវត្ថុ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយបុគ្គលអ្នកត្រូវការដោយខ្លួនឈឺ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គ
 ជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវហេតុដែលគួរឃើញបាន ជា
 អ្នកមានបញ្ចាចក្កកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មានធម៌កើត
 ហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពោលធម៌ ជាអ្នកញ្ញាំង
 ធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឲ្យនូវអមតៈ (និព្វាន)
 ព្រះគង្គជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនោះជាកាលគួរ អ្នកទាំងឡាយសួរ
 សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគបាន ព្រះមានព្រះភាគព្យាករដល់
 អ្នកទាំងឡាយ យ៉ាងណា អ្នកទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះ ។ កិក្ខុទាំងឡាយពោលថា ម្នាលព្រះករុណាមានអាយុ
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវហេតុ
 ដែលគួរឃើញ ព្រះអង្គមានចក្កកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មាន
 ធម៌កើតហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពោលធម៌ ជាអ្នក
 ញ្ញាំងធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឲ្យនូវអមតៈ (និព្វាន)

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ធម្មស្សមី តថាគតោ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ
 អហោសិ យំ ភក្កន្តិយេវ ឯតមន្តំ បដិបុច្ឆយ្យម
 យថា នោ ភក្កន្តំ ព្យាករេយ្យ តថា នំ ឆារេយ្យម
 អបិហាយស្មា មហាកថាជោ សត្តំ ចេវ សំវណ្ណតោ
 សម្ពាវិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារីនំ បហោតិ ចា-
 យស្មា មហាកថាជោ ឥមស្ស ភក្កតា សន្និគ្គេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិតំ វិភជិតាយស្មា មហាកថាជោ
 អក្កតវិត្តាតិ ។ តេនហារុសោ សុណាថ សាធុកំ
 មនសិករោថ កាសិស្សមីតិ ។ ឯវហារុសោតិ ខោ
 តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកថាជនស្ស បច្ឆស្ស-
 សំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទិសនិកាយ

ព្រះគថាគតជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនោះជាពេលគួរយើងទាំងឡាយ សួរ
 សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគហើយ បើព្រះមានព្រះភាគព្យាករ
 ដល់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវ
 សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ដោយពិតមែនហើយ តែព្រះមហាក្សត្រៈ
 មានអាយុ ព្រះសាស្តាសរសើរផង សព្វហូររំពឹងទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ
 លើកតម្កើងផង ទុកទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិប
 មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្សត្រៈ ទើបអាចចែក
 នូវអត្ថដោយពិស្តារបាន សូមព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ កុំធ្វើនូវសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ឡើយ សូមចែក (អត្ថនេះដោយពិស្តារ) ។ ព្រះក្សត្រៈ
 ពោលថា ម្ចាស់អាវុស្តាទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ក៏ក្នុងនោះ ទទួល
 ស្តាប់ពាក្យព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុថា ករុណា អាវុស្តា ។

វិក្កុវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិក្កុសុត្តេ វិញ្ញាទ្ទេសប្បវេណី

(១០៨) អាយស្មា មហាភិក្ខុនា ឯតទេវេន
 យំ ខោ នោ អារុសោ ភក្កវា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិ-
 សិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ
 បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបបរិត្តេយ្យ យថា
 យថាស្ស ឧបបរិត្តតោ តហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ
 អវិត្ថិត្ថំ អវិសដំ អជ្ឈិត្ថំ អសណ្ឌិតំ អនុចាទាយ
 ន បរិតស្សេយ្យ តហិទ្ធា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិត្ថិតេ
 អវិសដេ សតិ អជ្ឈិត្ថំ អសណ្ឌិតេ អនុចាទាយ
 អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជរាមរណទុក្ខសមុទយ-
 សម្ពវេ ន ហោតីតិ ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ
 ភក្កវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អវិភត្តស្ស ឃំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាធម៌ ។

វិវត្តវិគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការចែកអត្ថនៃឧទ្ទេសដោយពិស្តារ

[១១៨] ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ពេលដូច្នេះថា ម្ចាស់
 អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសណា ដល់
 យើងទាំងឡាយដោយសន្ធឹប មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារ ស្រាប់
 តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង ហើយមិនតក់ស្លុត
 ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មាន
 វិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង
 មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ ការកើតឡើងព្រម មានព្រម
 នៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ រមែងមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឬពិចារណា ដោយប្រការ
 យ៉ាងនោះៗ ចុះ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ឧទ្ទេសនេះឯង ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសន្ធឹប មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារ
 ខ្ញុំក៏ដឹងច្បាស់នូវអត្ថ ដោយពិស្តារ ដូចនឹងពោលតទៅនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(១០៧) កេចញាវុសោ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តន្តំ

វិសដន្តំ វុច្ចតិ ។ ឥតាវុសោ ភិក្ខុនោ ភិក្ខុនា

រូបំ ទិស្វា រូបនិមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

រូបនិមិត្តស្សា ឧកង្ខតំ រូបនិមិត្តស្សា ឧវិជេតន្តំ រូបនិ-

មិត្តស្សា ឧសញ្ញោ ជនសំយុត្តំ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តន្តំ

វិសដន្តំ វុច្ចតិ ។ សោតេន សន្និ សុត្វា ... យា-

នេន ភន្តិ យាយិត្វា ... ជីវ្ហយ រសំ សាយិត្វា ...

កាយេន ដោដ្ឋតំ ដុស្តិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ

ធម្មនិមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ធម្មនិមិត្តស្សា ឧ-

កង្ខតំ ធម្មនិមិត្តស្សា ឧវិជេតន្តំ ធម្មនិមិត្តស្សា ឧសញ្ញោ-

ជនសំយុត្តំ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តន្តំ វិសដន្តំ វុច្ច-

តិ ។ ឯវិ ចោ អាវុសោ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តន្តំ

វិសដន្តំ វុច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

(១១៩) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណរត់
 រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុង
 សាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ក៏មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាម
 រូបនិមិត្ត ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត
 (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណរត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ ភិក្ខុ
 សំឡេងដោយត្រចៀក ... ធ្វើក្លិនដោយច្រមុះ ... ទទួលរសដោយ
 អណ្តាត ... ប៉ះពាល់ដោយផ្លូវដោយកាយ ... ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្តហើយ
 ក៏មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមធម៌និមិត្ត ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
 ធម៌និមិត្ត ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត ប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណរត់រាយ
 ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដែលហៅថា
 វិញ្ញាណរត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិវត្តវិញ្ញាណ វិញ្ញាណនិក្ខត្ត

(១២០) កថញ្ញាវុសោ តហិទ្ធា វិញ្ញាណំ អ-
 វិក្ខតំ អវិសដន្តំ វុច្ចតិ ។ ឥទ្ធាវុសោ ភិក្ខុនោ
 ចក្កនា រូបំ ទិស្វា ន រូបនិមិត្តានុសាវ វិញ្ញាណំ
 ហោតិ ន រូបនិមិត្តស្សាទគជិតំ ន រូបនិមិត្តស្សាទ-
 វិនិត្តំ ន រូបនិមិត្តស្សាទសំចោដនសំយុត្តំ តហិទ្ធា
 វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដន្តំ វុច្ចតិ ។ សោតេន សន្និ-
 សុត្វា... យានេន កន្លំ យាយិត្វា... ជិហ្គយ រសំ
 សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋតំ ធុសិត្វា... មនសា
 ធម៌ំ វិញ្ញាយ ន ធម្មនិមិត្តានុសាវ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 ន ធម្មនិមិត្តស្សាទគជិតំ ន ធម្មនិមិត្តស្សាទវិនិត្តំ
 ន ធម្មនិមិត្តស្សាទសំចោដនសំយុត្តំ តហិទ្ធា វិញ្ញា-
 ណំ អវិក្ខតំ អវិសដន្តំ វុច្ចតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ
 តហិទ្ធា វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដន្តំ វុច្ចតិ ។

វិវត្តវត្ថុ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ វិញ្ញាណមិនរត់រាយ

(១២០) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណមិន
 រត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ តែវិញ្ញាណមិនបានរលឹក
 ទៅតាមរូបនិមិត្ត មិនបានប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅខាងក្រៅ ។ ភិក្ខុសំឡេងដោយត្រចៀក ... ដុំភ្លិនដោយច្រមុះ...
 ទទួលរសដោយអណ្តាត ... ប៉ះពាល់នូវផោដ្ឋព្វដោយកាយ ... ដឹង
 នូវធម៌ដោយចិត្តហើយ វិញ្ញាណក៏មិនបានរលឹកទៅតាមធម៌និមិត្ត មិន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងធម៌និមិត្ត មិនជាប់ចំពាក់ដោយសេច-
 ក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត
 (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។
 ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ដែលហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

សត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

(១២១) កថញ្ញាវុសោ អជ្ឈតំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តំ

វុត្ថតិ ។ ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ វិវិច្ឆេ អ-

កុសលេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ សវិតារំ វិវេកជំ

បីតិស្សខំ បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។ តស្ស

វិវេកជម្បីតិស្សខាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ វិវេកជម្បី-

តិស្សខស្សាទតចិត្តំ វិវេកជម្បីតិស្សខស្សាទតចិត្តំ វិវេ-

កជម្បីតិស្សខស្សាទសញ្ញាជនសំយុតំ អជ្ឈតំ ចិត្តំ

សណ្ឋិតន្តំ វុត្ថតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ

វិតក្កវិចារានំ វុបសមា អជ្ឈតំ សម្បសាទនំ

ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ

បីតិស្សខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

[១២១] ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថា ចិត្តបិតនៅ
 ខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋ-
 មជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានតែបីតិច្ឆន្តិសុខដែលកើតអំពីវិវេក
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។ ភិក្ខុនោះ រមែង
 មានវិញ្ញាណ លើកទៅតាមបីតិច្ឆន្តិសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិច្ឆន្តិសុខដែលកើតអំពីវិវេក ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិច្ឆន្តិសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រកបព្រមដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិច្ឆន្តិសុខដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅថា ចិត្ត
 បិតនៅខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ
 ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ រួចហើយបានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្ម-
 ជាតកើតមានក្នុងសន្តានចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសង្ខារ មានភាព
 ជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិច្ឆន្តិសុខកើតអំពី
 សមាធិតបឋមជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។

វរាង្គវត្តស្ប ឧទ្ទេសវរាង្គសុត្តេ អដ្ឋិត្តចិត្តសណ្ឋិតា

តស្ស សមាធិជប្ប័តិសុខានុសារី វិញ្ញាណំ ហោតិ
សមាធិជប្ប័តិសុខស្ស ឧត្តង្គំ សមាធិជប្ប័តិសុខស្ស-
ធរីនិពន្ធិ សមាធិជប្ប័តិសុខស្ស ឧសញ្ញោជនសំយុត្តំ
អដ្ឋិត្តំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តំ វុច្ឆតិ ។ បុន ចបរំ អរុសោ
ភិក្ខុ បតិយា ច វិរាតា ឧបេក្ខកោ ច វិហារតិ
សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ
យន្តំ អរិយា អាចិត្តន្តំ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិ-
ហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ តស្ស
ឧបេក្ខានុសារី វិញ្ញាណំ ហោតិ ឧបេក្ខាសុខស្ស-
ឧត្តង្គំ ឧបេក្ខាសុខស្ស ធរីនិពន្ធិ ឧបេក្ខាសុខស្ស-
ឧសញ្ញោជនសំយុត្តំ អដ្ឋិត្តំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តំ វុច្ឆតិ ។
បុន ចបរំ អរុសោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទេសវិវត្តសូត្រ ភាពឆៃចិត្តបិតនៅខាងក្នុង

ភិក្ខុនោះ វេមន៍មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមនូវបីតិវិន័យសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិវិន័យសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ជាបំបំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិន័យសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិន័យសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ (នេះ) ហៅថា ចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុសាទាំង-
ឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិវេហ្ម ប្រកប
ដោយទុបេក្ខា មានស្មារតី និងមានសេចក្តីផ្សំខ្លួន ទទួលសេចក្តីសុខ
ដោយនាមកាយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបាន
តតិយជ្ឈាន ទោះបីបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាន តែងមានចិត្តប្រកបដោយ
ទុបេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខដូច្នេះ ព្រោះតតិយជ្ឈាន
ណា ក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយ
ឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វេមន៍មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមនូវទុបេក្ខា
ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសុខប្រកបដោយទុបេក្ខា ជាបំបំពាក់
ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសុខប្រកបដោយទុបេក្ខា ប្រកបព្រមដោយ
សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងទុបេក្ខានិងសុខ (នេះ) ហៅថាចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។
ម្នាលភិក្ខុសាទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុព្រោះលះបង់នូវសុខផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ទុក្ខសង្ខារោ បរិហារោ ចុត្វេវ សោមនស្សនោមនស្សនំ
អត្តជ្ជំ អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិហរិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ
ឈានំ ឧបសម្ពន្ធវិហារតិ ។ តស្ស អទុក្ខមសុ-
ខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ អទុក្ខមសុខស្សនក-
ងិតំ អទុក្ខមសុខស្សននិទិត្តំ អទុក្ខមសុខស្សន-
សញ្ញោជនសំយត្តំ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សឡាតន្តំ
វុច្ចតិ ។ ឃរំ ចោ អារុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សឡាតន្តំ
វុច្ចតិ ។

(១២២) កថញ្ញាវុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ អសឡាតន្តំ
វុច្ចតិ ។ ឥន្ទាវុសោ កិត្តុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
បរេមំ ឈានំ ឧបសម្ពន្ធវិហារតិ ។ តស្ស ន វិវេ-
កជប្ប័តិសុខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន វិវេកជប្ប័-
តិសុខស្សនកងិតំ ន វិវេកជប្ប័តិសុខស្សននិទិត្តំ
ន វិវេកជប្ប័តិសុខស្សនសញ្ញោជនសំយត្តំ អជ្ឈត្តំ
ចិត្តំ អសឡាតន្តំ វុច្ចតិ ។ បុន ចបរំ អារុសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

លះបង់នូវទុក្ខផង មានសោមនស្សនឹងទោមនស្សអស់ហើយក្នុងកាលមុន
 ផង ក៏បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានតែ
 សតិដ៏បរិសុទ្ធដោយទុបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
 ទាំង៤ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងមានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមអទុក្ខមសុខគឺ
 ទុបេក្ខា ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអទុក្ខមសុខ ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងអទុក្ខមសុខ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 អទុក្ខមសុខ (នេះ) ហៅថា ចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ដែលហៅថា ចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។

(១២២) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថាចិត្តមិនបិត
 នៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់
 ចាកតាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ហើយសម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង៤ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងមានវិញ្ញាណមិន
 បានរលឹកទៅតាមបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានជាប់ចំពាក់
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិនិងសុខដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅ
 ថា ចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត

វិភង្គវគ្គសូ ឧទ្ទេសវិភង្គសូត្រ អដ្ឋិត្តចិត្តាសណ្ឌិតា

ភិក្ខុ វិភង្គកំហារាណំ វ្យាបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។ តស្ស ន សមាធិជប្បីតិសុខា-
 នុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន សមាធិជប្បីតិសុ-
 ខស្សាទកធិតំ ន សមាធិជប្បីតិសុខស្សាទវិនិត្តំ ន
 សមាធិជប្បីតិសុខស្សាទសញ្ញោជនសំយុត្តំ អដ្ឋិត្ត
 ចិត្តំ អសណ្ឌិតនំ វត្ថុតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ
 បីតិយា ច វិភាតា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ។ តស្ស ន ឧបេក្ខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 ន ឧបេក្ខាសុខស្សាទកធិតំ ន ឧបេក្ខាសុខស្សា-
 ទវិនិត្តំ ន ឧបេក្ខាសុខស្សាទសញ្ញោជនសំយុត្តំ
 អដ្ឋិត្ត ចិត្តំ អសណ្ឌិតនំ វត្ថុតិ ។ បុន
 ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។
 តស្ស ន អនុត្តមសុខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

វិវត្តវត្ថុ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ភាពនៃចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង

ភិក្ខុ ព្រោះវេទនាបន្ទុកវិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ បានដល់នូវទុក្ខយជ្ឈាន
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះវេទនាមាន
 វិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមបីតិចិត្តនិងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិនបាន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិចិត្តនិងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិចិត្តនិងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិន
 ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិចិត្តនិងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិ
 (នេះ) ហៅថាចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ ។ បេ ។ បានដល់នូវតតិ-
 យជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ
 វេទនាមានវិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមទុបេក្ខា មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងសុខប្រកបដោយទុបេក្ខា មិនជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងទុបេក្ខានិងសុខ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 សុខប្រកបដោយទុបេក្ខា (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។
 ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ ព្រោះលះបង់នូវសុខផង
 ។ បេ ។ បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វេទនាមានវិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមអនុកម្មសុខ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ន អនុត្តមសុខស្សា ទគង្គតំ ន អនុត្តមសុខស្សា -
 ទវិនិត្យំ ន អនុត្តមសុខស្សា ទសញ្ញោ ជនសំយុត្តំ
 អជ្ឈតំ ចិត្តំ អសណ្ឌតន្តំ វុច្ចតិ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ
 អជ្ឈតំ ចិត្តំ អសណ្ឌតន្តំ វុច្ចតិ ។

(១២៣) កថញ្ញារុសោ អនុបាទា បរិវត្សនា
 ហោតិ ។ ឥធារុសោ អស្សុតវា បុប្ផជ្ឈនោ អរិយានំ
 អទស្សរឹ អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្ម
 អវិនិតោ សច្ចវិសាទំ អទស្សរឹ សច្ចវិសធម្មស្ស
 អកោវិទោ សច្ចវិសធម្ម អវិនិតោ រូបំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ
 វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ តស្ស តំ រូបំ
 វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិ-
 ណាមញ្ញថាភាវា រូបវិបរិណាមនុបវត្តំ វិញ្ញាណំ
 ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណាមនុបវត្តជានំ បរិវត្សនា
 ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិស្សស្ថានៈ

មិនប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអទុក្ខមសុខ មិនជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអទុក្ខមសុខ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងអទុក្ខមសុខ (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនឋិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុ-
 សោទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ហៅថា ចិត្តមិនឋិតនៅខាងក្នុង ។

(១២៣) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិន
 ប្រកាន់ម៉ាត់នោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុង
 លោកនេះ មិនចេះដឹងពុទ្ធវចនៈ មិនបានឃើញព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស
 វៃក្នុងអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញសប្បុរស មិន
 ឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងពិចារណា
 ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន ឬឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប ឃើញនូវរូបថាមានក្នុង
 ខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ រូបនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងប្រែ
 ប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ រមែងមានវិញ្ញាណត្រឡប់ទៅតាមសេច-
 ក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះការវែនរូបប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ ឯសេចក្តីតក់-
 ស្លុត នឹងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការត្រឡប់
 ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។

វិក្កវគ្គសូត្រ ឧទ្ទេសវិក្កវគ្គសូត្រ អនុរាជា បរិវត្សនា

ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវា ច ហោតិ វិយាតវា
 ច អបេត្តវា^(១) ច អនុបាទាយ ច បរិតស្សតិ ។
 វេទនំ... សញ្ញា... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមុទុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ តស្ស តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ ។ តស្ស
 វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញាថាភាវា វិញ្ញាណាវិបរិណាមាទុប-
 វរិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស វិញ្ញាណាបរិណា-
 មាទុបវរិតំថា បរិតស្សនា ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ-
 យាទាយ តិដ្ឋន្តំ ។ ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវា
 ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេត្តវា^(២) ច អនុបាទាយ
 ច បរិតស្សតិ ។ ឯវំ ថោ អារុសោ អនុបាទា បរិ-
 តស្សនា ហោតិ ។

វិវត្តវិគ្គ ឧទេសវិវត្តសូត្រ សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាច
ផង ប្រកបដោយសេចក្តីបង្អៀតចង្អុលផង ប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះ
អាល័យផង រមែងតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ បុគ្គលពិចារណា
ឃើញនូវវេទនា...សញ្ញា...សង្ខារ... បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ
ថាជាខ្លួន ឬឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ ឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន
ឬឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ រមែងមានវិញ្ញាណត្រឡប់ទៅ
តាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ ព្រោះការវិនិច្ឆ័យនៃវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជា
ដទៃ ។ ឯសេចក្តីតក់ស្លុតនិងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែល
កើតអំពីការត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ រមែងគ្រប
សង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់
ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង ប្រកបដោយសេចក្តីបង្អៀតចង្អុល
ផង ប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះអាល័យផង រមែងតក់ស្លុតព្រោះមិន
ប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិន
ប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

[១២៤] កថញ្ញាវុសោ អនុបាទា អបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធាវុសោ សុត្តរំ អរិយស្សាវកោ អរិយានំ
 នស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្មេ សុវិនិតោ
 សប្បវិសានំ នស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស កោវិនោ
 សប្បវិសធម្មេ សុវិនិតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី
 វា អត្តានំ ។ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញាថា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាថាកាវា
 ន រូបវិបរិណាមនុបវត្ថុ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។
 តស្ស ន រូបវិបរិណាមនុបវត្ថុជា បរិតស្សនា
 ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ
 អបរិយាទាទា ន ចេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាតវា
 ន ច អបេក្ខវា អនុបាទាយ ច ន បរិតស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ឌសកៈ

[១២៤] ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនគក់ស្លុតព្រោះ
មិនប្រកាន់មាំ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក
ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹងពុទ្ធជនៈ បានឃើញព្រះអរិយៈ ឈ្លាស
វៃក្នុងអរិយធម៌ ទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញសប្បុរស ឈ្លាស
វៃក្នុងសប្បុរសធម៌ បានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងមិនពិចារណា
ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប មិនឃើញរូបថា
មានក្នុងខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ រូបនោះ របស់បុគ្គល
នោះ ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ ក៏រមែងមានវិញ្ញាណ
មិនបានត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះតែភាវៈនៃរូប
ប្រែប្រួលទៅជាដទៃឡើយ ។ ឯសេចក្តីគក់ស្លុត និងហេតុជាទីកើត
ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែ
ប្រួលនៃរូប រមែងមិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះទេ ។ បុគ្គល
នោះ ព្រោះតែសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តី
ខ្ជាប់ផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយ
សេចក្តីអាឡោះរាល់ផង រមែងមិនគក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

វិវត្តវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិវត្តសុត្តេ អនុបាទាអបរិកស្សនា

ន វេទនំ ... ន សញ្ញំ ... ន សង្ខារេ ... ន វិញ្ញាណំ

អត្ថតោ សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ

ន អត្ថនំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។

តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។

តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញថាភាវំ ន វិញ្ញាណាវិបរិ-

ណាមាទុបវិវត្តំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស ន វិញ្ញា-

ណាវិបរិណាមាទុបវិវត្តជា បរិតស្សនា ធម្មសមុប្បាទា

ចិន្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ អបរិយាទា-

នា ន ចេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាគវា

ន ច អបេត្តវា អនុចាទាយ ច ន បរិតស្សតិ ។

ឯវំ ចោ អារុសោ អនុចាទា អបរិតស្សនា ហោតិ ។

វិវត្តវត្ត ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ សេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់ដា

បុគ្គលមិនបានពិចារណាឃើញនូវវេទនា... សញ្ញា... សង្ខារ... បុគ្គលមិន

បានពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ

មិនឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។

វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គល

នោះ រមែងមានវិញ្ញាណ មិនបានត្រឡប់ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ

វិញ្ញាណ ព្រោះភាវៈនៃវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជាដទៃទេ ។ ឯសេចក្តី

តក់ស្លុតនិងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងអំពីការ

ត្រឡប់ទៅតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ រមែងមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត

របស់បុគ្គលនោះឡើយ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់

ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង មិនប្រកបដោយសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះកាល័យផង រមែង

មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលអាវុសាទាំងឡាយ

សេចក្តីមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

(១២៥) យំ ខោ ខោ អារុសោ ភកកា សង្ខិ-
ត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្វារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ-
ឧបបរិត្តេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិត្តតោ ពហិទ្វា
ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិត្តិត្តំ អវិសដំ អជ្ឈិត្តំ អសណ្ឌិ-
តំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ ពហិទ្វា ភិក្ខុវេ
វិញ្ញាណោ អវិត្តិត្តោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈិត្តំ អសណ្ឌិ-
តេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជ-
រាមរណានុក្ខសមុទយសម្ពុតោ ន ហោតីតិ ឥមស្ស
ខោ អហំ អារុសោ ភកកា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស
ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្វារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្វារេន
អត្ថំ អាជាធាមិ អាកត្តមាថា ច បន តុម្ភេ អា-
យស្មត្តោ ភកកន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិ-
បុច្ឆេយ្យេន យថា ខោ ភកកា ព្យាករេតិ តថា
នំ ជារយ្យេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសក្ក

(១២៥) ម្ចាស់ភារុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
សំដែងនូវទុក្ខសណ្ត ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបាន
ចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅ
កាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយមិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ
ខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនគក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
ទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនគក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ
និងទុក្ខ វែមន៍មិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ ម្ចាស់
ភារុសោទាំងឡាយ នេះឯងទុក្ខសណ្ត ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង
ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវអត្តដោយ
ពិស្តារយ៉ាងនេះឯង បើលោកមានអាយុទាំងឡាយ ប្រាថ្នា (ចង់ដឹង)
គប្បីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួរសេចក្តីនេះថែមទៀតចុះ
បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករ ដល់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា អ្នក
ទាំងឡាយ គឺប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

វិក្កុវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិក្កុវគ្គស្សត្ថេ ភកវត្ថាហេបំ

[១២៦] អថោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 មហាកត្វានុស្ស កាសិភំ អភិនិទ្ទិត្វា អនុមោទិត្វា
 ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភកវា តេនុបសង្កម្មស្ស ឧប-
 សង្កម្មិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិស្ស ។
 ឯកមន្តំ និសីទ្ទា ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯត-
 ទេវេច្ឆំ យំ ខោ ឆោ ភន្តេ ភកវា សង្ខត្តេន
 ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តាវេន អត្ថំ អវិកធិត្វា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ
 តហិត្វា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ
 អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតំ អនុចាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ
 តហិត្វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខត្តេ អវិសដេ សតិ
 អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតេ អនុចាទាយ អបរិតស្សតោ អា-
 យតី ជាតិជរាមរណាទុក្ខសមុទយសម្ពុតោ ន ហោតីតិ
 តេសម្ពោ ភន្តេ អម្បាភិ អបិប្បក្កន្ធស្ស ភកវតោ

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទេសវិវត្តសូត្រ ការក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ

[១២៦] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនា
នឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាកថានៈមានអាយុ ហើយក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ
អង្គុយក្នុងទីសមគួររួចហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះ
ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងឧទេសណា
ដល់យើងខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ថដោយ
ពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ គឺ
ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ
វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិន
បិតនៅខាងក្នុង ហើយមិនគក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
ទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនគក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ
និងទុក្ខ វេទនាមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ភិក្ខុគប្បី
ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
ដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

ឯតទិយោសិ ឥទំ ខោ ខោ អារុសោ ភកវា សង្ខតេន
ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុ ឧបបរិត្តេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិត្តតោ
ពហិត្វា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិត្តិត្តំ អវិសដំ អជ្ឈិត្តំ
អសណ្ឌិតំ អនុចានាយ ន បរិតស្សេយ្យ ពហិត្វា
ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិត្តិត្តោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈិត្តំ
អសណ្ឌិតោ អនុចានាយ អបរិតស្សតោ អាយតី
ជាតិជរាមរណាទុក្ខសមុទយសង្ករេ ន យោតតិ
កោ ន ខោ ឥមស្ស ភកវតា សង្ខតេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
វិត្តារេន អត្ថំ វិកលេយ្យតិ តេសម្មោ កន្តេ អម្ហាតំ
ឯតទិយោសិ អយំ ខោ អាយស្ថា មហាក្ខណោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងទុក្ខនេះ ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបាន
 ចែកអត្ត ដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ស្តេចចូល
 ទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ
 នោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់
 មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំហើយ ឯការកើតព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ
 និងទុក្ខ វេទន៍មិនមានគល់ទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ភិក្ខុគប្បី
 ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ទុក្ខដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប មិនចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ តើនរណាហ្ន៎
 នឹងចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំង
 នោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះឯង

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិក័ត្តស្សត្ថេ ភពវត្តាហេបដំ

សត្តុ ចេវ សំវណ្ណតោ សម្មាវតោ ច វត្តានំ

សព្វហ្មចារីនំ បហោតិ បាយស្មា មហាកក្ខានោ

ឥមស្ស កកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស

វត្តានេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វត្តានេន អត្ថំ វិកត្តិវត្ថុ

យន្ទន មយំ យេនាយស្មា មហាកក្ខានោ តេនុប-

សង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ មហា-

កក្ខានំ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នេយ្យាមាតិ អដខោ មយំ

កន្លេ យេនាយស្មា មហាកក្ខានោ តេនុបសង្កមិត្ត

ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកក្ខានំ ឯតមត្ថំ ប-

ដិប្បន្នេយ្យា តេសន្នោ កន្លេ អាយស្មតា មហាកក្ខា-

នេន ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ

ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ វិកត្តោតិ ។

វិវត្តវិគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការព្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ព្រះសាស្តាសរសើរផង សព្វហូចារីទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើក

តម្កើងផង ឯឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសន្តិប

មិនចែកអត្ថដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ទើប

អាចចែកអត្ថដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរតែយើងទាំងឡាយ នាំគ្នា

ចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសួរ

សេចក្តីនេះនឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំ-

ដាបនោះ ឲ្យព្រះអង្គទាំងឡាយ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមាន

អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បានសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហា-

ក្សត្រមានអាយុ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឯព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ

ក៏បានចែកអត្ថដោយអាការទាំងនេះ ដោយបទទាំងនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ

ទាំងនេះ ដល់ឲ្យព្រះអង្គទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

[១២៧] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកាណ្ឌោ ម-
ហាបញ្ញោ ភិក្ខុវេ មហាកាណ្ឌោ មនោបិ តុម្ហេ
ភិក្ខុវេ ឯតមន្តិ បដិបុន្នេយ្យាថ អហម្មី^(១) ឯវមេរិ
ព្យាករេយ្យំ យថាភិ មហាកាណ្ឌោ ព្យាករិ ឯសោ
វេវ តស្ស អត្តោ ឯវត្ថោ ឯ ធារេយ្យាថាភិ^(២) ។
ឥធម៌វេច កកវា អត្ថមធា តេ ភិក្ខុ កកវតោ
អាសិតំ អភិនន្តិ ។

ឧទេសវិរាង្គសុត្តំ អជ្ឈមំ និម្ពិតំ ។

១ ឧ. ឯត្ថមន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ធារេថាភិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

(១២៧) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 មហាក្ខន្ធទានៈជាបណ្ឌិត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខន្ធទានៈមានបញ្ញាច្រើន
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយស្អប់សេចក្តីនេះ នឹងតថាគតទៀត
 តថាគតក៏គប្បីព្យាករ ដូចជាសេចក្តីដែលមហាក្ខន្ធទានៈបានព្យាករចូលហើយ
 យ៉ាងនេះដែរ នេះហើយជាសេចក្តីរបស់ឧទ្ទេសនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 មានព្រះពុទ្ធដ៏កាដូច្នេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានបិត្តត្រេកអរ រីក
 រាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧទ្ទេសវិរុទ្ធសូត្រ ទី ៨ ។

ឆវិមំ អរណវិកង្គសុត្តំ

[១២៨] ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

សាវត្ថយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។

តទ្រ ខោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។

ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសំ ។ ភគវា

ឯតទវេន អរណវិកង្គំ វេ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ តំ

សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមិតិ ។

ឯវម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសំ ។

[១២៩] ភគវា ឯតទវេន ន កាមសុខមនុ-

យុញ្ញេយ្យ ហិំនំ គម្មំ ចោដ្ឋជ្ជនិកំ អនវិយំ អនត្ថ-

សញ្ញិតំ ន ទ អត្ថកិលមថាធុយោគមនុយុញ្ញេយ្យ ទុក្ខំ

អរណវិភង្គសូត្រ ទី ៩

(១២៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះថា
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមាន
ព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់
យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវអរណវិភង្គ^(១)
ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវអរណវិភង្គនោះ ចូរធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(១២៩) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះថា បុគ្គល
មិនគប្បីប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោកទាប
ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់បុគ្គជន មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយៗ
នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបស់នាំមក នូវសេចក្តីទុក

១ ការចែកនូវធម៌ដែលមិនមានសីកសត្រូវ គឺសេចក្តីសៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

អនរិយំ អនត្ថសញ្ញានំ ឯតេតេ^(១) ឧកោ អន្តេ អនុប-
កម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្មទា
ធនុក្ករណំ ញ្ញាណករណំ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ
សន្តោធាយ និព្វានាយ សំវត្ថុតំ ។ ឧស្សាទនព្វ
ជញ្ញា អប្បសាទនព្វ ជញ្ញា ឧស្សាទនព្វ ញត្វា
អប្បសាទនព្វ ញត្វា នេវុស្សនេយ្យ ន អប្បសា-
នេយ្យ ធម្មមេវ នេសេយ្យ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា សុ-
ខវិនិច្ឆយំ ញត្វា អជ្ឈតំ សុខមនុយុត្តេយ្យ រហោ
ភំទំ ន ភាសេយ្យ សម្មទា នាតិវិណិ^(២) គណោ
អតរមាណោ វ ភាសេយ្យ នោ តរមាណោ ជនបទន្ទ្រតំ
នាភិនិវេសេយ្យ សមញ្ញំ នាភិជាវេយ្យតិ អយមុទ្កេ-
សោ អរណារិកន្ទស្ស ។

១ ឯតេ តេ ភិក្ខុវេទិបិ ទំស្សតិ ។ ២ ទ. ឧណំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ ឯ
 មជ្ឈិមប្បវេណី គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាល មិនប៉ះពាល់នូវធម៌អម
 ខាងទាំង ២^(១) នោះ ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់
 ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង នូវការលើក
 តំកើងផង គប្បីដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ផង លុះដឹងនូវការលើកតំកើង ទាំង
 ដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើង មិនគប្បីបន្ទុះបង្ហាប់
 ត្រូវសំដែងធម៌ដោយត្រង់ គប្បីដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយ លុះ
 ដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី
 សុខក្នុងសន្តាន មិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទឹកបំផ្លាញមុខ (ពាក្យញ្ចុះញង់)
 មិនគប្បីពោលពាក្យសៅហ្មង^(២) ក្នុងទីចំពោះមុខ គប្បីពោលកុំឲ្យរួស
 រាន់ពេក មិនគប្បីពោលរួសរាន់ពេក មិនគប្បីប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ^(៣) នេះជាទុទ្ទេសនៃអរណវិក័ត្ត ។

១ ក្នុងអដ្ឋកថាធម្មបទកថា ឈាមកោដ្ឋិសៈ គឺធម៌ដាច់ណែកខាងឈាមក ឬ អាព្រា ។
 ២ ពាក្យពោលពៀរបញ្ជីចិត្តជាដើម ។ ៣ ជាឈ្មោះរបស់ទាំងពួងមានកាដាដាដើម ។

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ហិមគារោ

[១៣០] ន កាមសុខមនុយុញ្ញោយ្យ ហំនំ កម្មំ

ចោឡ្ហជ្ជនំកំ អនរិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ ន ច អត្តកិលម-

ថា នុយោកមនុយុញ្ញោយ្យ ទុត្តំ អនរិយំ អនត្ថសញ្ញា-

តន្តំ តតិ ទោ^(១) បនេតិ វុត្តំ ។ កំពោតិ បដិច្ច

វុត្តំ ។ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សា-

នុយោកោ ហំនោ កម្មោ ចោឡ្ហជ្ជនំកោ អនរិយោ

អនត្ថសញ្ញតោ សទុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ សទុបយា-

តោ សទុចាយាសោ សបរិស្សាហោ ចិន្ទាមដិបដា ។

យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោកំ

អនុយោកោ ហំនំ កម្មំ ចោឡ្ហជ្ជនំកំ អនរិយំ

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ភាពនៃធម៌ដ៏រាប

(១៣០) ឯពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តី
សុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោកទាប ជាបស្ចុក្ខស្រុក ជាបស្ចុក្ខ
បុគ្គល មិនមែនជាបស្ចុក្ខព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យ
លំបាក ជាបស្ចុក្ខនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបស្ចុក្ខព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នេះនេះ គឺថាគតបានពោលហើយ ។
ពាក្យនេះ គឺថាគតបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។
ធម៌ណា គឺការប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីសោមនស្ស របស់បុគ្គល
ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមឫជីសន្និ^(១) ដែលជាធម៌ថោកទាប ជា
ធម៌របស់អ្នកស្រុក ជាធម៌របស់បុគ្គល មិនមែនជាបស្ចុក្ខព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ
ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកប
ដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ។ ធម៌ណា គឺ
ការមិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស របស់បុគ្គល
ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមឫជីសន្និ ជាសេចក្តីព្យាយាមថោកទាប
ជាបស្ចុក្ខស្រុក ជាបស្ចុក្ខបុគ្គល មិនមែនជាបស្ចុក្ខព្រះអរិយបុគ្គល

១ ការជាប់ចំពាក់ក្នុងកាម ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

អនត្ថសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុបាយាសោ អបរិទ្ឋាហោ សម្មាសម្ពិច្ចោ ។ យោ
 អត្តតិលមថានុយោកោ ទុក្ខោ អនរិយោ អនត្ថសញ្ញា-
 តោ សទុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ សឧបយាតោ សឧ-
 បាយាសោ សបរិទ្ឋាហោ មិច្ឆាសម្ពិច្ចោ ។ យោ
 អត្តតិលមថានុយោកំ អនុយោកោ ទុក្ខំ អនរិយំ
 អនត្ថសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុបាយាសោ អបរិទ្ឋាហោ សម្មាសម្ពិច្ចោ ។ ន
 កាមសុខមនុយុញ្ជេយ្យ ហំនំ កម្មំ ហោជ្ឈជ្ជនំកំ
 អនរិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ ន ច អត្តតិលមថានុយោក-
 មនុយុញ្ជេយ្យ ទុក្ខំ អនរិយំ អនត្ថសញ្ញាតន្តំ ឥត
 យន្តំ វត្ថុំ ឥន្ទ្រមេតំ បដិច្ច វត្ថុំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសព្វៈ

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន
 លំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។
 ធម៌ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជារបស់នាំមកនូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌នេះ រមែងប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ។ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាមនាំមកនូវទុក្ខ មិនមែន
 ជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ មិននាំ
 មកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនលំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ
 ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។ ពាក្យណា ដែលគេថាគតពោលហើយថា
 បុគ្គលមិនគប្បីប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោក
 ទាប ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់បុថុជ្ជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយៗ
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវទុក្ខ មិនមែនជារបស់
 ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នេះ ពាក្យនេះគេថាគត
 ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

វិភង្គវត្ថុស្ស អរណវិភង្គសុត្តេ មជ្ឈិមប្បដិបទា

[១៣១] ឯតេតេ^(១) ឧកោ អន្តេ អនុបកម្ម

មជ្ឈិមា បដិបទា តថាភតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្កករ-

ណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្មា-

នាយ និព្វានាយ សំវត្ថុតីតិ ឥតិ ខោ បនេតិ

វុត្ថំ ។ តិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្ថំ ។ អយមេវ អរិយោ

អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សេយ្យដំនំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-

សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ

សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ ឯតេតេ

ឧកោ អន្តេ អនុបកម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាភ-

តេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្កករណី ញាណករណី ឧ-

បសមាយ អភិញ្ញាយ សម្មានាយ និព្វានាយ សំ-

វត្ថុតីតិ ឥតិ យន្តំ វុត្ថំ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្ថំ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ មជ្ឈិមប្បដិបទ

[១៣១] ឯពាក្យថា មជ្ឈិមប្បដិបទ គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាង
កណ្តាល មិនប៉ះពាល់នូវធម៌អមខាងទាំង២ នុ៎ះ ដែលគេថាគតត្រាស់
ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះ
ដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្តាល់
នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ដូច្នេះនុ៎ះ
គេថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យនុ៎ះ គេថាគតពោលហើយ ព្រោះ
អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរនេះឯង គឺសេចក្តី
យល់ត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វេទនាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹម
ជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការរលឹកត្រូវ ១ ការតំកល់ចិត្ត
នឹងត្រូវ ១ ។ ពាក្យណាដែលគេថាគតពោលហើយថា មជ្ឈិមប្បដិបទ
គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិជាកណ្តាល មិនបានប៉ះពាល់នូវធម៌អមខាងទាំង២ នុ៎ះ
ដែលគេថាគតត្រាស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ
ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
កិលេស ដើម្បីស្តាល់អរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះ
និព្វាន ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះ ដែលគេថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

[១៣២] ឧស្សាទនេត្ថា ជញ្ញា អប្បសាទនេត្ថា
 ជញ្ញា ឧស្សាទនេត្ថា ញត្វា អប្បសាទនេត្ថា ញត្វា
 នេវុស្សាទេយ្យេ ន អប្បសាទេយ្យេ ធម្មមេវ ទេ-
 សេយ្យតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្ថំ ។ កត្តោតិ
 បដិច្ច វុត្ថំ ។ កតេត្ថា ភិក្ខុវេ ឧស្សាទនា ច
 ហោតិ អប្បសាទនា ច^(១) នោ ច ធម្មទេសនា ។
 យេ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោគំ
 អនុយុត្តា ហំនំ កម្មំ ចោឡ្ហជ្ជនំកំ អនិយំ
 អនត្ថសញ្ញាតិ សព្វេ តេ សទុក្ខា សទុបយាតា
 សទុបាយាសា សបរិទ្ឋាហា មិច្ឆាបដិបណ្ឌិតិ ឥតិ
 វុត្ថំ^(២) ឥត្តោកេ អប្បសាទេតិ ។ យេ កា-
 មប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោគំ អនុយុត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(១៣២) ឯពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងនូវការលើកតម្កើងផង គប្បី
ដឹងនូវការបន្ទុះបង្កប់ផង លុះដឹងនូវការលើកតម្កើង ទាំងដឹងនូវការបន្ទុះ
បង្កប់ហើយ មិនគប្បីលើកតម្កើង មិនគប្បីបន្ទុះបង្កប់ គប្បីសំដែង
ធម៌ដោយគ្រង់ ដូច្នេះ⁺ គឺថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យ⁺
គឺថាគតបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ការលើកតម្កើងនិងការបន្ទុះបង្កប់ មិនមែនជាការ
សំដែងធម៌ តើដូចម្តេច ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា
ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្និ រមែងប្រកប
រឿយៗ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាបស់ថោក
ទាប ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់បុគ្គល មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយ
ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះឈ្មោះថា
បន្ទុះបង្កប់បុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គល
សំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកា
មប្បជីសន្និ មិនប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស

វិរាដវិគ្គយ អរណវិរាដវិគ្គយ ឧស្សាទនាទិកា

បរិទ្ធ តម្ក តោន្ត្រ្យនិក្ខិ អនិយំ អនត្តសញ្ញាតិ សព្វ

តេ អនុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិឡាហា

សម្មាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទិ ឥត្តកេ ឧស្សាទេតិ ។

យេ អត្តកិលមថាធុយោកំ អនុយតា ទុក្ខំ អនិយំ

អនត្តសញ្ញាតិ សព្វ តេ សនុក្ខា សឧបយាតា

សឧចាយាសា សបរិឡាហា មិច្ឆាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទិ

ឥត្តកេ អប្បសាទេតិ ។ យេ អត្តកិលមថា-

ធុយោកំ អនុយតា ទុក្ខំ អនិយំ អនត្តសញ្ញាតិ

វិវត្តវត្ថុ អរណវិវត្តសូត្រ ភាគនៃពិរិយាលើកទីម្ភៃ

ដែលជាបស់ថោកទាប ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់បុគ្គល មិនមែន
 ជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ
 មិនមានសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ
 ឈ្មោះថាលើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែល
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណា ប្រកបរឿយ ។
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែន
 ជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ
 ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ
 ខុស ដូច្នេះឈ្មោះថាបន្ទុះបង្គាប់បុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។
 កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណាមិនប្រកប
 រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបស់នាំមកនូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

សព្វេតេ អនុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិឡា-

ហា សម្មាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្ទ្រេកេ ឧស្សាទេតិ ។

យេសំ កេសញ្ចំ កវសញ្ញោជនំ អប្បហំនំ សព្វ-

េតេ សនុក្ខា សនុបយាតា សនុចាយាសា សបរិ-

ឡាហា មិច្ឆាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្ទ្រេកេ អប្ប-

សាទេតិ ។ យេសំ កេសញ្ចំ កវសញ្ញោជនំ បហំ-

នំ សព្វេតេ អនុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា

អបរិឡាហា សម្មាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្ទ្រេកេ

ឧស្សាទេតិ ។ ឃីរំ ខោ ភិក្ខុវេ ឧស្សាទនា ប

ហោតិ អប្បសាទនា ប ខោ ប ធម្មទេសនា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ជនទាំងអស់នោះមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ
 ឈ្មោះថាលើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែល
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់
 នូវសំយោជនៈកងកត (តណ្ហា) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះ
 ឈ្មោះថាបន្ទុះបង្គាប់បុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ កាលដែល
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា បុគ្គលណាមួយ លះបង់សំយោជនៈ
 កងកតបានហើយ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះឈ្មោះថា លើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ ។ បាលកិក្ខុទាំងឡាយ ការលើកតំកើងនិងការបន្ទុះ
 បង្គាប់ មិនមែនជាការសំដែងធម៌ យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសត្តេ ធម្មទេសនា

(១៣៣) កថញ្ច ភិក្ខុវេ នេវុស្សាទនា ហោតិ
 ន អប្បសាទនា ធម្មទេសនា ។ ។ យេ ច^(១) កា-
 មប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សាទុយោកំ អនុយុត្តា
 ហំនំ កម្មំ ហេតុផលំកំ អនវយំ អនត្ថសញ្ញាតំ
 សព្វេ តេ សទុក្ខា សទុបយាតា សទុទាយាសា
 សបរិទ្ឋាហា មិន្ទាបដិបទាតិ ន ឯវមាហា ។ អនុយោ-
 កោ ច ខោ សទុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ សទុបយាតោ
 សទុទាយាសោ សបរិទ្ឋាហោ មិន្ទាបដិបទាតិ ឥតិ
 វនំ ធម្មមេវ ទេសេតិ ។ យេ កាមប្បដិសន្ធិ-
 សុខំនោ សោមនស្សាទុយោកំ អនុយុត្តា ហំនំ កម្មំ

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ការសំដែងធម៌

[១៣៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការមិនលើកតម្កើង ការមិន
 បន្ទុះបង្ហាប់ ជាការសំដែងធម៌ដោយត្រង់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា ដែលជាអ្នក
 មានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្ធិ ប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម
 ដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់
 បុថុជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោល
 ថា អនុយោគធម៌^(១)នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រ-
 ហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាជា
 អ្នកមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្ធិ មិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក

១ ការប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

ហោ ឥន្ទ្រជិតំ អនិយំ អនត្តសញ្ញាតំ សព្វេ តេ

អនុត្តា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិឡាហា

សម្មាបដិបទ្ទាតិ ន ឯវមាហ ។ អនុយោគោ

ន ខោ អនុត្តោ ឯសោ ឆម្មោ អនុបយាតោ

អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិបទ្ទាតិ ឥតិ

វដិ ធម្មមេវ ទេសេតិ ។ យេ អត្ថតិលមមាណុយោកំ

អនុយុត្តា ទុត្តំ អនិយំ អនត្តសញ្ញាតំ សព្វេ តេ

សទុត្តា សទុបយាតា សទុចាយាសា សបរិឡាហា

មិច្ឆាបដិបទ្ទាតិ ន ឯវមាហ ។ អនុយោគោ ន ខោ

សទុត្តោ ឯសោ ឆម្មោ សទុបយាតោ សទុចាយាសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្សនសក្ក

ជាបស្ចិមជន មិនមែនជាបស្ចិមព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវដូច្នេះ ។
 កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា អនុយោគធម៌^(១)នេះ មិនមានសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានការចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបស្ចិមព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា អនុយោគធម៌^(២)នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។ ២ ការប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក។

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ធម្មទេសនា

សមវិធយោហោ មិច្ឆាបដិបទានតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ

ទេសេតិ ។ យេ អត្តតិលមដានុយោកំ អននុយុត្តា

ទុក្ខំ អនរិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ សព្វេ តេ អទុក្ខា

អនុបយាតា អនុបាយាសា អមវិធយោហោ សម្មាបដិ-

បទ្គានតិ ន ឯវមាហ ។ អននុយោកោ ច ខោ

អទុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ អនុបាយាសោ

អមវិធយោហោ សម្មាបដិបទានតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ

ទេសេតិ ។ យេសំ តេសញ្ចំ ភវសញ្ញោជនំ អប្ប-

ហំនំ សព្វេ តេ សទុក្ខា សទុបយាតា សទុបា-

យាសា សមវិធយោហោ មិច្ឆាបដិបទានតិ ន ឯវមា-

ហ ។ ភវសញ្ញោជនេ ខោ អប្បហំនេ ភវេ

អប្បហំនោ ហោតីតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ ទេសេតិ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ការសំដែងធម៌

ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះឈ្មោះ
 ថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង
 នេះថា ជនទាំងឡាយណាដែលមិនប្រកបរឿយ ។ ឬសេចក្តីព្យាយាម
 ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំមកនូវទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា
 អនុយោគធម៌^(១)នេះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេច-
 ក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ
 ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិន
 បានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់នូវកវ-
 សំយោជនៈ^(២) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌ ពោលថា កាលបើកវសំយោជនៈមិនទាន់លះបង់នៅឡើយ
 ភពក៏មិនបានលះបង់ទៅដែរ ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ។ ២ ចំណងសព្វក្នុងកតពាននិលតណ្ហា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបរណ្ណសកំ

យេសំ កេសត្វំ កវសញ្ញោជនំ បហំនំ សព្វេ
 តេ អនុត្តា អនុបយាតា អនុហយាសា អបរិឡាហា
 សម្មាបដិបន្នាតិ ន ឯវមាហ ។ កវសញ្ញោជនេ ច
 ខោ បហំនេ កវេ បហំនោ ហោតីតិ ឥតិ វនិ
 ធម្មមេវ ទេសេតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ នេវុស្សាននា
 ហោតិ ន អប្បសាទនា ធម្មទេសនា វ ។ ឧស្សាននញ្ច
 ជញ្ញា អប្បសាទនញ្ច ជញ្ញា ឧស្សាននញ្ច ញត្វា
 អប្បសាទនញ្ច ញត្វា នេវុស្សានេយ្យេ ន អប្បសា-
 ទេយ្យេ ធម្មមេវ ទេសេយ្យាតិ ឥតិ យន្តំ វត្ថំ
 ឥនមេតិ បដិច្ច វត្ថំ ។

[១៣២] សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា សុខវិនិច្ឆយំ ញត្វា

អដ្ឋត្ថំ សុខមនុយុញ្ជេយ្យាតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វត្ថំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ផនទាំងឡាយណា
 មួយបានលះបង់នូវកវសំយោជនៈ ផនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នេះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌
 ពោលថា កាលបើកវសំយោជនៈលះបង់ទៅហើយ ភពក៏លះបង់ទៅ
 ដែរ ដូច្នេះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ការមិនលើកតំកើង ការមិនបន្ទុះបង្ហាប់ ជាការសំដែងធម៌ដោយត្រង់
 យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គល
 គប្បីដឹងនូវការលើកតំកើងផង គប្បីដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ផង លុះដឹងនូវ
 ការលើកតំកើង និងដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើង
 មិនគប្បីបន្ទុះបង្ហាប់ គប្បីសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ តថា-
 គតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣៤] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថេរក
 ថយ លុះដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថេរកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយ ។
 នូវសេចក្តីសុខក៏សន្តាន ដូច្នេះ ពាក្យនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។

វិភង្គវត្ថុស្ស អរណវិភង្គសុត្តេ បញ្ច កាមគុណា

កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុតំ ។ បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ កាមគុណា
 កតមេ បញ្ច ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កត្តា
 មនាថា បិយរូបា កាម្មបសញ្ញិតា រជនីយា សោត-
 វិញ្ញេយ្យា សទ្ធា ... យានវិញ្ញេយ្យា កត្តា ... ជីវ្ហា-
 វិញ្ញេយ្យា រសា ... កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា
 កត្តា មនាថា បិយរូបា កាម្មបសញ្ញិតា រជនីយា
 ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ច កាមគុណា ។ យំ ខោ
 ភិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ច កាមគុណោ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ
 សុខំ សោមនស្សំ ឥនំ វុត្តតិ កាមសុខំ បុប្ផជ្ឈន-
 សុខំ មិឡ្ហសុខំ អនរិយសុខំ ។ ន សេវិតតំ^(១) ន
 ភាវេតតំ ន ពហុលីកាតតំ ភាយិតតំ ឯតស្ស
 សុខស្សតិ វនាមិ ។ ឥន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ កាមគុណប្រាំ

ពាក្យនេះ គឺថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណនេះមាន៥ ប្រការ កាមគុណ ៥ ប្រការ តើអ្វីខ្លះ រូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ... ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ...រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ផោដ្ឋព្វដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង កាមគុណមាន៥ ប្រការ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវកាមគុណទាំង ៥ នេះ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សនេះ គឺថាគតហៅថា ជាសេចក្តីសុខក្នុងកាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គលផ្សេង ជាសេចក្តីសុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គលទេ ។ គឺថាគតពោលថា បុគ្គលមិនគប្បីសេព មិនគប្បីចម្រើន មិនគប្បីធ្វើឲ្យច្រើន គប្បីខ្ចាចសេចក្តីសុខនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កោសកំ

វិវិច្ឆេវ កាមេហំ វិវិច្ឆេ អត្តសលេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ
 សវិតារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ
 វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារានំ វ្យាសមា អជ្ឈតំ សម្ម-
 សាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ
 សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ ..
 ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ឥទំ វុច្ចតិ នេត្តម្ម-
 សុខំ បរិវេកសុខំ ឧបសមសុខំ សម្មោធិសុខំ ។
 អាសវិតតំ កាវេតតំ ពហុលកាតតំ ន កាយិតតំ
 ឯតស្ស សុខស្សាតិ វនាមិ ។ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា
 សុខវិនិច្ឆយំ ញ្ញតា អជ្ឈតំ សុខមនុស្សោយ្យាតិ
 ឥតិ យន្តំ វតំ ឥទមេតិ បដិច្ច វតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយ
បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈ មានបីតិចិត្តសុខ
ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
ទាំង ៤ ។ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ក៏បានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្ម-
ជាតកើតមានកងសន្តាននៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសុទ្ធ មាន
សភាពជាចិត្តស្ងប់ដក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិចិត្តសុខ
ដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ... បានដល់នូវតតិយជ្ឈាន ... បាន
ដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤
នេះ តថាគតហៅថា នេកម្មសុខ^(១) បរិវេកសុខ^(២) ឧបសមសុខ^(៣)
សម្ពោធិសុខ^(៤) ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលគួរសេច គួរបម្រើន
គួរធ្វើឲ្យច្រើន មិនគួរខ្វាចសេចក្តីសុខនេះឡើយ ។ ពាក្យណាដែល
តថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹង នូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយ
លុះដឹង នូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបឡើយ ។ នូវ
សេចក្តីសុខកងសន្តាន ដូច្នេះ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះ
អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ សុខកើតអំពីការចេញចាកកាម ។ ២ សុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ចាកកាមនិងអកុសល-
ធម៌ ។ ៣ សុខកើតអំពីការរម្ងាប់ឥរិយាបថដ៏ដើម ។ ៤ សុខប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីគ្រាន់ដឹង
មគ្គ ផល និព្វាន ។

វិរាត្តវគ្គសូត្រ អរណវិរាត្តវគ្គសូត្រ រយោ វិវស្ស អភាសនា

(១៣៥) រយោ វាទំ ន ភាសេយ្យ សម្មា
 ធាតុខីណំ កណោតិ ឥតិ ខោ បនេតំ វុតំ ។ តិញ្ចោតិ
 បដិច្ច វុតំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យំ ជញ្ញា រយោ វាទំ
 អព្វតំ អតច្ឆំ អនត្ថសញ្ញាតំ សសក្កំ តំ រយោ វាទំ
 ន ភាសេយ្យ យម្បំ ជញ្ញា រយោ វាទំ ភ្លតំ តច្ឆំ
 អនត្ថសញ្ញាតំ តស្សបិ សិក្ខេយ្យ អវចនាយ យញ្ច
 ខោ ជញ្ញា រយោ វាទំ ភ្លតំ តច្ឆំ អនត្ថសញ្ញាតំ
 តត្រ កាលញ្ញ អស្ស តស្ស រយោ វាទស្ស វច-
 នាយ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យំ ជញ្ញា សម្មា
 ខីណាវាទំ អព្វតំ អតច្ឆំ អនត្ថសញ្ញាតំ ស-
 សក្កំ តំ សម្មា ខីណាវាទំ ន ភាសេយ្យ
 យម្បំ ជញ្ញា សម្មា ខីណាវាទំ ភ្លតំ តច្ឆំ
 អនត្ថសញ្ញាតំ តស្សបិ សិក្ខេយ្យ អវចនាយ

វិវត្តវិគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ការមិនពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ

(១៣៥) ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ
មិនគប្បីពោលពាក្យនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច្នេះ នេះ គឺថាគត
បានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ គឺថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ
បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនគប្បីពោលពាក្យស្ងាត់កំបាំង
ឡើយ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យពិត
ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគប្បីរៀនដើម្បីមិន
និយាយនូវពាក្យនោះ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា
ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរជាអ្នក
ដឹងនូវកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងនោះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា
ដែលនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនគប្បីពោលពាក្យដែលនាំឱ្យ
សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខនោះទេ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា
ដែលនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគប្បីរៀន ដើម្បីមិនពោលនូវពាក្យនោះ

សុត្តន្តបិដកេ បដិច្ចបទិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

យញ្ច ខោ ជញ្ញា សម្មា វិណាវនំ ភូតំ តច្ចំ

អត្ថសញ្ញាតំ តត្រ កាលញ្ញំ អស្ស តស្ស សម្មា

វិណាវនស្ស វចនាយ ។ រហោ វនំ ន កាសេយ្យ

សម្មា នាតវិណំ កណេតិ ឥតិ យច្ចំ វត្ថំ ឥន-

មេតំ បដិច្ច វត្ថំ ។

[១៣៦] អត្ថមាតោ វ^(១) កាសេយ្យ នោ តមា-

នោតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វត្ថំ ។ តិញ្ញេតិ បដិច្ច

វត្ថំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ តមាទស្ស កាសតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា ដែលនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ

ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង ហើយប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរ

ជាអ្នកដឹងនូវកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយ នូវពាក្យដែលនាំឲ្យ

សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខនោះ ។ ពាក្យណា ដែលគថាគតបានពោល

ហើយថា បុគ្គលមិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ មិនគប្បីពោល

ពាក្យដែលនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច្នេះ ពាក្យ⁺នេះ គថាគត

ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីពោលកុំឲ្យរួសរាន់ពេក មិន

គប្បីពោលរួសរាន់ពេក ⁺នេះ គថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យ

⁺នេះ គថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែលពោលហើស

វិវត្តវគ្គសូ អរណវិវត្តសូត្រ ជនបទនិក្ខ

កាយោបិ កិលមតិ ចិត្តម្បី ឧបហញ្ញតិ សរោបិ
 ឧបហញ្ញតិ កណ្ណោបិ អាតុរិយតិ អវិសដ្ឋិមិ ហោតិ
 អវិញ្ញាយំ តរមាទស្ស ភាសិតំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
 អតរមាទស្ស ភាសតោ កាយោបិ ន កិលមតិ
 ចិត្តម្បី ន ឧបហញ្ញតិ សរោបិ ន ឧបហញ្ញតិ
 កណ្ណោបិ ន អាតុរិយតិ វិសដ្ឋម្បី ហោតិ វិញ្ញាយំ
 អតរមាទស្ស ភាសិតំ ។ អតរមាទោ វ ភាសេយ្យ
 ទោ តរមាទោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥទមេតិ បដិច្ច
 វុត្តំ ។

(១៣៧) ជនបទនិក្ខ ជានិក្ខវេសេយ្យ សមញ្ញំ
 ជានិក្ខវេយ្យតិ ឥតិ ខោ បទេតិ វុត្តំ ។ កក្កោតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កក្កោតិ ភិក្ខុវេ ជនបទនិក្ខយា ច
 អភិក្ខុវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ ច អតិសារោ ។ ឥទ
 ភិក្ខុវេ តទេវេកេច្ចេសុ ជនបទេសុ ហាតិតិ សញ្ញានន្តិ
 បត្តន្តិ សញ្ញានន្តិ បិដ្ឋន្តិ^(១) សញ្ញានន្តិ សរាវន្តិ សញ្ញា-
 នន្តិ ហរោសន្តិ^(២) សញ្ញានន្តិ ហោលាន្តិ សញ្ញានន្តិ

វិវត្តវិជ្ជា អរណវិវត្តសូត្រ ភាសាក្នុងជនបទ

កាយក៏រមែងលំបាក ចិត្តក៏រមែងព្រួយ សំឡេងក៏ស្អក កក់ឈឺចាប់
 សំដីរបស់បុគ្គល ដែលពោលញាប់ ជាសំដីមិនស្រឡះផង ស្តាប់មិន
 ជាក់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែល
 ពោលមិនរហ័សពេក កាយក៏មិនលំបាក ចិត្តក៏មិនព្រួយ សំឡេងក៏
 មិនស្អក កក់មិនឈឺចាប់ សំដីរបស់បុគ្គលដែលពោលមិនញាប់ ជាសំដី
 ស្រឡះផង ដឹងសេចក្តីច្បាស់ផង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោល
 ហើយថា បុគ្គលគប្បីពោលកុំឱ្យរូសរាន់ពេក មិនគប្បីពោលរូសរាន់ពេក
 ដូច្នេះ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣៧] ពាក្យថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ ដូច្នេះនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។
 ពាក្យនេះតថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តកន្លង
 នូវឈ្មោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ កាជនៈតែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយរមែងស្គាល់
 ថាបាតិខ្លះ រមែងស្គាល់ថាបត្តៈខ្លះ រមែងស្គាល់ថាបិដ្ឋៈខ្លះ រមែងស្គាល់
 ថាសរវៈខ្លះ រមែងស្គាល់ថាហរោសៈខ្លះ រមែងស្គាល់ថាបោណៈខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

ហានន្តិ^(១) សញ្ញានន្តិ^(២) បិបិលន្តិ^(៣) សញ្ញានន្តិ ។
 ឥតិ យថា យថា នំ តេស្កុ តេស្កុ ជនបទេស្កុ
 សញ្ញានន្តិ តថា តថា ថាមសា បរាមសា អភិធិវិស្ស
 វេហាវតិ ឥនមេវ សន្និ មោយមញ្ញន្តិ ។ ឯវិ
 ខោ ភិក្ខុវេ ជនបទនិវត្តិយា ច អភិធិវេសោ ហោតិ
 សមញ្ញាយ ច អតិសារោ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
 ជនបទនិវត្តិយា ច អនភិធិវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ
 ច អនតិសារោ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ តទេវេកេត្តេស្កុ
 ជនបទេស្កុ ចាតិតិ សញ្ញានន្តិ ចត្តន្តិ សញ្ញានន្តិ
 បិដ្ឋន្តិ សញ្ញានន្តិ សរាជន្តិ សញ្ញានន្តិ ហារោសន្តិ
 សញ្ញានន្តិ ខោលានន្តិ សញ្ញានន្តិ ហានន្តិ សញ្ញានន្តិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

វេមន៍ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបិលៈខ្លះ^(១)។ ព្រោះហេតុនោះ
 ភក្កជនស្គាល់នូវរបស់នោះ ក្នុងជនបទនោះ។ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះក៏
 ប្រកាន់មាំមួនយ៉ាងនោះ។ ហើយពោលថា^(២) ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យ
 ដទៃ ជាមោឃៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ
 និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
 ការដែលមិនប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ
 តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះក្នុងលោកនេះ ភាជនៈ
 តែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយ វេមន៍ស្គាល់ថាបាតិខ្លះ វេមន៍
 ស្គាល់ថាបត្តិខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបិដ្ឋខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាសរវៈខ្លះ វេមន៍
 ស្គាល់ថាហរោសៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបោណៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ

១ ពួកសត្វទាំងអស់នេះ ជាឈ្មោះរបស់ភាជន៍តែមួយបែបសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ
 ដូចយ៉ាងឈ្មោះថាអាឡ្ហកៈ ទោណៈ ជាដើម ។ ២ ប្រយោគនេះបានសេចក្តីថា ភាជន៍តែមួយ
 តែស្រុកខ្លះហៅថាបាតិ ខ្លះហៅថាបត្តិ ។ ២ បុព្វជនដែលល្បងខ្មៅ កាលបើទៅកាន់ជនបទ
 ដែលគេហៅភាជន៍នោះថា បត្តិ ដូច្នេះ បានឮគេនិយាយគ្នាថា អ្នកទាំងឡាយចូរយកបត្តិមក
 ចូរលាងបត្តិទៅ ហើយនិយាយប្រកាន់ថា ភាជន៍នេះមិនមែនឈ្មោះបត្តិទេ ឈ្មោះបាតិទេតើ
 អ្នកឯងចូរហៅបាតិដូច្នេះវិញ ។ អដ្ឋកថា ។

វិវត្តវិគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ សោមនស្សនុយោគោ

មិច្ឆលន្តិ សញ្ញានន្តិ ។ ឥតិ យថា យថា
 នំ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ សញ្ញានន្តិ ឥទ្ធ
 តិរមេ អាយស្មន្តោ សន្ធាយ វេហរន្តិ តថា តថា
 វេហរតិ អបរាមសំ^(១) ។ ឃំ ខោ ភិក្ខុវេ ជន-
 បទនិវត្តិយា ច អនភិទិវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ
 ច អនតិសារោ ។ ជនបទនិវត្តិ ធាភិទិវេសេយ្យ
 សមញ្ញំ ធាតិធាវេយ្យតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥទមេតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៣៨) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ កាមប្បជិសន្តិសុខិ-
 នោ សោមនស្សនុយោគោ ហំនោ គម្មោ ចោទ្ធជ្ជនិ-
 កោ អនវិយោ អនត្ថសញ្ញិតោ សទុក្ខោ ឃសោ
 ធម្មោ សឧបយាតោ សឧទាយាសោ សបរិណ្ណហោ

វិវត្តវត្ថុ អរណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស

រមែងស្គាល់ថាបិបិលៈខ្លះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពួកជន តែងស្គាល់នូវ
 ភាជនៈនោះ ក្នុងជនបទនោះ ។ ថា លោកមានអាយុទាំងនេះ ពោល
 សំដៅរបស់នេះ ដូច្នេះ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះមិនប្រកាន់មាំ តែងពោល
 យ៉ាងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ
 និងការមិនប្រព្រឹត្តកិច្ចនឹងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែល
 គេថាគតបានពោលហើយថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកិច្ចនឹងនូវឈ្មោះ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ គេថាគតបានពោល
 ហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌
 ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស របស់បុគ្គលដែលមាន
 សេចក្តីស្មោះដោយតាមប្បវិសន្និ ជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក
 ជារបស់បុគ្គជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រ-
 យោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
 បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានសកំ

មីន្ទាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ សរុណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខិនោ សោម-

នស្សានុយោគំ អននុយោគោ ហំនំ កម្មំ ចោដ្ឋជ្ជនិកំ

អនវយំ អនត្ថសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អ-

នុបយាតោ អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិ-

បទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៣៧) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ អត្ថតិលមមាណុយោគោ

នុត្តោ អនវយោ អនត្ថសញ្ញាតោ សនុត្តោ ឯសោ

ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ សបរិឡាហោ

មីន្ទាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ សរុណោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ន្ត្រះ ឈ្មោះថា ប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបឡើយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសាមនស្ស
របស់បុគ្គល ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្ធិ ជាធម៌ថោកទាប
ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់បុគ្គជន មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ន្ត្រះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ន្ត្រះ ឈ្មោះថាមិនមាន
សេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាធម៌នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន
មែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ន្ត្រះ ប្រ-
កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ន្ត្រះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។

វិវត្តវិជ្ជាស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ មជ្ឈិមា បដិបទា

តត្រ ភិក្ខុវេយ្យោ អត្តកិលមជា នុយោកំ អនុនុយោតោ
 ទុក្ខំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ
 អនុបយាតោ អនុថាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មា-
 បដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១២០) តត្រ ភិក្ខុវេយ្យោ មជ្ឈិមា បដិបទា
 តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចត្តករណី ញាណករណី
 ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ
 សំវត្ថុតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុថាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ មជ្ឈិមយុទ្ធសិបទ

មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកប
 ឃើញ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាម
 នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌⁺នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៤០] មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាលណា ដែលព្រះគម្ភាគតត្រាស់ដឹងហើយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់នូវអរិយសច្ច ដើម្បី
 ត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាមិននាំមក
 នូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិន
 មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺
 នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទានំ

[១៤១] តត្រ ភិក្ខុវេ យាយី ឧស្សាទនា ច

អប្បសាទនា ច ឆោ ច ឆម្ពុទេសនា សទុក្ខោ ឯសោ

ឆម្ពោ សទុបយាតោ សទុកាយាសោ សបរិទ្យាហោ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ឆម្ពោ សរណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យាយី ឧស្សាទនា ច អប្បសាទនា

ឆម្ពុទេសនា វ អទុក្ខោ ឯសោ ឆម្ពោ អទុបយាតោ

អទុកាយាសោ អបរិទ្យាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា

ឯសោ ឆម្ពោ អរណោ ។

[១៤២] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ កាមសុខំ បុច្ឆជ្ជ-

នសុខំ មិច្ឆាសុខំ អនិយសុខំ សទុក្ខោ ឯសោ

ឆម្ពោ សទុបយាតោ សទុកាយាសោ សបរិទ្យាហោ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ឆម្ពោ សរណោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

[១៤១] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការលើក
 តំកើងនិងការបន្ទុះបង្ហាប់ ទាំងមិនមែនជាការសំដែងធម៌ ណា ធម៌⁺
 ឈ្មោះថាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហង់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដែលមិនលើក
 តំកើង និងការមិនបន្ទុះបង្ហាប់ ទាំងការសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ណា ធម៌
 នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌⁺ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហង់ ។

[១៤២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខ
 ណា ជាសេចក្តីសុខក្នុងតាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គល ជាសេចក្តី
 សុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គល ធម៌⁺ ប្រ-
 កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
 ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហង់ ។

វិវត្តវិគ្គយ្យ អរណវិវត្តសូត្រ រោហ វិនោ

តត្រ ភិក្ខុវេ យមំទំ នេត្តម្មសុខំ បរិវេកសុខំ

ឧបសមសុខំ សម្មោជសុខំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ

អនុបយាតោ អនុថាយាសោ អបរិទ្បោហោ សម្មាប-

ដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៤៣) តត្រ ភិក្ខុវេ យាយំ រោហ វិនោ

អត្ថតោ អត្ថោ អនត្ថសញ្ញតោ សនុត្តោ ឯសោ

ធម្មោ សឧបយាតោ សឧថាយាសោ សបរិទ្បោហោ

មិត្តាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ សរណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យោ នាយំ រោហ វិនោ ភូតោ

តត្ថោ អនត្ថសញ្ញតោ សនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ

សឧបយាតោ សឧថាយាសោ សបរិទ្បោហោ

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ពាក្យពោលក្នុងទីកំណើតមុខ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខណា ដែលជា
សេចក្តីសុខក្នុងការចេញចាកកាម ជាសេចក្តីសុខក្នុងការស្ងាត់ ជាសេច-
ក្តីសុខក្នុងការរម្ងាប់កិលេស ជាសេចក្តីសុខក្នុងការត្រាស់ដឹងមគ្គផល ធម៌
នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះ
ហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យ
ស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយ
ប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
ពាក្យស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយ
ប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ សរណោ ។ តត្រ
 ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ រហោ វនោ ភូតោ តច្ឆោ
 អនុសញ្ញតោ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១២២) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 វិណាវនោ អត្ថតោ អតច្ឆោ អនុត្តសញ្ញតោ
 សនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិឡាហោ មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ
 សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 វិណាវនោ ភូតោ តច្ឆោ អនុត្តសញ្ញតោ សនុត្តោ
 ឯសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិឡាហោ មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថាប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
ពាក្យស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង ប្រកបដោយប្រយោជន៍
ធម៌នុ៎ះ មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យនាំឱ្យ
សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកប
ដោយប្រយោជន៍ ធម៌នុ៎ះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេច-
ក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថា
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ ពាក្យនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង
តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នុ៎ះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកប
ដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយ
សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ

វិរាត្តវិគ្គស្ស អរណវិរាត្តស្សត្ថេ តរោមាណសំ

សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 ជីណាវនោ ភូតោ តន្ថោ អនុសញ្ញតោ អនុត្តោ
 ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ អនុបាយាសោ
 អបរិឡោហោ សម្មាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ
 អរណោ ។

[១២៥] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ តរោមាណស្ស ភាសិតំ

សនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុបាយាសោ
 សបរិឡោហោ មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ
 សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ អតរោមាណស្ស
 ភាសិតំ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុបាយាសោ អបរិឡោហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ពាក្យពោលហ័ស

ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តា
ធម៌ទាំងនោះ ពាក្យនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីបំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត
ទៀង ទាំងប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌⁺នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិន
មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីបង្កឥតចង្អុល មិនមានសេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះ
ថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នកពោលហ័សពេក ធម៌⁺នេះ ប្រកបដោយសេចក្តី
ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីបង្កឥតចង្អុល
ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុ
នោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នក
ពោលមិនហ័សពេក ធម៌⁺នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក
មិនមានសេចក្តីបង្កឥតចង្អុល មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
ប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តី
សៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ បដិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កន្តំ

[១២២] តត្រ ភិក្ខុវេ យ្វាយី ជនបទនិរុត្តិយា
 ច អនិកិដេសោ សមញ្ញាយ ច អនិសារោ អនុត្តោ
 ឯសោ ឆម្មោ សធម្មយោតោ សធម្មនាយាសោ សម-
 វិន្ទុយោ មិន្ទាបដិបទា តស្មា ឯសោ ឆម្មោ សរ-
 ណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យ្វាយី ជនបទនិរុត្តិយា ច
 អនិកិដេសោ សមញ្ញាយ ច អនិសារោ អនុត្តោ
 ឯសោ ឆម្មោ អធម្មយោតោ អធម្មនាយាសោ អវិន្ទុ-
 យោ សម្មាបដិបទា តស្មា ឯសោ ឆម្មោ អរណោ ។

[១២៣] តស្មានិហ ភិក្ខុវេ សរណញ្ច ធម្មំ
 ជានិស្សាម អរណញ្ច ធម្មំ ជានិស្សាម សរណញ្ច
 ធម្មំ ញត្វា អរណញ្ច ធម្មំ ញត្វា អរណាប្បដិបទំ
 បដិបន្និស្សាមាតិ ឯវញ្ញំ វេ ភិក្ខុវេ^(១) សិក្ខុ-
 តញ្ចំ ។ សុត្តន្តិ ច បទ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ

១ ឧ. ឯវ ខោ ភិក្ខុវេតិ ទីស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

[១៤៦] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺការប្រកាន់មាំមួនកាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ ធម៌⁺នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកាន់មាំមួនកាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ ធម៌⁺នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថា មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៤៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ នឹងដឹងនូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងដឹងនូវធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មងផង លុះដឹងនូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង និងដឹងនូវធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មងហើយ ក៏នឹងដើរទៅកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បំណែកសុភូតិកុលបុត្រ

វិវត្តវិញ្ញាណ អរណវិញ្ញាណ ភាសិតានិទាន

អរណប្បដិបទិ បដិបន្នេតិ ។ ឥទមវោច កកវា

អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ កកវតោ ភាសិតំ អភិទន្ធិតំ ។

អរណវិញ្ញាណំ សមំ និដ្ឋិតំ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីរីករាយចំពោះភាសិត

បានដើរទៅកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែលមិនមានសេចក្តីស្បោន្ត ។ លុះព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មាន
សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អរណវិវត្តសូត្រ ទី ៩ ។

ទស្សន៍ ជាតិវិភាគស្តីពី

[១២៨] ឯវង្ស ស្ម័គ្រ ។ ឯកំ សមយំ កករា
មកនេស្ស ចារិកត្ថាវមាណោ យេន រាជកហំ តនេស្ស
យេន កក្ករោ ក្បម្ភកាវោ តេនុបស្សន្តិមិ ឧបស្សន្ត-
មិត្តា កក្ករំ ក្បម្ភកាវំ ឯតទិវោច សេច តេ កក្ករ
អក្ករ វិហារម ធិវេសនេ ឯករត្តិន្តិ ។ ន ខោ
មេ កន្តេ ក្ករ អត្ថិ ចេត្ត បព្វជិតោ បឋមំ វា-
ស្សបកតោ ហោតិ សេច សោ អនុជាធាតិ វិហារថ
កន្តេ យថាស្ម័គ្រ ។

[១២៩] តេន ខោ មន សមយេន បុត្តសា-
តិ ធាម ក្កលបុត្តោ កក្ករំ ឧទ្ទិស្ស សន្ធាយ
អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ។ សោ តស្មី ក្បម្ភ-
កាវធិវេសនេ បឋមំ វាស្សបកតោ ហោតិ ។ អថខោ
កករា យេនាយស្មា បុត្តសាតិ តេនុបស្សន្តិមិ ឧប-
ស្សន្តិមិត្តា អាយស្មន្តិ បុត្តសាតិ ឯតទិវោច សេច
តេ កក្ករ អក្ករ វិហារម ធិវេសនេ ឯករត្តិន្តិ ។

ធាតុរិក្ខត្ថសូត្រ ទី ១០

(១៤៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ចារិកក្នុងដែនរបស់ពួកអ្នកមគធៈ បានដល់
ទៅក្រុងរាជគ្រឹះ ចូលទៅរកសូនឆាំងឈ្មោះកគ្គវៈ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបត្រាស់នឹងសូនឆាំងឈ្មោះកគ្គវៈ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កគ្គវៈ
បើអ្នកមិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ តថាគតសូមនៅក្នុងផ្ទះ បានមួយ
រាត្រី ។ សូនឆាំងគ្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
ឥតមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់អ្វីទេ ប៉ុន្តែមានអ្នកបួសចូលទៅនៅក្នុងផ្ទះនេះ
មុនរួចហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើអ្នកបួសនោះយល់ព្រម សូម
ព្រះអង្គគង់នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

(១៤៩) សម័យនោះឯង កុលបុត្តឈ្មោះបុក្ខសាតិ ចេញចាក
ផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្នួសព្រោះសទ្ធា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ បុក្ខ-
សាតិកុលបុត្តនោះឯង ជាអ្នកចូលមកនៅមុន ក្នុងផ្ទះសូនឆាំងនោះ ។
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅរកបុក្ខសាតិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបត្រាស់នឹងបុក្ខសាតិមានអាយុថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើអ្នកមិន
មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ តថាគត សូមនៅក្នុងផ្ទះបានមួយរាត្រី

វិរុទ្ធវិគ្គស្ស ធាតុវិរុទ្ធសុត្តេ កកវតោ កុមការនិវេសនំ បរិសតា

ឡាន្នំ អាវុសោ កុម្មការនិវេសនំ វិហរតាយ ស្កា
យថាសុខន្តិ ។

[១៥០] អថខោ កកវា កុម្មការនិវេសនំ បរិ-
សត្វា ឯកមន្តំ តិណសន្តរកំ បញ្ញាបេត្វា និស័ទិ
បល្លង្គំ អាភុជិត្វា ឧជ្ជំ កាយំ បណ៌នាយ បរិមុខំ
សត្តំ ឧបជ្ឈបេត្វា ។ អថខោ កកវា តហុនេវ រត្តំ
និសដ្ឋាយ វីតិណមេសិ ។ អាយស្មាបិ ខោ បុត្តសាតិ
តហុនេវ រត្តំ និសដ្ឋាយ វីតិណមេសិ ។ អថខោ ក-
កវតោ ឯតទហោសិ ចាសាទិកំ នុ ខោ អយំ
កុលបុត្តោ ឥរិយតិ យន្ធជាហិ បុត្តេយ្យន្តិ ។ អថ-
ខោ កកវា អាយស្មន្តំ បុត្តសាតិ ឯតទហេច កំ-
សិ ភំ ភិក្ខុ ឧទ្ទិស្ស បព្វជិតោ កោ វា តេ
សត្វា កស្ស វា ភំ ធម្មំ រោចេសីតិ ។

វិវត្តវត្ត ឆាតុវិវត្តសូត្រ ព្រះមានព្រះភាគចូលទៅកាន់ក្រុមការនិវេសន៍

បុគ្គលាតិកបថា ម្នាលអារិសោ នេះក្រុមការនិវេសន៍ ឈ្មោះឡាន^(១) សូម

លោកមានអាយុ នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

[១៥០] ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅកាន់ក្រុមការនិវេសន៍

ទ្រង់ត្រាលកម្រាលស្មៅកងទ័សមគ្គរ ហើយគង់ផ្គត់ព្រះភ្នែក តាំងព្រះ

កាយគ្រង់ ផ្គង់ព្រះសតិឲ្យមានមុខឆ្លោះទៅរកកម្មជាន់ ។ លំដាប់នោះ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ដល់យប់ជ្រៅ ។ ឯបុគ្គលាតិមានអាយុ ក៏

អន្សាយនៅដល់យប់ជ្រៅដែរ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាង

នេះថា កុលបុត្រនេះ ប្រតិបត្តិតត្រូវជ្រះថ្លាដែរបូហ្មា⁺ បើដូច្នោះ គួរតែ

តថាគតស្គាល់មើល ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សួរបុគ្គលាតិមាន

អាយុ យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុ អ្នកបួសចំពោះលោកណា លោកណា

ជាគ្រូអ្នក មួយទៀត អ្នកពេញចិត្តនឹងធម៌របស់លោកណា ។

១ ផ្ទះរបស់ស្ពានធំ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានំ

(១៥១) អត្តាវុសោ សមណោ តោតមោ សក្យ-
 បុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ ភំ ខោ បន ភក្កវន្តំ
 តោតមំ ឯវិកល្យណោ ភិក្ខុសង្ឃោ អព្ពក្កតោ ភតិប័
 សោ ភក្កវ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បទ្ធោ
 សុគតោ លោកវិទូ អនុគរោ បុរិសទម្មសារថំ សត្តា
 ទេវមនុស្សានំ តុទ្ធោ ភក្កវតិ តាហំ ភក្កវន្តំ ឧទ្ទិស្ស
 បព្វជិតោ សោ ច មេ ភក្កវ សត្តា តស្សាហំ
 ភក្កវតោ ធម្មំ ហេតេមីតិ ។ ភក្កវ បន ភិក្ខុ
 ឯតរហំ សោ ភក្កវ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោតិ ។
 អត្តាវុសោ ឧត្តរេសុ ជនបទេសុ សាវត្ថំ នាម នករំ ភក្ក
 សោ ភក្កវ ឯតរហំ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោតិ ។
 ទិដ្ឋប្បញ្ចោ បន តេ ភិក្ខុ សោ ភក្កវ ទិស្វា ច បន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(១៥១) បុគ្គសាគីតបថា ម្នាលភាវុសោ ព្រះសមណគោតមជា
សក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យត្រកូលទៅឬស ក៏កិត្តិសព្ទសរសើរព្រះគោ-
តមដ៏ចម្រើននោះ ពីព្រោះល្បីព្រួញខ្លាខ្លាយទៅយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ
អង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយចាកកិលេស គ្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯងដោយប្រ-
ពៃ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ទ្រង់មានព្រះដំណើរល្អ ទ្រង់
ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណ ជាអ្នកទូន្មាន
នូវបុរសដែលគួរទូន្មាន ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យនៃទេវតានិងមនុស្សទាំង-
ឡាយ ព្រះអង្គគ្រាស់ដឹងនូវចតុករិយសច្ច ព្រះអង្គលែងត្រឡប់មកកាន់
កតថ្មីទៀត ដោយហេតុនេះ។ ខ្ញុំឬសចំពោះព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះឯង ជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងធម៌របស់ព្រះ
មានព្រះភាគអង្គនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគជា
អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ លោកគង់នៅក្នុងទីណា ។ ម្នាលភាវុសោ
ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គ
គង់នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី ដែលមាននៅក្នុងជនបទប៉ែកខាងជើង ម្នាលភិក្ខុ
ចុះព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ អ្នកដែលបានឃើញឬទេ ប្រសិនបើឃើញ

វិក័ត្តវិគ្គល្យ ធាតុវិក័ត្តល្យ ធនាគរវិក័ត្តល្យសោ

ជាធរយ្យស័តិ ។ ន ខោ មេ អាវុសោ ទិដ្ឋបុត្រោ
សោ កកវា ទិស្វាហំ^(១) ន ជាធរយ្យន្តិ ។

[១៥២] អឌខោ កកវតោ ឯតទហោសិ មមំ^(២)

ខាយំ កុលបុត្តោ ឧទ្ទិស្ស បព្វជិតោ យន្ទនស្សាហំ
ធម្មំ ទេសេយ្យន្តិ ។ អឌខោ កកវា អាយស្មន្តិ
បុត្តសាតិ អាមន្តេសិ ធម្មំ រោ^(៣) ភិក្ខុ ទេសិស្សាមិ
តំ សុណាម^(៤) សាធុតំ មនសិករោហិ ភាសិស្សា-
មិតិ ។ ឯវាវុសោតិ ខោ អាយស្មា បុត្តសាតិ
កកវតោ បព្វស្សាសិ ។

[១៥៣] កកវា ឯតទរោច ធនាតុរោ^(៥) អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោ ធនស្សាយតនោ អដ្ឋាសមនោបរិចារោ

១ ឧ. ម. ទិស្វា ហាហំ ។ ២ ឧ. មំ ។ ម. មមញ្ច ។ ៣ ឧ. ធម្មន្តោ ។ ៤ ឧ. ម.
សុណាហំ ។ ៥ ម. ធនាតុរោ ។

វិវត្តវត្ថុ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧទ្ទេសនៃធធាតុវិវត្ត

អាចស្គាល់ឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ខ្ញុំមិន
ដែលបានឃើញទេ ទុកជាខ្ញុំឃើញ ក៏គង់មិនស្គាល់ដែរ ។

(១៥២) ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កុលបុត្ត
នេះបួសចំពោះតថាគត បើដូច្នោះ គួរតថាគតសំដែងធម៌ដល់កុលបុត្ត
នេះ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងបុកសាតិមាន
អាយុថា ម្នាលភិក្ខុ យើងនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នក ចូរអ្នកយកចិត្តទុក
ដាក់ស្តាប់ធម៌នោះដោយប្រពៃចុះ យើងនឹងសំដែង ។ បុកសាតិមាន
អាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កាន់នៃព្រះមានព្រះភាគថា អើ អាវុសោ ។

(១៥៣) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុ បុរស
នេះ មានធាតុ ៦ មានផស្សៈ ៦ ^(១) មានមនោបរិចារៈ ^(២) ១៨

១ ហេតុនៃធិស្សៈ ។ ២ ការពិចារណាដោយចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមបរិយាយសកំ

ធនុរាជិជ្ជានោ យត្ថ វិទំ មញ្ញស្សវា នប្បវត្តនំ
 មញ្ញស្សវេ ខោ បន នប្បវត្តមាទេ មុនំ សន្តោតិ
 វុច្ចតិ បញ្ញំ នប្បមជ្ឈេយ្យ សន្តមនុរត្ថេយ្យ ចាត-
 មនុព្រហ្មេយ្យ សន្តិមេវ សោ សត្ថេយ្យាតិ អយ-
 មុទ្ធសោ ធនាតុវិកត្តស្ស ។

[១៥៤] ធនាតុរោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ ខោ

បនេតិ វុត្តំ ។ តិព្ពោតិ បដិច្ច វុត្តំ ។ ធរិមា ភិក្ខុ

ធាតុយោ^(១) បវរីធាតុ អថោធាតុ តេជោធាតុ វាយោ-

ធាតុ អាត្មាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។ ធនាតុរោ អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនេមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

១ ឧ. ធរិមា វក្កុ ធាតុយោតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណសកៈ

មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤ សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ តែងមិនប្រព្រឹត្ត
ទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាលបើសេច-
ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះយើងហៅ
ថា អ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ បុគ្គលមិនគួរបណ្តែតបណ្តោយបញ្ញា^(២)
គួររក្សារឿយ ។ នូវសច្ចៈ^(៣) គួរបម្រើនរឿយ ។ នូវចាតៈ^(៤) គួរសិក្សា
នូវសន្តិ^(៥) នេះ ជាទុទ្ទេសនៃធនាតុវិក័ត្ត ។

[១៥៤] ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ ៦ ដូច្នេះនេះ⁺
យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ឯធាតុនេះមាន ៦ ប្រការ គឺបឋវីធាតុ
(ធាតុដី) ១ អាបោធាតុ (ធាតុទឹក) ១ ភេជោធាតុ (ធាតុភ្លើង) ១
វាយោធាតុ (ធាតុខ្យល់) ១ អាកាសធាតុ (ធាតុអាកាស) ១ វិញ្ញាណ-
ធាតុ (ធាតុវិញ្ញាណ ឬចិត្ត) ១ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោល
ហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ យើង
បានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ធម្មជាតិជាទីតាំងជាទីអាស្រ័យ ។ ២ សមាធិបញ្ញា និងវិបស្សនាបញ្ញា ។ ៣ វិចីសច្ចៈ ។
៤ ការលះបង់កិលេស ។ ៥ ការរម្ងាប់កិលេស ។

វិក័ត្តស្ស ធាតុវិក័ត្តស្ស អដ្ឋារសមនោបវិចារោ

[១៥៥] ធរស្សយតនោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ
 តតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ តតិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។
 ចត្តុធរស្សយតនំ^(១) សោតិ ធរស្សយតនំ យានំ
 ធរស្សយតនំ ជីវ្ហា ធរស្សយតនំ កាយោ ធរស្សយ-
 តនំ មនោ ធរស្សយតនំ ។ ធរស្សយតនោ អយំ
 ភិក្ខុ បុរិសោតិ តតិ យន្តំ វុត្តំ តនិមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១៥៦] អដ្ឋារសមនោបវិចារោ អយំ ភិក្ខុ បុរិ-
 សោតិ តតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ តតិញ្ចេតិ បដិច្ច
 វុត្តំ ។ ចត្តុធា រូបំ ធិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 រូបំ ឧបវិចរតិ នោមនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចរតិ
 ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចរតិ សោតន ភស្តំ
 សុត្វា ។ បេ ។ យានេន កន្ធិ យាយិត្វា... ជីវ្ហាយ
 រសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋត្វំ ដុសិត្វា...

វិភង្គវគ្គ ធាតុវិភង្គសូត្រ មនោបរិចារៈធម៌ប្រាំបី

(១៥៥) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានផស្ស្សយតនៈ ៦ ដូច្នេះ⁺ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ⁺ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុ ជាផស្ស្សយតនៈ ១ សោតៈ ជាផស្ស្សយតនៈ ១ ឃានៈ ជាផស្ស្សយតនៈ ១ ជីក្កា ជាផស្ស្សយតនៈ ១ កាយ ជាផស្ស្សយតនៈ ១ មនោ ជាផស្ស្សយតនៈ ១ ។ ពាក្យណា ដែល យើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានផស្ស្សយតនៈ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ យើងបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៥៦) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានមនោបរិចារៈ ១៨ ដូច្នេះ⁺ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ⁺ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុគ្គល បានឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយពិចារណារូបដែលជាទីតាំង^(១) នៃសោមនស្សវេទនា ពិចារណារូបដែលជាទីតាំងនៃតោមនស្សវេទនា ពិចារណារូបដែលជាទីតាំងនៃ ឧបេក្ខាវេទនា ស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ហិតក្ខិនដោយ ច្រមុះ ... ទទួលរសដោយអណ្តាត ... ពាល់ត្រូវដោយដៃដោយកាយ...

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិ-
 ចរតិ នោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ឧបេក្ខដ្ឋា-
 នីយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ឥតិ ធ សោមនស្សបរិចារា ធ
 នោមនស្សបរិចារា ធ ឧបេក្ខបរិចារា ។ អដ្ឋាស-
 មនោបរិចារោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យន្ត
 វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១៥៧] ចតុរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ
 ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។
 បញ្ញាធិដ្ឋានោ សង្ខាធិដ្ឋានោ ពាកាធិដ្ឋានោ ឧប-
 សមាធិដ្ឋានោ ។ ចតុរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិ-
 សោតិ ឥតិ យន្ត វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្សនិកាយៈ

ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយពិចារណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃសោម-
 នស្សវេទនា ពិចារណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃទោមនស្សវេទនា ពិចារ-
 ណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃទុបេក្ខវេទនា ត្រូវជាសោមនស្សបរិចារៈ ៦
 ទោមនស្សបរិចារៈ ៦ ទុបេក្ខបរិចារៈ ៦ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ពាក្យ
 ណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មាន
 មនោបរិចារៈ ១៨ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងបានពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៥៧) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤
 ដូច្នេះនេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុរសមាន អធិដ្ឋានក្នុងបញ្ចា ១ មាន
 អធិដ្ឋានក្នុងសច្ចៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងចាតៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងទុបស-
 មៈ^(២) ១ ។ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរស
 នេះ មានអធិដ្ឋាន ៤ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ការតម្កល់ចិត្តទុក ។ ២ ការទ្វាបកលេស ដូចគ្នានឹង សន្តិ នៃលោកពោលរួចហើយ
 ខាងដើម ។

វិក្កុវគ្គស្ស ធាតុវិក្កុសុត្តេ បឋវីធាតុ

[១៥៨] បញ្ញំ នប្បមជ្ជេយ្យ សត្វមនុស្សក្ខេយ្យ
 ចាតមនុស្សក្ខេយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យាតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ក-
 ថញ្ច ភិក្ខុ បញ្ញំ នប្បមជ្ជតិ ។ ធរិយោ ភិក្ខុ^(១)
 ធាតុយោ បឋវីធាតុ អាហារធាតុ តេជោធាតុ វាយោ-
 ធាតុ អាកាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។

[១៥៩] កតមា ថ ភិក្ខុ បឋវីធាតុ ។ បឋ-
 វីធាតុ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។ កត-
 មា ថ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ ។ យំ អជ្ឈតិ
 បច្ចុតំ កក្កុលំ ខរិតតំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យដំទំ កេសា
 លោមា នខា ទន្ធា តថោ មិសំ នហារូ អដ្ឋ
 អដ្ឋមិញ្ចំ វុត្តំ ហទយំ យកនំ តិលោមកំ បិហកំ
 បច្ឆាសំ អន្តំ អន្តកុលំ ឧទរិយំ កវិសំ យំ វា
 បនញ្ញម្បំ តិញ្ចំ អជ្ឈតិ បច្ចុតំ កក្កុលំ ខរិតតំ
 ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ ។

១ ឧ. វិក្កុតិ ន ទិស្សតិ ។

វិវត្តវត្ថុ ធាតុវិវត្តសូត្រ បបរិធាតុ

(១៥៨) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនគួរបណ្តែកបណ្តោយបញ្ញា
 គួររក្សារឿយៗ ខ្សែសច្ចៈ គួរបម្រើនរឿយៗ ខ្សែចាតៈ គួរលើក្សន្សែសន្តិ
 ដូច្នេះនេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គល មិនបណ្តែក
 បណ្តោយបញ្ញា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ធាតុនេះ មាន ៦ ប្រការ
 គឺបបរិធាតុ ១ អាបោធាតុ ១ ភេដោធាតុ ១ វាយោធាតុ ១ អា-
 កាសធាតុ ១ វិញ្ញាណធាតុ ១ ។

(១៥៩) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបបរិធាតុ តើដូចម្តេច ។ ឯបបរិធាតុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះបបរិធាតុជាខាងក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជា
 របស់កក ជារបស់រឹង មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ គឺសក់
 រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ធ្មឹង ខួរក្នុងធ្មឹង
 ចាច បេះដូង ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច
 អាហារថ្មី អាហារចាស់ ឬរបស់ដទៃណាមួយ ជាធម្មជាតិកើតក្នុង
 ខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់កក ជារបស់រឹង មានវិញ្ញាណចូលទៅ
 អាស្រ័យនៅដែរ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាបបរិធាតុខាងក្នុង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ យា ច
 ពាហិរា បឋវីធាតុ បឋវីធាតុវេវេសា ។ តំ នេតិ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋព្វំ ។ ឯវមេតិ យ-
 ថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា បឋវីធាតុយា និព្វិន្ទតិ
 បឋវីធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។

(១២០) កតមា ច ភិក្ខុ អាថោធាតុ ។
 អាថោធាតុ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា អាថោធាតុ ។ យំ
 អជ្ឈតិំ បច្ចតិំ អាថោ អាថោគតិំ ឧថាទិន្នំ សេយ្យបីទំ
 ចិត្តំ សេម្ហំ បុព្វោ លោហិតំ សេនោ មេនោ អស្សុ
 វសា ខេលោ សិដ្ឋាណិកា លសិកា មុត្តំ យំ
 វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចំ អជ្ឈតិំ បច្ចតិំ អាថោ
 អាថោគតិំ ឧថាទិន្នំ អយំ វុត្ថតិំ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា
 អាថោធាតុ ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិ-
 កា អាថោធាតុ យា ច ពាហិរា អាថោធាតុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណសក្កៈ

មួយទៀត បឋវីធាតុខាងក្នុងណាក្តី បឋវីធាតុខាងក្រៅណាក្តី ទាំងពីរ
 នេះ ជាបឋវីធាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវបឋវីធាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រិះមិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ន្ទ្រិះមិន
 មែនជាអញ ន្ទ្រិះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ។ លុះឃើញតាមពិត
 នូវបឋវីធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមន់នឿយណាយ
 ក្នុងបឋវីធាតុ វេមន់ញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីបឋវីធាតុ ។

(១៦០) ម្នាលភិក្ខុ ចុះអាបោធាតុ តើដូចម្តេច ។ អាបោ-
 ធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ អាបោធាតុខាង
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន
 ជារបស់ជ្រោយ ជារបស់រលាយ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ គឺ
 ប្រមាត់ ស្វេស្វ ខ្លះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ
 ទឹកមាត់ ទឹកសំបោ ទឹកអំល មូត្រ ឬរបស់ដទៃណាមួយ ដែល
 កើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់ជ្រោយ ជារបស់រលាយ មាន
 វិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាអាបោ-
 ធាតុខាងក្នុង ។ អាបោធាតុខាងក្នុងណាក្តី អាបោធាតុខាងក្រៅណាក្តី

វិវត្តវគ្គសូត្រ ពាក្យវគ្គសូត្រ តេជោធាតុ

អាហោធាតុវេវេសា ។ នំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សធម្មញ្ញញ្ញាយ
ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សធម្មញ្ញញ្ញាយ ទិស្វា
អាហោធាតុយា និត្តន្តតិ អាហោធាតុយា ចិត្ត
វិវរជេតិ ។

(១៦១) កតមា ច ភិក្ខុ តេជោធាតុ ។ តេជោ-
ធាតុ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។ កតមា
ច ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា តេជោធាតុ ។ យំ អជ្ឈតិ
បច្ចតំ តេជោ តេជោកតំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យបីទំ យេន
ច សន្តប្បតិ យេន ច ជិវិយតិ យេន ច វរ-
ឌុយ្ហតិ យេន ច វសិគប័តខាយិតសាយិតំ សម្មា-
បរិណាមំ កច្ចតិ យំ វា បនញ្ញម្យំ កតំ អជ្ឈតិ
បច្ចតំ តេជោ តេជោកតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ
វុច្ចតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា តេជោធាតុ ។ យា
ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា តេជោធាតុ យា
ច ពាហិរា តេជោធាតុ តេជោធាតុវេវេសា ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ គេដោធាតុ

ទាំងពីរនេះ ជាអប្បធាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវអប្ប-
ធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះ
មិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវ
អប្បធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមន៍នឿយណាយ
ក្នុងអប្បធាតុ វេមន៍ញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីអប្បធាតុ ។

(១៦១) ម្នាលភិក្ខុ ចុះគេដោធាតុ តើដូចម្តេច ។ គេដោធាតុ
ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះគេដោធាតុខាង
ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវ
ខ្លួន ជារបស់មានចំហាយ ជារបស់មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅ
អាស្រ័យនៅ គឺភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅស្រួល ១ ភ្លើងធាតុដែល
ធ្វើកាយឲ្យទ្រុឌទ្រោមឬត្រាំត្រាលទៅ ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅរោល
រោល ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើអាហារដែលបុគ្គលស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី ក្រេប
ដញ្ជាប់ឲ្យដល់នូវការរលាយទៅដោយស្រួល ១ ឬធម្មជាតិដទៃណាមួយ
ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់មានចំហាយ ជារបស់
មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើង
ហៅថាគេដោធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត គេដោធាតុខាងក្នុងណា
ក្តី គេដោធាតុខាងក្រៅណាក្តី ទាំងពីរនេះហៅថាគេដោធាតុដូចគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជោធាតុយា
 ទិព្វិន្ទតិ តេជោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។

[១៦២] កតមា ច ភិក្ខុ វាយោធាតុ ។ វា-
 យោធាតុ សិយោ អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា វាយោធាតុ ។ យំ
 អជ្ឈតំ បច្ចតំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យ-
 ដីទំ ឧទ្ធព្ពមា វតា អធាកមា វតា ក្បត្តិសយា
 វតា កោដ្ឋសយា វតា អន្តមម្ពានុសារិលោ វតា
 អស្សាសោ បស្សាសោ យំ វា បនញ្ញម្បិ តិព្វំ
 អជ្ឈតំ បច្ចតំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាទិដ្ឋំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះ
 ថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏
 ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេទននៀយណាយក្នុងគេជាធាតុ វេទនញាំង
 ចិត្តឲ្យគ្រាកចេញអំពីគេជាធាតុ ។

[១៦២] ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុ តើដូចម្តេច ។ វាយោធាតុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុខាងក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជា
 របស់បក់ទៅមក ជារបស់ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅអា-
 ស្រ័យនៅ គឺខ្យល់ដែលបក់ឡើងលើ ខ្យល់ដែលបក់ចុះក្រោម ខ្យល់
 ដែលខាំនៅក្នុងផ្ទៃ ខ្យល់ដែលខាំនៅក្នុងក្រពះ ខ្យល់ដែលរត់តាម
 អវយវៈតូចធំ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ឬធម្មជាតិ
 ដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់បក់ទៅ
 មក ជារបស់ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ

វិវត្តវគ្គស្ស ធាតុវិវត្តស្សត្ថេ អាណាសធាតុ

អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ អដ្ឋតិកា វាយោធាតុ ។ យោ ចេវ
 ខោ បទ អដ្ឋតិកា វាយោធាតុ យោ ច ពា-
 ហិវា វាយោធាតុ វាយោធាតុវេវេសា ។ តំ នេតិ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ ឯវមេតិ យថា-
 ភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា វាយោធាតុយា និត្តិន្តតិ
 វាយោធាតុយា ចិត្តំ វិវាជេតិ ។

(១២៣) កតមា ច ភិក្ខុ អាណាសធាតុ ។
 អាណាសធាតុ សិយោ អដ្ឋតិកា សិយា ពាហិវា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អដ្ឋតិកា អាណាសធាតុ ។ យំ
 អដ្ឋតំ បច្ចតំ អាណាសំ អាណាសតតំ ឧបាទិដ្ឋិ
 សេយ្យជីទំ កណ្ណជីទំ ធាសជីទំ មុខទ្វារំ យេន ច
 អសីតបីតទាយិតសាយិតំ អវ្យោហាតិ យត្ថ ច
 អសីតបីតទាយិតសាយិតំ សន្តិដ្ឋតិ យេន ច អ-
 សីតបីតទាយិតសាយិតំ អនោភាកា និត្តមតិ យំ
 វា បទញ្ញាម្យំ កិញ្ចំ អដ្ឋតំ បច្ចតំ អាណាសំ

វិវត្តវត្ថុ ធាតុវិវត្តសូត្រ អាកាសធាតុ

ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត វាយោ-
 ធាតុខាងក្នុងណាភ្នំ វាយោធាតុខាងក្រៅណាភ្នំ ទាំងពីរនេះ ហៅថា
 វាយោធាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវវាយោធាតុនោះ ដោយ
 បញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ
 ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវវាយោធាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ រមែងនឿយណាយក្នុងវាយោធាតុ
 រមែងញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីវាយោធាតុ ។

[១៦៣] ម្នាលភិក្ខុ ចុះអាកាសធាតុ តើដូចម្តេច ។ អាកាស-
 ធាតុខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះអាកាសធាតុខាង
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវ
 ខ្លួន ជាប់ស្នូន ជាប់ស្នូន មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ
 គឺរន្ធគ្របៀក រន្ធប្រមុះ ទ្វារមាត់ និងប្រទេសសម្រាប់លេបអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ចប់ និងកន្លែងជាទីបិតនៃអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ចប់ និងប្រទេសជាទីហូរចេញតាម
 ចំណែកខាងក្រោមនៃអាហារដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ចប់ ឬ
 ធម្មជាតិដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាប់ស្នូន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណាសកំ

អាគាសភតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វច្ឆតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា

អាគាសធាតុ ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា

អាគាសធាតុ យា ច ពាហិរា អាគាសធាតុ អា-

គាសធាតុវេសោ ។ តំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន

មេសោ អត្ថាតិ ឯវមេតំ យថាភ្នំ សម្មប្បញ្ញាយ

ទដ្ឋង្គំ ។ ឯវមេតំ យថាភ្នំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា

អាគាសធាតុយា ទិព្វន្តិកំ អាគាសធាតុយា ចិត្តំ

វិរាជេតិ ។ អថាបរិ វិញ្ញាណំយេវ អវសិស្សតិ ចរិ-

ស្មុទ្ធិំ ចរិយោទាតំ តេន វិញ្ញាណេន កត្យោ ជាធាតុ

សុខន្តិបំ វិជ្ជាធាតុំ ធុត្តន្តិបំ វិជ្ជាធាតុំ អធុត្តមសុ-

ខន្តិបំ វិជ្ជាធាតុំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ជារបស់ទេ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅ

ថា អាកាសធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត អាកាសធាតុខាងក្នុងណាភិ

អាកាសធាតុខាងក្រៅណាភិ ទាំងពីរនេះហៅថា អាកាសធាតុដូចគ្នា ។

បុគ្គល គួរឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏ប្រពៃយ៉ាង

នេះថា ⁺ន្ទៈមិនមែនជារបស់អញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួន

របស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏

ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមន់នឿយណាយក្នុងអាកាសធាតុ វេមន់ញ៉ាំង

ចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីអាកាសធាតុ ។ ចំណែកខាងក្រោយ នៅសល់

តែវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង បុគ្គលតែងដឹងអ្វីមួយ គឺដឹងថាសុខខ្លះ ដឹង

ថាទុក្ខខ្លះ ដឹងថាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខខ្លះ ដោយវិញ្ញាណនោះឯង ។

វិវត្តវត្ថុស្ស ធាតុវិវត្តស្សត្ថេ វេទនា

(១២៤) សុខវេទនីយំ ភិក្ខុ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្ប-
 ជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ វេទិយមាធនា
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាធាតិ តស្សេវ សុខវេទនី-
 យស្ស ធម្មស្ស និរោធា យំ តជ្ឈំ វេទយិតំ សុខវេទ-
 នីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជា សុខា វេទនា សា និរុជ្ឈ-
 តិ សា វ្យាបសម្មតីតិ បដាធាតិ ។ ទុក្ខវេទនីយំ ភិក្ខុ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា ។ សោ
 ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយមាធនា ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ
 បដាធាតិ តស្សេវ ទុក្ខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស
 និរោធា យំ តជ្ឈំ វេទយិតំ ទុក្ខវេទនីយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧប្បជ្ជា ទុក្ខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា
 វ្យាបសម្មតីតិ បដាធាតិ ។ អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ភិក្ខុ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ។

វិវត្តវត្ថុ ធាតុវិវត្តសូត្រ វេទនា

[១៦៤] ម្នាលភិក្ខុ សុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
ផស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលដែលទទួលនូវ
សុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលនូវសុខវេទនា រមែង
ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ គឺសុខវេទនា
ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃសុខវេទនា
វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃ
ផស្សៈដែលជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ទុក្ខវេទនា
តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា ។ បុគ្គល
នោះ កាលទទួលនូវទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួល
ទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ
គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវផស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខ-
វេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃ
ផស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ អទុក្ខមសុខវេទនា
តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

សោ អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទិយមាណោ អនុត្តម-
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមិតំ បដាធាតំ តស្សេវ អនុត្ត-
 មសុខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស ជីវេនា យំ តន្តិ
 វេទនំ អនុត្តមសុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជា
 អនុត្តមសុខា វេទនា សា ជីវ្យតិ សា វ្យបសម្មតិ
 បដាធាតំ ។

(១៦៥) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ ទ្ធិន្ធិ កង្ខារំ សង្ខ-
 ជា សមោធានា ឧស្មា ជាយតិ តេជោ អភិធិព្វតតិ
 តេសំយេវ ទ្ធិន្ធិ កង្ខារំ នាវាការំ វិនិក្ខេបា
 យា តដ្ឋា ឧស្មា សា ជីវ្យតិ សា វ្យបសម្មតិ
 ឧបេមេវ ខោ ភិក្ខុ សុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ
 វេទិយមាណោ សុខំ វេទនំ វេទិយាមិតំ បដាធាតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិសស្ថានៈ

បុគ្គលនោះ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មា
 អញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែល
 កើតអំពីផស្សៈនោះ គឺអទុក្ខមសុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទុក្ខមសុខវេទនា វេទនានោះ ក៏រលត់ទៅ
 វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈដែលជាហេតុនៃអទុក្ខ-
 មសុខវេទនានោះឯង ។

[១៦៥] ម្នាលភិក្ខុ ដូចកំដៅតែងកើតមាន ភ្លើងតែងកើតមាន
 ព្រោះកិរិយាខ្ទប់គ្នា ព្រោះកិរិយាប្រជុំគ្នានៃកំណាត់ឈើទាំងពីរ កំដៅ
 ណាដែលកើតអំពីកិរិយាខ្ទប់គ្នានោះ កំដៅនោះក៏រលត់ទៅ កំដៅនោះ
 ក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះកិរិយាញែកគ្នា ព្រោះកិរិយាបែកគ្នានៃកំណាត់ឈើ
 ទាំងពីរនោះឯង មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានទុបមេយ្យ
 ដូចសុខវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា
 បុគ្គលនោះ កាលទទួលសុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួល

វិវត្តវិគ្គយ ធាតុវិវត្តសុត្ត ឧប្បសមា

តស្សេវ សុខវេទនីយស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ

វេទនីតំ សុខវេទនីយំ ជស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា

សុខា វេទនា សា និរុដ្ឋតិ សា វ្យាបសម្មតិ

បដាធាតិ ។ ទុក្ខវេទនីយំ ភិក្ខុ ជស្សំ បដិច្ច

ឧប្បន្នតិ ទុក្ខា វេទនា ។ សោ ទុក្ខំ វេទនំ វេទិ-

យមាធា ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាធាតិ តស្សេវ

ទុក្ខវេទនីយស្ស ជស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទនីតំ

ទុក្ខវេទនីយំ ជស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា សា

និរុដ្ឋតិ សា វ្យាបសម្មតិ បដាធាតិ ។ អទុក្ខមសុខ-

វេទនីយំ ភិក្ខុ ជស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នតិ អទុក្ខមសុខា

វេទនា ។ សោ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទិយមាធា

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយកំណើត

សុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈ

នោះ គឺសុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែលជា

ហេតុនៃសុខវេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់

ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ ជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្នាល

ភិក្ខុ ទុក្ខវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខ-

វេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលទទួលទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មា

អញទទួលទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពី

ផស្សៈនោះ គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែល

ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់

ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្នាល

ភិក្ខុ អទុក្ខមសុខវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុ

នៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទិយោមិត្តំ បដាណាតំ តស្សេវ
 អនុត្តមសុខវេទនីយស្ស ជស្សស្ស និរោធិយំ
 តជ្ជំ វេទនីតំ អនុត្តមសុខវេទនីយំ ជស្សំ បដិច្ច
 ឧប្បន្នា អនុត្តមសុខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា
 វុបសម្មត្តតំ បដាណាតំ ។ អថាបរំឧបេក្ខាយេវ អវ-
 សិស្សតិ បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា មុទុ ច កម្មញ្ញា
 ច បកស្សរា ច ។

(១៦៦) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ នក្ខោ សុវណ្ណការោ
 វា សុវណ្ណការន្តេវាសី វា ឧត្តំ ពន្ធម្យ ឧត្តំ
 ពន្ធា ឧត្តាមុខំ អាល្លេយ្យ ឧត្តាមុខំ អា-
 ល្លេយ្យតា សណ្ឋានេន ជាត្រូវំ តិហេត្វា ឧត្តាមុខេ
 បត្តិមេយ្យ ។ តមេនំ កាលេន កាលំ អភិ-
 ធមេយ្យ កាលេន កាលំ ទុទិកេន បរិក្ខោសេយ្យ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

វេមង្គដឹងច្បាស់ថា ភក្តាអញទទួលអទុក្ខមស្តុខវេទនា វេមង្គដឹងច្បាស់
 ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ គឺអទុក្ខមស្តុខវេទនាដែល
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទុក្ខមស្តុខវេទនា
 វេទនានោះកំលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការកំលត់នៃ
 ផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទុក្ខមស្តុខវេទនានោះឯង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
 ចំណែកខាងក្រោយ នៅសល់តែទុក្ខបេតាដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិ
 ទន់ផង គួរដល់ការស្វាសផង ភ្លឺថ្លាផង ។

(១៦៦) ម្នាលភិក្ខុ ដូចជាងមាសក្តី កូនសិស្សរបស់ជាងមាស
 ក្តី ដែលប្រសប់ គប្បីរៀបចំនូវចង្រ្កានស្នប់ លុះរៀបចំនូវចង្រ្កានស្នប់រួច
 ហើយ គប្បីដុតនូវមាត់នៃចង្រ្កានស្នប់ លុះដុតនូវមាត់នៃចង្រ្កានស្នប់រួច
 ហើយ គប្បីយកដង្កាប់ចាប់មាសដាក់ទៅក្នុងមាត់នៃចង្រ្កានស្នប់ ។ គប្បី
 ផ្ដំនូវមាត់នៃចង្រ្កានស្នប់នោះសព្វ ៗ កាល យកដៃប្រសប់ព្រំសព្វ ៗ កាល

វិកត្តវិគ្គស្ស ធាតុវិកត្តសុត្តេ សុវណ្ណកហេម

កាលេន កាលំ អន្តបេត្តេយ្យ ។ តំ ហោតិ
 ជាត្រូបំ និហតំ និដ្ឋិតកសាវំ មុទុ ច កម្មញ្ញំ ច
 បកស្សរញ្ញំ^(១) យស្សា យស្សរំ^(២) បិលទ្ធនវិកតិយា
 អាកង្ខតិ យទិ បរដ្ឋិកាយ^(៣) យទិ កុណ្ឌាលាយ យទិ
 ក៏វេយ្យកាយ យទិ សុវណ្ណមាលាយ តញ្ញស្ស
 អត្ថំ អនុកោតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុ អថាបរិ
 ឧបេក្ខាយេវ អវសិស្សតិ បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា
 មុទុ ច កម្មញ្ញា ច បកស្សរា ច ។ សោ ឯវំ
 បជាធាតិ ឥមញ្ញោ អហំ ឧបេក្ខំ ឯវំបរិសុទ្ធិ
 ឯវំបរិយោទាតិ អា កាសានញ្ញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ
 តទទ្ធនម្មញ្ញំ តត្ថំ ភាវេយ្យំ ឯវំមេ អយំ ឧបេក្ខា
 តន្តិស្សិតា តទុចាធានា ចរំ ធិយមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ

១ ១. តំ ហោតិ ជាត្រូបំ ធន្តំ សុទ្ធន្តំ និទ្ធន្តំ និហតំ និហតកសាវំ មុទុ ច កម្មញ្ញញ្ច បកស្ស-
 រញ្ញាតិ ទិស្សន្តិ ។ ម. តំ ហោតិ ជាត្រូបំ សុទ្ធន្តំ និទ្ធន្តំ និហតំ និហតកសាវំ មុទុញ្ច កម្មញ្ញញ្ច
 បកស្សរញ្ញាតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. ច ។ ៣ អាកង្ខតិ បរិមន្តិកាយស្សាតិបិ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយជាងមាស

សំឡឹងមើលសព្វៗកាល ។ មាសនោះ ប្រាសចាកទោស ប្រាស
 ចាកមន្ទិល ជាមាសទន់ផង គួរដល់ការងារផង ភ្លឺថ្លាផង ទោះបីប្រា-
 ថ្ននឹងធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ដ៏ថ្លៃកណ្តាៗ គឺខ្សែខ្លួនក្តី ការក្តី កងកក្តី ផ្កាមាស
 ក្តី មាសនោះ នឹងសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលនោះបាន មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានឧបមេយ្យដូចចំណែកខាងក្រោយ នៅ
 សល់តែឧបេក្ខា^(១) ដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិទន់ផង គួរដល់ការងារ
 ផង ភ្លឺថ្លាផង យ៉ាងនោះឯង ។ បុគ្គលនោះ តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ
 ថា បើអាត្មាអញបង្កើននូវឧបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផង
 យ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត^(២) ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាននោះ ឧបេក្ខារបស់អាត្មាអញ
 នេះ អាស្រ័យនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាននោះ អែបបែបនឹងអាកាសា-
 នញ្ចាយតនជ្ឈាននោះយ៉ាងនេះ គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង^(៣)

១ ឧបេក្ខានេះ សំដៅយកចតុត្ថជ្ឈានុបេក្ខា គឺឧបេក្ខាដែលមានក្នុងរូបារិចចតុត្ថជ្ឈាន ។
 ២ បានខាងរូបារិចចជ្ឈាន ។ ៣ កំណត់ព័រហ្មឺនកប្ប ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ ឯវំបរិស្សន្តំ ឯវំបរិយោទានំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ
 ភាវេយ្យំ ឯវម្មេ អយំ ឧបេត្តា តន្ថិស្សិតា តទុចា-
 ទានា ចរំ ធិយមទ្វានំ តិដ្ឋេយ្យ ឥមពោ អហំ
 ឧបេត្តំ ឯវំបរិស្សន្តំ ឯវំបរិយោទានំ ភាវិតញ្ញាយនំ
 ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ ឯវម្មេ អយំ
 ឧបេត្តា តន្ថិស្សិតា តទុចាទានា ចរំ ធិយមទ្វានំ
 តិដ្ឋេយ្យ ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ ឯវំបរិស្សន្តំ ឯវំបរិ-
 យោទានំ លោសញ្ញានសញ្ញាយនំ ឧបសំហរេយ្យំ
 តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ ឯវម្មេ អយំ ឧបេត្តា
 តន្ថិស្សិតា តទុចាទានា ចរំ ធិយមទ្វានំ តិដ្ឋេយ្យតិ ។
 សោ ឯវំ បរិយោទានំ ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេស្កាសកៈ

ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្កើននូវទុបេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវ
ផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជា
ធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាននោះ ទុបេត្តារបស់អាត្មាអញ
នេះ ដែលអាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាននោះ ដែលអែបនៃបទីង
វិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរ
អវ្យែង ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្កើននូវទុបេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាង
នេះ ផ្លូវផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកិញ្ចញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើន
ចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកិញ្ចញាយតនជ្ឈាននោះ ទុបេត្តារបស់
អាត្មាអញនេះ ដែលអាស្រ័យនូវអាកិញ្ចញាយតនជ្ឈាននោះ ដែលអែប
នៃបទីងអាកិញ្ចញាយតនជ្ឈាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាល
ជាយូរអវ្យែង ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្កើននូវទុបេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធ
យ៉ាងនេះ ផ្លូវផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់នេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន
ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់នេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន
នោះ ទុបេត្តារបស់អាត្មាអញនេះ ដែលអាស្រ័យនូវនេវេសញ្ញា-
នាសញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ដែលអែបនៃបទីងនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន
នោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរអវ្យែង ។ បុគ្គលនោះ
តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្កើននូវទុបេត្តានេះ

វិរាត្តស្ស ធាតុវិរាត្តស្ស បុរាណាបយម

ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ អាត្មាសាធានាយតនំ

ឧបសំហរេយ្យំ តទនុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្ខតមេតំ

ឥមញ្ញំ អហំ ឧបេក្ខំ ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ

វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទនុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ

ភាវេយ្យំ សង្ខតមេតំ ឥមញ្ញំ អហំ ឧបេក្ខំ

ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ អាត្មញ្ញាយតនំ

ឧបសំហរេយ្យំ តទនុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្ខតមេតំ

ឥមញ្ញំ អហំ ឧបេក្ខំ ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទនុធម្មញ្ញំ

ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្ខតមេតន្តំ ។ សោ នេវភិសង្ខ-

រោតំ នាភិសញ្ញេតយតំ ភវាយ វា វិភវាយ វា ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយជាងមាស

ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកាសាណញាយត-
 នជ្ឈានហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកាសាណញាយតនជ្ឈាន
 នោះ ឈាន⁺នេះ នៅជាសង្ខតជ្ឈាន^(១) ប្រសិនបើអត្តាអញ្ញបង្កើននូវ
 ទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណ-
 ញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញាយត-
 នជ្ឈាននោះ ឈាន⁺នេះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ប្រសិនបើអត្តាអញ្ញបង្កើននូវ
 នូវទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកាសាណញាយត-
 នជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកាសាណញាយត-
 នជ្ឈាននោះ ឈាន⁺នេះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ប្រសិនបើអត្តាអញ្ញបង្កើននូវ
 ទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ឈាន⁺នេះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ។ បុគ្គលនោះ
 ក៏លែងភក់តែង លែងត្រិះរិះគិត ដើម្បីសេចក្តីចម្រើនឬសេចក្តីវិនាស ។

១ ប្រែថា ឈាននៅមានបច្ច័យពាក់ព័ន្ធ គឺនៅមានជាតិ ឆិកា ជាប់តាម នៅមានមរណៈ
 គ្របសង្កត់ ពាំងនៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ជាឈាននៅមិនមែនជាទីពឹងមាំ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្សន្តកំ

សោ អនភិសង្ការោ នោ អនភិសញ្ចេតយនោ ភវាយ

វិភវាយ ន កត្យោ លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ^(១)

ន បរិតស្សតិ អបរិតស្សំ^(២) បច្ចុត្តយេវ បរិនិព្វាយតិ

ខីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ

នាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជាតិ ។ សោ សុខញ្ច

វេទនំ វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាជាតិ អនិជ្ឈេសិតាតិ

បដាជាតិ អនភិនិច្ឆិតាតិ បដាជាតិ ។ ទុក្ខញ្ច វេទនំ

វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាជាតិ អនិជ្ឈេសិតាតិ

បដាជាតិ អនភិនិច្ឆិតាតិ បដាជាតិ ។ អនុក្ខេមសុ-

ខញ្ច វេទនំ វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាជាតិ

អនិជ្ឈេសិតាតិ បដាជាតិ អនភិនិច្ឆិតាតិ បដាជាតិ ។

១ អនុបាទិយតន្តិប្បត្តិ ។ ២ អបរិតស្សតន្តិប្ប ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណ្ឌសកៈ

បុគ្គលនោះ កាលលែងភាគតែង លែងត្រិះរិះគិត ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន
 ឬសេចក្តីវិនាស ក៏លែងប្រកាន់របស់នីមួយៗ ក្នុងលោក កាលបើលែង
 ប្រកាន់ហើយ ក៏មិនគក់ស្អុត កាលមិនគក់ស្អុត រមែងរំលត់កិលេស
 ដោយពិតប្រាកដ រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ
 ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មា
 អញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡ-
 សកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខ-
 វេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលទុក្ខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា
 ទុក្ខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិនទៀង
 ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ
 ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ធាតុវិក័ត្តស្សត្ថេ សុវណ្ណករោមមា

សោ សុខញោ វេទនំ វេទេតិ វិសំយុត្តោ នំ^(១)

វេទេតិ ។ សោ ធុត្តញោ វេទនំ វេទេតិ វិសំយុត្តោ

នំ^(២) វេទេតិ ។ អធុត្តមសុខញោ វេទនំ វេទេតិ

វិសំយុត្តោ នំ^(៣) វេទេតិ ។ សោ កាយបរិយន្តិកំ

វេទនំ វេទិយមាណោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ

វេទិយាមិតិ បជាធាតិ ។ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ

វេទិយមាណោ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមិតិ

បជាធាតិ ។ កាយស្ស ភេទា^(៤) ឧទ្ធិ ជីវិតបរិយាធានា

ឥនេវ សព្វវេទយិតានិ អនភិនន្តិតានិ សីតិកវិស្សន្តិកិ

បជាធាតិ ។

១-២-៣ អដ្ឋកថាយំ វិសំយុត្តោ ន វេទេតី បាហិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ម. ឯត្ថន្តរេ បម្មរណាតិ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយផានមាស

បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខវេទនា រមែងមានចិត្តនឿយណាយ ហើយ

ទទួលសុខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលទុក្ខវេទនា រមែង

មានចិត្តនឿយណាយ ហើយទទួលទុក្ខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ

ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា រមែងមានចិត្តនឿយណាយ ហើយទទួល

អទុក្ខមសុខវេទនានោះ ។ កាលបុគ្គលនោះ ទទួលវេទនាដែលមាន

កាយជាទីបំផុត ក៏រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានកាយ

ជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាដែលមានជីវិតជាទីបំផុត ក៏រមែងដឹង

ច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹងច្បាស់

ថា កាលបើមានរាងកាយបែកឆ្ងាយទៅហើយ ខាងនាយអំពីការអស់

ជីវិតទៅ វេទនាទាំងឡាយ ដែលអាត្មាអញមិនគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក

នេះ នឹងរលត់អស់ទៅមិនមានសល់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានកំ

(១២៧) សេយ្យដាមិ ភិក្ខុ តេលញ្ច បដិច្ច
 វដ្តិញ បដិច្ច តេលប្បដិទោ ឈាយតិ ។ តស្សេវ
 តេលស្ស ច វដ្តិយា ច បរិយាទានា អញ្ញស្ស ច
 អនុបហារា^(១) អនាហារោ និព្វាយតិ ឯវមេវ
 ទោ^(២) ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមាទោ
 កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាទាតិ ។
 ដីវតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមាទោ ដីវតបរិយន្តិកំ
 វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាទាតិ ។ កាយស្ស ភេទា
 ឧទ្ធិ ដីវតបរិយាទានា ឥវេវ សព្វវេទយិតានិ អន-
 ភិនន្តិតានិ សីតិភវិស្សន្តិតិ បដាទាតិ ។ តស្មា ឯវំ
 សមន្មាគតោ ភិក្ខុ ឥមំនា បរមេន បញ្ញាជិដ្ឋា-
 នេន សមន្មាគតោ ហោតិ ។ ឯហ ហិ ភិក្ខុ
 បរមា អរិយា បញ្ញា យទិទំ សព្វទុក្ខក្ខយេ
 ញ្ញាលំ ។ តស្ស សា វិមុត្តិ សង្ខេ វិតា

១ ម. អនុបហារា - ២ ទ. ខេសត្វោ និព្វិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពាន្តសក្កៈ

(១៦៧) ម្នាលភិក្ខុ ដូចជាប្រទីបប្រេង តែងឆេះរុងរឿង ព្រោះ
 អាស្រ័យប្រេងផង ព្រោះអាស្រ័យប្រឆេះផង ។ អណ្តាតប្រទីបមិនមាន
 អាហារ តែងរលត់ទៅ ព្រោះអស់ប្រេងនិងប្រឆេះមុននោះផង ព្រោះ
 មិនបានបន្ថែមប្រេងនិងប្រឆេះដទៃទៀតផង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលបុគ្គលនោះទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មា
 អញទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាមានជីវិតជាទី
 បំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា កាលបើមានរាងកាយបែកផ្ចាយទៅហើយ ខាងនាយអំពីការ
 អស់ជីវិតទៅ វេទនាទាំងពួង ដែលអាត្មាអញមិនគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 នេះ នឹងរលត់អស់ទៅមិនមានសល់ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ ទើបឈ្មោះ
 ថាប្រកបដោយបញ្ញាធិដ្ឋានដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថាសេចក្តី
 ដឹងក្នុងធម៌^(១) ជាទីអស់ទៅនៃទុក្ខទាំងពួងណា សេចក្តីដឹងខ្លះ ហៅថា
 បញ្ញាដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ វិមុត្តិនោះរបស់បុគ្គលនោះ បិតនៅក្នុងសច្ចៈ

១ អរហន្តផល ។

វិភង្គវគ្គស្ស ធាតុវិភង្គសុត្តេ ពេលប្បទេហោធមា

អនុប្បា ហោតិ ។ នំ ហំ ភិក្ខុ មុសា យំ

មោសធម្មំ នំ សង្ខំ យំ អមោសធម្មំ និព្វានំ

តស្មា ឯវំ សមន្តាគតោ ភិក្ខុ ឥមំនា បរមេន

សម្មាសម្ពុទ្ធនេន សមន្តាគតោ ហោតិ ។ ឯនំ ហំ ភិក្ខុ

បរមំ អរិយសង្ខំ យទិទំ អមោសធម្មំ និព្វានំ ។

តស្មេវ ខោ បន បុព្វេ អវិទូសុនោ ឧបជំ ហោន្តិ

សមត្តា សមាទិដ្ឋា ។ ត្បស្ស បហំនា ហោន្តិ

ឧច្ឆន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវ័ដ្ឋតា អាយតិ

អនុប្បាទធម្មា តស្មា ឯវំ សមន្តាគតោ ភិក្ខុ ឥមំនា

បរមេន ចាតាសម្ពុទ្ធនេន សមន្តាគតោ ហោតិ ។ ឯសោ

ហំ ភិក្ខុ បរមោ អរិយោ ចាតោ យទិទំ សព្វបដិប្ប-

ដិទិស្សត្តោ ។ តស្មេវ ខោ បន បុព្វេ អវិទូសុនោ

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយប្រទេសបុរាណ

ជាវិមុត្តិ មិនកម្រើក ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថា របស់ណាដែលមាន
 សេចក្តីវិនាសជាធម្មតា របស់នោះជាប់របស់មុសា ព្រះនិព្វានណាដែល
 មានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននោះ ជាប់របស់សច្ចៈ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល ដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ
 ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយសច្ចាធិដ្ឋានដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះ
 ថា ព្រះនិព្វានណា ដែលមានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននេះ
 ឈ្មោះថាជាអរិយសច្ចដ៏ទុត្តម ។ កំភាលពីដើម^(១) បុគ្គលនោះ មិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ តែងបំពេញ តែងកាន់យក នូវឧបធិ^(២) ទាំងឡាយ ។
 ឧបធិទាំងនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ បានគាស់រំលើងឫស
 គល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត
 ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មានសភាពមិនកើតទៀតជាធម្មតាតទៅ
 ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយចាតាធិដ្ឋានដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះថា ការលះបង់នូវឧបធិទាំងពួងណា ការលះបង់នេះ ហៅថា
 ចាតៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់

១ អំពីកាលដែលនៅជាបុព្វជន ។ ២ ឧបធិ ៤ គឺឧបធិ ១ ពិលេស្សបធិ ១ អភិសង្ការបធិ ១
 បញ្ចកាមគុណ្ឌបធិ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ហសកំ

អភិជ្ឈា ហោតិ ធន្នោ សារាតោ ស្វាស្ស បហីនោ

ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវ័ជ្ឈតោ

អាយតី អនុប្បនិធម្មោ ។ តស្សេវ ខោ បទ

បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ អាយាតោ ហោតិ ព្យាបាទោ

សម្បទោសោ ស្វាស្ស បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភលោ

តាលាវត្ថុកតោ អនភាវ័ជ្ឈតោ អាយតី អនុប្បនិ-

ធម្មោ ។ តស្សេវ ខោ បទ បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ

អវិជ្ជា ហោតិ សម្មាសោ ធម្មាសោ សម្បទោសោ ស្វាស្ស

បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភលោ តាលាវត្ថុកតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

អភិជ្ឈា^(១) ឆន្ទៈ^(២) និងសារគៈ^(៣) ក៏មាននៅ កិលេសនោះ បុគ្គល
 នោះបានលះបង់ចោលហើយ បានគាស់រំលើងឫសគល់អស់ហើយ បាន
 ធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ជាសភាវៈដល់នូវការ
 មិនមាន មានសភាពមិនកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ មួយទៀត កាល
 ពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់ អាហារ^(៤) ព្យាបាទ^(៥) និង
 សម្បទោសៈ^(៦) ក៏មាននៅ កិលេសនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់
 ហើយ បានគាស់រំលើងឫសគល់ចោលហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែ
 ទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មាន
 សភាពមិនកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ អវិជ្ជា^(៧) សម្មាហៈ^(៨) និងសម្បទោសៈ^(៩) ក៏មាននៅ
 កិលេសនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ បានគាស់រំលើងឫស
 គល់ចោលហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត

១ សេចក្តីរំលឹកបាន ។ ២ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។ ៣ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាយគុណ ។
 ទាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោភៈ ឬ រាគៈ ។ ៤ តំនុំ ។ ៥ ការញ៉ាំងប្រយោជន៍និងសុខ
 របស់អ្នកនិទន្យវិទាស ។ ៦ ការប្រទូស្ត ។ ទាំង៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃទោសៈ ។ ៧ សេចក្តី
 មិនដឹង ។ ៨ សេចក្តីផ្អែម ។ ៩ សេចក្តីកាន់ប្រឡំ ។ ទាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃមោហៈ ។

វិក័ត្តវិក័ត្តស្ស ពាត្ថវិក័ត្តស្ស ពេលប្បវិច្ឆេយ្យ

អនកាវុត្តតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មោ តស្មា ឃី

សមន្តាកតោ ភិក្ខុ ឥមំនា បរមេន ឧបសមាធិដ្ឋានេន

សមន្តាកតោ ហោតី ។ ឃសោ ហិ ភិក្ខុ បរមោ

អរិយោ ឧបសមោ យទិទំ ភកនោសមោហានំ

ឧបសមោ ។ មញ្ញំ នប្បមន្លេយ្យ សត្វមនុស្សេយ្យ

ពាកមនុប្រហេយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យតិ

ឥតិ យទិទំ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៦៨) យត្ថ មីតំ មញ្ញស្សវា នប្បវត្តនំ មញ្ញ-

ស្សវេ ខោ បន នប្បវត្តមាទេ មុនិ សន្តោតិ វុត្តតិ

ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

វិវត្តវត្ថុ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយប្រទ្រឹស្តីប្រែង

ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មានសភាពមិនកើតតទៅទៀតជាធម្មតា
 ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយទុបសមាធិដ្ឋានដ៏ទុក្ខមនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះថា ការរម្ងាប់នូវរាគៈទោសៈនិងមោហៈទាំងឡាយណា ការ
 រម្ងាប់នេះ ឈ្មោះថាទុបសមៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ ពាក្យណា ដែល
 យើងពោលហើយថា បុគ្គលនោះ មិនគួរបណ្តែតបណ្តោយបញ្ញា^(១)
 គួររក្សារឿយៗ នូវសច្ចៈ គួរប្រើនរឿយៗ នូវចាតៈ គួរសិក្សានូវសន្តិ
 ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៦៨) ពាក្យថា សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ តែងមិន
 ប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាល
 បើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ
 យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ដូច្នេះនេះ យើងបានពោល
 ហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

១ បានសេចក្តីថាមិនគួរបណ្តែតបណ្តោយបញ្ញា គួរតែយកបញ្ញាទៅពិចារណាធាតុទាំង ៦
 នោះឲ្យឃើញថាមិនមែនរបស់ខ្លួន មិនមែនខ្លឹមសារ ហើយនឿយណាយនឹងធាតុទាំង ៦ នោះ
 ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រាកចេញអំពីធាតុទាំង ៦ នោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

អស្មិនំ ភិក្ខុ មញ្ញាតមេតំ នា រាមស្មិនំ^(១) មញ្ញាតមេតំ

ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ ន ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ រូបំ

ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ អរូបំ ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ

សញ្ញា ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ អសញ្ញា ភវិស្សនំ មញ្ញា-

តមេតំ នេវសញ្ញាណសញ្ញា ភវិស្សនំ មញ្ញាតមេតំ ។

មញ្ញាតំ ភិក្ខុ រោគោ មញ្ញាតំ កណ្តោ មញ្ញាតំ

សល្លំ ។ សព្វមញ្ញាតានំ តេវ ភិក្ខុ សមតិក្កមា

មុនំ សន្តោតិ វុច្ឆតិ ។ មុនំ ខោ បន ភិក្ខុ

សន្តោ ន ឆាយតិ ន ជិយ្យតិ ន មិយ្យតិ ន កុប្បតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណសក្កៈ

មាលភិក្ខុ សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកើតមានឥឡូវនេះ
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមិនកើតមានឥឡូវនេះ សេចក្តី
 សំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាង
 នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មា
 អញនឹងមានរូប សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់
 យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា
 អាត្មាអញមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។ មាលភិក្ខុ
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាពេគ សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាបូស
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាសរ ។ មាលភិក្ខុ បុគ្គលនោះ យើង
 ហៅថា ជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់ម្យ៉ាង ព្រោះតែការប្រព្រឹត្តកិច្ចនឹងរូប
 សេចក្តីសំគាល់ទាំងពួងបាន ។ មាលភិក្ខុ ឯអ្នកប្រាជ្ញ ដែលមាន
 ចិត្តស្ងប់ម្យ៉ាង រមែងលែងកើត លែងចាស់ លែងស្លាប់ លែងស្អប់

វិក័ត្តវិក័ត្តស្ស ធាតុវិក័ត្តស្ស មុនិ

នប្បិហោតិ ។ តប្បិស្ស ភិក្ខុ នត្ថំ យេន ជាយេថ

អជាយមាធា កី ជិយ្យិស្សតិ អជិយ្យមាធា កី

មិយ្យិស្សតិ អមិយ្យមាធា កី កុប្បិស្សតិ អកុប្បមា-

ធា កិស្ស បិហោស្សតិ ។ យត្ថ បិទំ មញ្ញស្សវា

នប្បវត្តនំ មញ្ញស្សវេ ខោ បន នប្បវត្តមាធន

មុនិ សន្តោតិ វុច្ចតិ ឥតិ យនំ វុត្ត ឥនមេតិ

បដិច្ច វុត្ត ។ ឥមំ ខោ មេ វុត្ត ភិក្ខុ សង្ខតេន

នធាតុវិក័ត្តំ ធាតុវិក័ត្តំ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ អ្នកប្រាជ្ញ

លែងស្រឡាញ់ ។ ម្នាលភិក្ខុ សត្វគប្បីកើត ដោយហេតុណា ហេតុ

នោះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបុគ្គលនោះមិនកើត នឹង

ចាស់មកពីណា កាលបើមិនចាស់ហើយ នឹងស្លាប់មកពីណា កាល

បើមិនស្លាប់ហើយ នឹងស្លាប់មកពីណា កាលបើមិនស្លាប់ហើយ នឹង

ស្រឡាញ់មកពីណា ។ ពាក្យណា ដែលយើងពោលហើយថា សេច-

ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ តែងមិនប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ

ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាលបើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ

មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់

រម្ងាប់ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ

ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ចូរអ្នកចាំទុក នូវចំណែកនៃធាតុទាំង ៦ ដោយ

សេចក្តីសង្ខេបរបស់យើងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាន្តសកំ

[១៦៩] អថខោ អាយស្មា បុត្តសាតិ សត្វា តិរ
 មេ អនុប្បត្តោ សុគតោ តិរ មេ អនុប្បត្តោ សម្មា-
 សមុទ្ធោ តិរ មេ អនុប្បត្តោតិ ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសិ
 ទីវំ កត្វា កកវតោ ហិទេសុ សិរសា និបតត្វា
 កកវន្តំ ឯតទរោច អច្ចយោ មំ កន្តេ អច្ចគមា យ-
 ថាពាលំ យថាម្ពុទ្ធិំ យថាអកុសលំ យោហំ កក-
 វន្តំ អារុសោវិទេន សមុទាចរិតតំ អមញ្ញាស្សំ តស្ស
 មេ កន្តេ កកវំ អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណាតុ
 អាយតី សិវាហាតិ ។

[១៧០] តក្សំ ភំ ភិក្ខុ អច្ចយោ អច្ចគមា
 យថាពាលំ យថាម្ពុទ្ធិំ យថាអកុសលំ យំ មំ ភំ
 អារុសោវិទេន សមុទាចរិតតំ អមញ្ញតោ យតោ
 ច ខោ ភំ ភិក្ខុ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា
 យថាធម្មំ បដិករោសិ តន្តេ បយំ បដិគ្គណាម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

[១៦៩] គ្រានោះឯង បុគ្គលាតិមានអាយុ ក៏ភ្ញាក់ស្ទាត់ដឹង
 ថា ព្រះសាស្តារបស់អញ ស្តេចមកដល់ហើយតើ ព្រះសុគតរបស់អញ
 ស្តេចមកដល់ហើយតើ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់អញ ស្តេចមកដល់ហើយ
 តើដូច្នេះ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ធ្វើចំវារៈទៀងស្មាម្ខាង គ្រាបទៀបបាត
 របស់ព្រះមានព្រះភាគដោយត្បូងហើយ ទើបសូមទទេសចំពោះព្រះ
 មានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ មានសេចក្តី
 ល្មើសហើយ ដោយហេតុថាខ្ញុំព្រះអង្គ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 វង្វេង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គបានសំគាល់នូវព្រះមាន
 ព្រះភាគ ថាជាបុគ្គលដែលគេគប្បីហៅរក ដោយពាក្យថា អារុសោ
 ដូច្នេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អត់ទោស
 តាមទោសរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ដើម្បីនឹងសង្រួមតទៅមុខទៀត ។

[១៧០] ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា អើកុំ អ្នកមានសេចក្តី
 ល្មើសហើយ ដោយហេតុថាអ្នក ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 វង្វេង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះអ្នក បានសំគាល់នូវតថាគត
 ថាជាបុគ្គលដែលគេគប្បីហៅរក ដោយពាក្យថា អារុសោ ដូច្នេះ
 ម្នាលកុំ កាលណាបើអ្នក បានឃើញទោស តាមទោសហើយ
 សំដែងដោយសមគួរតាមធម៌ហើយ យើងនឹងអត់ទោសនោះ ដល់អ្នក

វិវត្តវិជ្ជាសូត្រ ធាតុវិវត្តសូត្រ ភាសិតាភិស្ឋានំ

វិឡា ហោសា ភិក្ខុ អរិយស្ស វិនយេ យោ
 អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ
 អាយតី សំវំ អាបជ្ជតីតិ ។ លកេយ្យាហំ កន្លេ
 កកវតោ សន្តិកេ ឧបសម្បទន្តិ ។ បរិបុណ្ណំ បទ
 តេ ភិក្ខុ បត្តចីវរន្តិ ។ ន ខោ មេ កន្លេ បរិបុណ្ណំ
 បត្តចីវរន្តិ ។ ន ខោ ភិក្ខុ តថាគតា អបរិបុណ្ណាបត្តចីវរំ
 ឧបសម្បទន្តិតិ ។

[១៧០ អថខោ អាយស្មា បុត្តសាតិ កកវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ក-
 កវន្តំ អភិវទេត្វា បទត្ថិណំ កត្វា បត្តចីវរបរិយេសនំ
 បក្កាមិ ។ អថខោ អាយស្មន្តំ បុត្តសាតិ បត្តចីវរបរិ-
 យេសនំ ចរន្តំ កាវី^(១) ជីវិតា វេរោមេសិ ។ អថខោ
 សមហុណា ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុបសង្កម្មេសុ ឧ-
 បសង្កម្មេត្វា កកវន្តំ អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។

១ ឧ. ភន្តាវី ។ ម. វិព្ពន្ធាវី ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ធាតុវិវត្តសូត្រ សេចក្តីព្រែកអរិយបោះកាសិក

មាលភិក្ខុ បុគ្គលណា ឃើញនូវទោសតាមទោស ហើយសំដែងដោយ
 សមគួរតាមធម៌ហើយ ដល់នូវការសង្រួមតទៅ នេះ ជាសេចក្តីចម្រើន
 របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងអរិយវិទ្យា ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 គួរបាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ។ មាលភិក្ខុ ចុះ
 បាត្រនិងបីវរបស់អ្នក មានគ្រប់គ្រាន់ហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 បាត្រនិងបីវរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ មាលភិក្ខុ
 ព្រះតថាគតទាំងឡាយ មិនដែលឲ្យឧបសម្បទា ដល់កុលបុត្ត ដែល
 មានបាត្រនិងបីវរមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

(១៧១) គ្រានោះឯង បុគ្គសាតិមានអាយុ គ្រេកអរ រីករាយ
 នឹងកាសិករបស់ព្រះមានព្រះភាគ គ្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយធ្វើប្រទក្សិណចៀសចេញទៅកាន់ទីស្វែងរកបាត្រ
 និងបីវរ ។ គ្រាកាលដែលបុគ្គសាតិមានអាយុ កំពុងស្រាប់ទៅកាន់ទី
 ស្វែងរកបាត្រនិងបីវរ មេតាក៏មកបុះផ្តាច់ជីវិតទៅ ។ គ្រានោះឯង
 ភិក្ខុច្រើនរូប នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ និសិដ្ឋា ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទដោច្ចំ យោ
សោ កន្តេ បុត្តសាតិ នាម កុលបុត្តោ ភកវតា
សង្ខតេន ឡំវាទេន ឡំវទិតោ សោ កាលកតោ
តស្ស កា ភតិ កោ អភិសម្បារយោតិ ។

[១៧២] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុត្តសាតិ កុលបុត្តោ
បច្ចុប្បាទិ ធម្មស្សានុធម្មំ ន ច មិ ធម្មាដិករណំ
វិហារេសិ បុត្តសាតិ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ បញ្ចន្តំ
ឡំម្យាតិយានំ សញ្ញោជនានំ បរិក្ខុយា ឡំបថាតិកោ
តត្ថ បរិនិព្វាយី អនាវត្តធម្មោ តស្មា លោកាតិ ។
ឥនមដោច ភកវា អត្ថបនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ
អភិនននិ ។

ធាតុវិវាទសុត្តំ ទសមំ និព្វិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏គ្រាបបង្គំទូលសួរព្រះ
មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្រឈ្មោះ
បុក្ខសាតិណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រដៅដោយឧបទេសឡើង
បុក្ខសាតិកុលបុត្រនោះ ធ្វើមរណកាលទៅហើយ ចុះគតិនឹងបរលោក
របស់បុក្ខសាតិកុលបុត្រនោះ តើដូចម្តេច ។

[១៧២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុក្ខសាតិកុលបុត្រជាបណ្ឌិត បាន
ដល់នូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ មិនបាច់ញ៉ាំងតថាគតឲ្យឡើយព្រួយ ព្រោះ
ធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុក្ខសាតិកុលបុត្រជាឧបបាតិកៈ ព្រោះ
អស់ទៅនៃឧរម្មាគិយសំយោជនៈទាំង៥ ហើយបរិនិព្វាន ក្នុងលោកនោះ
តែម្តង មានសភាពមិនបានត្រឡប់ចាកលោកនោះមកវិញឡើយ ។ លុះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរត្រង់នេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មាន
ចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ធម៌ ធាតុវិវត្តសូត្រ ផាគប្រម៌ ១០ ។

ឯកាសមី សប្បវត្តសុត្តំ

[១៧៣] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
ពាកណាសិយំ វិហារតិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ ។ តត្រ
ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។ ភិក្ខុតិ
តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្ស័សំ ។

[១៧៤] ភក្កវា ឯតទវេច តថាកតេន ភិក្ខុវេ
អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធនេ ពាកណាសិយំ ឥសិបតនេ
មិគទាយេ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តតំ អប្បជវត្តយំ
សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា
ព្រហ្មណ វា កេនចិ វា លោកស្មី យទិទំ ចតុទ្ធិ
អរិយសង្ខារំ អាចិក្ខុនា ទេសនា បញ្ញាបនា
បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានីកម្ហំ កតមេសំ
ចតុទ្ធិ ឧត្តស្ស អរិយសង្ខស្ស អាចិក្ខុនា ទេសនា
បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានីកម្ហំ

សប្បវិភាគសូត្រ ទី ១១

(១៧៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ។
ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធជីកានៃព្រះមានព្រះភាគ
ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(១៧៤) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធប្រព្រឹត្ត
ទៅក្នុងវសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ជាធម្មចក្រ ដែល
សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុង
លោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវែកញែកនិងការធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច៍ទាំង ៤
អរិយសច្ច៍ទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខអរិយសច្ច៍ ១

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

ទុក្ខសមុទយស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិត្តនា ទេសនា
 បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិត្តនា ទេសនា
 បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធភាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចស្ស
 អាចិត្តនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា
 វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ តថាគតេន ភិក្ខុវេ អរហតា
 សម្មាសម្ពុទ្ធន ពារាណសីយំ ឥសិបតនេ មិគទាយ
 អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្ថិតំ អប្បជីវត្ថយំ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មនា
 វា កេនចិ វា លោកស្មី យទិទំ ឥមេសំ ចតុន្នំ
 អរិយសច្ចានំ អាចិត្តនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋ-
 បនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ ។ សេវេ ភិក្ខុវេ
 សាវ័ប្បតមោក្ខល្លានេ ភជេ ភិក្ខុវេ សាវ័ប្បតមោក្ខល្លា-
 នេ បណ្ឌិតា ភិក្ខុ អនុត្តាហកា សព្វព្រាហ្មណីនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានភពៈ

ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិរោធសក្ខីអរិយសច្ច១ ការប្រាប់ ការសំដែង
ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យ
ទុក្ខនិរោធសក្ខីអរិយសច្ច១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិរោធសក្ខីមិនបដិ-
បទអរិយសច្ច១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគត
ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុង
ពាកណសី ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី
ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន គឺការប្រាប់
ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
ធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអរិយសច្ច១ទាំង៤ នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
ទាំងឡាយ ចូរសេចក្តីសារីបុត្តនិងមោគ្គល្លានចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយ ចូរគប់កសារីបុត្តនិងមោគ្គល្លានចុះ ព្រោះសារីបុត្តនិង
មោគ្គល្លាន ជាបណ្ឌិតភិក្ខុ ជាអ្នកអនុគ្រោះសព្វហោរីទាំងឡាយ ។

វិក្កុវត្តស្ស សព្វវិក្កុសុត្តេ ធម្មចក្កប្បវត្តនំ

សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ជនេតា ឯវំ សាវ័បុត្តោ ។
 សេយ្យថាបិ ជាតស្ស អាថាទេតា ឯវំ មោគ្គល្លាដោ ។
 សាវ័បុត្តោ ភិក្ខុវេ សោតាបត្តិដលេ វិនេតិ មោគ្គ-
 ល្លាដោ ឧត្តមត្ថេ សាវ័បុត្តោ ភិក្ខុវេ បហោតិ ចត្តាវិ
 អរិយសច្ចានិ វិត្តាវេន អាចិត្តំនំ ទេសេតំ បញ្ញាបេតំ
 បដ្ឋបេតំ វិវិកំ វិកដិតំ ឧត្តានីកាតុនំ ។ ឥទមវោច
 ភកវា ឥទំ វត្ថាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ
 ចារិសិ ។

(១៧៥) តត្រ ខោ អាយស្មា សាវ័បុត្តោ អចិ-
 រប្បក្កន្ធស្ស ភកវតោ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាវុសោ
 ភិក្ខុវេតិ ។ អាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 សាវ័បុត្តស្ស បច្ចុស្សោសំ ។ អាយស្មា សាវ័បុត្តោ
 ឯតទវោច តថាគតេន អាវុសោ អរហតា សម្មា-
 សម្ពុទ្ធនេ ពារាណសីយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អ-
 នុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តិតំ អប្បដិវត្តិយំ សមណោន
 វា ព្រាហ្មណោន វា ទេវេន វា មារេន វា

វិវត្តវិវត្ត សុច្ឆវិវត្តសុច្ឆ ការញ៉ាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាវ័បុត្តប្រៀបដូចជាម្តាយបង្កើតកូន ។ មោគ្គល្លាន
 ប្រៀបដូចជាអ្នកចិញ្ចឹមកូនដែលកើតហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាវ័-
 បុត្ត ទូន្មានបុគ្គលក្នុងសោតាបត្តិផល មោគ្គល្លាន ទូន្មានបុគ្គលក្នុងប្រ-
 យោជន៍ដ៏ធំដ៏ខ្ពស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សាវ័បុត្ត អាចប្រាប់ សំដែង
 បញ្ជាក់ តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច៍ទាំង ៤
 ដោយពិស្តារបាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងពាក្យនេះរួចហើយ
 លុះព្រះសុគត ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
 ហើយស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។

(១៧៥) កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចៀសចេញទៅមិន
 យូរប៉ុន្មាន ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ក៏ហៅភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងទីនោះថា
 នៃអារាមសាវ័បុត្តទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះសាវ័បុត្ត
 មានអាយុថា អើអារាមសា ។ ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុពោលដូច្នេះថា នៃ
 អារាមសាទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្ត
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុង
 ពាពណសី ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

ព្រហ្មណ វា កេនចិ វា លោកស្មី យទំទំ ចតុន្តិ

អរិយសច្ចានំ អាចិត្តានា ទេសនា បញ្ចាបនា

បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ កតមេសំ

ចតុន្តិ ឧត្តស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិត្តានា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តសមុទយស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិត្តានា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តនិរោធស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិត្តានា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តនិរោធកាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចស្ស អា-

ចិត្តានា ទេសនា បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា

វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានៈ

ព្រហ្មក្ខី នរណាមួយក្ខី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន គឺការប្រាប់
 ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
 ធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ចៈទាំង ៤ អរិយសច្ចៈទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺការ
 ប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
 និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខអរិយសច្ចៈ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការ
 បញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវ
 ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ចៈ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
 តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខនិរោធអរិយ-
 សច្ចៈ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការ
 វែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទ្ធាអរិយសច្ចៈ ១ ។

វិវត្តវគ្គស្យ សព្វវិវត្តសុត្តេ ទុក្ខអរិយសច្ចំ

(១៧៦) កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ។ ជា-
តិមំ ទុក្ខា ជរាមំ ទុក្ខា មរណម្បំ ទុក្ខំ សោកបរិ-
នេវទុក្ខនោមនស្សបាយាសាមិ ទុក្ខា យម្បំច្ចំ ន ល-
ភតិ តម្បំ ទុក្ខំ សង្ខតេន បញ្ចបាទានក្ខត្វា ទុក្ខា ។
កតមា ចារុសោ ជាតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ
តម្មំ តម្មំ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ឡិក្ខន្តិ
និព្វតិ អភិនិព្វតិ ខន្ធនំ ចាតុកាវោ អាយតនា-
នំ បដិលាភោ អយំ វុច្ចតាវុសោ ជាតិ ។ កត-
មា ចារុសោ ជរា យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្មំ
តម្មំ សត្តនិកាយេ ជរា ជីវលាតា ខណ្ឌំច្ចំ ចាលំច្ចំ
វលំត្ថនតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកោ
អយំ វុច្ចតាវុសោ ជរា ។ កតមញ្ញាវុសោ មរណំ
យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្មា តម្មា សត្តនិកា-
យា ចុតិ ចវនតា ភេនោ អន្តរាទានំ មច្ចំ មរណំ
កាលកិរិយា ខន្ធនំ ភេនោ កខ្មៅវស្ស និក្ខេបោ
ជីវិតន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេនោ ឥទំ វុច្ចតាវុសោ មរណំ ។

វិវត្តវត្ថុ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខអរិយសច្ច

[១៧៦] ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ទុក្ខអរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។

ជាតិទុក្ខ ១ ជរាទុក្ខ ១ មរណទុក្ខ ១ សោកទុក្ខ ១ បរិទេវទុក្ខ ១
ទុក្ខទុក្ខ ១ ទោមនស្សទុក្ខ ១ ឧបាយាសទុក្ខ ១ យម្បិច្ចំ ន លភតិ
តម្បិទុក្ខ ១ ដោយបំប្រញ បញ្ចបាទានកន្លឿនឈ្នោះថាទុក្ខ ។ ម្នាលអារុ-
សោទាំងឡាយ ជាតិ តើដូចម្តេច ការកើត ការកើតព្រម ការ
ចុះកាន់គភ៌ ការប្រព្រឹត្តិទៅមិនដាច់ ការវិលត្រឡប់ ការកើតប្រាកដ
នៃខន្ធ នឹងការបានចំពោះនូវអាយតនៈ ណា របស់ពួកសត្វនោះៗ
ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជាតិ ។
ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ជរា តើដូចម្តេច សេចក្តីចាស់ ភាពគ្រាំគ្រា
ឆ្មេញបាក់ សក់ស្ល វិស្វកជ្រួញជ្រីវយុវយារ ការថយអាយុ ការ
ចាស់ជរានៃឥន្ទ្រិយ ណា របស់ពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ
ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជរា ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ
មរណៈ តើដូចម្តេច ការច្បឹក ការឃ្លាតចាកសត្តនិកាយនោះៗ ការ
បែកធ្លាយ ការបាត់បង់ សេចក្តីស្លាប់ មរណៈ កាលកិរិយា ការ
បែកធ្លាយខន្ធ ការដាក់ចុះនូវសាកសព ការផ្តាច់បង់នូវជីវិតន្ទ្រិយ ណា
របស់ពួកសត្វនោះៗ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា មរណៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទ្ទានសកំ

កតមោ ចាវុសោ សោកោ យោ ចោ វាវុសោ
 អញ្ញាតរញ្ញាតវេន ព្យាសវេន សមដ្ឋាភតស្ស អញ្ញាត-
 រញ្ញាតវេន ទុក្ខធម្មេន វុដ្ឋស្ស សោកោ សោចនា
 សោនិគ្គត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ អយំ
 វុត្ថតាវុសោ សោកោ ។ កតមោ ចាវុសោ បរិ-
 ទេវេ យោ ចោ អាវុសោ អញ្ញាតរញ្ញាតវេន ព្យាស-
 វេន សមដ្ឋាភតស្ស អញ្ញាតរញ្ញាតវេន ទុក្ខធម្មេន
 វុដ្ឋស្ស អាទេវេ បរិទេវេ អាទេវនា បរិទេវនា អា-
 ទេវិគត្តំ បរិទេវិគត្តំ អយំ វុត្ថតាវុសោ បរិទេវេ ។
 កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខំ យំ ចោ អាវុសោ កាយិកំ
 ទុក្ខំ កាយិកំ អសាតិ កាយសម្មស្សំ ទុក្ខំ
 អសាតិ វេទយិកំ ឥទំ វុត្ថតាវុសោ ទុក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សោកៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
 សេចក្តីស្ងួតស្ងប់ ការស្រពោនស្រពាប់ ការស្រណោះស្រណោក ការ
 គ្រឿមក្រំខាងក្នុង ការសង្រួតសង្រួមខាងក្នុង ណា របស់សត្វ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយប៉ះពាល់
 ហើយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា សោកៈ ។ ម្នាល
 អាវុសោទាំងឡាយ បរិទេវៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
 ទំនួញ ការទំនួញរៀបរាប់ ការត្រួញត្រូវ ការយំយែក ការអណ្តើត
 អណ្តក ការយំរៀបរាប់ ណា របស់សត្វដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាស
 ណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយប៉ះពាល់ហើយ ម្នាលអាវុសោទាំង-
 ឡាយ នេះហៅថា បរិទេវៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទុកៈ
 តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីលំបាកការ... ការមិន
 សប្បាយកាយ សេចក្តីទុក្ខកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ការទទួលការម្នាក់
 មិនជាទីសប្បាយ ណា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុកៈ ។

វិរាដវិរាដស្ស សព្វវិរាដស្ស ទុក្ខអរិយសច្ចំ

កតមញ្ញាវុសោ ទោមនស្សំ យំ ខោ អារុសោ
 ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតសិកំ អសាតំ មនោសម្មស្សជំ
 ទុក្ខំ អសាតំ វេទយំតំ ឥទំ វុច្ចតារុសោ ទោម-
 នស្សំ ។ កតមោ ចារុសោ ឧបាយាសោ យោ ខោ
 អារុសោ អញ្ញាតវញ្ញាតវេន ព្យាសនេន សមន្មាគតស្ស
 អញ្ញាតវញ្ញាតវេន ទុក្ខធម្មេន ផ្សស្ស អាយាសោ ឧបា-
 យាសោ អាយាសិតតំ ឧបាយាសិតតំ អយំ វុច្ចតារុ-
 សោ ឧបាយាសោ ។ កតមញ្ញាវុសោ យម្បិច្ចំ ន
 លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ជាតិធម្មាជំ អារុសោ សត្តាជំ
 ឯវំ ឥន្ទា ឧប្បជ្ជតិ អយោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា
 អស្សាម ន ច វត លោ ជាតិ អាកច្ឆេយ្យាតិ
 ន ខោ បនេតំ ឥន្ទាយ បត្តតំ ឥទម្បិ

វិវត្តវគ្គ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខអរិយសច្ច

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំង-
ឡាយ សេចក្តីលំបាកក្នុងចិត្ត ការមិនសប្បាយចិត្ត សេចក្តីទុក្ខកើតអំពី
មនោសម្ព័ស្ស ការទទួលការម្នាក់មិនជាទីសប្បាយ ណា ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
ទុប្បាយាសៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីតានតឹង
ការបង្ហៀតចិត្ត ការខ្វែងខ្វាស់ ការតឹងចិត្ត ណា របស់សត្វ ដែលប្រ-
កបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយប៉ះពាល់ហើយ
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុប្បាយាសៈ ។ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិទុក្ខ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានជាតិជាធម្មតា វេមន៍មានសេចក្តីប្រាថ្នា
យ៉ាងនេះថា ឧហ្ម៍ សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំគប្បីជាអ្នកមានជាតិជាធម្មតា
ឡើយ ពុំនោះសោត ជាតិកុំគប្បីមកដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពើ
⁺នុ៎ះឯង ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនគប្បីដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាន្តសកំ

យម្បីច្នំ ន លកតិ តម្បី ទុក្ខំ ឯវាធម្មានំ អាវុសោ
 សត្តានំ... ព្យាធិធម្មានំ អាវុសោ សត្តានំ... មរណធម្មានំ
 អាវុសោ សត្តានំ... សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សបា-
 យាសធម្មានំ អាវុសោ សត្តានំ វិវិ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ឈតិ អហោ
 វត មយំ ន សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សបាយាសធម្មា
 អស្សាម ន ច វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខនោម-
 នស្សបាយាសា អាគច្ឆេយ្យន្តំ ន ចោ បនេតិ ឥច្ឆា-
 យ បត្តង្គំ ឥទម្បី យម្បីច្នំ ន លកតិ តម្បី ទុក្ខំ ។
 កតមេ ចាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា
 សេយ្យមីទំ រូបាទានក្ខន្ធា វេទនាទានក្ខន្ធា
 សញ្ញាទានក្ខន្ធា សង្ខារាទានក្ខន្ធា វិញ្ញាណ្ក-
 ាទានក្ខន្ធា ឥមេ វុច្ឆនាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចាទា-
 នានក្ខន្ធា ទុក្ខា ។ ឥទំ វុច្ឆនាវុសោ ទុក្ខំ
 អរិយសង្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបកៈ

ហៅថា យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិទុក្ខវែរ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួក
សត្វដែលមានជរាជាធម្មតា... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែល
មានព្យាធិជាធម្មតា ... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមាន
សេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមាន
សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ជាធម្មតា វេមនមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម
សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំគប្បីជាអ្នកមានសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល
ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តជាធម្មតាឡើយ ពុំនោះ
សោត សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ កុំគប្បីមក ដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពើនុ៎ះឯង
ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនគប្បីដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះហៅថា
យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិទុក្ខវែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
ដោយបំប្រញ បញ្ចបាទានក្ខន្ធ ឈ្មោះថាទុក្ខ តើដូចម្តេច រូបជា
ទុបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនាជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញាជាទុបាទានក្ខន្ធ ១
សង្ខារជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ទាំងនេះហៅថា បញ្ចបាទានក្ខន្ធទុក្ខ ដោយបំប្រញ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខអរិយសច្ច ។

វិក្កុតស្ស សច្ចវិក្កុតស្ស ទុក្ខនិរោធាមិច្ឆបដិបទាអរិយសច្ចំ

[១៧៧] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ អរិយ-
សច្ចំ ។ យាយំ តណ្ហា ចោនោត្ថវិកា នន្ទិរាគសហគ-
តា តត្រតត្រាភិន្និនី សេយ្យដំនំ កាមតណ្ហា ភវ-
តណ្ហា វិភវតណ្ហា ឥន្ទំ វុច្ឆតាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ
អរិយសច្ចំ ។

[១៧៨] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធា អរិយ-
សច្ចំ ។ យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិ-
រោធា ចាតោ បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អនាលយោ ឥន្ទំ
វុច្ឆតាវុសោ ទុក្ខនិរោធា អរិយសច្ចំ ។

[១៧៩] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធាមិច្ឆបដិ-
បទា អរិយសច្ចំ ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
មត្តោ សេយ្យដំនំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា
សម្មាគប្បនោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសត្ថិ

វិវត្តវត្ថុ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច

(១៧៧) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ច
 តើដូចម្តេច ។ តណ្ហាណា ដែលនាំសត្វទៅកើតទៀត ប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងភពនោះ ។ គឺ
 កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវតណ្ហា ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
 នេះហៅថា ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ច ។

(១៧៨) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច
 តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីវិនាសនិងការរលត់មិនមានសល់ នៃតណ្ហានោះ
 ឯង កិរិយាលះបង់ ការរលាស់ចោល ការជម្រះចោល នូវតណ្ហា
 នោះឯង ការមិនកាល័យ ក្នុងតណ្ហានោះឯង ណា ម្នាលអាវុសោ
 ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ។

(១៧៩) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា-
 អរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការនេះឯង
 គឺសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារ
 ត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ព្យាយាមត្រូវ ១ សេចក្តីរលឹកត្រូវ ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិយល្ហាសកំ

សម្មាសមាធិ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ យំ
 ខោ អារុសោ ទុត្ត ញាណំ ទុត្តសមុទយេ
 ញាណំ ទុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ទុត្តនិរោធតាមិនិយា
 បដិបទាយ ញាណំ អយំ វុត្តតារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ ។
 កតមា ចារុសោ សម្មាសង្កប្បោ នេត្តម្មសង្កប្បោ
 អព្យាបាទសង្កប្បោ អវិហឹសាសង្កប្បោ អយំ វុត្តតារុសោ
 សម្មាសង្កប្បោ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាភវា
 មុសាភវា វេមណី បិសុណាយ ភវាយ វេមណី
 ធម្មសាយ ភវាយ វេមណី សម្មប្បលាថា វេមណី
 អយំ វុត្តតារុសោ សម្មាភវា ។ កតមា
 ចារុសោ សម្មាកម្មន្តោ វាលាភវិតាតា វេមណី
 អទិដ្ឋានាថា វេមណី កាមេសុមិច្ឆាថាវា វេមណី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

ការតម្កល់ចិត្តត្រូវ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីយល់ឃើញ
ត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីដឹងក្នុងក្នុងទុក្ខ
សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុឲ្យកើតទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌រលត់ទុក្ខ សេចក្តីដឹង
ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីរលត់ទុក្ខ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅ
ថា សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីត្រិះ
រិះត្រូវ តើដូចម្តេច សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីចេញចាកកាម ១ សេចក្តីត្រិះរិះ
ដើម្បីមិនព្យាបាទ ១ សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីមិនបៀតបៀន ១ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ នេះហៅថា សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
វាចាត្រូវ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកសំដីកុហក ១ ការវៀរចាកសំដី
ញុះញង់ ១ ការវៀរចាកសំដីទ្រគោះ ១ ការវៀរចាកពាក្យរោយរាយ
ឥតប្រយោជន៍ ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា វាចាត្រូវ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ការឆ្លើត្រូវ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកបាណា-
តិបាត ១ ការវៀរចាកអទិដ្ឋានាន ១ ការវៀរចាកការមេសុមិច្ឆាចារ ១

វិវត្តវគ្គស្ស សច្ចវិវត្តសុត្តេ មគ្គអរិយសច្ចំ

អយំ វុត្តតាវុសោ សម្មាគម្ពន្ធនោ ។ កតមោ ចាវុសោ
 សម្មាភាជីវោ នេចាវុសោ អរិយសម្មាវគោ មិច្ឆាភាជីវិ
 បហាយេ សម្មាភាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ អយំ វុត្តតាវុ-
 សោ សម្មាភាជីវោ ។ កតមោ ចាវុសោ សម្មាវាយា-
 មោ នេចាវុសោ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុស-
 លានំ ធម្មានំ អនុប្បនាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ
 វិរិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តន្តាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ
 ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហាយេ ឆន្ទំ
 ជនេតិ វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តន្តាតិ
 បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្ប-
 នាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ
 ចិត្តំ បត្តន្តាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ
 ធម្មានំ មិតិយា អសម្មោសាយ ភិយេកាវាយ
 វេទុលាយ កាវនាយ ចារិប្បិយា ឆន្ទំ ជនេតិ
 វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តន្តាតិ បទហតិ

វិវត្តវគ្គ សច្ចវិវត្តល្ប មគ្គអរិយសច្ច

ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ នេះហៅថា ការងារត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ
 អរិយសាវ័ក ក្នុងសាសនានេះ លះបង់នូវការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ហើយ
 សម្រេចជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ ព្យាយាមត្រូវ
 តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំង
 ឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក គិតល់
 ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើត
 មិនឲ្យកើតឡើងបាន ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធ
 ព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក គិតល់ចិត្ត ដើម្បីលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹង
 ប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក គិតល់ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងកុសល
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងឆន្ទៈ
 ឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក គិតល់ចិត្ត
 ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យបានបិតថេរ
 នៅ មិនឲ្យវិនាសទៅវិញ ឲ្យបានចម្រើនធំទូលាយ ឲ្យកើតបរិបូណ៌

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាបកំ

អយំ វុទ្ធតាវុសោ សម្មាសមាសោ ។ កតមោ ចាវុសោ
សម្មាសតិ ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ កាយេ កាយាទុបស្សី
វិហារតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ
លោកេ អភិជ្ឈានោមនស្សំ វេទិនាសុ វេទិនាទុបស្សី
វិហារតិ ។ បេ ។ ចិត្តេ ចិត្តាទុបស្សី ។ បេ ។ ធម្មេសុ
ធម្មាទុបស្សី វិហារតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា
វិនេយ្យលោកេ អភិជ្ឈានោមនស្សំ អយំ វុទ្ធតាវុសោ
សម្មាសតិ ។ កតមោ ចាវុសោ សម្មាសមាធិ
ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ
ធម្មេហិ សវិតត្តំ សវិចារំ វិវេកជំ ប័តិសុខំ បឋមំ
ណាទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ វិតត្តវិចារាទំ រូបសមា
អជ្ឈតិ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោមិការំ អវិតត្តិ
អវិចារំ សមាធិជំ ប័តិសុខំ ទុតិយំ ណាទំ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ព្យាយាមត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ សេចក្តីរលឹកត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាយើងរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទោបង់នូវ
 អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក ពិចារណាយើងរឿយ ។ នូវវេទនាក្នុង
 វេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ ពិចារណាយើងរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្ត
 ។ បេ ។ ពិចារណាយើងរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទោបង់នូវ
 អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា
 សេចក្តីរលឹកត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ការតំកល់ចិត្តត្រូវ តើដូច
 ម្តេច ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពី
 សេចក្តីស្ងាត់ ក៏សម្រេចសម្រាន្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថ ភិក្ខុបានដល់នូវទុតិ-
 យជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសន្តានចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 គឺសច្ចា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មាន
 តែបីតិនិងសុខៈកើតអំពីសមាធិតីបឋមជ្ឈាន ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ...

វិវត្តវិវត្តស្ម វិវត្តវិវត្តស្ម អរិយសង្គម

តតិយំ ឈានំ ... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ
 អយំ វុច្ចតាវុសោ សម្មាសមាធិ ។ ឥទ្ធិ វុច្ចតាវុសោ
 ឧត្តន្តិរោធិតាមិធិ បដិបទា អរិយសង្គម ។

[១៨០] តថាគតេនាវុសោ អរហតា សម្មាសម្ព-
 ទ្ទេន ពាកណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អនុត្តរ
 ធម្មចក្ខំ បវត្តតំ អប្បជីវត្តិយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មណា វា កេនចិ វា
 លោកស្មី យទិទំ ឥមេសំ តតិយំ អរិយសង្គម
 អាតិក្ខណ ទេសនា បញ្ចាបនា បដិបទា វិវរណា
 វិភជនា ឧត្តន្តិកម្មន្តំ ។ ឥទ្ធិ វេទាយស្មា សាវីបុត្តោ
 អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ម កាសិក
 អភិទន្ធិន្តំ ។

សព្វវិវត្តស្ម ឯកាទសម្ម ឧទ្ទិសំ ។

វិក្ករវត្ថុ សច្ចវិវត្តសូត្រ ការប្រាប់នូវអរិយសច្ច

(បានដល់) នូវតតិយជ្ឈាន... បានដល់នូវបុគ្គលជ្ឈាន សម្រេចសម្រាន្ត
នៅគ្រប់ឥរិយាបថ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ការតំកល់
ចិត្តត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធគាមិនី-
បដិបទាអរិយសច្ច ។

[១៨០] ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះ
តថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបតនមិតទាយន៍
ទៀបក្រុងវារាណសី ជាធម្មចក្រ ដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតា
ក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន
គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការ
វែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ចទាំង ៤ នេះឯង ។ លុះ
ព្រះសាវ័បុតមានអាយុ សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ និងកាសិតរបស់ព្រះសាវ័បុតមានអាយុ ។

ចប់ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទី ១១ ។

ទ្វាសម័ ទុក្ខណារីកង់សុត្តំ

[១៨១] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯតិ សមយំ ភកកា

សត្តេស្មំ វិហារតិ កមិល្យតុស្មី និព្រាជារមេ ។

អថខោ មហាបដាបតិ តោតមី នវំ ទុស្សយុកំ

អាទាយ យេន ភកកា តេនុបសង្កមំ ទុបសង្កមត្វា

ភកកំន្តំ អភិវាទេតា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ

និសីទ្គា ខោ មហាបដាបតិ តោតមី ភកកំន្តំ ឯត-

នោវេន ឥទំ មេ ភន្តេ នវំ ទុស្សយុកំ ភកកំន្តំ

ទុទ្ធិស្សំ សាមំ កន្តំ សាមំ វាយតិ តំ មេ ភន្តេ

ភកកា បដិច្ចល្អាតុ អនុកម្មំ ទុចារាយាតិ ។

ទេវកំណាវិរាជល្បែង ទី ១២

(១៨១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងនិគ្រោធារាម ជិតក្រុងកបិលព័ស្ត ក្នុងដែនសក្កៈ ។

គ្រានោះ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី នាំយកសំពត់ថ្មី ១ គូ ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ

ភាគ ហើយគង់ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី គង់

ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រ

ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញខ្លួនឯង ផ្គង

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយកនូវសំពត់នោះ ។

វិភង្គវគ្គស្ស ទក្ខិណវិភង្គសុត្តេ មហាបជាបតិយា អាយាចនំ

(១៧២) ឯវំ វុត្តេ កកវា មហាបជាបតី តោតមី

ឯតទកោច សង្ឃេ តោតមី ទេហំ សង្ឃេ តេ ទិដ្ឋេ

អហតោវ បូជិតោ ភវិស្មាមិ សង្ឃោ ចាតិ ។

ទុតិយម្បំ ខោ មហាបជាបតី តោតមី កកវន្តំ

ឯតទកោច ឥទំ មេ កន្តេ នវំ ទុស្សយុតំ កកវន្តំ

ទុទ្ទិស្ស សាមំ កន្តំ សាមំ វាយតំ តំ មេ កន្តេ

កកវា បដិគ្គណាតុ អនុកម្មំ ទុហាទាយាតិ ។

ទុតិយម្បំ ខោ កកវា មហាបជាបតី តោតមី ឯត-

ទកោច សង្ឃេ តោតមី ទេហំ សង្ឃេ តេ ទិដ្ឋេ

វិវត្តវិញ ទុក្ខណវិវត្តសូត្រ កិរិយាអង្វរករនៃនាងមហាបជាបតិគោតមី

(១៨២) កាលបើព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ក្រាបបង្គំទូល

យ៉ាងនេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហា-

បជាបតិគោតមីដូច្នេះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី សូមព្រះនាងប្រគេន

(សំពត់នេះ) ចំពោះសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសំពត់នេះ

ចំពោះសង្ឃហើយ គេថាគតឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំង

សង្ឃក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតិ-

គោតមី ក្រាបបង្គំទូលអង្វរព្រះមានព្រះភាគ អស់រវាង ២ ដងដូច្នេះថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញ

ខ្លួនឯង ទុំសិរចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម

ព្រះមានព្រះភាគអាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយក

នូវសំពត់នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាង

មហាបជាបតិគោតមី អស់រវាង ២ ដងដូច្នេះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី

សូមព្រះនាងប្រគេនសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងព្រះគេនសង្ឃហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

អហត្ថោវ ប្បដិគោ ភវិស្សាមិ សង្ឃោ ចាតិ ។ តតិ-

យម្បិ ខោ មហាបជាបតី គោតមី ភកវន្តំ ឯតទរោច

តទំ មេ ភន្តេ ឈិ ទុស្សយុតំ ភកវន្តំ ឧទ្ទុស្ស

សាមី តន្តំ សាមី វាយតំ តិ មេ ភន្តេ ភកវ

បដិគ្គណ្ណាតុ អនុគម្បំ ឧចានាយាតិ ។ តតិយម្បិ

ខោ ភកវ មហាបជាបតី គោតមី ឯតទរោច

សង្ឃោ គោតមី ទេហំ សង្ឃោ តេ ទិដ្ឋេ អហត្ថោវ

ប្បដិគោ ភវិស្សាមិ សង្ឃោ ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

តថាគតក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំងសង្ឃក៏ឈ្មោះថា

ព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតីគោតមី ក្រាប

បង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ អស់វារៈ ៣ ដងដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏

ចម្រើន សំពត់ថ្មី១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញខ្លួនឯង ទទួល

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ហើយទទួលយកនូវសំពត់

នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហាបជា-

បតីគោតមី អស់វារៈ ៣ ដងដូច្នេះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី សូមព្រះ

នាងប្រគេនសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសង្ឃហើយ តថាគត

ក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំងសង្ឃក៏ឈ្មោះថាព្រះនាង

បានបូជាហើយដែរ ។

វិក្កុវិក្កុស្ស ទុក្ខិណវិក្កុស្សត្ថេ អាធិត្ថស្ស អាយច្ឆនំ

(១៨៣) ឯវំ វុត្ថេ អាយស្មា អានន្ទោ កក្កដំ

ឯតទេវោ បដិគ្គណ្ហាតុ កន្លេ កក្ក មហាបដាបតិយា

តោតមិយា នវំ ទុស្សយុតំ ពហុកាវ កន្លេ ម-

ហាបដាបតិ តោតមិ កក្កតោ មាតុន្ទា អាហានិកា

ចោសិកា វិរស្ស ទាយិកា កក្កដំ ជនេត្ថ-

យា កាលកតាយ មញ្ញំ ចាយេសិ កក្កបិ

កន្លេ ពហុកាវ មហាបដាបតិយា តោតមិយា

កក្កដំ កន្លេ អាគម្ម មហាបដាបតិ តោតមិ

ពុទ្ធំ សរណំ កតា ធម្មំ សរណំ កតា សង្ឃ

សរណំ កតា កក្កដំ កន្លេ អាគម្ម មហាបដាបតិ

តោតមិ ចាលាភិចាតា បដិវិតា អនិជ្ជាទាទា

បដិវិតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិតា មុសាវនា

បដិវិតា សុរាមេយមជ្ឈប្បហានិជ្ជាទា បដិវិតា

វិវត្តវត្ថុ ទុក្ខំណាវិវត្តសូត្រ កំរិយាអង្គរករនៃព្រះអាណន្ត

(១៨៣) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាយ៉ាង
 នេះហើយ ព្រះអាណន្តមានអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលអង្គរព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួល
 សំពត់ថ្មី ១ គូ របស់ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ជាអ្នកមានទុបការៈច្រើន ជា
 ព្រះមាតាចារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកថែរក្សា អ្នកចិញ្ចឹម អ្នក
 ថ្វាយទឹកក្បីរ កាលព្រះមាតាបង្កើតព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទីវង្គតទៅ
 នាងបានបំបៅទឹកដោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគ
 ក៏មានទុបការៈច្រើន ដល់ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមីដែរ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី អាស្រ័យព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទើបបានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង បានដល់នូវព្រះធម៌ជាទីពឹង
 បានដល់នូវព្រះសង្ឃជាទីពឹង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាប-
 ជាបតិគោតមី អាស្រ័យព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកបានវៀរចាកការ
 សម្លាប់សត្វ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ វៀរចាក
 ការប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ វៀរចាកការនិយាយកុហក វៀរចាក
 ហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុរា និងមេរ័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ភក្កវន្តំ កន្លេ អាគម្ម មហាបជាបតី តោតមី ពុទ្ធ
 អវេច្ចប្បសាទេន សមម្នាគតា ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន
 សមម្នាគតា សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមម្នាគតា
 អរិយកន្លេហិ សីលេហិ សមម្នាគតា ភក្កវន្តំ កន្លេ
 អាគម្ម មហាបជាបតី តោតមី ទុក្ខេ និក្ខង្គា
 ទុក្ខសមុទយេ និក្ខង្គា ទុក្ខនិរោធ�េ និក្ខង្គា
 ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ និក្ខង្គា ភក្កវន្តំ
 កន្លេ តហ្មកាវោ មហាបជាបតីយា តោតមីយោតិ ។

[១៨៤] ឯវមេតំ អានន្ទ ឯវមេតំ អានន្ទ យំ
 ហានន្ទ បុត្តលោ បុត្តលំ អាគម្ម ពុទ្ធិ សារណំ គតោ
 ហោតិ ធម្មំ សារណំ គតោ ហោតិ សង្ឃំ សារណំ
 គតោ ហោតិ ឥសស្សានន្ទ បុត្តលស្ស ឥមិទា បុត្ត-
 លេន ន សុប្បដិការំ វនាមិ យនិនិ អភិវាទនិ
 បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ញាលិកម្មំ សាមិទិកម្មំ ចីវរវិណ្ឌាចាតសេ-
 នាសនកិលានប្បច្ចយកេសជ្ឈបរិក្ខារាទុប្បទានេន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី អាស្រ័យនូវព្រះ
 មានព្រះភាគ ទើបប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ
 ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះធម៌ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីលទាំងឡាយ ដែលជាទី
 ត្រេកអរនៃព្រះអរិយបុគ្គល បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជា-
 បតិគោតមី អាស្រ័យនូវព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកអស់សង្ស័យក្នុង
 ទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងហេតុឲ្យកើតទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងធម៌រំលត់ទុក្ខ
 អស់សង្ស័យ ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានទុបការៈច្រើន ដល់ព្រះនាង
 មហាបជាបតិគោតមីដែរ ។

(១៨៤) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 អានន្ទ អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ អានន្ទ ម្ចាស់អានន្ទ បុគ្គលអាស្រ័យ
 បុគ្គលណា ទើបបានដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង បានដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង
 បានដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង ម្ចាស់អានន្ទ តថាគតមិនសំដែងនូវការថ្វាយ
 បង្គំ ការក្រោកទទួល អញ្ជាលីកម្ម សាមីចិកម្ម និងការឲ្យនូវចីវរ
 បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងភស្តុតាងជាច្រើនដល់អ្នកដប្បី ថា
 ជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ តបស្ម័នដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

វិរាដវិគ្គយ ទុក្ខិណវិរាដវិគ្គយ សុប្បជីការកាលំ

យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ហាលាតិចា-

តា បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ហោតិ

កាមេសុមិច្ឆាហារា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាទា

បដិវរតោ ហោតិ សុរាមេរយមជ្ឈប្បមាទដ្ឋានា បដិវរតោ

ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គលេន ន

សុប្បជីការំ វិនាមំ យេទិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ចលំ-

តត្ថំ សាមីចិត្តត្ថំ ចិវរិយណ្ឌោទាតសេនាសនតិលានប្បត្ត-

យកេសជ្ជបរិក្ខារាវនុប្បនានេន ។ យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ

បុគ្គលំ អាគម្ម ពុទ្ធ អវេច្ចប្បសារេន សមដ្ឋានតោ

ហោតិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសារេន សមដ្ឋានតោ ហោតិ

វិវត្តវត្ត ទុព្វណវិវត្តសូត្រ កិរិយាមិនមែនជាការតបស្មងដោយល្អ

ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលអាស្រ័យនូវបុគ្គលណា ហើយបាន

វៀរចាកការសម្លាប់សត្វ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ

វៀរចាកការប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ វៀរចាកការនិយាយកុហក

វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុរាទិន្ន

មេរ័យ ម្នាល អានន្ទ តថាគតមិនសំដែងនូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល

អព្ភាលិកម្ម សាមីចិកម្ម និងការឲ្យនូវបីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និង

ភេសជ្ជៈបរិការជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ តបស្មង

ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។ ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត

បុគ្គល អាស្រ័យនូវបុគ្គលណា ហើយបានប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា

មិនកម្រើកក្នុងព្រះពុទ្ធ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះធម៌

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមប៊ុណ្ណសកំ

សង្ឃេ អវេច្ឆប្បសារនេន សមម្ពាគតោ ហោតិ
អរិយតន្តេហិ សីលេហិ សមម្ពាគតោ ហោតិ ឥ-
មស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គលេន ន សុប្ប-
ដិការំ វនាមិ យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចដ្ឋានំ អញ្ជ-
លីកម្មំ សាមីចិកម្មំ ចីវរវិណ្ណាទាតសេនាសនតិលា-
នប្បត្ថយភេសន្តបរិក្ខារាភិក្ខុប្បនាមេន ។ យំ ហានន្ទ
បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ទុក្ខេ ទិក្ខុត្ថេ ហោតិ
ទុក្ខសមុទយេ ទិក្ខុត្ថេ ហោតិ ទុក្ខនិរោធ�េ ទិក្ខុត្ថេ
ហោតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ ទិក្ខុត្ថេ
ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គលេន ន
សុប្បដិការំ វនាមិ យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចដ្ឋានំ
អញ្ជលីកម្មំ សាមីចិកម្មំ ចីវរវិណ្ណាទាតសេនាសន-
តិលានប្បត្ថយភេសន្តបរិក្ខារាភិក្ខុប្បនាមេន ។

[១៧៥] ចុទ្ទស ចោ បទិហានន្ទ ចាដិបុគ្គលីកា
ទត្ថីលា ។ តថាគតេ អរហន្តេ សម្មាសម្ពុទ្ធ
នាមំ ទេតិ អយំ បឋមា ចាដិបុគ្គលីកា ទត្ថីលា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកកងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីល
 ទាំងឡាយជាទីត្រេកអរនៃព្រះអរិយបុគ្គល ម្នាលអានន្ទ គឺថាគតមិន
 សំដែង នូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល អញ្ជាញកម្ម សាមីចិកម្ម
 និងការឲ្យនូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈបរិការជាបច្ច័យ
 ដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ គបស្មង់ដល់បុគ្គលនេះ បាន
 ដោយល្អឡើយ ។ ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលអាស្រ័យនូវបុគ្គល
 ណា ហើយជាអ្នកអស់សង្ស័យកងទុក្ខ អស់សង្ស័យកងហេតុឲ្យកើត
 ទុក្ខ អស់សង្ស័យកងធម៌រលត់ទុក្ខ អស់សង្ស័យកងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់ធម៌រលត់ទុក្ខ ម្នាលអានន្ទ គឺថាគតមិនសំដែង នូវការថ្វាយបង្គំ
 ការក្រោកទទួល អញ្ជាញកម្ម សាមីចិកម្ម និងការឲ្យនូវចីវរ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈបរិការជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គល
 នេះ គបស្មង់ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

(១៨៥) ម្នាលអានន្ទ បាដិបុគ្គលិកាទុក្ខិណា (ទានដែលឲ្យ
 ចំពោះបុគ្គល) នេះ មាន ១៤ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យទានចំពោះព្រះ
 គឺថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១ ។

វិរាដ្ឋត្ថស្ស ទព្វិណវិរាដ្ឋសុន្តេ ទព្វិណភោទោ

បច្ចេកសម្ពុទ្ធ ទានំ ទេតិ អយំ ធុតិយា វាជិប្បគុលី-
 កា ទត្ថិណា ។ ឥហាគតស្សាវកេ អរហន្តេ ទានំ
 ទេតិ អយំ ធុតិយា វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។
 អរហត្ថដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ ទានំ ទេតិ
 អយំ ចតុត្ថំ វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។ អនា-
 តាមិស្ស ទានំ ទេតិ អយំ បញ្ចមំ វាជិប្បគុលីកា
 ទត្ថិណា ។ អនាតាមិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ
 ទានំ ទេតិ អយំ ធម្មំ វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។
 សត្តានាតាមិស្ស ទានំ ទេតិ អយំ សត្តមំ
 វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។ សត្តានាតាមិដលសច្ចិ-
 កិរិយាយ បដិបន្នេ ទានំ ទេតិ អយំ អដ្ឋមំ
 វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។ សោតាបន្នេ ទានំ
 ទេតិ អយំ ធរមំ វាជិប្បគុលីកា ទត្ថិណា ។

វិវត្តវត្ត ទ្រព្យណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទ្រព្យណទាន

ឲ្យទានចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធ នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី២ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកា-

ទូកិណា ទី៣ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

នូវអរហត្តផល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី៤ ។ ឲ្យទានចំពោះ

អនាគាមិបុគ្គល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី៥ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល នេះ ជាបាដិ-

បុគ្គលិកាទូកិណា ទី ៦ ។ ឲ្យទានចំពោះសកទាគាមិបុគ្គល នេះ ជា

បាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី៧ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើ

ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី៨ ។

ឲ្យទានចំពោះសោតាបន្នបុគ្គល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ៩ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សោតាបត្តិដលសច្ចិតិវិយាយ បដិបន្នេ នាទំ ទេតិ

អយំ ទសមី ហាដិបុត្តលីកា ទត្ថុណា ។ តាហិរតេ

កាមេស្ស វីតរកេ នាទំ ទេតិ អយំ ឯកាទសមី

ហាដិបុត្តលីកា ទត្ថុណា ។ បុថុជ្ជនសីលវន្តេ នាទំ

ទេតិ អយំ នាទសមី ហាដិបុត្តលីកា ទត្ថុណា ។

បុថុជ្ជនទុស្ស័លេ នាទំ ទេតិ អយំ តេរសមី

ហាដិបុត្តលីកា ទត្ថុណា ។ តិវន្នានគតេ នាទំ

ទេតិ អយំ ពុទ្ធសមី ហាដិបុត្តលីកា ទត្ថុណា តិ^(១) ។

១ ភគិសទ្ធា កត្តបិ ទិស្សតិ ន កត្តបិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្សនិកាយ

ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិ-

ផល^(១) នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ១០ ។ ឲ្យទានចំពោះអ្នកបួស

ជាខាងក្រៅ (ពុទ្ធសាសនា) ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងកាម^(២) ទាំង-

ឡាយ នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ១១ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គជន

មានសីល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ១២ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុគ្គជនទ្រុស្តសីល នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ១៣ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះសត្វតិរច្ឆាន នេះ ជាបាដិបុគ្គលិកាទូកិណា ទី ១៤ ។

១ អដ្ឋកថាថា សូម្បីឧបាសកដល់សរណាគម៌ ៣ ក្តី កាន់សីល ៥ ក្តី សីល ១០ ក្តី សាមណោ ឬ ភិក្ខុដែលទើបនឹងបួសបាន ១ ថ្ងៃក្តី ភិក្ខុមានវត្តប្រតិបត្តិដែលបួសយូរហើយក្តី ភិក្ខុទ្រទ្រង់វិបស្សនា ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ តែបុគ្គលឲ្យទានចំពោះបុគ្គលទាំងអប្បាលនេះ បានផលប្រៀនដូចគ្នាដល់ជាប់ ។ ២ សំដៅពួកអ្នកជាកម្មវាទី កិរិយវាទី ដែលបានអភិញ្ញាជាលោកិយទាំង ៥ ។

[១៨៦] តត្រានន្ទ តិរច្ឆានគតេ នានំ នត្វា

សតតុណ្ហា នត្ថុណា មាដិកផ្ចិតញ ។ បុប្ផជ្ជន-

ទុស្សីលេ នានំ នត្វា សហស្សតុណ្ហា នត្ថុណា

មាដិកផ្ចិតញ ។ បុប្ផជ្ជនសីលវន្តេ នានំ នត្វា

សតសហស្សតុណ្ហា នត្ថុណា មាដិកផ្ចិតញ ។

ពាហិរគេ កាមេសុ វីតរគេ នានំ នត្វា កោដិ-

សតសហស្សតុណ្ហា នត្ថុណា មាដិកផ្ចិតញ ។

សោតាបត្តិដលសង្កតិវិយាយ បដិបន្នេ នានំ នត្វា

អសម្ពេយ្យ អប្បមេយ្យ នត្ថុណា មាដិកផ្ចិតញ ។

វិវត្តវត្ថុ ទ្វិណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទ្វិណទាន

[១៨៦] ម្ចាស់មានន្ទ បណ្ឌិតលក្ខណ៍អក្ខរណ៍ទានទាំងនោះ

ទ្វិណមានគុណមួយរយ^(១) ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យទាន

ចំពោះសត្វតិរច្ឆាន ។ ទ្វិណមានគុណមួយពាន់ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន

ព្រោះឲ្យទានចំពោះបុប្ផជនទ្រុស្តសីល ។ ទ្វិណមានគុណមួយសែន

ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យទានចំពោះបុប្ផជនមានសីល ។ ទ្វិណ

មានគុណមួយសែនកោដិ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យទានចំពោះអ្នក

បួសខាងក្រៅ ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងតាមទាំងឡាយ ។ ទ្វិណ

មានគុណរាប់មិនបាន ប្រមាណមិនកើត ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យ

ទានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។

១ អង្គិកថាថា ឲ្យនូវអាសិសង្ឃ ១០០ ពី ១០០ អត្តភាព ក្នុងអត្តភាពមួយ ។ មានអាយុ
វែង ១ សម្បុរល្អ ១ សេចក្តីសុខ ១ កម្លាំង ១ ប្រាជ្ញា ១ រួមជាអាសិសង្ឃ ៥០០ ។ ទាន
ក្រៅពីសត្វតិរច្ឆានទៅក៏គុណជាប្រាំ ។ តាមឧបាយនេះដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

តោ បន វំនោ សោតាបន្នេ តោ បន វំនោ

សកទាតាមិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ តោ បន

វំនោ សកទាតាមិស្ស តោ បន វំនោ អនាតា-

មិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ តោ បន វំនោ

អនាតាមិស្ស តោ បន វំនោ អរហន្តដលសច្ចិ-

កិរិយាយ បដិបន្នេ តោ បន វំនោ តថាគត-

ស្សវតោ អរហន្តេ តោ បន វំនោ បច្ចេកសម្មន្នេ

តោ បន វំនោ តថាគតេ អរហន្តេ សម្មាសម្ពុទ្ធ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិសណ្ឋាសកៈ

នឹងបាច់និយាយទៅថ្មី (ដល់ទុក្ខណាដែលបុគ្គលឲ្យ) ចំពោះសាគាបន្ត-

បុគ្គល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់

ច្បាស់នូវសកទាតាមិផល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះសកទាតាមិបុគ្គល

នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ

អនាតាមិផល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះអនាតាមិបុគ្គល នឹងនិយាយ

ទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហន្តផល

នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់តថាគត នឹងនិយាយ

ទៅថ្មី ចំពោះព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះព្រះតថាគត

ជាអរហន្តសមាសមុទ ។

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ទក្ខណវិក័ត្តសុត្តេ ទក្ខណភោទោ

(១៨៧) សត្វ ខោ បរិមាណន្ទ សង្ឃកតា

ទក្ខណា ។ តុទ្ធប្បមុខេ ឧកតោសង្ឃេ ទានំ ទេតិ

អយំ បរិមា សង្ឃកតា ទក្ខណា ។ តថាគតេ

បរិមិត្តេ ឧកតោសង្ឃេ ទានំ ទេតិ អយំ ទុតិយោ

សង្ឃកតា ទក្ខណា ។ ភិក្ខុសង្ឃេ ទានំ ទេតិ អយំ

តតិយោ សង្ឃកតា ទក្ខណា ។ ភិក្ខុនីសង្ឃេ ទានំ

ទេតិ អយំ ចតុត្ថ សង្ឃកតា ទក្ខណា ។ ឯត្ថកេ

មេ ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនីយោ ច សង្ឃតោ ឧទ្ទិស្សនាតិ

វិវត្តវគ្គ ទ្វេណាវិវត្តសូត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទ្វេណាវាទ

(១៨៧) ម្ចាស់អាទន្ទ សង្ឃគតាទុក្ខិណា (បានដែលតំកល់ក្នុង
 សង្ឃ) នេះមាន ៧ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យបានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក
 មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន^(១) នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ១ ។ កាលបើ
 ព្រះគម្ភគតបរិនិព្វានទៅ បុគ្គលឲ្យបានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក នេះ
 ជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទីពីរ ។ ឲ្យបានចំពោះតែភិក្ខុសង្ឃ នេះជាសង្ឃ-
 គតាទុក្ខិណា ទី ៣ ។ ឲ្យបានចំពោះតែភិក្ខុនីសង្ឃ នេះជាសង្ឃគតា-
 ទុក្ខិណា ទី ៤ ។ បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោក
 ទាំងឡាយ ចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះ ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះ អំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ

១ សង្ឃទាំងពីរចំណែក គឺពួកភិក្ខុសង្ឃអង្គុយម្ខាង ពួកភិក្ខុនីសង្ឃអង្គុយម្ខាង ព្រះសាស្តាជា
 ម្ចាស់គង់ត្រង់កណ្តាល ដូច្នេះហៅថា សង្ឃទាំងពីរចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ។ សង្ឃ-
 គតាទុក្ខិណាទី ១ នេះ គ្មានទ្វេណាវិសេសស្មើឡើយ ។ បុន្តែកាលដែលព្រះសាស្តា
 បរិនិព្វានទៅហើយនោះ គេតំកល់ព្រះពុទ្ធប្បនិមា ឬព្រះធាតុ លើអាសនៈក្នុងទីចំពោះ
 មុខសង្ឃទាំងពីរចំណែក តំកល់ម្លប់ចំណុំលើតុ ឬដើងស្រាបហើយធ្វើកិច្ចទ្វេណាវាទដើម
 ថ្វាយវត្ថុទាំងពួងដល់ព្រះសាស្តាជាមុន ទើបថ្វាយសង្ឃទាំងពីរចំណែកជាខាងក្រោយ យ៉ាង
 នេះក៏ឈ្មោះថា ថ្វាយទានដល់សង្ឃទាំងពីរចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានដែរ (សម័យឥឡូវនេះ
 គ្មានភិក្ខុនី មានតែភិក្ខុ ដូច្នេះឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន) ។ កោដិកដែលថ្វាយ
 ដល់ព្រះសាស្តាយ៉ាងនេះ ត្រូវប្រគេនដល់ភិក្ខុណាដែលប្រតិបត្តិព្រះសាស្តា ដែលបរិច្ចាគដោយ
 វត្ថុប្រតិបត្តិ ព្រោះជាវត្ថុរបស់ព្រះពុទ្ធជាបិតា ត្រូវបានដល់ភិក្ខុជាពូជ ឬ នឹងប្រគេនដល់សង្ឃ
 ក៏គួរ ។ បើវត្ថុនោះជាប្រេង ឬសាធិក ត្រូវអុជប្រទីប ចងជាទង់ ឬពិភានថ្វាយ ។ អដ្ឋិកថា។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្សនសកំ

នាងំ ទេតិ អយំ បញ្ចមី សង្ឃកតា ទត្ថុណា ។

ឯតុកោ មេ ភិក្ខុ សង្ឃតោ ឧទ្ទិស្សថាតិ នាងំ

ទេតិ អយំ ធម្មំ សង្ឃកតា ទត្ថុណា ។ ឯតុកា

មេ ភិក្ខុនិយោ សង្ឃតោ ឧទ្ទិស្សថាតិ នាងំ

ទេតិ អយំ សត្តមី សង្ឃកតា ទត្ថុណា ។

(១៨៨) ភវិស្សន្តិ ខោ បធានន្ធ អនាគតមទ្ធានំ

កោត្រគុំនោ កាសាវកឈ្លា ទុស្សីលា មាបធម្មា

តេសុ ទុស្សីលេសុ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស នាងំ ទស្សន្តិ

តនាបហំ អាទន្ធ សង្ឃកតំ ទត្ថុណំ អសន្នេយ្យំ

អប្បមេយ្យំ វិនាមំ ន ត្រេភហំ អាទន្ធ កេននិ

បរិយាយេន សង្ឃកតាយ ទត្ថុណាយ វាជិប្បក្ក-

លីកនាងំ មហាបុរសតំ វិនាមំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ៥ ។ បុគ្គល (ទៅនិមន្ត
អំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកទាំងឡាយ ចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះអំពី
សង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ៦ ។
បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកទាំងឡាយ ចាត់
ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះអំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃ-
គតាទុក្ខិណា ទី ៧ ។

(១៨៨) ម្ចាស់អានន្ទ ក្នុងកាលជាអនាគត នឹងមានគោត្រក្ខ-
សង្ឃ (សង្ឃមានតែឈ្មោះ) មានតែសំពត់កាសាវៈចងក ជាអ្នកទ្រុស្ត
សីល មានធម៌ដ៏លាមក ជនទាំងនោះ ទទួលចំពោះសង្ឃ ហើយនឹង
ឲ្យទាន ដល់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទាំងនោះ ម្ចាស់អានន្ទ សូម្បីក្នុងកាល
នោះ ក៏តែងគិតពោលថាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទាន មានអានិសង្ឃរាបមិន
បាន ប្រមាណមិនកើតដែរ ម្ចាស់អានន្ទ តែងគិតមិនដែលពោលនូវ
បាដិបុគ្គលិកទានថាមានផលច្រើន ជាងសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទាន ដោយ
បរិយាយ ណាមួយឡើយ ។

វិវត្តវគ្គសូត្រ ទ្វិណវិវត្តសូត្រ ទ្វិណវិសុទ្ធ

[១៨៩] ធម្មស្មោ ខោ បដិមាទន្ធ ទត្ថិណាវិ-
សុទ្ធិយោ ។ កតមា ធម្មស្មោ ។ អត្តាទន្ធ ទត្ថិ-
ណា ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កហកតោ
អត្តាទន្ធ ទត្ថិណា បដិក្កហកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ
ទាយកតោ អត្តាទន្ធ ទត្ថិណា ទេវ ទាយកតោ
វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កហកតោ អត្តាទន្ធ ទត្ថិណា
ទាយកតោ ទេវ វិសុជ្ឈតិ ិក្កហកតោ ច ។

[១៩០] កថញ្ញាទន្ធ ទត្ថិណា ទាយកតោ វិ-
សុជ្ឈតិ នោ បដិក្កហកតោ ។ ឥធាទន្ធ ទាយកោ
ហោតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ បដិក្កហកា ហោន្តិ
ទុស្សីលោ បាបធម្មោ ឃំ ខោ អាទន្ធ ទត្ថិណា
ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កហកតោ ។

[១៩១] កថញ្ញាទន្ធ ទត្ថិណា បដិក្កហកតោ
វិសុជ្ឈតិ នោ ទាយកតោ ។ ឥធាទន្ធ ទាយកោ
ហោតិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ បដិក្កហកា ហោន្តិ
សីលវា កល្យាណធម្មោ ឃំ ខោ អាទន្ធ ទត្ថិ-
ណា បដិក្កហកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ ទាយកតោ ។

វិវត្តវគ្គ ទ្វិណារិក្ខសូត្រ ទ្វិណារិសុទ្ធិ

[១៨៩] ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិសុទ្ធិ (ការបរិសុទ្ធិនិងមិន
បរិសុទ្ធិរបស់ទាន) នេះមាន ៤ យ៉ាង ។ ឯទ្វិណារិសុទ្ធិទាំង ៤
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិ បរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ មិនបរិ-
សុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ១ ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិ បរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ មិនបរិ-
សុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ១ ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិ មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ
ឲ្យផង មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ១ ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិបរិសុទ្ធ
ន្តរាស្ត្រ មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ១ ។

[១៩០] ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិ បរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ មិនបរិ-
សុទ្ធាន្តរាស្ត្រ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ អ្នកឲ្យក្នុងលោកនេះ
ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ឯពួកអ្នកទទួល ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
មានធម៌ដ៏លាមក ម្នាលអានន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា ទ្វិណារិ
បរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ។

[១៩១] ម្នាលអានន្ទ ទ្វិណារិ បរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ តែ
មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ អ្នកឲ្យក្នុងលោក
នេះ ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ឯពួកអ្នកទទួល ជា
បុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ម្នាលអានន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា
ទ្វិណារិបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ មិនបរិសុទ្ធាន្តរាស្ត្រ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោទសកំ

(១៩២) កថញ្ញានន្ទ ទិត្តិណា នេវ នាយកតោ
 វិសុជ្ឈតិ នោ បដិគ្គាហកតោ ។ ឥធានន្ទ
 នាយកោ ច ហោតិ ទុស្សីលោ នាបធម្មោ បដិគ្គា-
 ហកា ច ហោន្តិ ទុស្សីលោ នាបធម្មា ឯវំ ខោ
 អានន្ទ ទិត្តិណា នេវ នាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ
 បដិគ្គាហកតោ ។

(១៩៣) កថញ្ញានន្ទ ទិត្តិណា នាយកតោ
 ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិគ្គាហកតោ ច ។ ឥធានន្ទ នា-
 យកោ ច ហោតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ បដិគ្គា-
 ហកា ច ហោន្តិ សីលវោ កល្យាណធម្មា ឯវំ
 ខោ អានន្ទ ទិត្តិណា នាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ
 បដិគ្គាហកតោ ច ។ ឥមា ខោ អានន្ទ ចតស្សោ
 ទិត្តិណាវិសុជ្ឈយោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

[១៧២] ម្ចាស់មានន្ទ ទក្ខិណា មិនបរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង មិន
 បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មានន្ទ អ្នកឱ្យក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ទាំងពួកអ្នកទទួល
 ក៏ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមកដូចគ្នា ម្ចាស់មានន្ទ យ៉ាង
 នេះឯង ឈ្មោះថា ទក្ខិណា មិនបរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង មិនបរិសុទ្ធ
 ខាងអ្នកទទួលផង ។

[១៧៣] ម្ចាស់មានន្ទ ទក្ខិណា បរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង
 បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មានន្ទ អ្នកឱ្យក្នុងលោក
 នេះ ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ទាំងពួកអ្នកទទួល ក៏ជាបុគ្គល
 មានសីល មានធម៌ល្អដូចគ្នា ម្ចាស់មានន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា
 ទក្ខិណា បរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង ។ ម្ចាស់
 មានន្ទ នេះឯង ជាទក្ខិណាវិសុទ្ធិ ២ យ៉ាង ។

វិកង្គវិជ្ជាស្ស ទក្ខិណវិកង្គសុត្តេ ទក្ខិណវិសុទ្ធិ

[១៧២] ឥន្ទមកេច កកវា ឥន្ទំ វត្ថាន សុគតោ
អថាបរិ ឯតន្ទមកេច សត្វា

យោ សីលវា ទុស្សីលេសុ ទនាតិ

នាទំ អនម្មេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្យារំ

សា ទក្ខិណា នាយកតោ វិសុដ្ឋតិ

យោ ទុស្សីលោ សីលវន្តេសុ ទនាតិ

នាទំ អនម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្យារំ

សា ទក្ខិណា បដិក្កាហកតោ វិសុដ្ឋតិ

យោ ទុស្សីលោ ទុស្សីលេសុ ទនាតិ

នាទំ អនម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្យារំ

ន វិ នាទំ វិបុលដលន្តិ ព្រមិ^(១)

រឿងរ៉ាវ ទ្វីបភូមិសាស្ត្រ ទ្វីបភូមិសាស្ត្រ

(១៩៤) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះសូត្រនេះ លុះ
ព្រះសុត្តន្តជាសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះសូត្រនេះរួចហើយ ទើបទ្រង់
ត្រាស់នូវព្រះគាថាតទៅទៀតដូច្នេះថា

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រពៃ
ជឿស៊ីបនូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យទានដែល
ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្តសីល ទ្វីបភូមិ
នោះ បរិសុទ្ធខាងអ្នកឲ្យ បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
មានចិត្តមិនបានជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ីបនូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏
លើសលុប ឲ្យទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះ
ពួកបុគ្គលអ្នកមានសីល ទ្វីបភូមិនោះ បរិសុទ្ធខាងអ្នក
ទទួល បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានចិត្តមិនបាន
ជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ីបនូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យ
ទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្ត
សីល គាថាគតមិនពោលថា ទាននោះមានផលដ៏បរិបូណ៌ទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

យោ សីលវា សីលវន្តេសុ ទទានំ

នានំ ធម្មេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្យារំ

តំ វេ នានំ វិបុលដលន្តំ ព្រម

យោ វីតរកោ វីតរកេសុ ទទានំ

នានំ ធម្មេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្យារំ

តំ វេ នានំ អាមិសនាធានមគ្គន្តំ ។

ទព្វណវិកង្គសុត្តំ ទ្វាសមំ និព្វិកំ

វិរាត្តវត្តោ បតុត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវ័ត
 ជឿសិប្បនូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យបានដែល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលមានសីល គឺថាគត
 ពោលថា បាននោះឯង ទើបបានផលដ៏បរិបូណ៌ បុគ្គល
 ណា ជាអ្នកប្រាសចាកកតៈ មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវ័ត
 ជឿសិប្បនូវកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យបានដែល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលប្រាសចាកកតៈ បាន
 នោះឯង ប្រសើរជាងពួកអាមិសទាន (ទាំងអស់) ។

ចប់ ទេព្វណវិក័ត្តសូត្រ ទី ១២ ។

ចប់ វិក័ត្តវគ្គ ទី ៤ ។

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ទក្ខិណវិក័ត្តសុត្តេ សំគមនាថា

តស្សន្នានំ

កុទ្ធិសាល សមិទ្ធិ ចន្ទនោ

អត្ថិវេស្សនមាលារោ វេញ្ញាលី

សារថិ ឧទ្ធិស្សនោ អរណោន

បុត្តិស សច្ចវេរោ វនានំ^(១) ។

១ ខ. ឥទំ ឧទ្ធានំ ន ទិស្សតិ ។ តស្ស វិគ្គស្ស ឧទ្ធានំ ភទ្កិកានន្តកថានលោមសក្កិយ-
សុកោ មហាកម្មសឡាយតនវិក័ត្តំ ឧទ្ទេសអរណាធាតុសច្ចំ ទក្ខិណវិក័ត្តសុត្តន្តិ ទិស្សន្តិ ។

វិភង្គវគ្គ ទ្រឹស្តីវិភង្គសូត្រ និព្វានបិដក

ឧទ្ទាសនៃវិភង្គវគ្គនោះគឺ

កឡេករត្ថសូត្រ ១ រឿងព្រះអានន្ទសំដែង (កឡេករត្ថសូត្រ)
 កង្កែបដ្ឋានសាលា ១ រឿងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ (កង្កែបហាកប្បាទ-
 កឡេករត្ថសូត្រ) ១ រឿងចន្ទនទេវបុត្រ (កង្កែបលោមសក្កិយ-
 សូត្រ) ១ រឿងមាណពអគ្គិវេសនគោត្រ (កង្កែបច្បងកម្ម-
 វិភង្គសូត្រ) ១ រឿងបុគ្គលឈ្មោះថាមានញាណដ៏ប្រសើរ
 (កង្កែបហាកម្មវិភង្គសូត្រ) ១ រឿងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមបុរិ-
 សទេមសារថ (កង្កែបសឡាយតនវិភង្គសូត្រ) ១ ឧទេសវិភង្គ-
 សូត្រ ១ អរណវិភង្គសូត្រ ១ រឿងបុក្កសក្កលបុត្រ (កង្កែបធាតុ-
 វិភង្គសូត្រ) ១ រឿងសច្ចៈដ៏ប្រសើរ (កង្កែបច្បងវិភង្គសូត្រ) ១
 រឿងទាន (កង្កែបទិណវិភង្គសូត្រ) ១ ។

សឡាយតនវគ្គ

បឋម អនាថបិណ្ឌិកោវិទស្វតិ

[១៧៥] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថយំ វិហាតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អនាថ-
បិណ្ឌិកោ កហាបតិ អាពាធិកោ ហោតិ ទុត្ថិតោ
ពាឡ្យតិលា នោ ។ អថខោ អនាថបិណ្ឌិកោ កហា-
បតិ អញ្ញាតំ បុរិសំ អាមន្តេសិ ឯហំ ភំ កោ^(១)
បុរិស យេន កកវា តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្តា
មម វចនេន កកវតោ ចាទេ សិរសា វន្តាហំ
ឯវញ្ច វនេហំ អនាថបិណ្ឌិកោ កន្តេ កហា-
បតិ អាពាធិកោ ទុត្ថិតោ ពាឡ្យតិលានោ សោ
កកវតោ ចាទេ សិរសា វន្តតិច្ច យេន ចាយស្មា
សាវីបុត្តោ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្តា មម វចនេ-
ន អាយស្មតោ សាវីបុត្តស្ស ចាទេ^(២) វន្តាហំ
ឯវញ្ច វនេហំ អនាថបិណ្ឌិកោ កន្តេ កហាបតិ

១. ឧ. ម. អន្តោ ។ ២. ម. ឯត្ថន្តេ សិរសាតិ ទិស្សតិ ។

សទ្យាយតនវិគ្គ
អនាថបិណ្ឌិកោវិទសូត្រ ទី ១

(១៩៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់គង់វត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកគហបតី ជិត
ក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង អនាថបិណ្ឌិកគហបតី មានអាពាធ
ដល់នូវសេចក្តីទុក មានជម្ងឺធ្ងន់ ។ គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកគហបតី
ហៅបុរសម្នាក់មកថា នៃបុរសដ៏ចម្រើន អ្នកឯងចូរមកអាយ ចូរអ្នកទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយបង្គំព្រះ
បាទាព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ តាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
ចូរក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
គហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រាប
ថ្វាយបង្គំព្រះបាទាព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ រួចហើយ ចូរអ្នក
ទៅគាល់ព្រះសាវត្ថុមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយ
បង្គំព្រះបាទាព្រះសាវត្ថុមានអាយុ តាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី

សង្គ្រាយគន្ធិស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ អាពាធប្បវត្តិ

អាពាធិកោ ធុត្ថិតោ ពាធិកិលានោ សោ អាយស្ម-
 តោ សាវ័ប្បុត្តស្ស ចានេ សិរសា វន្តតីតិ ឯវេញ
 វេហិ សាធុ តិរ កន្លេ អាយស្មា សាវ័ប្បុត្តោ
 យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហាបតិស្ស និវេសនំ
 តេនុបសង្កម្មតុ អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ ឯវេញតិ
 ចោ សោ បុរិសោ អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហាបតិស្ស
 បដិស្សត្វា យេន កកវា តេនុបសង្កម្ម ឧបសង្កម្មត្វា
 កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

[១៩៦] ឯកមន្តំ និសីទោ ចោ សោ បុរិសោ
 កកវន្តំ ឯតទរោច អនាថបិណ្ឌិកោ កន្លេ កហាបតិ
 អាពាធិកោ ធុត្ថិតោ ពាធិកិលានោ សោ កកវតោ
 ចានេ សិរសា វន្តតីតិ យេន ចាយស្មា សាវ័ប្បុត្តោ
 តេនុបសង្កម្ម ឧបសង្កម្មត្វា អាយស្មន្តំ សាវ័ប្បុត្ត
 អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទោ
 ចោ សោ បុរិសោ អាយស្មន្តំ សាវ័ប្បុត្ត ឯតទរោច
 អនាថបិណ្ឌិកោ កន្លេ កហាបតិ អាពាធិកោ ធុត្ថិតោ

សង្គ្រាមតនវិគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវទសូត្រ ការប្រជ្រៀត្តិៈទី១នៃអាពាធ

មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទ
 ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុដោយសិរ្សៈ ដូច្នេះផង ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសាវ័បុត្តមាន
 អាយុ អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់អនាថ-
 បិណ្ឌិកគហបតី ដូច្នេះផង ។ បុរសនោះ ទទួលពាក្យអនាថបិណ្ឌិក-
 គហបតីថា បាទ លោកដ៏ចម្រើន ហើយក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 រួចហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

(១៧៦) លុះបុរសនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំ
 ទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
 គហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះបាទព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ ហើយបុរសនោះ ក៏ចូល
 ទៅរកព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 សាវ័បុត្តមានអាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះបុរសនោះ អង្គុយ
 ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ទូលព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ដូច្នេះថា បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ពាឡិកិលាលោ សោ អាយស្មតោ សារីប្បត្តស្ស
 ចានេ សិរសា វន្តតិ ឯវេសនំ វនេតិ សាធុ កិរ
 កន្តេ អាយស្មា សារីប្បត្តោ យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស
 កហបតិស្ស ឯវេសនំ តេនុបសង្កម្មតុ អនុកប្បំ
 ឧទានាយាតិ ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា សារីប្បត្តោ
 តុណ្ហិកាវេន ។ អថខោ អាយស្មា សារីប្បត្តោ
 ធិវាសេតា បត្តចរិ អាទាយ អាយស្មតា អានន្តេន
 បញ្ចាសមណោន យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហបតិស្ស
 ឯវេសនំ តេនុបសង្កម្ម ឧបសង្កម្មតា បញ្ចតេ
 អាសនេ ឯសីទិ ។

(១៧៧) ឯសង្ឃ ខោ អាយស្មា សារីប្បត្តោ អនាថ-
 បិណ្ឌិកំ កហបតិ ឯវនេតិ កត្វំ តេ កហបតិ
 ឧមនិយំ កត្វំ យាបនិយំ កត្វំ ទុក្ខា វេទនា
 បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ បដិក្កមោសានំ បញ្ចាយតិ
 នោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ កន្តេ សារីប្បត្ត ឧមនិយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណសកៈ

មានដម្បង្គន់ គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ដោយ
 ហើយបុរសនោះក៏ទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
 ព្រះករុណា សូមអង្វរ សូមព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 អនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះរបស់អនាថបិណ្ឌិកគហបតី (ឲ្យបាន) ។
 ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ក៏ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហភាព ។ លំដាប់នោះ
 ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ស្ងៀកស្បង់ប្រដាប់ដោយបាត្រនិងប័រ មាន
 ព្រះកាន់នូវមានអាយុជាបច្ចាសមណៈ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះ របស់អនា-
 ថបិណ្ឌិកគហបតី លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេ
 ក្រាលប្រគេន ។

[១៩៧] លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ គង់រួចហើយ ក៏មានថេរ-
 វាបាននឹងអនាថបិណ្ឌិកគហបតីដូច្នេះថា ម្ចាស់គហបតី សរីរយន្ត អ្នកល្មម
 អត់ធន់បានដែរឬ ល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ទុកវេទនាបានស្រាក
 ស្រាន្ត មិនចម្រើនឡើងទេឬ ការផ្លូវថយរំមង់ប្រាកដ ឯការចម្រើនឡើង
 រំមង់មិនប្រាកដទេឬ ។ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ

សឡាយគន្ធិស្ស អនាថិបិណ្ឌកោវិទសុត្តេ អាពាធប្បវត្តិ

ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ^(១) ។

[១៧៨] សេយ្យថាបិ កន្លែ សាវ័ប្បត្ត ពលវា
បុរិសោ តិល្លោន សិខវេន មុទ្ធានំ អភិមត្តេយ្យ
ឯវមេវ ខោ មេ កន្លែ សាវ័ប្បត្ត អធិមត្តា វតា
មុទ្ធានំ ឌីហនន្តិ ន មេ កន្លែ សាវ័ប្បត្ត ខមនីយំ
ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

[១៧៩] សេយ្យថាបិ កន្លែ សាវ័ប្បត្ត ពលវា
បុរិសោ ធន្យោន វត្ថុខល្លោន សីសេ សីសវេដ្ឋនំ
ធនេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ កន្លែ សាវ័ប្បត្ត អធិមត្តា
វតា សីសំ បរិក្កន្តន្តិ ន មេ កន្លែ ខមនីយំ
ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

សង្គាយធនវគ្គ អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ ចេះតែចម្រើនឡើង មិន
ស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើន ចេះតែប្រាកដ ការធូរថយ មិនប្រាកដទេ។

(១៩៨) បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំង ចាក់
អំបែងក្បាលដោយដៃកស្រួចមុត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្ត
ដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដ៏ខ្លាំង ចាក់ដោតអំបែងក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធនមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ រមែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

(១៩៩) បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំងយក
ចង្កាយច្រៀតដ៏មាំ មកត្របែងក្បាល យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះ
សាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដ៏ខ្លាំង ឆ្លៀលក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធនមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ តែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណាសកំ

(២០០) សេយ្យថាបិ ភន្តេ សារីបុត្ត ទុក្ខា
 កោយាតកោ វា កោយាតកន្តេវាសី វា តិស្លោន
 តោវិកន្តនេន ក្បន្ធិ បរិកន្តេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ
 ភន្តេ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា ក្បន្ធិ បរិកន្តន្តិ ន
 មេ ភន្តេ ខមនីយំ ន យាបនីយំ ពាឡា មេ
 ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្ក-
 មោសាជំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២០១) សេយ្យថាបិ ភន្តេ សារីបុត្ត ទេ តលវន្តោ
 បុរិសា ទុព្វលតំ បុរិសំ នាណពាហាសុ កហេត្វា
 អន្តរកាសុយា សន្តាបេយ្យំ សម្មវតាបេយ្យំ ឯវមេវ
 ខោ មេ ភន្តេ សារីបុត្ត អធិមត្តា កាយស្មី បាហោ
 ន មេ ភន្តេ សារីបុត្ត ខមនីយំ ន យាបនីយំ
 ពាឡា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ
 អភិក្កមោសាជំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

(២០០) បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន អ្នកសម្លាប់គោក្ខី កូន
សិស្សរបស់អ្នកសម្លាប់គោក្ខី ឈ្មោះសក្ខី វះពោះ ដោយកាំបិតសម្រាប់វះគោ
ដ៏មុត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដែលខ្លាំង វែមន់
អារពោះរបស់ខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះឯង បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់
មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លារបស់ខ្ញុំតែង
ចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្ត មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

(២០១) បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បុរស២នាក់ មានកម្លាំង
ចាប់បុរសម្នាក់ដែលខ្សោយជាង ត្រង់ដើមដៃទាំងពីរ ពេលកំដៅលើ
រណ្តៅរងើកភ្លើង យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ឯសេចក្តី
ក្តៅក្រហាយដ៏ខ្លាំង ក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះឯង បពិត្រព្រះ
សាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះ
ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លារបស់ខ្ញុំ តែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ មានតែ
រឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

សឡាយពន្លឺវត្ថុស្ស អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ អដ្ឋវគ្គិយកថាសំ

(២០២) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំរំ សិក្ខិតតំ ន
 ធម្មំ ឧបាទិយេស្សាមំ ន ធម៌ មេ ធម្មនិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតតិ ឃ៌វញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មា-
 តិហ តេ កហបតិ ឃំរំ សិក្ខិតតំ ន សោតំ
 ទិយេស្សាមំ ន ធម៌ មេ សោតនិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តតិ ឃ៌វញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ
 តេ កហបតិ ឃំរំ សិក្ខិតតំ ន យាជំ ឧបាទិ-
 យេស្សាមំ ន ធម៌ មេ យាននិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតតិ ឃ៌វញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។
 តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំរំ សិក្ខិតតំ ន ជីវំ
 ឧបាទិយេស្សាមំ ន ធម៌ មេ ជីវនិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតតិ ឃ៌វញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

សឡាយធនវត្ថុ អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្នុង

(២០២) ព្រះសាវ័បុត្ត គបថា ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់
 នូវចក្ខុ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន
 ឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី
 ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មា
 អញ នឹងមិនប្រកាន់នូវត្រចៀក ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យត្រចៀក
 របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវច្រមុះ ទាំងវិញ្ញាណ
 ដែលអាស្រ័យច្រមុះ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាល
 គហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់
 នូវអណ្តាត ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យអណ្តាត របស់អាត្មាអញ
 ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខតំ ឯ កាយំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ឯ ច មេ កាយនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ
 ភវិស្សតីតិ ឯវត្ថា តេ កហបតិ សិក្ខតំ ។

តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខតំ ឯ មនំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ឯ ច មេ មនោនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ
 ភវិស្សតីតិ ឯវត្ថា តេ កហបតិ សិក្ខតំ ។

[២០៣] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខតំ
 ឯ រូបំ ឧបាទិយិស្សាមិ ឯ ច មេ រូបនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ
 ភវិស្សតីតិ ឯវត្ថា តេ កហបតិ សិក្ខតំ ។ តស្មា-
 តិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខតំ ឯ សន្តំ ឧ-
 បាទិយិស្សាមិ... ឯ កន្ធ�ំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ឯ រសំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ឯ ដោជ្ជំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ឯ ធម្មំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ឯ ច មេ ធម្មនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ
 ភវិស្សតីតិ ឯវត្ថា តេ កហបតិ សិក្ខតំ ។

សង្គាយតវគ្គស្ស អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ ចតុសម្ពស្សទំ

[២០៤] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន ចក្កវិញ្ញាណំ ឧទាទិយិស្សមិ ន ច មេ ចក្ក-
 វិញ្ញាណានិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ
 កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហបតិ
 ឯវំ សិក្ខិតតំ ន សោតវិញ្ញាណំ ឧទាទិយិស្សមិ...
 ន យានវិញ្ញាណំ ឧទាទិយិស្សមិ... ន ជីវ្ហវិញ្ញាណំ
 ឧទាទិយិស្សមិ... ន កាយវិញ្ញាណំ ឧទាទិយិស្ស-
 មិ... ន មនោវិញ្ញាណំ ឧទាទិយិស្សមិ ន ច មេ
 មនោវិញ្ញាណានិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ
 តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

[២០៥] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន ចក្កសម្ពស្សំ ឧទាទិយិស្សមិ ន ច មេ ចក្ក-
 សម្ពស្សនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ
 កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហ-
 បតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ ន សោតសម្ពស្សំ ឧទាទិ-
 យិស្សមិ... ន យានសម្ពស្សំ ឧទាទិយិស្សមិ...

សង្គាយតនវិគ្គ អនាថិបំណ្ឌិកោវាទសូត្រ ចក្ខុសម្ពុស្សជាងើម

(២០៤) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណ របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹង មិនប្រកាន់នូវសោតវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់នូវយានវិញ្ញាណ... នឹង មិនប្រកាន់នូវជីវ្ហវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់នូវកាយវិញ្ញាណ... នឹងមិន ប្រកាន់នូវមនោវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យមនោវិញ្ញាណ របស់ អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង នេះចុះ ។

(២០៥) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវចក្ខុសម្ពុស្ស ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុសម្ពុស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវសោតសម្ពុស្ស ... នឹងមិនប្រកាន់នូវយានសម្ពុស្ស ...

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ន ជីវ្ហសម្មសង្ខំ ឧបាទិយស្សាមិ... ន កាយសម្មសង្ខំ
ឧបាទិយស្សាមិ... ន មនោសម្មសង្ខំ ឧបាទិយស្សាមិ
ន ច មេ មនោសម្មសង្ខំនិសង្ខិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សត្តតិ
ឯវេញ្ញំ តេ កហាបតិ សិក្ខតំ ។

[២០៦] តស្មាតិហ តេ កហាបតិ ឯវេ សិក្ខតំ
ន ចត្តុសម្មសង្ខំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ ន ច មេ
ចត្តុសម្មសង្ខំវេទនានិសង្ខិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សត្តតិ
ឯវេញ្ញំ មេ កហាបតិ សិក្ខតំ ។ តស្មាតិហ តេ
កហាបតិ ឯវេ សិក្ខតំ ន សោតសម្មសង្ខំ វេទនំ
ឧបាទិយស្សាមិ... ន យានសម្មសង្ខំ វេទនំ ឧបាទិ-
យស្សាមិ... ន ជីវ្ហសម្មសង្ខំ វេទនំ ឧបាទិយស្សា-
មិ... ន កាយសម្មសង្ខំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ... ន
មនោសម្មសង្ខំ វេទនំ ឧបាទិយស្សាមិ ន ច មេ
មនោសម្មសង្ខំវេទនានិសង្ខិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សត្តតិ
ឯវេញ្ញំ តេ កហាបតិ សិក្ខតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសន្តសក្កា

នឹងមិនប្រកាន់នូវជីវិតសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវកាយសម្ផស្ស... នឹង
មិនប្រកាន់នូវមនោសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យមនោសម្ផស្ស
របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សា
យ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៦) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់ នូវវេទនាដែលកើត
អំពីចក្ខុសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពី
ចក្ខុសម្ផស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នក
ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា
ដែលកើតអំពីសាតសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា ដែលកើតអំពី
ឃានសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីជីវិតសម្ផស្ស...នឹង
មិនប្រកាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស...នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា
ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវេទនា ដែល
កើតអំពីមនោសម្ផស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី
អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សង្គាយតន្ត្រីស្យ អនាថិបណ្ឌិតោវាសុត្តេ បញ្ចក្កន្ទា

[២០៧] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន បឋវីធាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ បឋវីធាតុ-
 និស្ស័តំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ
 សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន អាថោធាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន តេជោធាតុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វាយោធាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ...
 ន អាគាសធាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វិញ្ញាណធាតុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ វិញ្ញាណធាតុនិស្ស័តំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

[២០៨] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន រូបំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ រូបនិស្ស័តំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។
 តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ ន វេទនំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន សញ្ញំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន
 សង្ខារេ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វិញ្ញាណំ ឧបាទិ-
 យិស្សាមិ ន ច មេ វិញ្ញាណនិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តីតិ ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

សឡាយតនវគ្គ អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ បញ្ចក្ខន្ធ

(២០៧) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មិនប្រកាន់នូវបឋវីធាតុ ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យបឋវីធាតុ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវអាប្ភាធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់នូវតេជោធាតុ... នឹងមិន ប្រកាន់នូវវាយោធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់នូវអាគាសធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់ នូវវិញ្ញាណធាតុ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណធាតុ របស់អាត្មា អញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៨) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវរូប ទាំងវិញ្ញាណដែល អាស្រ័យរូបរបស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នក ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាស- នានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា... នឹងមិនប្រកាន់នូវសញ្ញា ... នឹងមិនប្រកាន់នូវសង្ខារទាំងឡាយ... នឹង មិនប្រកាន់នូវវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណ របស់អាត្មា អញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កោតកំ

[២០៩] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ
 ន អាគាសានញ្ចាយតនំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ
 អាគាសានញ្ចាយតននិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ
 ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ
 កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន អាគិញ្ញញ្ចាយតនំ ឧបាទិ-
 យិស្សាមិ... ន ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ឧបាទិ-
 យិស្សាមិ ន ច មេ ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតននិស្ស័តំ
 វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ ឯវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

[២១០] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិត-
 តំ ន ឥន្ទលោកំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច
 មេ ឥន្ទលោកនិស្ស័តំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២០៩) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ

អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវអាគាសានញ្ចាយ-

តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យអាគាសានញ្ចាយតនៈរបស់អាត្មាអញ

ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សា

យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ... នឹងមិន

ប្រកាន់នូវអាភិញ្ញាញ្ចាយតនៈ... នឹងមិនប្រកាន់នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ចាយ-

តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនេវេសញ្ញានាសញ្ចាយតនៈរបស់អាត្មា

អញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២១០) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក

ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវលោកនេះ^(១) ទាំង

វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យលោកនេះ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមានឡើយ

១ អង្គកថាថា លោកនេះ សំដៅយកកន្លែងសំរាប់ទៅ ច្រៀងសំរាប់ស៊ី និងច្រៀងស្លៀកពាក់។

សង្គាយតនវត្តស្ស អនាថិបំណ្ឌិកោវាទសុត្តេ ឥធលោកបរលោក

ឯវត្តា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ

កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ ន បរលោកំ ឧបាទិយិស្សមិ

ន ច មេ បរលោកនិស្សំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិ

ឯវត្តា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

(២០០) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ

យម្បិ មេ ទិដ្ឋិ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បរិយេសតំ អនុ-

ចរិតំ មនសា តម្បិ ន ឧបាទិយិស្សមិ ន ច មេ

តន្តិស្សំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិ ឯវត្តា តេ កហបតិ

សិក្ខិតតំ ។

សឡាយឥន្ទ្រ អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ លោកនេះនឹងលោកខាងមុខ

ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុ
នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិន
ប្រកាន់នូវលោកខាងមុខ^(១) ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យលោកខាងមុខ
របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
នេះចុះ ។

(២១១) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ធម្មជាតិណា ដែលអាត្មាអញ បានឃើញ
ហើយ ឮហើយ ប៉ះពាល់ហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ស្វែងរកហើយ
ស្ទាបស្ទង់ដោយចិត្តហើយ អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវធម្មជាតិនោះ
ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យធម្មជាតិនោះ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន
ឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

១ អង្គិកថាថា សង្គ្រោះយកលោកនិទៃ លើកលែងតែមនុស្សលោកចេញ ។ អធិប្បាយថា
ឲ្យលះចិត្តគិតថា អាត្មាអញនឹងកើតក្នុងទេវលោកឯណោះ នៅក្នុងទេវលោកឯណោះ បរិភោគ
និងស្បៀកនិរន្តរប្រយោងនេះ ។

(២០២) ឯវំ វុត្តេ អនាថប័ណ្ណំកោ កហបតិ បរោ.
 និ អស្សនំ បវុត្តេសិ ។ អថទោ អាយស្មា អានន្តោ
 អនាថប័ណ្ណំកំ កហបតិ ឯតទរោច ឡិលេយ្យាសិ ទោ
 ភំ កហបតិ សំសីនិ^(២) ទោ ភំ កហបតិភិ ។ ធាហំ
 កន្តេ អានន្ត ឡិលេយ្យាមិ ន សំសីនាមិ អបិច មេ
 ទីយវត្ថុំ សត្វា បយ្យុទាសិតោ មនោការីនីយា ច
 ភិក្ខុ ន មេ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា សុតប្បញ្ញតិ ។ ន
 ទោ កហបតិ ភិហំនំ ឡិនាតវសនាទំ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា
 បដិភាតិ បព្វនិទានំ^(៣) កហបតិ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា ប-
 ដិភាតិភិ ។ តេនហិ កន្តេ សាវីបុត្ត ភិហំនិបំ ឡិនាត-
 វសនាទំ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា បដិភាតុ សន្តិ ហិ
 កន្តេ^(៤) កុលបុត្តា អប្បវជក្ខជាតិកា អស្សវនតា
 ធម្មស្ស បរិហាយន្តិ^(៥) ធម្មស្ស អញ្ញាតារោតិ ។

១ ឧ. ម. ទល័យសិ ។ ២ ឧ. ម. សំសីទសិ ។ ៣ ឧ. ម. ឯត្ថន្តរេ ទោសន្តោ ទិស្សតិ។
 ៤ កន្តេ សាវីបុត្ត ។ ៥ ឧ. ម. បរិហាយន្តិ ភវិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កោតៈ

(២១២) កាលដែលព្រះសាវ័បុត្តមានថេរវាចាយ៉ាងនេះហើយ អនា-
 ថបិណ្ឌិកគហបតីយំសម្រក់ទឹកភ្នែក ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្ទមានកាយ
 មានថេរវាចានឹងអនាថបិណ្ឌិកគហបតីដូច្នេះថា ម្ចាស់គហបតី អ្នកជាប់
 នៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិឬ ម្ចាស់គហបតី អ្នកលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិ
 ឬ ។ អនាថបិណ្ឌិកគហបតីឆ្លើយថា បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន ខ្ញុំមិន
 ជាប់ មិនលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិទេ តែថាខ្ញុំព្រះករុណា ដែលចូលទៅ
 អង្គុយជិតព្រះសាស្តា អស់កាលយូរហើយផង ចូលទៅអង្គុយជិតពួក
 ភិក្ខុជាអ្នកចម្រើនចិត្ត អស់កាលយូរហើយផង ក៏ខ្ញុំព្រះករុណា មិនដែល
 បានស្តាប់ធម្មិកថាមានសភាពដូច្នេះឡើយ ។ ម្ចាស់គហបតី ធម្មិកថា
 មានសភាពដូច្នេះ តែងមិនច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នកស្ងៀកស
 ទេ ម្ចាស់គហបតី ឯធម្មិកថាមានសភាពដូច្នេះ រមែងច្បាស់ប្រាកដដល់
 ពួកបព្វជិត (តែប៉ុណ្ណោះ) ។ បពិត្រព្រះសាវ័បុត្តដ៏ចម្រើន បើដូច្នោះ
 ធម្មិកថាមានសភាពដូច្នេះ សូមឲ្យបានច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នក
 ស្ងៀកសផង បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មានពួកកុលបុត្ត
 ដែលប្រកបដោយជាតិជាអ្នកមានធុរកិច្ចក្នុងភ្នែក ជាអ្នកដឹងច្បាស់នូវធម៌
 ព្រោះតែមិនបានស្តាប់ធម៌ មុខជានឹងសាបសូន្យចាកធម៌មិនខាន ។

សង្ខារយកនវត្ថុស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវេសុត្ថេ ភគវត្ថុបសង្កមនំ

អថខោ អាយស្មា ច សាវ័បុត្តោ អាយស្មា ច
 អានន្តោ អនាថបិណ្ឌិកំ កហាបតិ ឥមំនា ឡិវំទេន
 ឡិវំទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមីស្ស ។

(២០៣) អថខោ អនាថបិណ្ឌិកោ កហាបតិ អ-
 ចិវប្បក្កន្តោ អាយស្មន្តោ ច សាវ័បុត្តោ អាយស្មន្តោ ច
 អានន្តោ កាលមកាសិ តុសិទ្ធំ កាយំ ឧបបន្នតិ-
 តិ ។ អថខោ អនាថបិណ្ឌិកោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្តា-
 យ វត្ថុយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កោវលកប្បំ ជេតវនំ
 ឡិកាសេត្វា យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្ក-
 មិត្វា ភកវន្តំ អភិវំទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯក-
 មន្តំ បិតោ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ ទេវបុត្តោ ភកវន្តំ
 តាថាហិ អដ្ឋកាសិ

ឥទំ ហិទំ ជេតវនំ

ឥសិសង្កមិសេវិតំ

អាវុត្តំ ធម្មរាជេន

សង្គាយគនវត្ត អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ អនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្រចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
 លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ និងព្រះអានន្ទមានអាយុ ទូន្មានអនាថ-
 បិណ្ឌិកគហបតី ដោយឧវាទនេះរួចហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈចៀស
 ចេញទៅ ។

(២១៣) កាលបើព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ និងព្រះអានន្ទមាន
 អាយុចៀសចេញទៅ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី
 ក៏ធ្វើមរណកាល ទៅកើតក្នុងពួកទេវតាឋានតុសិត ។ លំដាប់
 នោះ អនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្ត លុះរាត្រីបឋមយាមកន្ទង់ទៅហើយ មាន
 ពន្លឺដ៏រុងរឿង ញាំងវត្តជេតពនទាំងអស់ឲ្យភ្លឺស្វាងហើយ ក៏ចូលទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះអនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្ត
 បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 គាថាទាំងឡាយថា

វត្តជេតពននេះ សុទ្ធតែពួកអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ល្អ នៅ

អាស្រ័យជានិច្ច ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មរាជ គង់អាស្រ័យនៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

បីតិសញ្ញានំ មម

កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច

សីលំ ជីវិតមុត្តមំ

ឯតេន មច្ឆា សុជ្ឈន្តំ

ន កោត្តន ធន ធនេន វា

តស្មា ហិ បណ្ឌិតោ ចោសោ

សម្បស្សំ អត្ថមត្តោ

យោនិសោ វិចីនេ ធម្មំ

ឯវំ តត្ថ វិសុជ្ឈតិ

សាវ័បុត្តោ វ បញ្ញាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហិ ចារុតោ ភិក្ខុ

ឯតាវបរមោ សិយាតិ ។

ឥធម៌វោច អនាថប័ណ្ណិកោ ទេវបុត្តោ សម-
នុញ្ញោ សត្វា អហោសិ ។ អថោ អនាថប័ណ្ណិ-
កោ ទេវបុត្តោ សមនុញ្ញោ មេ សត្វាតិ កកវន្តំ
អភិវាទេត្វា បទត្ថិណំ កត្វា តត្ថវន្តោយិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កន្តសកៈ

ជាទីញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតព្រមដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្មតិមគ្គចេតនា ១
 វិជ្ជាតិមគ្គបញ្ញា ១ ធម៌ទាំងឡាយ ជាបុគ្គលខាងសមាធិ ១
 សីល ឈ្មោះថាជីវិតខ្ពស់បំផុត១ សត្វទាំងឡាយរមែងស្អាត
 ដោយធម៌នេះ មិនមែនដោយគោត្រ ឬមិនមែនដោយទ្រព្យ
 ឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បុរសជាបណ្ឌិត កាលបើឃើញ
 ច្បាស់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ត្រូវពិចារណាធម៌ ដោយ
 ទុបាយនៃប្រាជ្ញា ទើបស្អាតក្នុងធម៌នោះយ៉ាងនេះបាន មាន
 តែព្រះសាវ័កមួយ ទើបប្រសើរដោយបញ្ញាផង ដោយ
 សីលផង ដោយកិរិយាម្យាប័ន្តរកិលេសផង ទុកជាកិក្ខុ
 ណាដល់នូវត្រើយគឺព្រះនិព្វាន (កិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណ
 អស់ត្រឹមប៉ុណ្ណោះឯង ។

លុះអនាថបណ្ឌិតទៅបុគ្គ ពោលនូវគាថានេះចប់ ព្រះសាស្តា
 ក៏មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរ ។ លំដាប់នោះ អនាថបណ្ឌិតទៅបុគ្គដឹងថា
 ព្រះសាស្តារបស់អាត្មាអញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ្ឌរូបក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

សឡាយតនវិគ្គយ្យ អនាថបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ ផេតវិទ្យាសំសំ

[២០២] អថខោ ភកកា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ឥមំ ភិក្ខុវេ រត្តិ អញ្ញាតោ ទេវបុត្តោ
 អភិក្ខុន្តាយ រត្តិយា អភិក្ខុន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ
 ជេតវនំ ឌុកាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្ក-
 មិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ភិក្ខុវន្តំ អដ្ឋាសំ ។ ឯកមន្តំ
 វិគោ ខោ សោ ទេវបុត្តោ មំ ឥមាហំ^(១) កាថាហំ
 អដ្ឋកាសំ

ឥទំ ហំតិ ជេតវនំ

ឥសិសង្កមិនិសេវិតិ

អាវុត្តំ ធម្មរាជេន

បតិសញ្ញនំ មម

កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច

សិលំ ជីវិតមុត្តមំ

សង្ខារយតនវត្ថុ អនាថបីណ្ឌិកោវាទសូត្រ សេចក្តីសរសើរវត្ថុផេតពាន

[២១៤] លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគី

ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុមកថា មាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលរាត្រីបឋម-

យាមកន្លងទៅហើយ ក៏និយមនេះឯង មានទេវបុត្រមួយអង្គ មាន

ស្ម័គ្រជ័រឿង ញ៉ាំងវត្តជេតពានទាំងអស់ឲ្យភ្លឺស្វាង ហើយក៏ចូលមករក

តថាគត លុះចូលមកដល់ ថ្វាយបង្គំតថាគត ហើយបិតនៅក្នុងទី

សមគួរ ។ លុះទេវបុត្រនោះ បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ពោលគាថា

ទាំងនេះ ចំពោះតថាគតថា

វត្តជេតពាននេះ សុទ្ធតែពួកលោកអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ល្អ នៅ

អាស្រ័យជានិច្ច ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មរាជ គង់អាស្រ័យនៅ

ហើយ ជាទីញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតព្រម ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្ម ១

វិជ្ជា ១ ធម៌ទាំងឡាយ ១ សីល ឈ្មោះថាជីវិតខ្ពស់បំផុត ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបវប្បណ្ណសកំ

ឯតេន មទ្ធា សុដ្ឋន្តិ

ន តោត្តន ន ធនេន វា

តស្មា ហិ បណ្ឌិតោ ចោសោ

សម្មស្សី អត្ថមត្តោ

យោនិសោ វិចិទេ ធម្មំ

ឯវំ តត្ថ វិសុដ្ឋន្តិ

សាវ័ច្ចតោ វ បញ្ញាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហិ ចារុតតោ ភិក្ខុ

ឯតាវចរោ សិយាតិ ។

ឥទ្ធមវោច ភិក្ខុវេ សោ ទេវ័ច្ចតោ សមនុញ្ញោ

មេ សត្តាតិ មី អភិវាទេត្វា បទក្ខណំ កត្វា

តត្ថេវន្តរោយតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

សត្វទាំងឡាយ រមែងស្អាតដោយធម៌នេះ មិនមែនដោយ

គោត្រ ឬមិនមែនដោយទ្រព្យឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

បុរសជាបណ្ឌិត កាលបើឃើញច្បាស់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន

ហើយ ត្រូវពិចារណានូវធម៌ដោយទុកចោលនៃប្រាជ្ញា ទើប

ស្អាតក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនេះបាន មានតែព្រះសាវ័បុត្តមួយ

ទើបប្រសើរដោយបញ្ញាផង ដោយសីលផង ដោយកិរិយា

រម្ងាប់នូវកិលេសផង ទុកជាកិក្ខុណាបានដល់នូវត្រើយគឺព្រះ

និព្វាន (កិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណអស់ត្រឹមប៉ុណ្ណោះឯង ។

ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ លុះទៅបុត្តនោះ ពោលនូវភាពនេះចប់ហើយ

ដឹងថាព្រះសាស្តា របស់អាត្មាអញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ

ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំគាត់ថា ធ្វើប្រទេសិក្ខណ៍រួចក៏បាត់ ក្នុងទីនោះទៅ ។

សង្គ្រាមឥស្សរៈ អនាថបិណ្ឌិកោវទសុត្តេ ភាសិតាភិស្ឋនំ

(២០៥) ឃីវំ វុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ
 ឯតទិវោត សោ ហិ ន្ទន សោ ភន្តេ អនាថបិណ្ឌិកោ
 ទេវបុត្រោ ភវិស្សតិ អនាថបិណ្ឌិកោ ភន្តេ ភហបតិ
 អាយស្មន្តេ សាវីបុត្រ អភិប្បសន្នោ^(១) អហោ សីតិ។
 សាធុ សាធុ អានន្ទ យាវតកំ ខោ អានន្ទ វិក្កាយ
 បត្តិពំ អនុប្បត្តិ វិយា អនាថបិណ្ឌិកោ សោ ទេវ-
 បុត្រោ នត្ថោតិ ។ ឥទិមវោច ភគវា អត្ថបនោ
 អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនិជ្ជតិ ។

អនាថបិណ្ឌិកោវទសុត្តេ បឋមំ និដ្ឋិតំ ។

១. អវេច្ចប្បសន្នោ ។

សឡាយតន្ត្រី អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(២១៥) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះពុទ្ធដ៏កាយ៉ាងនេះ ហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្តនោះឯង ប្រាកដជាអនាថបិណ្ឌិកគហបតី នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះអនាថបិណ្ឌិកគហបតី បានជ្រះថ្លា ក្រៃពេក ក្នុងព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ ។ ម្ចាស់អានន្ទ ត្រូវហើយ ។ ម្ចាស់អានន្ទ ហេតុដែលអ្នកបានត្រិះរិះនោះ ត្រូវហើយ ទៅបុត្តនោះគឺ អនាថបិណ្ឌិកហ្នឹងឯង មិនមែនអ្នកដទៃទេ ។ លុះមានព្រះភាគ ទ្រង់ ត្រាស់នូវពាក្យនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ ទី ៤ ។

ទុតិយំ ឆន្ទោវិទេសុត្តំ

[២០៦] ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
រាជគហោ វិហារតិ វេទ្យវនេ កលន្ទកណិវាបេ ។
តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ
អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ អាយស្មា ច ឆន្ទោ តិជ្ឈក្ក-
ដេ បព្វតេ វិហារន្តំ ។ តេន ខោ បន សមយេន
អាយស្មា ឆន្ទោ អាពាធិកោ ហោតិ ទុត្តិតោ
ពាទ្យតិលាធា ។

[២០៧] អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សា-
យន្តាសមយំ បដិសន្ធានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា
មហាចុន្ទោ តេនុបសង្កម៌ ឧបសង្កម៌ត្វា អាយ-
ស្មន្តំ មហាចុន្តំ ឯតទិវេច អាយាមាវុសោ ចុន្ទ
យេនាយស្មា ឆន្ទោ តេនុបសង្កម៌ស្សាម^(១) តិលានុប្ប-
ត្តាតិ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ អាយស្មា មហា-
ចុន្ទោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បព្វស្សាសិ ។

ឆន្ទោវិទស្វត ទី ២

(២១៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តវៀរ ជាកលន្ទកនិវាសន ទៀបក្រុងរាជ-
ត្រិះ ។ ក៏គង់សម័យនោះ ព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ ព្រះមហាចុន្ទៈ
មានអាយុ នឹងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ កំពុងគង់នៅនាគុគ៌ជ្ឈក្នុង ។
សម័យនោះឯង ព្រះឆន្ទៈមានអាយុ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ
ឈឺចាប់ជាទម្ងន់ ។

(២១៧) គ្រានោះ ព្រះសាវ័បុត្រ មានអាយុ ចេញចាក
ផលសមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅរកព្រះមហាចុន្ទៈ
មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះមហាចុន្ទៈមាន
អាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ចុន្ទៈមានអាយុ មក យើងចូលទៅរកព្រះ
ឆន្ទៈមានអាយុ នឹងបានសួរដម្បី ។ ព្រះមហាចុន្ទៈមានអាយុទទួល
ពាក្យព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុថា ករុណា លោកមានអាយុ ។

សង្ខារយន្តវិញ្ញាណ ឆន្ទាវាទសូត្រ អាពាធម្មវគ្គ

អថ ខោ អាយស្មា ច សារីរ្យត្ថោ អាយស្មា ច
 មហាច្ឆន្ទោ យេនាយស្មា ឆន្ទោ តេនុបសង្កម្ពីសុ
 ឧបសង្កម្ពីតា អាយស្មតា ឆន្ទេន សន្និ សម្មោទីសុ
 សម្មោទន្តិយំ កថំ សារាណិយំ វិភិសារត្ថោ ឯកមន្តំ
 និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ អាយស្មា
 សារីរ្យត្ថោ អាយស្មន្តំ ឆន្តំ ឯតទរោច កក្ក្ខ តេ
 អារុសោ ឆន្ទ ឧមនិយំ កក្ក្ខ យាបនិយំ កក្ក្ខ^(១)
 ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ បដិក្ក-
 មោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ន
 មេ អារុសោ សារីរ្យត្ថ ឧមនិយំ ន យាបនិយំ
 ពាធិនំ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ
 អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

[២០៨] សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីរ្យត្ថ ពលវា
 រុវុសោ តិល្លានំ សិខរេន សីសំ អភិមន្តេយ្យ ឯវមេវ
 ខោ មេ អារុសោ សារីរ្យត្ថ អនិមត្តា វត្ថា មុទ្ធានំ ឡិ-
 ហនន្តំ ន មេ អារុសោ សារីរ្យត្ថ ឧមនិយំ ន យាបនិយំ

១. ឧ. ម. ៣០៥ តេ ។

សឡាយតនវត្ត ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

លំដាប់នោះ ព្រះសាវ័បុត្រ មានអាយុ និងព្រះមហាចន្ទៈ មានអាយុ
 ចូលទៅក្នុងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយរាក់-
 ទាក់សំណេះសំណាល ជាមួយនឹងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
 ដែលគួររីករាយ និងពាក្យគួររលឹកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ អង្គុយនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានសួរ
 ព្រះឆន្ទៈមានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោឆន្ទៈ លោកអាចអត់ធន់
 បានឬទេ លោកអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានឬទេ ទុក្ខវេទនា
 បានស្រាកស្រាន្ត មិនចម្រើនឡើងទេឬ ធ្ងរថយប្រាកដ ការចម្រើនមិន
 ប្រាកដទេឬ ។ ព្រះឆន្ទៈត្រូវនិយាយថា ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្ញុំមិន
 អាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខ-
 វេទនារបស់ខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
 ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនាចេះតែប្រាកដ ការធ្ងរថយមិនប្រាកដទេ ។

[២១៨] ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ បុរសមានកម្លាំង គប្បីចាក់
 ក្បាលដោយដៃកស្រួចដ៏មុត យ៉ាងណា ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្យល់
 ដ៏ក្រៃលែងចាក់នូវក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្ញុំ
 មិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទ្ទាសកំ

ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិ-
 ក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ចាយតិ នោ បដិក្ក-
 មោតិ ។

(២១៧) សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត ពលវា
 បុរុសោ នន្ទេន វត្តខណ្ឌេន សីសេ សីសវេដ្ឋនំ
 ននេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
 វាតា សីសំ បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត
 ខមនីយំ ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា
 អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ច-
 ាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២២០) សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត នក្ខោ
 កោយាជកោ វា កោយាជកន្តេវាសី វា តិណ្ឌេន
 កោវិកន្តនេន ក្បន្តី បរិកន្តេយ្យ ឯវមេវ ខោ
 មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា ក្បន្តី
 បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ខមនីយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

ទុក្ខវេទនាវន្តំខ្ញុំខ្ញាងណាស់ ចេះតែចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការ
ចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការធ្ងន់ថយមិនប្រាកដឡើយ ។

(២១៩) ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ បុរសមានកម្លាំងរុំត្រៃបង់ក្បាល
ដោយកំណាត់ព្រៃគ្រឿងមាំ យ៉ាងណា ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្យល់
ដ៏ត្រៃលែងចាក់ដោតក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ
ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ
ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំខ្ញាងណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ
ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនាចេះតែប្រាកដ ការធ្ងន់ថយមិនប្រាកដឡើយ។

(២២០) ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នក
សម្លាប់គោ ដែលប៉ិនប្រសប់ គប្បីវះពោះគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការ
គោដ៏មុត យ៉ាងណា ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្យល់ដ៏ត្រៃលែងវះការ
ពោះខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ

សឡាយភវត្តស្ស ធម្មោវទស្ថត្ថេ អាពាធប្បវត្តិ

ន យាបន័យំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
 នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
 បដិក្កមោតិ ។

[២២០] សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត ទ្វេ
 ពលវត្ថោ បុរិសា ទុព្វលតំ បុរិសំ នាណាពាហាសុ
 កមោត្វា អត្ថាវកាសុយា សន្តាបេយ្យំ សម្បវិតា-
 បេយ្យំ ឯវមេវ ខោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
 កាយស្មី ធាហោ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ខមន័យំ
 ន យាបន័យំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
 នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
 បដិក្កមោ សន្តំ អារុសោ សារីបុត្ត អាហារិស្សាមិ
 ធាវកត្ថាមិ ជីវិតន្តិ ។

សឡាយតន្ត្រ ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនានៃខ្ញុំ ខ្លាំង
ណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើង
នៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការធូរថយមិនប្រាកដឡើយ ។

(២២១) ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ បុរសមានកម្លាំងពីរនាក់ ចាប់
នូវបុរសមានកម្លាំងថយ គ្រង់ដើមដៃម្ខាងៗ ម្នាក់ នាំយកទៅរោលកំដៅ
លើរណ្តៅរងើកភ្លើង យ៉ាងណា ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ សេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយ ក្នុងរាងកាយរបស់ខ្ញុំជីវ្រៃលែង យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអា-
វុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិនអាចអត់ធាតុបានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ
មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ
ការធូរថយមិនប្រាកដឡើយ ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំនឹងនាំយក
នូវកាំបិត^(១) ខ្ញុំមិនអាស័យជីវិតទេ ។

១ ជ្រៀងសស្រាសម្រាប់តាមដង់នូវជីវិត ឬសម្រាប់ប្រហារជីវិត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

(២២២) មាយស្មា ឆន្ទោ សត្តំ អាហរេសិ
 យាបេតាយស្មា ឆន្ទោ យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ
 ឆន្តំ ឥច្ឆាម សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្ថំ
 សច្ចាយានិ កោដនានិ អហំ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស
 សច្ចាយានិ កោដនានិ បរិយេសិស្សាមិ សចេ អា-
 យស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្ថំ សច្ចាយានិ កេសដ្ឋានិ អហំ
 អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស សច្ចាយានិ កេសដ្ឋានិ បរិយេ-
 សិស្សាមិ សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្ថំ បដិវ្យោ
 ឧបដ្ឋាកោ អហំ អាយស្មន្តំ ឆន្តំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ
 មាយស្មា ឆន្ទោ សត្តំ អាហរេសិ យាបេតាយស្មា
 ឆន្ទោ យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្តំ ឥច្ឆាមាតិ ។

(២២៣) ទបិ មេ អារុសោ សារីបុត្ត ទត្ថំ
 សច្ចាយានិ កោដនានិ ទបិ មេ ទត្ថំ សច្ចា-
 យានិ កេសដ្ឋានិ ទបិ មេ ទត្ថំ បដិវ្យោ ឧ-
 បដ្ឋាកោ អបិចារុសោ សារីបុត្ត បរិចិណ្ណា^(១)
 សត្តា ជីយរត្តំ មនាបេនេវ នោ អមនាបេន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសក្ក

[២២២] ព្រះសាវ័បុត្រនិយាយថា ឆ្នេះមានអាយុ កុំកាន់យក
 កាំបិតឡើយ ឆ្នេះមានអាយុ ចូរញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅចុះ ពួក
 យើងចង់ឲ្យឆ្នេះមានអាយុ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រសិនបើ
 មិនមានកោជនជាទីសប្បាយ សម្រាប់ឆ្នេះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែង
 រកកោជនជាទីសប្បាយ ឲ្យឆ្នេះមានអាយុ ប្រសិនបើមិនមានកេសជ្ជៈ
 ជាទីសប្បាយ សម្រាប់ឆ្នេះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែងរកកេសជ្ជៈជាទី
 សប្បាយឲ្យឆ្នេះមានអាយុ ប្រសិនបើមិនមានមនុស្សជាទីបង្អាក់ដ៏សមគួរ
 សម្រាប់ឆ្នេះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងបម្រើឆ្នេះមានអាយុ ឆ្នេះមានអាយុ
 កុំកាន់យកកាំបិតឡើយ ឆ្នេះមានអាយុ ចូរញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 យើងប្រាថ្នាឲ្យឆ្នេះមានអាយុ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅណាស់ ។

[២២៣] ឆ្នេរភិក្ខុឆ្លើយថា ម្ចាស់អាវុស សាវ័បុត្រ កោជនជាទី
 សប្បាយ សម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ កេសជ្ជៈជាទីសប្បាយសម្រាប់ខ្ញុំមិន
 មែនគ្មានទេ មនុស្សជាទីបង្អាក់ដ៏សមគួរសម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ ម្ចាស់
 អាវុស សាវ័បុត្រ តែថាខ្ញុំធ្លាប់បម្រើព្រះសាស្តា យូរអង្វែងមកហើយ
 ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិតៗ មិនមែនបម្រើដោយសេចក្តីមិនពេញចិត្តទេ

សឡាយភវត្តស្ស ឆន្ទោវាទសុត្តេ សាវ័បុត្តប្បញ្ញាណម្ហំ

ឯតំ ហំ អាវុសោ សាវ័បុត្ត សាវកស្ស បដិវ្រប់
 យំ សត្តារំ បរិចទេយ្យ មនាបេនេវ នោ អមនាបេន
 អនុបវដ្ឋិ ឆន្ទោ ភិក្ខុ សត្តំ អាហារិស្សត្ថិតំ ឯវមេតំ^(១)
 អាវុសោ សាវ័បុត្ត ជារេហិតំ ។ បុច្ឆេយ្យាម មយំ
 អាយស្មន្តំ ឆន្ធិ កត្តា^(២) ទេសំ សចេ អាយស្មា
 ឆន្ទោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ញាស្ស វេយ្យាករ-
 ណាយាតិ ។ បុច្ឆាវុសោ សាវ័បុត្ត សុត្វា វេ-
 ទិស្សាមិតំ ។

[២២២] ចត្តំ អាវុសោ ឆន្ធិ ចត្តវិញ្ញាណំ ចត្ត
 វិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វេ ឆម្មេ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ សមនុបស្សសិ សោតិ អាវុសោ ឆន្ធិ សោ-
 តវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យាជំ អាវុសោ ឆន្ធិ យាជវិញ្ញា-
 ណំ... ជិវ្ហំ អាវុសោ ឆន្ធិ ជិវ្ហវិញ្ញាណំ... កាយំ អាវុ-
 សោ ឆន្ធិ កាយវិញ្ញាណំ... មនំ អាវុសោ ឆន្ធិ មនោ-
 វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វេ ឆម្មេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សត្ថិតំ ។

សង្ខាយធនវគ្គ ឆន្ទាវាទសូត្រ បញ្ញាកម្មនៃព្រះសារីបុត្រ

ម្នាល ភាវុសោ សារីបុត្រ ព្រោះថា អំពើដែលសមគួរដល់សារីក៍ គឺត្រង់
 បម្រើព្រះសាស្តា ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិត ។ មិនមែនបម្រើដោយ
 សេចក្តីមិនពេញចិត្តនោះទេ ម្នាល ភាវុសោ សារីបុត្រ អ្នកចូរចាំទុក
 សេចក្តីនិយោជន៍នេះថា ឆន្ទក៏ក្នុងនឹងកាន់យកកាំបិតឥតចោលតែវិញ្ញាណ ។
 ព្រះសារីបុត្រសួរថា បើឆន្ទៈមានអាយុបើកទុកសាសន៍ម្យ៉ាងមួយប្រសាទបាន
 យើងនឹងសួរនូវហេតុបន្តិចនឹងឆន្ទៈមានអាយុ ។ ឆន្ទក៏ឆ្លើយថា ម្នាល
 ភាវុសោ សារីបុត្រ អ្នកសួរមកចុះ ខ្ញុំស្តាប់ហើយគង់នឹងដឹង ។

(២២២) ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណាលើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា និរុបសាសន៍
 និរុបសាសន៍ ជានិរុបសាសន៍ ដូច្នេះដែរឬ ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវសោតៈ នូវសោតវិញ្ញាណ ។ បើ ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវឃានៈ នូវឃានវិញ្ញាណ... ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវជីវៈ នូវជីវវិញ្ញាណ... ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវកាយ នូវកាយវិញ្ញាណ... ម្នាល ភាវុសោ ឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវមនោ នូវមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោ-
 វិញ្ញាណថា និរុបសាសន៍ ជានិរុបសាសន៍ ដូច្នេះដែរឬ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ចក្កំ អារុសោ សារីបុត្ត ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្កវិញ្ញាណា-
វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
អត្តាតិ សមនុបស្សមិ សោតិ អារុសោ សារីបុត្ត សោ-
តវិញ្ញាណំ ... យានំ អារុសោ សារីបុត្ត យានវិញ្ញាណំ...
ជីវំ អារុសោ សារីបុត្ត ជីវិវិញ្ញាណំ ... កាយំ
អារុសោ សារីបុត្ត កាយវិញ្ញាណំ ... មនំ អារុសោ
សារីបុត្ត មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ
នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សមីតិ ។

(២២៥) ចក្កុស្មី អារុសោ ធម្ម ចក្កវិញ្ញាណោ
ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ កី ទិស្វា កី
អភិញ្ញាយ ចក្កំ ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេ
ធម្មេ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សសី សោតស្មី អារុសោ ធម្ម សោតវិញ្ញា-
ណោ ... យានស្មី អារុសោ ធម្ម យានវិញ្ញាណោ ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណាសកៈ

ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ និង
 ពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺
 មិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ ខ្ញុំ
 ពិចារណាឃើញនូវសោតៈ នូវសោតវិញ្ញាណ ... ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវយានៈ នូវយានវិញ្ញាណ ... ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវជីវ្ហា នូវជីវ្ហាវិញ្ញាណ ... ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវកាយ នូវកាយវិញ្ញាណ ... ម្នាលអារុសោសាវ័បុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវមនោ នូវមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
 ដោយមនោវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺
 មិនមែនជាខ្លួនអញ ។

(២២៥) ព្រះសាវ័បុត្រសួរថា ម្នាលអារុសោធនៈ អ្នកឃើញ
 ដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កង់ចក្ខុ កង់ចក្ខុវិញ្ញាណ និងកង់ពួកធម៌ដែល
 គប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ទើបពិចារណាឃើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ
 និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺
 មិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ម្នាលអារុសោធនៈ កង់សោតៈ
 កង់សោតវិញ្ញាណ... ម្នាលអារុសោធនៈ កង់យានៈ កង់យានវិញ្ញាណ...
 កង់ជីវ្ហា កង់ជីវ្ហាវិញ្ញាណ... ម្នាលអារុសោធនៈ កង់កាយ កង់កាយវិញ្ញាណ...
 កង់មនោ កង់មនោវិញ្ញាណ... ម្នាលអារុសោធនៈ កង់ពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
 ដោយមនោវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺
 មិនមែនជាខ្លួនអញ ។

សឡាយភវីធុស្ស ឆន្ទោវិទុសុត្តេ សាវ័បុត្តប្បញ្ញាណម្ហំ

ជីវ្ហយ អាវុសោ ឆន្ទ ជីវ្ហវិញ្ញាណោ... កាយស្មី
 អាវុសោ ឆន្ទ កាយវិញ្ញាណោ... មនស្មី អាវុសោ ឆន្ទ
 មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ កី
 ទិស្វា កី អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណាវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មី ន មេសោ
 អត្តាតិ សមនុបស្ស្ហសីតិ ។ ចក្កស្មី អាវុសោ សាវ័-
 បុត្ត ចក្កវិញ្ញាណោ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ
 និរោធិំ ទិស្វា និរោធិំ អភិញ្ញាយ ចក្កំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណំ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោ-
 ហមស្មី ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្ស្ហមិ សោ-
 តស្មី អាវុសោ សាវ័បុត្ត សោតវិញ្ញាណោ... យាទ-
 ស្មី អាវុសោ សាវ័បុត្ត យាទវិញ្ញាណោ... ជីវ្ហយ
 អាវុសោ សាវ័បុត្ត ជីវ្ហវិញ្ញាណោ... កាយស្មី អាវុសោ
 សាវ័បុត្ត កាយវិញ្ញាណោ... មនស្មី អាវុសោ សា-
 វ័បុត្ត មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេសុ
 ធម្មេសុ និរោធិំ ទិស្វា និរោធិំ អភិញ្ញាយ

សង្ខាយតនវិគ្គ ធម្មោទសូត្រ បញ្ញាកម្មនៃព្រះសាវ័បុត្រ

ម្នាលអាវុសោធនៈ ក្នុងដីវា ក្នុងដីវាវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោធនៈ
ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកឃើញដូចម្តេច
ដឹងដូចម្តេច ក្នុងមនោ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងតួកធម៌ដែលគប្បី
ដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ បើពិចារណាយើង ទ្រុមនោ ទ្រុមនោ-
វិញ្ញាណ និងតួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា ទុំមិនមែន
របស់អញ ទុំមិនមែនជាអញ ទុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។
ម្នាលអាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្ញុំឃើញទ្រុសេចក្តីរលត់ ដឹងទ្រុសេចក្តី
រលត់ ក្នុងចក ក្នុងចកវិញ្ញាណ និងក្នុងតួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយ
ចកវិញ្ញាណ បើពិចារណាយើងទ្រុចក ទ្រុចកវិញ្ញាណ និងតួកធម៌
ដែលគប្បីដឹងដោយចកវិញ្ញាណថា ទុំមិនមែនរបស់អញ ទុំមិនមែន
ជាអញ ទុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ម្នាលអាវុសោ សាវ័បុត្រ ក្នុងសោតៈ
ក្នុងសោតវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោ សាវ័បុត្រ ក្នុងយានៈ ក្នុងយាន-
វិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោ សាវ័បុត្រ ក្នុងដីវា ក្នុងដីវាវិញ្ញាណ... ម្នាល
អាវុសោ សាវ័បុត្រ ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោ
សាវ័បុត្រ ខ្ញុំឃើញទ្រុសេចក្តីរលត់ ដឹងទ្រុសេចក្តីរលត់ ក្នុងមនោ
ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងតួកធម៌ដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទិសន្តកសកំ

មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតញ្ចេ ធម្មេ
នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សាមីតិ ។

(២២៦) ឃីវ៉ិ វុត្តេ អាយស្មា មហាចុន្តោ អាយ-
ស្មន្តំ ធន្តំ ឯតទលោច តស្មាតិហា អារុហោ ធន្ត
ឥទម្បំ តស្ស កកវតោ សាសនំ និព្វតាម្បំ មនស្មី^(១)
កាតតំ និស្សិតស្ស ចលិតំ អនិស្សិតស្ស ចលិតំ
នត្ថំ ចលិតេ អសតិ បស្សន្តិ បស្សន្តិយា សតិ
នតិ ន ហោតិ នតិយា អសតិ អាកតិកតិ ន
ហោតិ អាកតិកតិយា អសតិ ចុត្តបចាតោ ន
ហោតិ ចុត្តបចាតេ អសតិ នេវេន ន ហរិំ ន
ឧកយមន្តវេន ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សាតិ ។ អថទោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណសក្កៈ

ទើបពិចារណាលើញ្ញន្តរមនោ ន្ទ្រមនោវិញ្ញាណ នឹងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
ដោយមនោវិញ្ញាណថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះ
មិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។

(២២៦) កាលបើឆន្ទកុំនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហា-
ច្ឆន្ទៈមានអាយុ និយាយនឹងឆន្ទៈមានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
ឆន្ទៈ ព្រោះហេតុនោះ សាសនានេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ
បុគ្គលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្តអស់កាលជានិច្ច បុគ្គលដែលមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិ
អាស្រ័យនៅហើយ តែងមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលដែលមិនមាន
តណ្ហានិងទិដ្ឋិអាស្រ័យនៅហើយ មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រទេ កាល
បើសេចក្តីញាប់ញ័រមិនមានហើយ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ នៃកាយនិងចិត្ត
រមែងមាន កាលបើសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់មានហើយ តណ្ហាក៏មិនមាន កាល
បើតណ្ហាមិនមានហើយ ភាគតិ និងគតិ^(១) ក៏មិនមាន កាលបើ
ភាគតិ និងគតិមិនមានហើយ ច្រកនិងបដិសន្ធិក៏មិនមាន កាលបើច្រក
និងបដិសន្ធិ មិនមានហើយ លោកនេះក៏មិនមាន លោកខាងមុខក៏មិន
មាន លោកទាំងពីរក៏មិនមាន នេះហៅថា វិបិដ្ឋតនៃទុក្ខ ។ គ្រានោះឯង

១ ដំណើរមកដោយអំណាចបដិសន្ធិហៅភាគតិ ដំណើរទៅដោយអំណាចច្រក ហៅគតិ ។

សឡាយភវត្ថុស្ស ឆន្ទោវាទសុត្តេ ភក្កវត្ថុបស្កមនំ

អាយស្មា ច សាវីបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ
 អាយស្មន្តំ ធន្តំ ឥមំនា ឡិវំនេន ឡិវំនិត្វា ឧដ្ឋាយា-
 សនា បក្កមីសុ ។

(២២៧) អថខោ អាយស្មា ឆន្ទោ អថវប្បក្កន្តោ
 អាយស្មន្តោ ច សាវីបុត្តោ អាយស្មន្តោ ច មហាចុន្ទោ
 សត្តំ អាហរេសិ ។ អថខោ អាយស្មា សាវីបុត្តោ
 យេន ភក្កវា តេនុបស្កមី ឧបស្កមីត្វា ភក្កវន្តំ
 អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ទោ
 ខោ អាយស្មា សាវីបុត្តោ ភក្កវន្តំ ឯតទិវោច អា-
 យស្មតា ភន្តោ ឆន្ទេន សត្តំ អាហរិតំ តស្ស កា
 តតិ កោ អភិសម្បវាយោតិ ។ ននុ តេ សាវីបុត្ត
 ឆន្ទេន ភិក្ខុនា សម្មាទាយេវ អនុបវដ្ឋតា ព្យាកតា-
 តិ ។ អត្ថំ ភន្តោ បុព្វជីវំ នាម វដ្ឋិត្តាមោ តត្ថា-
 យស្មតោ^(១) ធន្នស្ស មិត្តកុលានិ សុហដ្ឋកុលានិ
 ឧបវដ្ឋកុលានីតិ ។

សឡាយគន់វត្ត ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ

ព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ និងព្រះមហាចុន្ទៈមានអាយុ បាននិយាយ
ទូន្មានឆ្លុះមានអាយុ ដោយឧវាទនេះហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
ចេញទៅ ។

(២២៧) ត្រាគាល់ដែលព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ និងព្រះ
មហាចុន្ទៈមានអាយុ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះឆ្លុះមានអាយុក៏នាំ
នាយកនូវកាំបិត ។ ត្រាខាង ព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ ចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយ
អង្គុយនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ អង្គុយក្នុងទី
ដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឆ្លុះមានអាយុ នាំនាយកនូវកាំបិតហើយ គតិរបស់
លោក ដូចម្តេចទៅ បរលោកដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា ម្ចាស់សាវ័បុត្រ ការមិនមានទោស (នោះ) ឆ្លុះក៏ក្រាប
ព្យាករចំពោះមុខអ្នកឯងហើយតើ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានស្រុក
វជ្ជី ឈ្មោះបុព្វជីវៈ ត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែល
គួរចូលទៅរក របស់ឆ្លុះមានអាយុ មាននៅក្នុងស្រុកនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

[២២៨] ហោត្តិ ហោតានិ^(១) សារីបុត្ត ឆន្ទស្ស
 ភិក្ខុនោ មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានិ
 ជាហំ សារីបុត្ត ឯត្តាវតា ឧបវជ្ជោតិ វនាមិ យោ
 ខោ សារីបុត្ត ឥមញ្ច កាយំ និត្តិបតិ អញ្ចញ្ច
 កាយំ ឧបាទិយតិ តមហំ ឧបវជ្ជោតិ វនាមិ តំ
 ឆន្ទស្ស ភិក្ខុនោ នត្ថំ អនុបវជ្ជិ^(២) ឆន្ទោ ភិក្ខុ
 សត្តំ អាហរេសីតិ^(៤) ។ ឥនមហេច ភក្កវា អត្តមនា
 អាយស្មា សារីបុត្តោ ភក្កវតោ ភាសិតំ អភិនិជ្ជិតំ ។

ឆន្ទោវាទសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឧ. ហោត្តិ ហេតេ ។ ម. ហោសត្តិ ហេតេ ។ ២ ឧ. ម. អនុបវជ្ជោ ។ ៣ ម. ពិភោ
 បរំ ឯវមេតំ សារីបុត្ត ជាហេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កានៈ

(២២៨) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រកូល
 ទាំងនោះ គឺត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែលគួរចូល
 ទៅរករបស់ឆ្នួតភិក្ខុ មានមែនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ តែថាគឺជាគត
 មិនហៅថាជាបុគ្គលគួរតិះដៀល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ
 ម្ចាស់សារីបុត្រ អ្នកណាដាក់ចុះនូវកាយនេះផង ប្រកាន់នូវកាយឯទៀត
 ផង គឺថាគតហៅអ្នកនោះថា គួរតិះដៀល ដំណើរនោះ មិនមាន
 ដល់ឆ្នួតភិក្ខុទេ ឆ្នួតភិក្ខុនាំយកនូវកាំបិតឥតមានពោសឡើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគពោលពាក្យនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ក៏មាន
 សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឆន្ទោវិទសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ បុណ្ណាវិទូសុត្តំ

(២២៧) ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា

សាវត្ថយំ វិហាវតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-

រាមេ ។ អថទោ អាយស្មា បុណ្ណា សាយល្ហាសមយំ

បដិសល្ហានា វុដ្ឋិតោ យេន កកវា តេនុបស្សង្គមិ

ឧបស្សង្គមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

ឯកមន្តំ និសីទ្ធោ ទោ អាយស្មា បុណ្ណា កកវន្តំ

ឯតទរោច សាធុ មំ កន្តេ កកវា សង្ខិតេន ឡិវាទេន

ឡិវទត្ថ យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ

វ្រូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបំ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។

តេនហិ បុណ្ណា សុណាហិ សាធុកំ មនសិករោហិ

ភាសិស្សាមិតិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ទោ សោ អាយស្មា

បុណ្ណា កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

បុណ្ណាវិទូសូត្រ ទី ៣

[២២៩] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុចេញចាកទីសម្ប ក្នុង
វេលារសៀល ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
ដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះ
ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន
ព្រះភាគ មេត្តាប្រោស ខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គដោយព្រះធុរៈយ៉ាងសង្ខេប
លុះខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់នូវធម៌ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចេញទៅ
តែម្នាក់ឯង មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតបំផ្លាញកិលេស
មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សម្រេចសម្រាន្តវិយាបថទាំង ៤ ។
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ បើដូច្នោះ អ្នកចូរប្រុងស្តាប់
ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អ តថាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុនោះ
ទទួលព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(២៣០) ភគវា ឯតទេវេច សន្តិ ខោ បុណ្ណ
 ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កត្តា មនាហា បិយរូបា
 កាម្មបសញ្ញិតា វជ្ជនីយា តញ្ចោ ភិក្ខុ អភិនន្តតិ
 អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ តស្ស ភំ អភិនន្តតោ
 អភិវេទតោ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្តិ
 នន្តិសមុទយោ ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វេទាមិ ។ សន្តិ
 ខោ បុណ្ណ សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា ... យានវិញ្ញេយ្យា
 កត្តា...ជីវិតវិញ្ញេយ្យា រសា...កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋព្វា...
 មនាវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កត្តា មនាហា បិយរូបា
 កាម្មបសញ្ញិតា វជ្ជនីយា តញ្ចោ ភិក្ខុ អភិនន្តតិ
 អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ តស្ស ភំ អភិនន្តតោ
 អភិវេទតោ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្តិ
 នន្តិសមុទយោ ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វេទាមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្វីបនិកាយៈ

(២៣០) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតតម្រេកក៏មាន
 បើក៏រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះ កាលដែលភិក្ខុ
 នោះរីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះហើយ សេចក្តី
 រីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតពោលថា ការកើតឡើង
 នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។ ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ...
 រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ផោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងដោយកាយ...
 ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតតម្រេកក៏មាន
 បើក៏ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះ កាលដែល
 ភិក្ខុនោះ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ នូវធម៌នោះហើយ
 សេចក្តីរីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតពោលថា ការកើត
 ឡើងនៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។

(២៣០) សន្តិ ខោ^(១) បុណ្យ ឆក្កវិញ្ញេយ្យ
 រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាថា បិយរូបា កាម្មបសញ្ញិតា
 រជ្ជនិយា តញ្ចោ ភិក្ខុ ធាកិណ្ឌុតិ ធាកិវេទតិ ធាន្ស្សៈ
 សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនកិណ្ឌុតោ អនកិវេទតោ
 អនន្ស្សសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទំ និរុជ្ឈតិ នន្ទំនិរោដា
 ធុក្ខនិរោដោ បុណ្យាតិ វនាមិ ។ សន្តិ ខោ បុណ្យ
 សោតវិញ្ញេយ្យ សទ្ធា... យានវិញ្ញេយ្យ កន្ធា...
 ជីវិតវិញ្ញេយ្យ រសា... កាយវិញ្ញេយ្យ ដោដ្ឋព្វា...
 មនោវិញ្ញេយ្យ ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាថា បិយរូបា
 កាម្មបសញ្ញិតា រជ្ជនិយា តញ្ចោ ភិក្ខុ ធាកិណ្ឌុតិ ធា-
 កិវេទតិ ធាន្ស្សសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនកិណ្ឌុតោ
 អនកិវេទតោ អនន្ស្សសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទំ និរុជ្ឈតិ

សឡាយតនវត្ត បុណ្ណារាជសូត្រ ការឲ្យឡាវ

(២៣១) ម្នាលបុណ្ណៈ រូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួរឲ្យកើតតម្រេកក៏មាន បើក៏មិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ មិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះ កាលដែលភិក្ខុនោះមិនរីករាយ មិនពោលសរ-
 សើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លត់ទៅ ម្នាល
 បុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ការរលត់សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការរលត់សេចក្តី
 រីករាយ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិន
 ដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ... រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ផោដ្ឋព្វៈ
 ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ... ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយ
 កាម គួរឲ្យកើតតម្រេកក៏មាន បើក៏មិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះ កាលដែលភិក្ខុនោះមិនរីករាយ មិនពោល
 សរសើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លត់ទៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបុណ្ណាសកំ

នន្ទិនិរោជានំ ទុក្ខនិរោជោ បុណ្ណាតិ វិនាមិ ។
 ឥមិនា ច ភំ បុណ្ណា មយា សន្និទ្ធនំ ឡិវនេន
 ឡិវនិតោ កតមស្មី^(១) ជនបទេ វិហរិស្សសីតិ ។
 ឥមិនាហំ កន្ថេ កកវតា សន្និទ្ធនំ ឡិវនេន ឡិវនិ-
 តោ អត្ថំ សុនាបរន្តោ នាម ជនបទោ តត្ថាហំ
 វិហរិស្សាមីតិ ។

[២៣២] ចណ្ណា ខោ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មទុស្សា ជុសា ខោ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 សចេ ភំ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា មទុស្សា អក្កោ-
 សិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ តេ បុណ្ណា កិន្តិ ក-
 វិស្សតីតិ ។ សចេ មំ កន្ថេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 អក្កោសិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ មេ ឯវំ ក-
 វិស្សតិ កន្ថកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 សុកន្ថកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា យំ មេ
 នយិមេ វាណិណា បហារំ ទេន្តិតិ ឯវមេត្ថ កកវ
 កវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុកត កវិស្សតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ការៈ

មាលបុណ្ណៈ គឺថាគតពោលថា ការរលត់សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការរលត់
 សេចក្តីរីករាយ ។ មាលបុណ្ណៈ គឺថាគតទូន្មានអ្នកដោយឡែកយ៉ាងសន្លឹប
 នេះឯងហើយ តើអ្នកនឹងនៅក្នុងជនបទណា ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូល
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 ឡែកសន្លឹបនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនៅក្នុងជនបទឈ្មោះសុនាបរន្តៈ ។

(២៣២) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែកាចៗ មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែរើសស មាលបុណ្ណៈ ប្រសិនបើ
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ ដេរ គម្រាមអ្នក មាលបុណ្ណៈ
 អ្នកនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនោះដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ
 នឹងដេរ គម្រាមខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្ស
 ទាំងនេះ មិនប្រហារអាត្មាអញ ដោយបាត់ដៃ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សង្ខារយតនវត្ថុស្ស បុណ្ណាវាទសុត្តេ សុខាបរន្តកាមំ ចណ្ណកាលេ

(២៣៣) សធនេ បនេ តេ បុណ្ណា សុខាបរន្តកា
 មនុស្សា ចាលាណា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បនេ តេ
 បុណ្ណា តិច្ឆិ ភវិស្សត្ថិតិ ។ សធនេ មេ ភន្តេ សុខា-
 បរន្តកា មនុស្សា ចាលាណា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ
 មេ ឃំ ភវិស្សតិ ភន្តកា វតិមេ សុខាបរន្តកា
 មនុស្សា សុភន្តកា វតិមេ សុខាបរន្តកា មនុស្សា
 យំ មេ នយិមេ លេខ្ពុនា បរំ ទេន្តិតិ ឃរិមេត្ថ
 ភកកា ភវិស្សតិ ឃរិមេត្ថ សុភត ភវិស្សត្ថិតិ ។

(២៣៤) សធនេ បនេ តេ បុណ្ណា សុខាបរន្តកា
 មនុស្សា លេខ្ពុនា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បនេ តេ
 បុណ្ណា តិច្ឆិ ភវិស្សត្ថិតិ ។ សធនេ មេ ភន្តេ សុខា-
 បរន្តកា មនុស្សា លេខ្ពុនា បហារំ ទស្សន្តិ

សឡាយតនវត្ត បុណ្ណាភិទស្ត្រ ភាពកំណាចនៃពួកអ្នកសុខាបរន្តជនបទ

(២៣៣) ព្រះមានព្រះភាគសួរថា ម្ចាស់បុណៈ ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយបាតដែ

ម្ចាស់បុណៈ តើអ្នកនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេច ។ ព្រះបុណៈ

ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅ

ក្នុងសុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយបាតដែ ខ្ញុំព្រះអង្គ

នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្ត-

ជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទនេះល្អ

ណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារអាត្មាអញដោយ

ដំដី បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ

បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៤) ម្ចាស់បុណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្ត-

ជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយដំដី ម្ចាស់បុណៈ អ្នកនឹងប្រព្រឹត្ត

ក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយដំដី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កោសកំ

តត្ថ មេ ឃំ ភវិស្សតិ ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា
 យំ មេ នយិមេ នឈ្នាន បហារំ ទេដ្ឋិតិ ឃំមេត្ថ
 ភកកា ភវិស្សតិ ឃំមេត្ថ សុភត ភវិស្សតិ ។

(២៣៥) សចេ បន តេ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា នឈ្នាន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បន តេ
 បុណ្ណា តិដ្ឋិតិ ភវិស្សតិ ។ សចេ មេ ភន្តេ សុនា-
 បរន្តកា មនុស្សា នឈ្នាន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ
 មេ ឃំ ភវិស្សតិ ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា ម-
 នុស្សា សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា
 យំ មេ នយិមេ សត្តេន បហារំ ទេដ្ឋិតិ ឃំមេត្ថ
 ភកកា ភវិស្សតិ ឃំមេត្ថ សុភត ភវិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
 សុខាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្ត-
 ជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារ
 អាត្មាអញ ដោយដំបង បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រ-
 ព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
 ហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៥) មាលបុណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
 សុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដំបង មាលបុណៈ តើអ្នកនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើនប្រសិន
 បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយ
 ដំបង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នក
 នៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខា-
 បរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារ
 អាត្មាអញ ដោយកាំបិត បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
 ក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សង្គាយតវគ្គស្ស បុណ្ណាវាសុត្តេ សុនាបរន្តកាមំ ចណ្ណកាលំ

(២៣៦) ស ច បន តេ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សត្វេន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បន តេ បុណ្ណា
 កិច្ចំ កវិស្សត្តិ ។ ស ច មេ កន្លេ សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សត្វេន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ មេ ឃំ
 កវិស្សតិ កន្លេកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា សុ-
 កន្លេកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា យំ មំ
 នយិមេ តិល្លោន សត្វេន ជីវិតា វេរោបេស្សន្តិ ឃ-
 មេត្ថ កកវា កវិស្សតិ ឃមេត្ថ សុគត កវិស្សត្តិ ។

(២៣៧) ស ច បន តំ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា តិល្លោន សត្វេន ជីវិតា វេរោបេស្សន្តិ
 តត្ថ បន តេ បុណ្ណា កិច្ចំ កវិស ត្តិ ។ ស-
 ច មំ កន្លេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា តិល្លោន
 សត្វេន ជីវិតា វេរោបេស្សន្តិ តត្ថ មេ ឃំ ក-
 វិស្សតិ សន្តិ ខោ កកវតោ សាវកា កាយេន
 ច ជីវិតេន ច អន្តិយមាណ ជិតុន្តិយមាណ^(១)

សឡាយតនវិគ្គ បុណ្ណេវាទសូត្រ ភាពកំណាចនៃពួកអ្នកសុនាមវន្តជនបទ

(២៣៦) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនា-
 មន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយកាំបិត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នក
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ ដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ
 ដោយកាំបិត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 មនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅ
 ក្នុងសុនាមន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ
 មិនផ្តាច់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយកាំបិតដ៏មុតឡើយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៧) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនា-
 មន្តជនបទ នឹងផ្តាច់ជីវិតអ្នក ដោយកាំបិតដ៏មុត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិន
 បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមន្តជនបទ នឹងផ្តាច់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 កាំបិតដ៏មុតមែន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាទុក្ខ ធុញ្ញទ្រាន់ ខ្ពើមកាយនឹងជីវិត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សត្វហារកំ បរិយេស្សន្តំ តំ មេ ឥទំ អបរិយដ្ឋិយេវ
 សត្វហារកំ លទ្ធន្តំ វេរមេត្ថ ភក្កវា កវិស្សតិ វេរមេត្ថ
 សុត្ថត កវិស្សតតិ ។

(២៣៨) សាធុ សាធុ បុណ្ណ សត្វិស្សសិ ខេ ត្វំ

បុណ្ណ ឥមំនា ទម្ងបសមេន សមន្តាគតោ សុនាប-
 រន្តស្មី ជនបទេ វិហរិតុំ យស្សនាទិ ត្វំ បុណ្ណ កាលំ
 មញ្ញាសតិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណា ភក្កវតោ
 កាសតិ អភិទន្តិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភ-
 កវន្តំ អភិវទេត្វា បទត្តិលំ កត្វា សេនាសនំ សំ-
 សាមេត្វា ពន្តឋិវរមាទាយ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ
 តេន ចារិតំ បញ្ញាមិ ។ អនុបុព្វេន ចារិតញ្ចរមា-
 នោ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តទវសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កានៈ

តែងស្វែងរក នូវគ្រឿងសស្ត្រាជាគ្រឿងនាំបង់នូវជីវិត អាត្មាអញ
មិនបាច់ស្វែង រកនូវគ្រឿងសស្ត្រា ជាគ្រឿងនាំបង់នូវជីវិតនោះទេ
ស្រាប័កែបានមក បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុង
ហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុ
នេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៨) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រវត្តនាសរុបហើយ ម្ចាស់បុណ្ណៈ អ្នក
ឯងប្រកបដោយការទូន្មានចិត្តនិងការម្លាប់ចិត្តនេះហើយ ទើបគួរនឹងនៅ
ក្នុងសុភវន្តបរនិព្វាន ម្ចាស់បុណ្ណៈ ចូរអ្នកសំគាល់នូវកាលគួរនឹងទៅ
ឥឡូវនេះចុះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ត្រេកអរ អនុមោ-
ទនា ចំពោះភាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ហើយត្រេកអរក្នុងសេនាសនៈ
ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្សិណ ហើយរៀបចំសេនាសនៈ
រួចចាប់យកបាត្រនិងចីវរ ខិតខំទៅកាន់ពារិក ក្នុងសុភវន្តបរនិព្វាន ។
លុះខិតខំទៅកាន់ពារិកតាមលំដាប់ ក៏បានដល់សុភវន្តបរនិព្វាននោះ ។

សឡាយគន់ត្ថុស្ស បុណ្ណាវាទសុត្តេ បុណ្ណស្ស បរិនិព្វានំ

(២៣៧) តត្រា សុទ្ធំ អាយស្មា បុណ្ណា សុបា-
 បរន្តស្មី ជនបទេ វិហារតិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណា
 តេនេវន្តវស្សន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកសតានិ បដិ-
 ទេសេសិ^(១) តេនេវន្តវស្សន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកា-
 សតានិ បដិទេសេសិ តេនេវន្តវស្សន តិស្សោ វិជ្ជា
 សច្ចាកាសិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណាន អបរេន
 សមយេន បរិនិព្វាយិ ។ អថខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ
 យេន កកវា តេនុបសង្កម្ពីសុ ឧបសង្កម្ពីតា កកវន្តំ
 អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្នា
 ខោ តេ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទេវេច្ឆិយោ សោ កន្តេ
 បុណ្ណា នាម កុលបុត្តោ កកវតា សង្ខត្តេន ឡិវ-
 ទេន ឡិវទិតោ សោ កាលកតោ តស្ស កា កតិ
 កោ អភិសម្បារយោតិ ។

សឡាយតនវត្ត បណ្ណាវទសូត្រ បរិនិព្វាននៃព្រះបុណ្ណៈ

(២៣៧) ឮថា ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ គង់នៅក្នុងសុខាបរាមិ-

ជនបទនោះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ បានទូន្មានពួក

ឧបាសកប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងវស្សានោះ បានទូន្មានពួកឧបាសិកា

ប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងវស្សានោះ ហើយលោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

នូវវិជ្ជា ៣ ខាងក្នុងវស្សានោះដែរ ។ លំដាប់នោះ ព្រះបុណ្ណៈ

មានអាយុ ក៏បរិនិព្វានទៅ ក្នុងសម័យខាងក្រោយ ។ គ្រានោះ

ឯង ភិក្ខុជាច្រើនរូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់

ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុ

ទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបគ្រាបបង្គំទូលព្រះមាន

ព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ

ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានដោយឧបាសិកាទស្សន៍ លោកធ្វើមរណ-

កាលទៅហើយ គតិរបស់លោកដូចម្តេច បរលោកដូចម្តេចទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២២០) បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោ
 បច្ចទាទិ ធម្មស្សនុធម្មំ ន ច មំ ធម្មាធិការណំ
 វិហោវេសំ បរិធិព្វតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោតិ ។
 ឥន្ទមវោច ភគវា អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភគវតោ
 ភាសិតំ អភិន្ន្នំ ។

បុណ្ណោវាទសុត្តំ ពតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទិសនិកាយៈ

(២៤០) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈជាបណ្ឌិត បានប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់នវលោ-
 កុត្តរធម៌ ទាំងមិនបានញ៉ាំងតថាគតឱ្យលំបាកព្រោះធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ បរិនិព្វានហើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ បុណ្ណាវទសូត្រ ទី ៣ ។

បត្តិព្រឹត្តិការណ៍ស្តីពី

[២៤០] ឯកសារ ស្តីពី ។ ឯកសារ សម្រាប់ ក្រុម
សាវត្ថុយី វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ អថទោ មហាបជាបតី តោតមី បញ្ចមត្តេហិ
កិក្ខុនិសតេហិ សង្ឃ យេន កកវា តេនុមសង្ឃម
ឧបសង្ឃមតា កកវន្តិ អភិវទេតា ឯកមន្តិ អដ្ឋាសិ ។
ឯកមន្តិ វិតា ទោ មហាបជាបតី តោតមី កកវន្តិ
ឯតទរោច ឡីទតុ កន្លេ កកវា កិក្ខុនិយោ អនុសា-
សតុ កន្លេ កកវា កិក្ខុនិយោ តារេតុ កន្លេ កកវា
កិក្ខុនិយោ ធម្មតេសន្តិ ។

[២៤២] តេន ទោ បន សមយេន ថេរ
កិក្ខុ កិក្ខុនិយោ ឡីទតុ បរិយាយេន ។ អា-
យស្មា បន នន្តរោ ន ឥន្ទតិ កិក្ខុនិយោ ឡីទតុ

ឥន្ទ្រកោវិទូល្លត្រ ទី ៤

(២៤១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី

ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាងមហាបជាបតីគោតមី

ព្រមទាំងភិក្ខុនី ប្រមាណប្រាំរយរូប នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន

ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិត

នៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតីគោតមី បិតនៅ

ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មានពួកភិក្ខុនី

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក

ភិក្ខុនី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើនូវធម្ម័កថា

ដល់ពួកភិក្ខុនី ។

(២៤២) ក្នុងសម័យនោះឯង ពួកភិក្ខុជាថេរៈតែងទូន្មានពួកភិក្ខុនី

តាមវេទ ។ ។ ចំណែកនន្ទកៈមានអាយុ មិនចង់ទូន្មានពួកភិក្ខុនី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

បរិយាយេន ។ អថោ ភគវា អាយស្មន្តំ អាណន្តំ
 អាមន្តេសិ កស្សុ នុ ខោ អាណន្ត អជ្ឈ បរិយាយោ
 ភិក្ខុនិយោ ឡីវទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ សព្វេហេវ កន្តេ
 កតោ បរិយាយោ ^(១) ភិក្ខុនិយោ ឡីវទិតុំ បរិយា-
 យេន អយំ កន្តេ អាយស្មា នន្ទកោ ន ឥច្ឆតិ
 ភិក្ខុនិយោ ឡីវទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ អថោ ភគវា
 អាយស្មន្តំ នន្ទតំ អាមន្តេសិ ឡីវទ នន្ទក ភិក្ខុនិយោ
 អនុសាស នន្ទក ភិក្ខុនិយោ ករោហិតំ ព្រាហ្មណ
 ភិក្ខុនិយោ ធម្មកថន្តំ ។ ឯវមន្តេតិ ខោ ^(២) អាយស្មា
 នន្ទកោ ភគវតោ បដិស្សតា បុព្វណ្ណាសមយំ និវា-
 សេតា បត្តិចរិមាទាយ សាវត្ថំ បិណ្ឌាយ ចារិសិ ។
 សាវត្ថយំ បិណ្ឌាយ ចរិតា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចា-
 តប្បដិក្កតោ អត្តទុតិយា យេន រាជកា រាមា
 តេនុបសន្តមិ ។ អន្តិសាស្សំ ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តំ នន្ទតំ ទ្វរតោវ អាគន្ធន្តំ ទិស្វាន អា-
 សនំ បញ្ចាបេត្តំ ឧទកក្សា ចាទានំ ឧបដ្ឋបេស្សំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

តាមវេនឡើយ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រះអានន្ទមាន
 អាយុមកថា ម្ចាស់អានន្ទ ថ្ងៃនេះ ជាវេនភិក្ខុណាហ្ន៎ ដែលត្រូវឱ្យទុកទេ
 ពួកភិក្ខុនីតាមវេន ។ ព្រះអានន្ទក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ភិក្ខុទាំងអស់ បានធ្វើវេន ដើម្បីឱ្យមានពួកភិក្ខុនី តាមវេន ។ ហើយ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នន្ទកៈមានអាយុនេះ មិនចង់ឱ្យមានពួកភិក្ខុនីតាម
 វេនទេ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅនន្ទកៈមានអាយុ
 មកថា ម្ចាស់នន្ទកៈ អ្នកចូរឱ្យមានពួកភិក្ខុនី ម្ចាស់នន្ទកៈ អ្នកចូរប្រៀន
 ប្រដៅពួកភិក្ខុនី ម្ចាស់ប្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរធ្វើនូវធម៌មកថា ដល់ពួកភិក្ខុនី ។
 នន្ទកៈមានអាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
 ព្រះអង្គ ហើយស្ងៀកស្បង់ប្រដាប់បាត្រនិងចំរៃ ក្នុងបុព្វលាសម័យ
 ចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ លុះត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត
 ក្នុងក្រុងសាវត្ថីហើយ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុងវេលាក្រោយ
 ភត្ត មានខ្លួនជាតំរប់ពីរ គឺមានភ្នាពីរនាក់ ចូលទៅកាន់រាជការាម ។
 ពួកភិក្ខុនីទាំងនោះ បានឃើញនន្ទកៈមានអាយុ មកអំពីចម្ងាយ លុះ
 ឃើញហើយ ក៏ក្រាលអាសនៈ គំកល់ទឹកសម្រាប់លាងព្រះបាទ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស នន្ទកោវាទសុត្តេ ភិក្ខុនីទិវាទោនំ

និស័ទិ ខោ អាយស្មា នន្ទកោ បញ្ចត្ត អាសនេ
 និសង្ខ ចារេ មក្កាលេសិ ។ តាបិ ខោ ភិក្ខុ-
 និយោ អាយស្មន្តំ នន្ទកំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 និស័ទិស្ស ។

(២៤៣) ឯកមន្តំ និសង្ខា ខោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ អាយស្មា នន្ទកោ ឯតទោត បដិប្បត្តកថា
 ខោ ភគិនិយោ ភវិស្សតិ តត្ថ អាជានន្តតិ អាជា-
 នាមាតិស្ស វេទនីយំ ន អាជានន្តតិ ន អាជានា-
 មាតិស្ស វេទនីយំ យស្ស វា បទស្ស កង្ខា វា
 វិមតិ វា អហមេវ តត្ថ បដិប្បត្តតោ ឥទំ កន្តេ
 កមំ ឥមស្ស ក្យត្តោតិ ។ ឯត្ថកេនបិ មយំ កន្តេ
 អយ្យស្ស នន្ទកស្ស អត្ថមនា អភិនន្តាម^(១) យន្តោ
 អយ្យ នន្ទកោ បវាវេតិ ។

សឡាយតនវត្ត នន្តរោវាទសូត្រ ការឲ្យឡាវទង្គិកក្នុង

នន្តរៈមានអាយុអង្គុយលើអាសនៈ ដែលគេក្រាលទុកហើយ លុះ
អង្គុយស៊ីប ទើបលាងជើង ។ ភិក្ខុនីទាំងនោះថ្វាយបង្គំនន្តរៈមានអាយុ
ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

(២៤៣) លុះភិក្ខុនីទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ នន្តរៈ
មានអាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ គេទៅមុខ
បើមានពាក្យគេសាកសួរ បើពួកភិក្ខុនីដឹងច្បាស់ក្នុងប្រសាសនៈ គប្បី
ឆ្លើយថា ពួកយើងដឹង បើមិនដឹងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនដឹងទេ
មួយទៀត ភិក្ខុនីណាមានសេចក្តីសង្ស័យឬឆ្លើយឆ្គង ភិក្ខុនីនោះគប្បី
សួរយើងក្នុងប្រសាសនៈចុះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ ពួកភិក្ខុនីតបថា បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់នន្តរៈ បរាវណាយើង ដោយពាក្យណា
ពួកយើងមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់នន្តរៈដោយពាក្យ
មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

(២២២) តំ ភី មញ្ញាជ ភតិទិយោ ចក្កំ និច្ចំ វា
 អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្បណានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតំ
 ឯតំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ^(១) មេ អត្តាតិ ។
 ឆោ ហេតិ ភន្តេ ។ តំ ភី មញ្ញាជ ភតិទិយោ សោតិ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ បេ ។ យានិ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ បេ ។ ជីវា និច្ចា
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា ភន្តេ ។ បេ ។ កាយោ
 និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា ភន្តេ ។ បេ ។ ម-
 ឆោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា ភន្តេ ។ យម្ប-
 ណានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពទ្ទេសកៈ

(២៤៤) នន្ទកៈភិក្ខុសួរថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាង
 សំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នេះរបស់
 អញ ⁺នេះជាអញ ⁺នេះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាង
 នោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តី
 នោះដូចម្តេច ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់
 ។ បេ ។ ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយ
 ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬ
 មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិន
 ទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។

យម្បណាធិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ
 សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កីស្ស ហេតុ ។
 បុត្រោ នោ ហេតំ កន្លេ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុទ្ធិដ្ឋំ ឥតិបិមេ ធន អជ្ឈតិកា អាយតនា អ-
 និច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ កតិនិយោ ឯវំ ហេតំ កតិនិ-
 យោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ បស្សតោ ។

(២២៥) តំ កី មញ្ញាប កតិនិយោ រូបា និច្ចា
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ យម្បណាធិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បណាធិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។
 នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កី មញ្ញាប កតិនិយោ
 សុទ្ធា និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។

សឡាយគនវត្ថុ នន្តរោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្រៅ

របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រ-
 ពៃថា អាយតនៈខាងក្នុងទាំងប្រាំមួយនេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាង
 ទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនុ៎ះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៥] ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រ-
 ែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជា
 អញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

កន្លា ជិច្ចា វា អជិច្ចា វាតិ ។ អជិច្ចា
 កន្លេ ។ បេ ។ រសា ជិច្ចា វា អជិច្ចា វាតិ ។
 អជិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វា ជិច្ចា វា អជិច្ចា
 វាតិ ។ អជិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។ ធម្មា ជិច្ចា វា អជិច្ចា
 វាតិ ។ អជិច្ចា កន្លេ ។ យម្បនាជិច្ចំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនាជិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតិ
 កន្លេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ចុត្រេវ ឆោ ហេតិ^(១)
 កន្លេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ឥតិបិមេ
 ធាតាហិវា អាយតនា អជិច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ
 ភតិជិយោ ឯវំ ហេតិ ភតិជិយោ ហេតិ អរិយស្សា-
 វកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ក្នុងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ សេទៀង
 ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ដោយដូច្នេះទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង
 របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។
 របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីខ្លះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ
 អោយគនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ អរិយសាវ័ក
 ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនោះដែរ ។

សទ្ទាយនវគ្គស្ស នន្ទកោវេស្សន្តេ វិញ្ញាណកាយា

(២២៦) តំ កី មញ្ញថ ភគិនិយោ ចត្តវិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កកល្លំ ទុ តំ សមនុបស្ស័តិ ឯតំ
 មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
 ភន្តេ ។ តំ កី មញ្ញថ ភគិនិយោ សោតវិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ
 ។ បេ ។ ជីវិតវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
 ភន្តេ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ
 វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្ប-
 នានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កកល្លំ ទុ តំ សមនុ-
 បស្ស័តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

សឡាយតនវត្ត ឧទ្ទកោវាទសូត្រ វិញ្ញាណកាយ

(២៤៦) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
ដូចម្តេច ចក្ខុវិញ្ញាណ ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោក
ម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះ
របស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាង
សំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ
ឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិន
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់
នោះថា ខ្លះជារបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបិណ្ណសកំ

នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កក្កស្ស ហេតុ ។ បុត្រោ
 នោ ហេតំ កន្លេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋិ
 តតិបមេ ធ វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ
 សាធុ កក្កនិយោ ឃីរំ ហេតំ កក្កនិយោ ហោតិ
 អរិយស្សាវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

[២៤៧] សេយ្យថាបិ កក្កនិយោ តេលប្បដីបស្ស
 ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អត្ថិបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 អាភាបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា ។ យោ នុ ខោ
 កក្កនិយោ ឃីរំ វិទេយ្យ អមុស្ស តេលប្បដីបស្ស
 ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អត្ថិបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 យា ធ ខុស្ស អាភា សា និច្ចា ធុរា សស្សតា
 អវិបរិណាមធម្មាតិ សម្មា នុ ខោ សោ កក្កនិយោ
 វិទេមានោ វិទេយ្យតិ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
បានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា វិញ្ញាណ-
កាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់
ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះអរិយសាវ័កក៏ឃើញដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៧៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីប្រៀបថា ប្រទីប
ពេញដោយប្រេងកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
ជាធម្មតា ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាត
ភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ធូនីក៏មិនទៀង មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយ
យ៉ាងនេះថា ប្រទីបពេញដោយប្រេងឯណោះកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិន
ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
ធម្មតា ធូនីណាបស់ប្រទីបនោះ ធូនីនោះទើបទៀងទាត់ បិតថេរ
មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះ
ថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

សទ្ធាយកនវិគ្គស្ស នន្ទកោវាទសុត្តេ វេទនាទន្ទោ

តំ កឹស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ កន្លេ តេលប្បទី-
 បស្ស ឈាយតោ តេលម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ វដ្តិបំ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អច្ចិបំ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 បតេវស្ស អាភា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មានិ ។

(២២៨) ឯវមេវ ខោ ភគិនិយោ យោ នុ ខោ

ឯវំ វទេយ្យ ធិ ខោមេ អជ្ឈត្តិកា អាយតនា
 អនិច្ចា យញ្ច ខោ អជ្ឈត្តិកេ អាយតនេ បដិច្ច ប-
 ដិសំវេទេមិ សុខំ វា នុត្តំ វា អនុត្តមសុខំ វា តំ និច្ចំ
 ធុរំ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មន្តិ សម្មា នុ ខោ សោ
 ភគិនិយោ វទេមាធនោ វទេយ្យានិ ។ ធនោ ហេតុំ កន្លេ ។

សឡាយតនវិគ្គ ឥន្ទកោវិទសូត្រ វេទនានុ

ពាក្យនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា
ប្រទេសពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងតែឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
ជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី ដល់ទៅពន្លឺរបស់ប្រទេសនោះ ដែលជាប់របស់មិន
ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២៤៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នេះដែរ ជនណា
និយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្នុងប្រាំមួយនេះ មិនទៀង អាត្មា
អញទទួលដឹងអារម្មណ៍ណា ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ
ព្រោះអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្នុង អារម្មណ៍នោះទៀងទាត់ បិតថេរ មិន
មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា
និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានកំ

តំ កឹស្ស ហេតុ ។ តជ្ជំ តជ្ជំ កន្តេ បច្ចយំ
 បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ^(១) តជ្ជស្ស
 តជ្ជស្ស បច្ចយស្ស និរោធា តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា
 និរុជ្ឈតិ^(២) ។ សាធុ សាធុ កតិនិយោ ឯវំ
 ហេតុ កតិនិយោ ហេតុ អរិយស្សាវតកស្ស យជាភូតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២២៩) សេយ្យថាបិ កតិនិយោ មហតោ វុត្ថុស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ
 ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បំ អ-
 និច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ នាយាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ ។
 យោ នុ ខោ កតិនិយោ ឯវំ វិទេយ្យ អមុស្ស មហា-
 តោ វុត្ថុស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បំ អនិច្ចំ
 វិបរិណាមធម្មំ ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ពាក្យនោះមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
ថា វេទនាដែលកើត អំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ តែងកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ ដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ វេទនា
ដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ តែងរលត់ទៅ ព្រោះរលត់នៃ
បច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ អរិយសាវ័ក
ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៤៩) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំ មានខ្លឹម
កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង
មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រ-
ែបប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា
ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

សឡាយកន្ត្រៃស្យ ឆន្ទៈកោវិទសុត្តេ ពាហិកយកនាមិ

សាខាបលាសម្បី អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ យា ធម្មស្ស
 នាយា សា អនិច្ចា ធុរា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មាតិ
 សម្មា នុ ចោ សោ ភគិនិយោ វិទមាណោ វិទេយ្យ-
 តិ ។ នោ ហេតុំ ភន្តេ ។ តំ តិស្ស ហេតុ ។ អ-
 ម្មស្ស ហិ ភន្តេ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវ-
 តោ មូលម្បី អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ឧត្តោបិ អនិច្ចា
 វិបរិណាមធម្មា សាខាបលាសម្បី អនិច្ចំ វិបរិណាម-
 ធម្មំ បកេវស្ស នាយា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

[២៩០] ឯវមេវ ចោ ភគិនិយោ យោ នុ ចោ
 ឯវំ វិទេយ្យ ធម្មោ ចោមេ ពាហិក អាយតនា អនិច្ចា
 យញ្ច ចោ ពាហិវេ អាយតនេ បដិច្ច បដិសំវេទេមិ
 សុខំ វា នុត្តំ វា អនុត្តមសុខំ វា តំ និច្ចំ ធុរំ

សឡាយតនវត្ថុ នន្តរោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្រៅ

មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោល
 ណា របស់ឈើនោះ ស្រមោលនោះទៀងទាត់ បិតថេរ មិនមាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកនោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 ការនិយាយនេះមិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ
 ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ឈើធំ
 ឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិង
 សន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី
 ដល់ស្រមោលរបស់ឈើនោះ ដែលជាប់របស់មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២៥០) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
 ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្រៅប្រាំមួយនេះ មិនទៀង
 អាត្មាអញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងអារម្មណ៍ណា
 ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ អារម្មណ៍នោះទៀងទាត់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្សនសកំ

សស្សតំ អវិចារណាមធម្មន្តំ សម្មា នុ ខោ សោ ក-
 តិនិយោ វេទមាណោ វេទេយ្យតិ ។ ឆោ ហេតិ កន្តោ ។
 តំ កេស្ស ហេតុ ។ តជ្ជំ តជ្ជំ កន្តោ បច្ចយំ បដិច្ច-
 តជ្ជា តជ្ជា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ តជ្ជស្ស តជ្ជស្ស បច្ច-
 យស្ស និរោធា តជ្ជា តជ្ជា វេទនា និរុជ្ឈតិ ។
 សាធុ សាធុ ភតិនិយោ ឃីរំ ហេតិ ភតិនិយោ ហេតិ
 អវិយស្សាវកេស្ស យថាភូតំ សម្មច្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៥០) សេយ្យថាបិ ភតិនិយោ ធក្ខោ តោយា-
 តកោ វា តោយាតកន្តោវាសី វា តាវីវិនិច្ឆា តិណ្ឌោន
 តោវិកន្តនេន តាវី វិកន្តេយ្យ អនុបហត្ថ អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហត្ថ ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យនេវ តត្ថ អន្តរា វិលំមិសំ^(១) អន្តរា នហរា
 អន្តរា ពាទ្ធនំ តំ តនេវ តិណ្ឌោន តោវិកន្ត-
 នេន សញ្ញន្តេយ្យ សន្តន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ
 សញ្ញិនិត្តា សន្តិនិត្តា សម្មវិកន្តិនិត្តា វិធុនិត្តា ពាហិរំ
 ចម្មកាយំ តេនេវ ចម្មេន តំ តាវី បដិច្ចាទេត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

បិតថេ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ជននោះឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 ការនិយាយនុ៎ះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈ
 ខាងក្រៅនោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពី
 អាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
 រលត់ទៅវិញ ព្រោះរលត់បច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រវត្តនាស ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនុ៎ះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវត្ត យ៉ាង
 នោះដែរ ។

(២៩១) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់នូវមេគោ ហើយពន្លះ
 នូវមេគោដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិន
 ឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ។ គឺសាច់រាវខាង
 ក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី ក៏ការពន្លះកាត់យកវត្ថុ
 នោះ ។ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត លុះការពន្លះកាត់រួចហើយ
 ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោដោយស្បែកនោះវិញដែល

សង្គាយតនវិគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ គោយាតកោបមា

ឯវិ វទេយ្យ តថេវាយំ ការី សំយុត្តា ឥមំនា
 ចម្មេនាតិ សម្មា នុ ខោ សោ ភតិជំយោ
 វទមាណោ វទេយ្យាតិ ។ នោ ហេតុំ កន្លេ ។ តំ
 កិស្ស ហេតុ ។ អសុ ហិ កន្លេ ធិក្ខា តោ-
 យាតកោ វា គោយាតកន្លេវាសី វា ការី វជិត្តា
 តិស្លោន កោវិកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហច្ច
 អន្តរំ មិសកាយំ អនុបហច្ច ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យនេវ តត្ថ អន្តរា វិលំមិសំ អន្តរា នហារូ អន្តរា
 ពន្ធនំ តំ តនេវ តិស្លោន កោវិកន្តនេន សញ្ញន្តេយ្យ
 សង្កន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ សញ្ញន្តិត្វា សង្កន្តិត្វា
 សម្មវិកន្តិត្វា វិជ្ជន្តិត្វា ពាហិរំ ចម្មកាយំ តេនេវ
 ចម្មេន តំ ការី ចដិច្ចាទេត្វា កិញ្ចាបិ សោ ឯវិ
 វទេយ្យ តថេវាយំ ការី សំយុត្តា ឥមំនា ចម្មេនាតិ
 អថខោ សា ការី វិសំយុត្តា តេនេវ ចម្មេន ។

សឡាយតនវគ្គ ឧទ្ទកោវាទសូត្រ ឧបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ

ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅមានវិស្សកដូចមុនដែរដែល

ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។

ចតិគ្រលោកម្ចាស់ ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិន

ត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ចតិគ្រលោកម្ចាស់ដឹងច្រើន ព្រោះថា បុរស

អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណោះដែលប្រសប់ បាន

សម្លាប់នូវមេគោ ហើយអារនូវមេគោដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត

មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឲ្យខូចវិស្សកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ

វត្ថុណា ។ គឺសាច់រាវខាងក្នុងក៏ សរសៃខាងក្នុងក៏ ចំណង់ខាងក្នុងក៏

ក៏អារពន្លះកាត់យកវត្ថុនោះ ។ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត លុះ

អារពន្លះកាត់រួចហើយ ក៏បកយកវិស្សកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ

ដោយវិស្សកនោះវិញដែរដែល ជននោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោ

នេះនៅមានវិស្សកដូចមុនដែរ ដូច្នេះក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេគោ

នោះ ប្រាសចាកវិស្សកនោះហើយដោយប្រាកដ ។

(២៥២) ឧបមា ខោ មេ អយំ ភគិនិយោ កតា
 អន្តស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយមេវេត្ថ អត្តោ ។ អន្តរោ
 មិសកាយោតិ ខោ ភគិនិយោ ឆន្ទេតំ អជ្ឈត្តកានំ
 អាយតនានំ អធិវចនំ ។ ពាហិរោ ចម្មកាយោតិ ខោ
 ភគិនិយោ ឆន្ទេតំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អធិវចនំ ។
 អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារូ អន្តរា ពន្ធនន្តំ ខោ
 ភគិនិយោ នន្តរកស្សេតិ អធិវចនំ ។ តិល្លា កោវិ-
 កន្តនន្តំ ខោ ភគិនិយោ អរិយោយេតិ បញ្ញាយ អធិ-
 វចនំ ។ យាយំ អរិយោ បញ្ញា អន្តរា តិលេសំ អន្តរា
 សញ្ញោជនំ អន្តរា ពន្ធនំ សញ្ញន្តតិ សង្កតតិ
 សម្មវិកន្តតិ ។

(២៥៣) សត្ត ខោ ឥមេ ភគិនិយោ ពោជ្ឈន្តា
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុលកតត្តា ភិក្ខុ អាសវានំ ខ-
 យា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ធិដ្ឋេវ ធម្មេ
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចកត្តា ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហាតិ ។
 កតមេ សត្ត ។ ឥន ភគិនិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សមោជ្ឈនំ ភាវេតិ វិវេកិនិស្សិតំ វិរាគិនិស្សិតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កត្តន្តស្កន្តៈ

(២៥២) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យទុបមាដែលយើងធ្វើហើយ
នេះ ដើម្បីឲ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តីអធិ-
ប្បាយក្នុងអាយតនៈខ្លះដូចតទៅនេះ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
សាច់ខាងក្នុងខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុងប្រាំមួយ ។ ម្នាល
នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា ស្បែកខាងក្រៅខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
ខាងក្រៅប្រាំមួយ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់ រាវ
ខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណងខាងក្នុងក្តី ខ្លះជាឈ្មោះនៃ
នន្ទរាគ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កាំបិតសម្រាប់អាវតោ
ដ៏មុតខ្លះ ជាឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ ប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរនេះ តែង
អាចខ្វះកាត់កិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង ចំណងខាងក្នុង ។

(២៥៣) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ រមែងអស់អាសវៈ
ទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយខ្លួនឯង
ក្នុងបច្ចប្បន្ន នូវចេតនាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេច
សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ពោជ្ឈង្គទាំង៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
ម្នាលនាងទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្មាជ្ឈង្គ
ដែលអាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាសចាកតម្រេក

សឡាយតនវិគ្គស្ស នន្ទកោវាទសុត្តេ សត្តពោជ្ឈង្គា

និរោធនិស្ស័តំ វេស្សន្តបរិណាមិ^(១) ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈ-
 ងំ ភាវេតិ... វិរិយសម្ពោជ្ឈងំ ភាវេតិ... បតិសម្ពោជ្ឈងំ
 ភាវេតិ... បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈងំ ភាវេតិ... សមាធិសម្ពោ-
 ជ្ឈងំ ភាវេតិ... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈងំ ភាវេតិ វិវេក-
 និស្ស័តំ វិរាគនិស្ស័តំ និរោធនិស្ស័តំ វេស្សន្តបរិណា-
 មិ ។ ឥមេ ខោ ភក្កិនិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា យេសំ
 ភាវិតត្ថា ពហុលកតតត្ថា ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អ-
 នាសវំ ចេតាវម្ពត្ថី បញ្ញាវម្ពត្ថី និជ្ឈវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សន្និកត្ថា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតីតិ ។

(២៥២) អថខោ អាយស្មា នន្ទកោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ ឥមិនា ឡិវានេន ឡិវនិត្វា ឧយ្យោជេសិ កន្លថ
 ភក្កិនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ

១ ឧ. ម, វេស្សន្តបរិណាមិ ។

សឡាយតនវត្ត នន្ទរោវាទសូត្រ ពោជ្ឈង្គប្រាជ្ញ

អាស្រ័យសេចក្តីលេត់ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់ ចម្រើននូវធម្មវិច-
យសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវវិរិយសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ...
ចម្រើននូវបស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវ
ទេវតាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យសេចក្តី
ប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យសេចក្តីលេត់ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តី
លះបង់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ នេះឯង ដែល
ភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ រមែងអស់
អាសវៈទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយ
ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតនាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ
សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

(២៥៤) លំដាប់នោះឯង ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ទូន្មានពួកភិក្ខុ

នោះ ដោយឧកុទ្ទេនេះហើយ ទើបបញ្ជូនទៅថា ម្នាលនាងទាំង
ឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

អាយស្មតោ នន្ទកស្ស ភាសិតំ អភិទន្ធិត្វា អនុមោ-
 ទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ អភិវទេត្វា
 បទិត្តិណំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កម្មីសុ ឧប-
 សង្កម្មិត្វា ភគវន្តំ អភិវទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋីសុ ។ ឯក-
 មន្តំ បិតា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ ភគវា ឯតទវេច កច្ច-
 ថ ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 ភគវន្តំ អភិវទេត្វា បទិត្តិណំ កត្វា បក្កមីសុ ។

[២៥៥] អថខោ ភគវា អនិវប្បក្កន្តាសុ តាសុ
 ភិក្ខុនីសុ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 តទហុចោសថេ ចាតុទ្ទេសេ ន ហោតិ តហុ-
 នោ ជនស្ស កត្វា វា វិមតិ វា ឧនោ នុ
 ខោ ចនោ បុណ្ណា នុ ខោ ចនោតិ អថខោ
 ឧនោ ចនោ ត្រេវ ហោតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

គ្រេកអរអនុមោទនានូវភាសិតរបស់ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ហើយក៏គ្រោក

អំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ធ្វើប្រទក្សិណហើយ ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ

ភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនីទាំងនោះ បិតនៅក្នុង

ទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់

ភិក្ខុនីទាំងឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុនី

ទាំងនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើព្រះទក្សិណហើយចេញទៅ ។

(២៥៥) កាលដែលភិក្ខុនីទាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ទើប

ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ក្នុងវិថុទុបោសថទី ១២ ជនជាច្រើន រមែងមិនមានសេចក្តីសង្ស័យឬឆ្លើង

ឆ្ងល់ថា ព្រះចន្ទខ្លះ ឬព្រះចន្ទពេញដូច្នេះឡើយ រមែងចូលចិត្តថាព្រះចន្ទ

ខ្លះដោយពិត សេចក្តីនេះមានទុបមា យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

តា^(១) នន្តកស្ស ធម្មទេសនាយ អត្តមនា ចេវ
 ហោន្តំ នោ ច ខោ បរិបុណ្ណាសង្កប្បាតិ ។ អថខោ
 ភកវា អាយស្មន្តំ នន្តកំ អាមន្តេសិ តេនហិ តំ
 នន្តក ស្វេបិ តា ភិក្ខុនិយោ តេនេវេវាទេន
 ឡិវទេយ្យសីតិ ។ ឯវអ្កន្តេតិ ខោ អាយស្មា នន្តកោ
 ភកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

(២៥៦) អថខោ អាយស្មា នន្តកោ តស្សា
 វត្ថុយា អច្ចយេន បុព្វាណាសមយំ និវាសេត្វា បត្តច័-
 វរមាទាយ^(២) សាវត្ថយំ បិណ្ណាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តិ
 បិណ្ណាចាតប្បដិក្កន្តោ អត្តទុតិយោ យេន រាជិកាវមោ
 តេនុបសង្កមំ ។ អទ្ធសាស្មំ ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តំ នន្តកំ ទ្វរតោ វ អាគច្ឆន្តំ ។ ទិស្វាន
 អាសនំ បញ្ញាបេស្មំ ឧទកត្វា ចាទានំ ឧបដ្ឋបេស្មំ ។
 និសីទិ ខោ អាយស្មា នន្តកោ បញ្ញាត្ត អាសនេ ។
 និសដ្ឋ ចាទេ បក្ខាលេសិ តាបិ ខោ ភិក្ខុ-
 និយោ អាយស្មន្តំ នន្តកំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទីសុ ។

សឡាយគន់វត្ត នន្ទកោវិទសូត្រ ការចូលទៅកាន់រាជការាម

ក៏ពួកភិក្ខុនីនោះ គ្រាន់តែមានសេចក្តីត្រេកអរនឹងធម្មទេសនារបស់នន្ទក-
 ភិក្ខុមែន ប៉ុន្តែមានបំណងមិនបានពេញលេញឡើយ មានទុបមេយ្យយ៉ាង
 នោះឯង ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅព្រះនន្ទកៈមាន
 អាយុថា ម្ចាស់នន្ទកៈ បើដូច្នោះ ក្នុងថ្ងៃស្អែក អ្នកគប្បីទូន្មានពួកភិក្ខុនី
 នោះដោយឡែកទៅនោះទៀត ។ ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កា
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

(២៥៦) លំដាប់នោះឯង ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ កាលរាត្រី
 នោះកន្លងទៅ ក៏ស្ងៀកស្ងៀងប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វហ្គសម័យ
 ចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី លុះត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុង
 វេលាក្រោយភក្ត្រ មានខ្លួនជាតំរប់ពីរ ចូលទៅកាន់រាជការាម ។ ភិក្ខុនី
 ទាំងនោះ បានឃើញព្រះនន្ទកៈមានអាយុ និងមន្តមកអំពីចម្ងាយ ។
 លុះឃើញហើយ ក៏នាំគ្នាគ្រាលអាសនៈផង តំកល់ទឹកសម្រាប់លាង
 ជើងផង ។ ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ គង់លើអាសនៈដែលពួកភិក្ខុនី
 គ្រាលហើយ ។ លុះគង់រួចហើយ ទើបលាងនូវជើងទាំងឡាយ ។
 ឯពួកភិក្ខុនីនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ហើយអង្គុយនៅក្នុងទី
 សមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(១៥៧) ឯកមន្តំ និស្សន្ទា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្សា នន្ទកោ ឯតទិវេច បដិប្បច្ចកថា ខោ
 ភកិទិយោ ភវិស្សតិ តត្ថ អាជានន្តតិ អាជានាមាតិស្ស
 វេជ្ជយំ ន អាជានន្តតិ ន អាជានាមាតិស្ស វេជ្ជយំ
 យស្សា វា បទស្ស តថ្វា វា វិមតិ វា អហមេវ
 តត្ថ បដិប្បច្ចកថោ ឥទំ ភន្តេ តថិ ឥមស្ស ក្រត្នាតិ ។
 ឯត្ថកេនបិ មយំ ភន្តេ អយ្យស្ស នន្ទកស្ស អត្តមនា
 អភិនន្ទាម^(១) យន្នោ អយ្យោ នន្ទកោ បវាវេតីតិ ។

(២៥៨) តំ ភី មញ្ញាប ភកិទិយោ ចក្ខុ និច្ចំ
 វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
 វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមន្នំ កល្យំ ន តំ សមនុបស្សិតិ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ
 ហេតំ ភន្តេ ។ តំ ភី មញ្ញាប ភកិទិយោ សោតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៩៧) លុះពួកភិក្ខុនីនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះ
 នន្ទកៈមានអាយុ បានសួរយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ បើមាន
 ពាក្យសាកសួរ ពួកភិក្ខុនីអាចដឹងក្នុងប្រស្នានោះ គប្បីឆ្លើយថា ពួក
 យើងដឹង (បើ) មិនដឹងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនដឹងទេ បើ
 សេចក្តីសង្ស័យ ឬនឿងឆ្ងល់ មានដល់ភិក្ខុនីណា ភិក្ខុនីនោះ គប្បីសួរ
 យើង ក្នុងប្រស្នានោះ ថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 លោកម្ចាស់នន្ទកៈ បរាណាយើងដោយពាក្យណា យើងមានសេចក្តី
 ត្រេកអររីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់នន្ទកៈ ដោយពាក្យមានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ ។

(២៩៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោក
 ម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា គួរយល់ឃើញរបស់នោះថា ទុក្ខរបស់អញ ទុក្ខជាអញ ទុក្ខជាខ្លួន
 អញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ត្រចៀក

សង្គាយតនវិគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ អដ្ឋកថាយកខានិ

និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ បេ ។ ឃានិ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ បេ ។ ជិហ្គ
 និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ បេ ។
 កាយោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ
 ។ បេ ។ មនោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា
 កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
 ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 កល្នំ ទុក្ខំ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។ តំ កេស្ស
 ហេតុ ។ ចុព្វេ នោ ហេតំ កន្តេ យថាភ្នតំ សម្មប្ប-
 ញាយ សុទ្ធិដ្ឋំ ឥតិបមេ ធន អដ្ឋតិកា អាយ-
 តនា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឯវំ
 ហេតំ ភគិនិយោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាភ្នតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សឡាយតនវគ្គ ឧត្តកោវិទូសូត្រ អាយតនៈខាងក្នុង

ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ច្រមុះ
 ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ អណ្តាតទៀង
 ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬមិនទៀង ។
 មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះ
 ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា
 ឥន្ទ្ររបស់អញ ឥន្ទ្រជាអញ ឥន្ទ្រជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់
 ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី ។
 បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបាន
 ឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីឥន្ទ្រដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវ័ត្តថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦
 នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រវ័ត្តណាស់ហើយ
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ រឿងឥន្ទ្រអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រវ័ត្ត យ៉ាងនោះដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

(២៤៧) តំ កី មញ្ញេ ភគិនិយោ វុទា និទ្ធា
 វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ យម្បនានិទ្ធំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្ប-
 នានិទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុំ តំ សមនុ-
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កី មញ្ញេ
 ភគិនិយោ សទ្ធា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា
 ភន្តេ ។ បេ ។ កន្ធា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។
 អនិទ្ធា ភន្តេ ។ បេ ។ រសា និទ្ធា វា អនិទ្ធា
 វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ច និទ្ធា
 វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ បេ ។ ធម្មា
 និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ យម្ប-
 នានិទ្ធំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។
 យម្បនានិទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុំ តំ សមនុ-
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៥៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។

ចុះរបស់ណា ដែលមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ

លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី

ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ទុក្ខរបស់អញ ទុក្ខ

ជាអញ ទុក្ខជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ

លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។

ក្លិនទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ រស

ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វទៀង

ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬ

មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង

របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា

ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញ

នូវរបស់នោះថា ទុក្ខរបស់អញ ទុក្ខជាអញ ទុក្ខជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។

សឡាយតនវិគ្គយ ឧត្តរោវាទសូត្រេ វិញ្ញាណកាយ

នោ ហេតុំ កន្លេ ។ តំ កឹស្សំ ហេតុ ។ បុព្វេ
 នោ ហេតុំ កន្លេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទ្ធិដ្ឋំ
 ឥតិបិមេ ឆ ពាហិវា អាយតនា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ
 សាធុ ភគិនិយោ ឯវំ ហេតុំ ភគិនិយោ ហោតិ
 អរិយស្សាវកស្សំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៦០) តំ កឹ មញ្ញាប ភគិនិយោ ឆត្វវិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្ប-
 នានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។
 យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ទុ តំ
 សមនុបស្សតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតុំ កន្លេ ។ តំ កឹស្សំ ហេតុ ។
 បុព្វេ នោ ហេតុំ កន្លេ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុទ្ធិដ្ឋំ ឥតិបិមេ ឆ វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។

សឡាយតនវត្ត សន្តកោវាទសូត្រ វិញ្ញាណកាយ

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
បានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនេះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា អាយតនៈខាង
ក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេក
ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិត
ប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦០) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់នូវសេចក្តីនោះ
ដូចម្តេច ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។
ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជា
អញ នុ៎ះជាខ្លួនអញដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ
លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោក
ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវ
សេចក្តីនេះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះមិនទៀង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាន្តសកំ

សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឯវំ ហេតំ ភគិនិយោ ហោតិ
 អរិយស្សាវតីស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្ស-
 តោ ។ សោតវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
 អនិច្ចំ កន្តោ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ បេ ។ ជីវាវិញ្ញាណំ និច្ចំ
 វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-
 ណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។
 យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្តោ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិចារណាមនម្មំ កលំ
 ទុំ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្ថាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។ តំ
 តីស្ស ហេតុ ។ ចុត្រេវ នោ ហេតំ កន្តោ យថាភូតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ឥតិបិមេ ធិ វិញ្ញាណកា-
 យា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឯវំ
 ហេតំ ភគិនិយោ ហោតិ អរិយស្សាវតីស្ស យថាភូតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តី
 ខ្ពុះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនោះដែរ ។
 សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 ជីវ្ហវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា ដែលមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា
 គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ពុះរបស់អញ ខ្ពុះជាអញ ខ្ពុះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តី
 នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាល
 មុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិត នូវសេចក្តីខ្ពុះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា
 វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ រឿងខ្ពុះ អរិយសាវ័ក ក៏
 ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះដែរ ។

(២៦០) សេយ្យថាបិ ភគិនិយោ តេលប្បទិ-
 បស្ស ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ
 វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អច្ចិបិ អនិច្ចា វិប-
 រិណាមធម្មា អាភាបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា ។
 យោ នុ ខោ ភគិនិយោ ឯវំ វេទេយ្យ អមុស្ស
 តេលប្បទិបស្ស ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិ-
 ណាមធម្មំ វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អច្ចិបិ អ-
 និច្ចា វិបរិណាមធម្មា យា ន ខុស្ស អាភា សា
 និច្ចា ធុរា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មាតិ សម្មា នុ
 ខោ សោ ភគិនិយោ វទិមាធនោ វេទេយ្យាតិ ។ នោ
 ហេតំ កន្តេ ។ តំ កឹស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ
 កន្តេ តេលប្បទិបស្ស ឈាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ
 វិបរិណាមធម្មំ វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អច្ចិបិ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា បកេវស្ស អាភា អនិច្ចា វិប-
 រិណាមធម្មាតិ ។

សឡាយតនវត្ត ឧទ្ទកោវាទសូត្រ ឧបមាដោយប្រទីបប្រេង

(២៦១) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាប្រទីបពេញដោយ
 ប្រេងកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេង
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ពន្លឺក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា ប្រទីប
 ពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែពន្លឺណា
 របស់ប្រទីបនោះ ពន្លឺនោះទៀងទាត់ មិនថា មិនមានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា និយាយត្រឹម
 ត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការ
 និយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
 ថា ប្រទីបពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់
 និយាយទៅថ្មីដល់ពន្លឺរបស់ប្រទីបនោះ ដែលជាប់មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

(២៦២) ឯវមេវ ខោ ភគិនិយោ យោ នុ ខោ
 ឯវំ វទេយ្យ ធិ ខោ មេ អជ្ឈតិកា អាយតនា
 អនិច្ចា យញ្ច ខោ ធិ អជ្ឈតិកេ អាយតនេ បដិច្ច
 បដិសំវេទេមិ សុខំ វា នុត្តំ វា អនុត្តមសុខំ វា
 តំ និច្ចំ ធីតំ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មន្តំ សម្មា នុ ខោ
 សោ ភគិនិយោ វទេមា នោ វទេយ្យាតិ ។ នោ ហេតិ
 កន្តេ ។ តំ កតិស្ស ហេតុ ។ តន្តំ តន្តំ កន្តេ
 បច្ចយំ បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ឈតិ តដ្ឋស្ស
 តដ្ឋស្ស បច្ចយស្ស និរោធា តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា
 ជីវុជ្ឈតិ ។ សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឯវំ ហេតិ
 ភគិនិយោ ហេតិ អវិយស្សាវកស្ស យថាភ្នតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៦៣) សេយ្យថាបិ ភគិនិយោ មហាតោ រុក្ខស្ស
 តដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ខន្ធា-
 បិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បិ អនិច្ចំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក

(២៦២) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដំណើរនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជន
ណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ នេះមិនទៀង អាត្មា
អញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ ហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជា
សុខ ឬជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ វេទនានោះ ទៀងទាត់
បិតថេរ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជន
នោះឈ្មោះថា និយាយត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការ
និយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។
បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុង
នោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈ
ខាងក្នុងនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះ ។ រលត់ទៅ
ព្រោះរលត់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់
នាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ
អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦៣) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំមានខ្លឹម
កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង

សង្គាយតនវគ្គស្ស នន្ទកោវិទសុត្តន្ត វគ្គបរមា

វិបរិណាមធម្មំ ឆាយាបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា ។

យោ នុ ខោ ភគិនិយោ ឯវំ វទេយ្យ អមុស្ស

មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បំ អនិច្ចំ

វិបរិណាមធម្មំ ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សា-

ខាបលាសម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ យា ធិ ខុស្ស

ឆាយា សា និច្ចា ធុរា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មាតិ

សម្មា នុ ខោ សោ ភគិនិយោ វទេមាធា វទេយ្យាតិ ។

នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កឹស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស

ហិ ភន្តេ មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូ-

លម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិ-

ណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ

បកេវស្ស ឆាយា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ទន្ធកោវិទសូត្រ ឧបមាដោយដើមឈើ

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែ
ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះ
ថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
ធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែ
ស្រមោលណាបស់ឈើនោះ ស្រមោលនោះ ទៀងទាត់ បិតថេរ
មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះ
ឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយ
នេះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫស
ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
ធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅថ្វីដល់ទៅស្រមោលរបស់ឈើនោះ ដែលជា
របស់មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទ្ទានិកា

(២៦២) ឯវមេវ ខោ ភតិទិយោ យោ នុ ខោ

ឯវំ វេទយ្យ ធ ខោមេ ពាហិវ អាយតនា អ-

និច្ចា យញ្ច ខោ ពាហិវ អាយតនេ បដិច្ច បដិ-

សំវេទេមី សុខំ វា នុត្ថំ វា អនុត្តមសុខំ វា តំ

និច្ចំ ធម្មំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មន្តំ សម្មា នុ

ខោ សោ ភតិទិយោ វេទនាជា វេទយ្យតិ ។ នោ

ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កកស្ស ហេតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ

ភន្តេ បច្ចយំ បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ

តដ្ឋស្ស តដ្ឋស្ស បច្ចយស្ស និរោធនា តដ្ឋា តដ្ឋា

វេទនា និរុជ្ឈតីតិ ។ សាធុ សាធុ ភតិទិយោ ឯវំ

ហេតំ ភតិទិយោ ហោតិ អវិយស្សាវកកស្ស យថាភ្នតិ

សប្បប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

[២៦៤] ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជន
 ណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀង អាត្មា
 អញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជាសុខ ឬ
 ជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ការម្នាក់នោះទៀងទាត់ បិតថេរ
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះ
 ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយ
 ៥ មិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
 តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅ
 នោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ រលត់ទៅ ព្រោះ
 រលត់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ ម្នាលនាងទាំង
 ឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ អរិយ
 សាវ័កក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦៥) សេយ្យថាមិ ភគិនិយោ ធិក្ខោ តោ-
 យាតកោ វា យោតកកន្តោវាសី វា ការី វជិត្តា
 តិណ្ឌោន កោវិកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហច្ច អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហច្ច ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យទេវ តត្ថ អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារ្គ អន្តរា
 ពន្ធនំ តំ តទេវ តិណ្ឌោន កោវិកន្តនេន សញ្ញន្តេយ្យ
 សង្កន្តេយ្យ សម្បវិកន្តេយ្យ សញ្ញន្តិត្តា សង្កន្តិត្តា
 សម្បវិកន្តិត្តា វិជ្ជន្តិត្តា ពាហិរំ ចម្មកាយំ តទេវ
 ចម្មេន តំ ការី បជិត្តានេត្តា ឯវំ វទេយ្យ តថេវាយំ
 ការី សំយុត្តា ឥមិនា ចម្មេនាតិ សម្មា នុ ខោ សោ
 ភគិនិយោ វទមាណោ វទេយ្យតិ ។ ធា ហេតុ កន្តេ ។
 តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុ ហិ កន្តេ ធិក្ខោ តោយា-
 តកោ វា តោយាតកកន្តោវាសី វា ការី វជិត្តា តិណ្ឌោន
 កោវិកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហច្ច អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហច្ច ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ យទេវ
 តត្ថ អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារ្គ អន្តរា ពន្ធនំ

សឡាយតនវត្ត នន្ទកោវិទសូត្រ ឧបមាដោយបុរសអ្នកសម្លាប់គោ

(២៦៥) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់មេគោ ហើយពន្លះ
 នូវមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង
 មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ៗ គឺសាច់វាវាខាង
 ក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុង ក៏អារពន្លះកាត់វត្ថុនោះ ៗ
 ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត លុះអារពន្លះកាត់រួចហើយ ក៏បក
 យកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ ដោយស្បែកនោះវិញដដែល
 ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅមានស្បែកដូចមុនដដែល
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះ
 មិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណោះដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់មេគោ ហើយពន្លះនូវមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត
 មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ
 វត្ថុណា ៗ គឺសាច់វាវាខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

តំ តនេវ តិណ្ណាន កោវិកន្តនេន ការី សញ្ញន្តេយ្យ
 សង្កន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ សញ្ញន្តិត្វា សង្កន្តិត្វា
 សម្មវិកន្តិត្វា វិជ្ជន្តិត្វា ពាហំ ចម្មកាយំ តេនេវ
 ចម្មេន តំ ការី បដិច្ចាទេត្វា កិញ្ចាបិ សោ ឯវំ
 វទេយ្យ តថវាយំ ការី សំយុត្តា ឥមិនា ចម្មេនាតិ
 អថខោ សា ការី វិសំយុត្តា តេនេវ ចម្មេន ។

[២២៦] ឧបមា ខោ មេ អយំ ភគិនិយោ
 កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយមេវេត្ថ អត្ថោ ។
 អន្តរោ មិសកាយោតិ ខោ ភគិនិយោ ធន្នេតំ
 អជ្ឈតិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ ។ ពាហំរោ
 ចម្មកាយោតិ ខោ ភគិនិយោ ធន្នេតំ ពាហំរោ
 អាយតនានំ អធិវចនំ ។ អន្តរា វិលេមិសំ អន្តរា
 នហារូ អន្តរា ពន្ធនន្តិ ខោ ភគិនិយោ នន្តរា-
 កស្សេតំ អធិវចនំ ។ តិណ្ណំ កោវិកន្តនន្តិ ខោ
 ភគិនិយោ អរិយាយេតិ បញ្ញាយ អធិវចនំ ។ យាយំ
 អរិយា បញ្ញា អន្តរា កិលេសំ អន្តរា សញ្ញាជនំ
 អន្តរា ពន្ធនំ សញ្ញន្តិតិ សង្កន្តិតិ សម្មវិកន្តិតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានភពៈ

ក៏ការពន្លឺកាត់វត្ថុនោះ ។ ដោយកំបិតសម្រាប់ការគោរពដ៏មុត លុះការ
 ពន្លឺកាត់ចេញហើយ ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេតានោះ
 ដោយស្បែកនោះដដែល អ្នកនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតានេះ
 នៅមានស្បែកដូចមុនដដែល ក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេតានោះប្រាស
 ចាកស្បែកនោះទៅហើយ ។

[២៦៦] ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យទុបមា ដែលយើងធ្វើ
 ហើយនេះ ដើម្បីឲ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តី
 អធិប្បាយក្នុងអាយតនៈនេះដូចតទៅនេះ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
 សាច់ខាងក្នុងដូច្នេះនេះ⁺ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ម្នាលនាង
 ទាំងឡាយ ពាក្យថាស្បែកខាងក្រៅដូច្នេះនេះ⁺ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 ខាងក្រៅ ៦ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់រាវខាងក្នុងក្តី
 សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី ដូច្នេះនេះ⁺ ជាឈ្មោះនៃនន្ទិកតៈ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កំបិតសម្រាប់ការគោរពដ៏មុតដូច្នេះនេះ⁺ ជា
 ឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ ប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរនេះ តែងការពន្លឺកាត់
 នូវកិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង និងចំណង់ខាងក្នុង ។

សង្ខារយកនវិជ្ជាស្ស នន្ទកោវិទសុត្តេ សុត្តន្តបិដក

(២៦៧) សត្ត ខោ ឥមេ ភគិនិយោ ពោជ្ឈង្គា
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុល្លកតត្តា ភិក្ខុ អាសវាជំ
 ឧយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តំ បញ្ញាវិមុត្តំ និដ្ឋេវ ធម្មេ
 សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។
 កតមេ សត្ត ។ ឥធិ ភគិនិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្ស័តំ វិរាគនិស្ស័តំ និរោធី-
 និស្ស័តំ វេស្សត្ថបរិណាមំ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈង្គំ ភា-
 វេតិ ... វិរយសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ... បីតិសម្មោជ្ឈង្គំ ភា-
 វេតិ... បស្សន្ធិសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... សមាធិសម្មោជ្ឈង្គំ
 ភាវេតិ ... ឧបេក្ខាសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្ស័តំ
 វិរាគនិស្ស័តំ និរោធីនិស្ស័តំ វេស្សត្ថបរិណាមំ ។
 ឥមេ ខោ ភគិនិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា យេសំ ភាវិតត្តា
 ពហុល្លកតត្តា ភិក្ខុ អាសវាជំ ឧយា អនាសវំ
 ចេតោវិមុត្តំ បញ្ញាវិមុត្តំ និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា
 សង្ខតត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

សឡាយតនវត្ត នគរកោវិទ្យាស្ថាន ពោធិ៍សាត់ ៣

(១៦៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោធិ៍សាត់ទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ រមែងអស់អាសវៈ
 ទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានដោយខ្លួនឯង ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ន នូវចេតនាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្មាជ្ឈង្គ
 ដែលអាស្រ័យ នូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាសចាក
 តម្រេក អាស្រ័យនូវសេចក្តីលេច ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់
 ចម្រើននូវធម្មវិចយសម្មាជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវវិរិយសម្មាជ្ឈង្គ ... ចម្រើន
 នូវប័តិសម្មាជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវបស្សន្តិសម្មាជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវសមាធិ
 សម្មាជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវឧបេក្ខាសម្មាជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 លេច ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ នេះឯង ដែលភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។
 ហើយ ភិក្ខុនោះរមែងអស់អាសវៈទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់បានដល់ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតនាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

[២៦៨] អថខោ អាយស្មា នន្ទកោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ ឥមំនា ឡំវទេន ឡំវទិត្វា ឧយ្យោជេសំ កច្ចថ
 ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មតោ នន្ទកស្ស ភាសិតំ អភិវទិត្វា អនុមោ-
 ទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ អភិវទិត្វា
 បទក្ខណំ កត្វា យេន ភគវំ តេនុបសង្កម្មេសុ ឧប-
 សង្កម្មិត្វា ភគវន្តំ អភិវទិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋេសុ ។
 ឯកមន្តំ វិសា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ ភគវំ ឯតទ-
 វោច កច្ចថ ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា
 ភិក្ខុនិយោ ភគវន្តំ អភិវទិត្វា បទក្ខណំ កត្វា
 បក្កមេសុ ។

[២៦៩] អថខោ ភគវំ អចិរយ្យក្កត្តាសុ តាសុ ភិក្ខុ-
 នីសុ ភិក្ខុ អាមន្តេសំ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ តទហុ-
 ចោសថេ បណ្ណាសេ ន ហោតិ តហុនោ ជនស្ស
 កត្វា វំ វិមតិ វំ ឧនោ នុ ខោ ចនោ បុណ្ណា នុ
 ខោ ចនោតិ អថ ខោ បុណ្ណា ចនោ ត្រូវ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

(២៦៨) លំដាប់នោះឯង លុះព្រះនន្ទកៈមានអាយុ បាន
 ឡានភិក្ខុនីទាំងនោះដោយឧក្រានេះហើយ ទើបបញ្ជូនទៅថា ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងម្ងហើយ ចូរទាំងនោះទៅចុះ ។ គ្រានោះឯង
 ពួកភិក្ខុនីនោះ ក្រេកអរ អនុមោទនា ឡូកាសិតរបស់ព្រះនន្ទកៈមាន
 អាយុហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ធ្វើ
 ប្រទក្សិណហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួក
 ភិក្ខុនីនោះ បិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
 យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងម្ងហើយ ចូរទៅចុះ ។
 លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុនីនោះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ
 ហើយទើបចេញទៅ ។

(២៦៩) កាលដែលពួកភិក្ខុនីនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន
 ទើបព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ក្នុងថ្ងៃឧបោសថទី ១៥ ជនជាច្រើនតែងមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ
 ឬងឿងឆ្ងល់ថា ព្រះចន្ទខ្លះ ឬព្រះចន្ទពេញដូច្នេះឡើយ គឺចូលចិត្ត
 ថា ព្រះចន្ទពេញដោយពិត សេចក្តីនេះ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

សឡាយតនវគ្គស្ស នន្ទកោវាទសុត្តន្ត ភាសិតាភិក្ខុនិយោ

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ តា ភិក្ខុនិយោ នន្ទកស្ស
 ធម្មទេសនាយ អត្តមនា ចេវ បរិប្បណាសង្កប្បា ច ។
 តាសំ ភិក្ខុវេ បញ្ចន្ធិ ភិក្ខុនិយោតានំ យា បច្ឆិមីកា^(១)
 ភិក្ខុនិ សា^(២) សោតាបណ្ណា អវិនិច្ឆាតធម្មា និយតា
 សម្មោធិបរាយនាតិ ។ ឥទ្ធមកោច ភក្ខវា អត្តមនា
 តេ ភិក្ខុ ភក្ខវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទនិ^៤ ។

នន្ទកោវាទសុត្តន្តំ បព្ពត្តំ និដ្ឋិតំ

១ ឧ. បច្ឆិមា ។ ២ ម. ភា ភិក្ខុនិយោ ។

សឡាយភវន្ត នន្ទកោវាទសូត្រ សេចក្តីព្រឹកអរចំពោះ ភាសិត

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុនីនោះ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម្មទេស-
នារបស់នន្ទភិក្ខុផង មានបំណងពេញលេញផង ក៏មានទុបមេយ្យ
យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុនីទាំងឡាយប្រាថ្នា
នោះ ភិក្ខុនីណាដែលក្រោយគេបំផុត ភិក្ខុនីនោះ ជាសោតាបន្តា
មានសភាពមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយភូមិ ជាអ្នកទៀង គេទៅភពខាងមុខ
នឹងបានត្រាស់ដឹង (នូវសច្ចធម៌) ។ លុះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ពាក្យនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ
ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ នន្ទកោវាទសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចម៍ ប្លង់រាហូលោវិទសុត្តំ

[២៧០] ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា

សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាវា-

មេ ។ អថខោ កកវតោ រហោកតស្ស បដិសល្ល័-

នស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទទាទិ បរិបក្កោ

ខោ រាហុលស្ស វិមុត្តិបរិមាធនីយោ ធម្មា យន្តនាហំ

រាហុលំ ឧត្តរី អាសវំនំ ឧយេ វិនេយ្យន្តំ ។

[២៧១] អថខោ កកវា បុព្វល្លាសមយំ ឯវា-

សេត្វា បត្តបរិមាទាយ សាវត្ថី បិណ្ឌាយ ចារិសិ ។

សាវត្ថយំ បិណ្ឌាយ ចរិតា បន្ទាកតំ បិណ្ឌាទាតប្ប-

ដិក្កោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ អាមន្តេសិ កល្លាហំ

រាហុល ឯសិទនំ យេន អន្ធរំនំ គេនុបសង្កមិស្សាម

បូជ្ជរាហុលោភិទស្ត្រ ទី ៥

(២៧០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិត
ក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ពួនសម្លៀក (ក្នុងផលសមាបត្តិ) ក៏មានព្រះតម្រិះក្នុងព្រះហឫទ័យ
កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយសម្រាប់ធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា របស់
រាហុល ចាស់ក្លាហើយ បើដូច្នោះ គួរតែតបាតតទូន្មានរាហុល ក្នុង
ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ តទៅទៀត ។

(២៧១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់បាត្រ
និងបីវេ ក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បី
បិណ្ឌបាត ។ លុះព្រះអង្គស្តេចទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងសាវត្ថីហើយ
ត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតក្នុងកាលជាខាងក្រោយនៃភត្តវិញ ទ្រង់ត្រាស់
ហៅព្រះរាហុលមានភាយថា ម្ចាស់រាហុល ចូរអ្នកកាន់យកសំពត់
និស័នៈ យើងនឹងចូលទៅឯអន្ទរ័ន (ព្រៃជាទីនៅនៃចោរខ្នាក់)

សឡាយគន់គួស្ស ចូឡរាហុលោកេសុត្តេ ចក្ខាយគន់

ទិវាវិហារាយាទិ ។ ឃ្លីមន្តេតិ ខោ អាយស្មា រាហុ-
 លោ ភកវតោ បដិស្សតា និសីទំ អាទាយ ភកវន្តំ
 បដិស្តេតោ បដិស្តេតោ អនុតន្តិ ។ តេន ខោ បន សម-
 យេន អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ ភកវន្តំ អនុ-
 តន្តានិ ហោន្តំ អជ្ជ ភកវា អាយស្មន្តំ រាហុលំ
 ឡត្តរី អាសវាទំ ខយេ វិនេស្សតីតិ ។ អថខោ ភកវា
 អន្តវន្តំ អជ្ជោកហេត្វា អញ្ញតរស្មី រុក្ខមូលេ បញ្ចត្ត
 អាសនេ និសីទិ ។ អាយស្មាបិ ខោ រាហុលោ
 ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

(២៧២) ឯកមន្តំ និសីទំ ខោ អាយស្មន្តំ រាហុ-
 លំ ភកវា ឯតទរោច តំ កី មញ្ញាសំ រាហុល
 ចត្តា និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។

សឡាយតនវត្ត ពូជ្យរាហុលោវាសុត្រ ចក្ខុយាននៈ

ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ព្រះរាហុលមានអាយុ ទទួលតបព្រះ
 ពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយក៏
 កាន់យកសំពត់និស័នៈ ដើរតាមក្រោយ ។ ព្រះមានព្រះភាគទៅ ។
 សម័យនោះឯង ទៅតាច្រើនពាន់ ទៅតាមព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 គិតថា ថ្ងៃនេះព្រះមានព្រះភាគ នឹងទទួលព្រះរាហុលមានអាយុ ក្នុង
 ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ តទៅទៀត ។ គ្រានោះឯង ព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចូលទៅដល់អន្ទរ័ន ហើយគង់នៅលើអាសនៈ
 ដែលគេក្រាលថ្វាយទៀបគល់ឈើមួយដើម ។ ចំណែកព្រះរាហុលមាន
 អាយុ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់ក្នុងទីសមគួរ ។

[២៧២] លុះព្រះរាហុលមានអាយុ គង់នៅក្នុងទីសមគួរ

ហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរដូច្នេះថា ម្ចាស់រាហុល អ្នក
 សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ ព្រះរាហុល
 មានអាយុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្តេ ។ យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យ
 នុ តំ សមនុបស្ស័តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៧៣) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល រូបា ធិច្ចា
 វា អធិច្ចា វាតិ ។ អធិច្ចា កន្តេ ។ យម្បនាធិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្ប-
 នាធិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យ នុ តំ សមនុ-
 បស្ស័តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តា-
 តិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៧៤) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល ចក្កវិញ្ញាណំ
 ធិច្ចំ វា អធិច្ចំ វាតិ ។ អធិច្ចំ កន្តេ ។ យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ
 វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនាធិច្ចំ ទុក្ខំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបនា

ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺
 ជាអញ ⁺នុះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 គួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៣) ម្នាលពហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច រូប
 ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់
 ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺
 អញ ⁺នុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៤) ម្នាលពហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀង
 ទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ

សឡាយនិរុត្តស្ស ព្វឡរាហលោកសុត្តេ ចតុសម្ពុស្សោ

វិបរិណាមធម្មំ កក្កំ ទុំ តំ សមនុបស្ស័ត្ថំ ឯតំ
មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
កន្តេ ។

(២៧៥) តំ កី មញ្ញាសិ រាហុល ចត្តុសម្ពុស្សោ
និទ្ទោ វា អនិទ្ទោ វាតិ ។ អនិទ្ទោ កន្តេ ។ យម្បនា-
និទ្ទំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្ប-
នានិទ្ទំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កក្កំ ទុំ តំ សមនុបស្ស័-
ត្ថំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។
នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៧៦) តំ កី មញ្ញាសិ រាហុល យមិទំ ចត្តុ-
សម្ពុស្សប្បដ្ឋយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទនាភតំ សញ្ញាភតំ សង្ខា-
រភតំ វិញ្ញាណភតំ តម្បំ និទ្ទំ វា អនិទ្ទំ វាតិ ។ អនិទ្ទំ
កន្តេ ។ យម្បនានិទ្ទំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិទ្ទំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ

សឡាយតនវិញ្ញ ចូឡរាហុណវាទសូត្រ ចក្ខុសម្ពិស្ស

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺ន្ទៈ
របស់អញ ⁺ន្ទៈជាអញ ⁺ន្ទៈជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះ
អង្គជីចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៥) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ចក្ខុសម្ពិស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន មិនទៀងទេ ។
ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ជីចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺ន្ទៈរបស់អញ
⁺ន្ទៈជាអញ ⁺ន្ទៈជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៦) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ធម្មជាតិណាគឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ភើត
ទៀង ព្រោះចក្ខុសម្ពិស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀង ឬមិន
ទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណា
មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គជីចម្រើន ជា
ទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

កក្កុំ ឡ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ មម ឯសោហា-

មស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៧៧) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល សោតំ និច្ចំ

វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ មេ ។ យានំ និច្ចំ

វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ មេ ។ និព្វំ និច្ចា

វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ មេ ។ កាយោ

និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ មេ ។

(២៧៨) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល មនោ និច្ចា វា

អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ

វា សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ

វិបរិណាមនម្មំ កក្កុំ ឡ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ មម

ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជា
ខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៧) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
កាយទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។

(២៧៨) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចិត្ត
ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់
ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ
⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
យល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

សង្គាយគន្ថវិស្វក្ស ចូឡកហុលោវាសុត្តេ មនោវិញ្ញាណំ

(២៧៩) តំ កី មញ្ញាសិ វហុល ធម្មា និច្ចា
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្ប-
 នានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុ-
 បស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។
 នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៨០) តំ កី មញ្ញាសិ វហុល មនោវិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ
 ហេតំ កន្តេ ។

សឡាយតនវិគ្គ ចូឡរាហេណោវិទសូត្រ មនោវិញ្ញាណ

(២៧៩) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច
ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ
⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨០) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច
មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ
⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កោតំ

(២៨១) តំ ភិក្ខុ មញ្ញាសិ វាហុល មនោសម្មស្សោ
និទ្ទោ វា អនិទ្ទោ វាតិ ។ អនិទ្ទោ កន្តោ ។
យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្តោ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យ
នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តោ ។

(២៨២) តំ ភិក្ខុ មញ្ញាសិ វាហុល យមិទំ មនោ-
សម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាភតិ សញ្ញាភតិ
សម្ពាទភតិ វិញ្ញាណភតិ តម្បំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
អនិច្ចំ កន្តោ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិ-
ណាមធម្មំ កល្យ ធីតំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
កន្តោ ។

(២៨៣) ឯវិ បស្សំ វាហុល សុតវា អរិយ-
ស្សវិកោ ធម្មាស្មិបិ^(១) និព្វិន្ទតិ រូបេសុប និព្វិន្ទតិ

១ ឧ. ម. អបិសង្កោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៨១) ម្នាលកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 មនោសម្ព័ស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ នូវរបស់នោះថា
 ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះជាអញ ។ ចុះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨២) ម្នាលកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 ធម្មជាតិណាគឺវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តែងកើតឡើង ព្រោះ
 មនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ
 នូវរបស់នោះថា ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះជាអញ ។ ចុះជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨៣) ម្នាលកហុល អរិយសាវ័ក ដែលមានសេចក្តីចេះដឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយក្នុងចក្ខុផង នឿយណាយក្នុងរូបផង

សឡាយភវិត្តស្ស ចូឡាហុលោភិទស្តុត្តេ អាយតនាទិនិព្វិន្តំ

ចក្កវិញ្ញាណោបិ និព្វិន្តតិ ចក្កសម្មស្សេបិ និព្វិន្តតិ
 យមិនំ ចក្កសម្មស្សប្បវដ្ឋយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទនាកតំ
 សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណាកតំ តស្មីបិ និព្វិន្តតិ ។
 សោតស្មីបិ និព្វិន្តតិ សន្តេសុបិ និព្វិន្តតិ ... យានស្មីបិ
 និព្វិន្តតិ... តន្តេសុបិ និព្វិន្តតិ... ជីវ្ហាយបិ និព្វិន្តតិ រសេ-
 សុបិ និព្វិន្តតិ ... កាយស្មីបិ និព្វិន្តតិ ដោដ្ឋត្រេសុបិ
 និព្វិន្តតិ ... មនស្មីបិ និព្វិន្តតិ ធម្មេសុបិ និព្វិន្តតិ ម-
 លោវិញ្ញាណោបិ និព្វិន្តតិ មលោសម្មស្សេបិ និព្វិន្តតិ
 យមិនំ មលោសម្មស្សប្បវដ្ឋយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទនាកតំ
 សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណាកតំ តស្មីបិ និព្វិន្ត-
 តិ ។ និព្វិន្តំ វិវដ្ឈតិ វិវាតា វិមុច្ចតិ វិមុតស្មី វិមុត-
 មិត្ត^(១) ញាណំ រោតិ វិណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាជានីតិ ។

១ វិមុត្តមីគិបិ បាហេ ។

សឡាយតនវត្ត ចូរឡើងលោកទស្សត្រ សេចក្តីឡើយណាយក្នុងអាយតនៈជាដើម

ឡើយណាយ ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណផង ឡើយណាយក្នុងចក្ខុសម្ពុស្សផង
 ឡើយណាយក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង
 ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យផង ។ ឡើយណាយក្នុងត្រចៀកផង ឡើយ
 ណាយក្នុងសំឡេងផង ... ឡើយណាយក្នុងច្រមុះផង ឡើយណាយក្នុង
 ក្អិនផង ... ឡើយណាយក្នុងអណ្តាតផង ឡើយណាយក្នុងរសផង ...
 ឡើយណាយក្នុងកាយផង ... ឡើយណាយក្នុងដោងដូងផង ... ឡើយ
 ណាយក្នុងចិត្តផង ឡើយណាយក្នុងធម្មារម្មណ៍ផង ឡើយណាយក្នុង
 មនោវិញ្ញាណផង ឡើយណាយក្នុងមនោសម្ពុស្សផង ឡើយណាយ
 ក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
 សម្ពុស្សជាបច្ច័យផង ។ កាលអរិយសាវ័ក ឡើយណាយ (យ៉ាងនេះ)
 ហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះ
 ប្រាសចាកតម្រេក កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាក៏កើតឡើង
 ថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសាវ័កនោះ ក៏ដឹងច្បាស់ដូច្នេះថា ជាតិ
 (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់
 គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ កិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណាសកំ

[២៨២] ឥន្ទមង្គលេ ភគវា អត្ថមនោ អាយស្មា
 វាហុលោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនិច្ឆិតំ ។ ឥមស្មី-
 ញោ បន្ត^(១) វេយ្យាករណស្មី ភញ្ញមនេ អាយស្ម-
 តោ វាហុលស្មី អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិ-
 មុត្តំ ។ តាសញ្ច អនេកានំ ទេវតាសហស្សានំ
 វិវរំ វិតមលំ ធម្មចក្កំ ទុទហនិ យំ កិញ្ច សម្ម-
 ទយធម្មំ សព្វនំ និរោធធម្មនំ ។

បូជ្ឈវាហុលោវាទសុត្តំ បញ្ចមំ និម្ពិតំ ។

១. ឥមស្មី ទោ បន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៨៤) លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវព្រះសូត្រនេះចប់ ហើយ ព្រះរាហុលមានអាយុ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ នឹងភាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង នូវវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្តរបស់រាហុលមានអាយុ ក៏បានរួច ស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ (ថាអញ ថាយើង) ទៀតឡើយ ។ ធម្មចក្ក^(១) (ភ្នែកឃើញធម៌) ដ៏ប្រាសចាកធូលីគឺកតា- ទិក្ខុលេស ប្រាសចាកមន្ទិលគឺអកុសល បានកើតឡើងហើយ ដល់ពួក ទេវតាច្រើនពាន់ទាំងនោះថា ធម្មជាតិណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើង ជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

ចប់ ចូឡរាហុលោវទសូត្រ ទី ៥

១ ក្នុងព្រះសូត្រនេះសំដៅយកមគ្គ ៤ និងផល ៤ ហៅថាធម្មចក្ក ព្រោះថា បណ្តាទេវតា ទាំងនោះ ទេវតាពួកខ្លះ ដែលស្តាប់ព្រះសូត្រនេះ បានជាសោភាបនុបុត្តល ខ្លះបានជាសកតា- តាមបុត្តល ខ្លះបានជាអនាតាមបុត្តល ខ្លះបានជាព្រះទ័ណ្ឌស្រព ។

ឆ្នំ ឆ្ឆកស្តី

(២៨៥) ឯម្ភេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវំ

សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អាវា-

មេ ។ តត្រ ខោ កកវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-

វេតិ ។ កនិទ្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោស្មំ ។

កកវំ ឯតទិវេច ធម្មំ វេ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ

អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យា-

ណំ សាវត្ថុ សព្វញ្ជនំ កោវលបរិប្បណំ បរិសុទ្ធិ

ព្រហ្មចរិយំ បកាសិស្សាមិ យទិទំ ធន ធក្កានំ តំ

សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ វិសិស្សាមិតិ ។

ឯម្ភេន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោស្មំ ។

ឆន្ទក្កល្យត្រ ទី ៦

(២៨៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពាន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ជិត
ក្រុងសាវត្ថី ។ កាលព្រះមានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តនោះ បានគ្រាស
ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួល
ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាសដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹង
សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង
ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្ត ទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធ បរិ-
បូណ៌ទាំងអស់ ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់ឲ្យធម៌
ដែលមានចំនួនប្រាំមួយធុកៈ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយបញ្ចុះ កល្យាណ
នឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះ
ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពទ្ទាសកំ

(២៨៦) ភក្កវា ឯតទិវេច ធន អជ្ឈត្តិកានិ អាយ-
 តនានិ វេទិតញ្ចានិ ធន ពាហិវានិ អាយតនានិ វេទិ-
 តញ្ចានិ ធន វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ចា ធន ជស្សកាយា
 វេទិតញ្ចា ធន វេទនាកាយា វេទិតញ្ចា ធន តណ្ហា-
 កាយា វេទិតញ្ចា ។

(២៨៧) ធន អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចា-
 នីតិ ឥតិ ខោ បរេតំ វុត្ថំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច
 វុត្ថំ ។ ធនកាយតនំ សោតាយតនំ យានាយតនំ
 ជីវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ធន អជ្ឈត្តិ-
 កានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចានីតិ ឥតិ យន្តំ វុត្ថំ
 ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្ថំ ។ ឥទំ បវេមំ ធនកំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ឌសកៈ

(២៨៦) ព្រះមានព្រះភាគបានគ្រាស'ដូច្នេះថា អាយតនៈខាង

ក្នុង ៦ ក៏គួរដឹង អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរដឹង វិញ្ញាណកាយ (ពួក

វិញ្ញាណ) ៦ ក៏គួរដឹង ផស្សៈកាយ (ពួកផស្សៈ) ៦ ក៏គួរដឹង វេទនា-

កាយ (ពួកវេទនា) ៦ ក៏គួរដឹង តណ្ហាកាយ (ពួកតណ្ហា) ៦^(១)

ក៏គួរដឹង ។

(២៨៧) ឯពាក្យថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះនុ៎ះ

តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនុ៎ះ តើ

ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តី ដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១

ឃានាយតនៈ ១ ជីវ្ហយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ។

ពាក្យណា ដែលតថាគត ពោលហើយថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏គួរ

ដឹង ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ

ឯង ។ នេះ ឆក្កៈ ទី ១ ។

១ មាតិកានេះហើយដែលពាក្យខាងលើមក ៦ ឆក្កៈ គឺធម៌មានពួក ៦ មានចំនួន ៦ ដឹង។

សឡាយតនវត្តស្ស ធម្មសុត្តេ ធ វិញ្ញាណកាយា

(២៨៨) ធម្មាហិរាជិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចនិត្តិ
 ឥតិ ខោ បរេតិ វុត្តិ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។
 រូបាយតនំ សឡាយតនំ កឡាយតនំ រសាយតនំ
 ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ធម្មាហិរាជិ អាយ-
 តនានិ វេទិតញ្ចនិត្តិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ ឥទមេតិ បដិច្ច
 វុត្តិ ។ ឥទំ តតិយំ ធម្មំ ។

(២៨៩) ធម្មាហិរាជិ វេទិតញ្ចនិត្តិ ឥតិ ខោ
 បរេតិ វុត្តិ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ ធម្មញ្ច
 បដិច្ច រូបេ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ ធម្មវិញ្ញាណំ សោតញ្ច
 បដិច្ច សន្តេ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ យានញ្ច
 បដិច្ច កន្ធូ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ជីវញ្ច
 បដិច្ច រសេ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ ជីវវិញ្ញាណំ កាយញ្ច
 បដិច្ច ដោដ្ឋញ្ចេ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ មនញ្ច
 បដិច្ច ធម្មេ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ ។ ធម្មា-
 ហិរាជិ វេទិតញ្ចនិត្តិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ ឥទមេតិ
 បដិច្ច វុត្តិ ។ ឥទំ តតិយំ ធម្មំ ។

សឡាយតនត្ថ ធនត្ថសូត្រ វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ

[២៨៨] ពាក្យថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះនេះ⁺
 តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនេះ⁺
 តើព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ១ សឡាយតនៈ ១
 គន្លាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរ
 ដឹង ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ
 ឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ២ ។

[២៨៩] ពាក្យថា វិញ្ញាណកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះនេះ⁺ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនេះ⁺ តើព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ភ្នែកនិងរូប ១ សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិង
 សំឡេង ១ យាសវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងកូន ១
 ជីហ្គវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ១ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋញ្ចៈ ១ មនោវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគត
 ពោលហើយថា វិញ្ញាណកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគត
 ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ៣ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២៧០) ឆ ជស្សកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ខោ

បនេតិ វុតិ ។ កក្កោតិ បដិច្ច វុតិ ។ ធកុញ្ច
 បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្ក-
 តិ ជស្សោ ។ សោតញ្ច បដិច្ច សន្តេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ។
 យានញ្ច បដិច្ច កន្ធូ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ
 តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ។ ជីវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ។ កា-
 យញ្ច បដិច្ច ដោដ្ឋត្វេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ
 តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ។ ឆ
 ជស្សកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តិ វុតិ ឥនមេតិ
 បដិច្ច វុតិ ។ ឥទិ ចតុតិ ឆក្កំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

(២៩០) ពាក្យថា ផស្សកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះនេះ⁺ គឺថា-
 គត បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគឺថាគតពោលហើយនេះ⁺ តើ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ១ ។
 សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ការ
 ជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ១ ។ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា
 ផស្សៈ ១ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស
 ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ១ ។ កាយវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅ
 ថា ផស្សៈ ១ ។ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិង
 ធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ១ ។ ពាក្យ
 ណា ដែលគឺថាគត ពោលហើយថា ផស្សកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះ
 ពាក្យនេះ⁺ គឺថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ
 ឆក្កៈ ទី ៤ ។

(២៧០) ធ វេទនាកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ ខោ

បនេតំ វុត្តំ ។ តិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ចក្កញ្ច

បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណំ សង្ក-

តិ ជស្សោ ជស្សប្បក្ខយា វេទនា ។ សោតញ្ច ប-

ដិច្ច សន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ សោតវិញ្ញាណំ ... ឃានញ្ច

បដិច្ច កន្ធូ ច ឧប្បជ្ឈតិ ឃានវិញ្ញាណំ ... ជីវញ្ច

បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ជីវវិញ្ញាណំ ... កាយញ្ច

បដិច្ច ដោដ្ឋត្វេ ច ឧប្បជ្ឈតិ កាយវិញ្ញាណំ ... ម-

នញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ឈតិ មនោវិញ្ញាណំ

តិណំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បក្ខយា វេទនា ។ ធ

វេទនាកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ

បដិច្ច វុត្តំ ។ ឥទំ បញ្ចមំ ធន្តំ ។

សង្ខារបទវគ្គ ធនក្កស្យត្រ វេទនាកាយប្រាំមួយ

(២៨១) ពាក្យថា វេទនាកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះ⁺ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនេះ តើព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជា
 ច្រើន ទើបមានវេទនា ១ ។ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ត្រចៀកនិងសំឡេង ... ឃានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះ
 និងក្លិន ... ដំបូរវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ...
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងដង្កូវៈ ... មនោ-
 វិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃ
 របស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជាច្រើន ទើបមាន
 វេទនា ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា វេទនា-
 កាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆក្កៈ ទី ៥ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

(២៩២) ឆ តត្ថា កាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុតំ ។ កេត្តោតិ បដិច្ច វុតំ ។
 ឆក្កញ្ច បដិច្ច វូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ឆក្កវិញ្ញាណំ
 តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទ-
 នាបច្ចយា តត្ថា ។ សោតញ្ច បដិច្ច សន្តេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ ... យានញ្ច បដិច្ច កន្ធូ ច
 ឧប្បជ្ជតិ ... យានវិញ្ញាណំ ... ជីវញ្ច បដិច្ច រសេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ ជីវវិញ្ញាណំ ... កាយញ្ច បដិច្ច ដោដ្ឋតោ
 ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ
 ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ឌំ សង្កតិ ជស្សោ
 ជស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តត្ថា ។ ឆ
 តត្ថា កាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ យន្តំ វុតំ ឥនមេតិ
 បដិច្ច វុតំ ។ ឥទំ ឆដ្ឋំ ឆក្កំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពាន្តសកៈ

(២៩២) ពាក្យថា តណ្ហាកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះនេះ⁺ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគត ពោលហើយនេះ⁺ តើព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជា
 បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើបមានតណ្ហា ១ ។
 សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង...ឃាន-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ... ដំរូវវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ... កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ... មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ
 ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប
 មានតណ្ហា ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា តណ្ហា-
 កាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នេះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគត ពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ៦ ។

សឡាយភវត្ថុស្ស ធនេសុត្ថេ អនត្តកា

(២៩៣) ចក្កំ អត្តាតិ យោ ឃំ^(១) វទេយ្យំ តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ ។ ចក្កំស្ស ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ
 យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ អត្តា
 មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស ឃំមាគតំ ហោតិ
 តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ ចក្កំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។
 ឥតិ ចក្កំ អនត្តា ។ វូហា អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ តំ
 ន ឧបបជ្ជតិ ។ វូហានំ ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញា-
 យតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោបិ វយោបិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស
 ឃំមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ វូហា អត្តាតិ
 យោ វទេយ្យំ ។ ឥតិ ចក្កំ អនត្តា វូហា អនត្តា ។

សម្មាយតនវគ្គ ធន្តរសូត្រ ភាពនៃអនត្តា

(២៩៣) បុគ្គលណា និយាយយ៉ាងនេះថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យ
របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ភ្នែកគេតែងដឹង
ច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
របស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើប
ឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយ
ថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះ
ហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា
រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) រូប
គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។
លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាសទៅវិញថា
ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង
ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
និយាយថា រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្តសកំ

ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។

ចក្កវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ ។

យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ

អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស

ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ

ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។ ឥតិ ចក្ក

អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណំ អនត្តា ។

ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ តំ ន

ឧបបជ្ជតិ ។ ចក្កសម្មស្សស្ស ឧប្បាទោមិ វយោមិ

បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោមិ

វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ

ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន

ឧបបជ្ជតិ ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

បុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចក្ខុវិញ្ញាណគេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹងច្បាស់នូវការ
 កើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
 ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯងទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបាន
 ជាថាបុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជា
 ខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុ-
 សម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា)
 ចក្ខុសម្មស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
 និយាយថា ចក្ខុសម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះមិនកើតការទេ ។

សឡាយតនវិគ្គស្ស ធនេសុត្តេ អនត្តតា

ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណំ
 អនត្តា ចក្កសម្មស្សោ អនត្តា ។ វេទនា អត្តាតិ
 យោ វេទេយ្យ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ វេទនាយ
 ឧប្បទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន
 ឧប្បទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ
 ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា
 តំ ន ឧបបជ្ជតិ វេទនា អត្តាតិ យោ វេទេយ្យ ។
 ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណំ អនត្តា
 ចក្កសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា
 អត្តាតិ យោ វេទេយ្យ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។
 តណ្ហាយ ឧប្បទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស
 ខោ បន ឧប្បទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ

សង្ខយតនវគ្គ ធម្មសូត្រ ភាពនៃអនត្តា

ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណមិន
 មែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្សក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយ
 ថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះ
 ថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់រូបការកើតឡើងនិងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
 និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួន វេទនាក៏មិនមែនជាខ្លួន
 ឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់
 បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) តណ្ហា គេតែងដឹង
 ច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គល
 ណា ដឹងច្បាស់រូបការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

ឧបស្សជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ
 តស្មា តំ ន ឧបស្សជ្ជតិ តណ្ហា អត្តាតិ យោ
 វទេយ្យ ។ ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូរា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ
 អនត្តា ចក្កុសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា
 តណ្ហា អនត្តា ។

(២៩៤) សោតំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ... ឃានំ
 អត្តាតិ យោ វទេយ្យ... ជីវ្ហា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ...
 កាយោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ... មនោ អត្តាតិ
 យោ វទេយ្យ តំ ន ឧបស្សជ្ជតិ ។ មនស្ស ឧប្បា-
 នោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន
 ឧប្បនោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧបស្សជ្ជតិ
 ច វេតិ . ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា
 តំ ន ឧបស្សជ្ជតិ មនោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។
 ឥតិ មនោ អនត្តា ។ ធម្មា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់
 ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណានិយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន
 ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិន
 មែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្ពុស្ស
 មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

(២៩៤) បុគ្គលណានិយាយថា ត្រចៀកជាខ្លួន ... បុគ្គល
 ណានិយាយថា ច្រមុះជាខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា អណ្តាតជា
 ខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា កាយជាខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា
 ចិត្តជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចិត្ត
 គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះ
 តែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
 របស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះ
 ថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណានិយាយថា ចិត្ត
 ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ចិត្តមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណានិយាយថា ធម្មារម្មណ៍ជាខ្លួន

សឡាយភក្តិស្ស ធន្តសុត្ត អនត្តកា

តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ ធម្មានំ^(១) ឧប្បាទោមិ វាយោមិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោមិ វាយោ-
 មិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥច្ចុស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ
 ធម្មា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥតិ មនោ អនត្តា
 ធម្មា អនត្តា ។ មនោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ
 តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ មនោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោមិ
 វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោ-
 មិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេ-
 តិ ចាតិ ឥច្ចុស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា ។

សឡាយតនវត្ត ធម្មសូត្រ កាពនៃអនត្តា

ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ធម្មារម្មណ៍ គេ
តែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់
អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា
យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា ធម្មា-
រម្មណ៍ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
ណា និយាយថា មនោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោវិញ្ញាណ គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការ
កើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវ
ការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុ
នោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា មនោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យ
របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជា
ខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

មនោសច្ចស្មោ អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ តំ ន ឧ-
 បបជ្ជតិ ។ មនោសច្ចស្មោ ឧប្បទោចិ វេយោចិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្មំ ខោ បន ឧប្បទោចិ វេយោចិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥច្ចស្មំ ឯវមាភតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ
 មនោសច្ចស្មោ អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា
 មនោសច្ចស្មោ អនត្តា ។ វេទនា អត្តាតិ យោ
 វេទេយ្យំ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ វេទនាយ ឧប្បទោចិ
 វេយោចិ បញ្ញាយតិ ។ យស្មំ ខោ បន ឧប្បទោចិ
 វេយោចិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ
 ចាតិ ឥច្ចស្មំ ឯវមាភតំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ វេទនា អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កន្តសកៈ

បុគ្គលណ និយាយថា មនោសម្ផស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោសម្ផស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថា
មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹង
ច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើង
ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញ
ត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្ផស្ស
ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណ
មិនមែនជាខ្លួន មនោសម្ផស្ស ក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
ណា និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើត
ការទេ ។ (ព្រោះថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់
នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើង
ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ
ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យ
របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្ត មិន
មែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន

សង្ខារយន្តនវគ្គស្ស ធនេកសុត្តេ សក្កាយសមុទយតាមិនី

មនោសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា
 អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ទំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ តណ្ហាយ
 ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ
 បន ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ
 ច វេតិ ចាតិ ឥត្ថស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា ទំ
 ន ឧបបជ្ជតិ តណ្ហា អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។
 ឥតិ មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា
 មនោសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា តណ្ហា
 អនត្តា ។

(២៩៥) អយំ ខោ បន ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទ-
 យតាមិនី បដិបទា ។ ចក្កំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ រូបេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។
 ចក្កវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ ចក្កសម្ពស្សំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ធនក្កសូត្រ ដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ

មនោសម្ពីស្ស មិនមែនជាខ្លួន វេទនាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
ណានិយាយថា គណ្ណាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
(ព្រោះថា) គណ្ណា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការ
វិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិង
ការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង
បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជា
ថា បុគ្គលណា និយាយថា គណ្ណាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
កើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិន
មែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន មនោសម្ពីស្សមិនមែនជាខ្លួន
វេទនាមិនមែនជាខ្លួន គណ្ណាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

(២៩៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបទា ជាដំណើរកើតនៃ
សក្កាយ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញចក្ខុថា ភ្នែករបស់អញ ភ្នែកជា
អញ ភ្នែកជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញរូបថា ភ្នែករបស់អញ
ភ្នែកជាអញ ភ្នែកជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញចក្ខុវិញ្ញាណថា
ភ្នែករបស់អញ ភ្នែកជាអញ ភ្នែកជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញ
ចក្ខុសម្ពីស្សថា ភ្នែករបស់អញ ភ្នែកជាអញ ភ្នែកជាខ្លួនអញ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

វេទនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ
 សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ សោតំ ឯតំ
 មម ... យានំ ឯតំ មម ... ជំហំ ឯតំ មម ... កាយំ
 ឯតំ មម ... មនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ ធម្មេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។
 មនោវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ឯតំ មម ឯ-
 សោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

(២៧៦) អយំ ខោ បន ភិក្ខុវេ សក្កាយនិកេ-
 ធកាមិនំ បដិបទា ។ ធម្មំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ រូបេ នេតំ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

តិចារណាឃើញវេទនាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ

តិចារណាឃើញតណ្ហាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

តិចារណាឃើញត្រចៀកថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញច្រមុះ

ថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញអណ្តាតថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ...

តិចារណាឃើញកាយថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញចិត្តថា

⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។ តិចារណាឃើញធម្មា-

រម្មណ៍ថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។ តិចារណា

ឃើញមនោវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

តិចារណាឃើញតណ្ហាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

(២៩៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបទជាដំណើររលត់ទៅ

នៃសក្កាយ ។ បុគ្គល តិចារណាឃើញចក្ខុថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ

⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ តិចារណាឃើញរូបថា

⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

សង្គាយតវគ្គស្ស ធនក្កសុត្តេ សក្កាយនិរោធតាមិនី

ចក្កវិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតំ សមនុបស្សតំ ។ ចក្កសម្មស្សំ នេតំ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សតំ ។

វេទនំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ

សមនុបស្សតំ ។ តណ្ហំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សតំ ។ សោតំ នេតំ

មម ... ហានំ នេតំ មម ... ជីវ្ហំ នេតំ មម ...

កាយំ នេតំ មម ... មនំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សតំ ។ ធម្មេ នេតំ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សតំ ។

សឡាយគន់វិញ្ញាណ ឆន្ទសូត្រ ដំណើររលត់ទៅនៃសក្កាយ

តិចារណាឃើញចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជា

អញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។ តិចារណាឃើញចក្ខុសង្ខស្សថា

នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។

តិចារណាឃើញវេទនាថា $\text{នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ}$ នុ៎ះមិនមែន

ជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។ តិចារណាឃើញតណ្ហាថា

នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។

តិចារណាឃើញត្រចៀកថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ... តិចារណា

ឃើញច្រមុះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ... តិចារណាឃើញអណ្តាតថា

នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ... តិចារណាឃើញកាយថា នុ៎ះមិនមែនរបស់

អញ ... តិចារណាឃើញចិត្តថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែន

ជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។ តិចារណាឃើញឆន្ទាម្មណ៍ថា

នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ។ នុ៎ះមិនមែនជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

មនោវិញ្ញាណំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ មនោសម្មស្សំ នេតិ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

វេទនំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ នេតិ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

(២៩៧) ចត្តក្ខំ ភិក្ខុវេ បដិច្ច រូបេ ច ឧប្ប-

ជ្ជតិ ចត្តវិញ្ញាណំ តណ្ហំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្ស-

ញ្ញក្ខយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អ-

ទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋា

សមាធា អភិទន្ធតិ អភិវេទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ

តស្ស វាតានុសយោ អនុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

ពិចារណាឃើញមរណានិព្វានថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែន
 ជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។ ពិចារណាឃើញមរណាសម្ព័ន្ធស្រូង
 នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។
 ពិចារណាឃើញវេទនាថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ
 $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។ ពិចារណាឃើញតណ្ហាថា នុ៎ះមិនមែន
 របស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ $\text{នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ}$ ។

(២៩៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនា ជាសុខក៏ ជាទុក្ខក៏ មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក៏ កើត
 ឡើងព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាពាល់
 ត្រូវ វេទនាវិភក្ស ក្អាកក្អាយ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត វាតា-
 នុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លេង ។ កាលបើទុក្ខវេទនា

សង្គាយភវវត្តស្ស ធនេស្សត្ថេ អដ្ឋានកាលំ

ដុដ្ឋោ សមាធា សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧ-
 រត្តាធឿ កន្ទតិ សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយា-
 នុសយោ អនុសេតិ ។ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ
 ដុដ្ឋោ សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយញ្ច
 អត្ថន្តមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច
 យថាភ្នតំ ធម្មជាតាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ អនុ-
 សេតិ ។ សោ វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ រត្តានុ-
 សយំ អប្បហាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ
 អប្បដិវិនោទេត្វា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជា-
 នុសយំ អសម្មហនិត្វា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ
 អនុប្បាទេត្វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ក-
 រិស្សតីតិ នេតំ ហំនំ វិជ្ជតិ ។ សោតញ្ច ភិក្ខុវេ
 បដិច្ច សន្នេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ... យានញ្ច
 ភិក្ខុវេ បដិច្ច កន្នេ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ...

សឡាយតនវត្ត ធនត្ថសូត្រ ភាពនៃពាក្យមិនសមហេតុ

ពាល់ត្រូវ វេមង់ក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ច្រង ទ្រហោ
យំ ដល់នូវសេចក្តីវេទនា បដិឃានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹង
នៅ ។ កាលបើអទុក្ខមសុខវេទនា ពាល់ត្រូវ វេមង់មិនដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង នូវភានិសង្ស
ផង នូវចោសផង នៃវេទនានោះ និងការរលាស់ចេញនូវវេទនានោះ
អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹងនៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បុគ្គលនោះឯង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់នូវវេទនានុស័យ ក្នុងសុខវេទ-
នា មិនបាច់បន្ទោបង់នូវបដិឃានុស័យ ក្នុងទុក្ខវេទនា មិនបាច់គាស់
រំលើងនូវអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា មិនបាច់លះបង់នូវអវិជ្ជា
មិនបាច់ញាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ
ក្នុងចចច្បងនេះបាន ពាក្យដូច្នេះនេះ⁺ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិង
សំឡេង ... ឃានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងភ្នែក ...

ជីវិតោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច វសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជីវិតោ ណំ...
 កាយោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ដោជ្ជេ ច ឧប្បជ្ជតិ
 កាយវិញ្ញាណំ... មនោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ សង្កតិ ជស្សោ
 ជស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
 អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាធនោ អភិទន្ធិតិ អភិវេទនា អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ
 តស្ស រាគានុសយោ អនុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 ដុដ្ឋា សមាធនោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧវត្តាឡី
 កន្ធិតិ សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
 អនុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាធនោ តស្ស វេទនាយ សមុទយេ អត្ថន្តមេវ
 អស្សនេ អាទីនេវ ជិស្សរណេវ យថាភូតំ នប្ប-
 ជាតាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតិ ។ សោ វត
 ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយំ អប្បហាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ អប្បជីវេនោទេត្វា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ដំរីវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងវស ... កាយ-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ... មនោ-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់
 ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ វេទនា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិន
 មែនសុខក្តី វេមនកើតឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ
 កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនរីករាយ ក្អាកក្អាយ តាំងនៅក្នុង
 សេចក្តីពេញចិត្ត វាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹងនៅ ។ កាល
 ទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាក ខ្វឹកខ្វួល គត់
 ទ្រង់ទ្រហោយ ដល់នូវសេចក្តីវេទនា បដិឃានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏
 ដេកសម្លឹងនៅ ។ កាលអទុក្ខមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនមិនដឹងច្បាស់
 តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង នូវអានិសង្ស
 ផង នូវទោសផង នៃវេទនានោះ និងការរលាស់ចេញនូវវេទនា
 នោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹងនៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់នូវវាគានុស័យ
 ក្នុងសុខវេទនា មិនបាច់បន្ទោបង់ នូវបដិឃានុស័យ ក្នុងទុក្ខវេទនា

សង្ខារយកនវគ្គស្ស ធម្មសុត្តេ ហិរណវេ

អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ អសម្ម-
ហានត្វា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ អនុប្បនេត្វា និរដ្ឋេ
ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ភវិស្សត្តិ ទេវំ ហំ វិជ្ជតិ ។

(២៧៨) ចក្កញ្ច ខោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច រូបេ ច
ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្ស-
ប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយំ ភិក្ខុ វា ទុក្ខំ វា
អនុត្តមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ វេទនាយ វេទនាយ
សមាធា នាភិក្ខុន្តតិ នាភិក្ខុន្តតិ នាជ្ឈេសាយ វិជ្ជតិ
តស្ស វាតានុសយោ នានុសេតិ ។ ទុក្ខាយ
វេទនាយ វេទនាយ សមាធា ន សោចតិ ន
តិលមតិ ន បរិនេតិ ន ឧត្តរាធិ កន្តតិ
ន សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
នានុសេតិ ។ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ វេទនាយ
សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
អស្សនញ្ច អាទិណ្ឌញ្ច ធិស្សរណញ្ច យថាភូតិ
បដាជានិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ នានុសេតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ធនក្កសូត្រ ភាពនៃពាក្យសមហេតុ

មិនបាច់គាសរំលើងនូវអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា មិនបាច់លះ
បង់នូវអវិជ្ជា មិនបាច់ញ៉ាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើទី
បំផុតនៃទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នេះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។

(២៩៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ វេទនា
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី វេមិនកើតឡើង
ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
វេមិនមិនរីករាយ មិនកាកក្អាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្តទេ
រាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។ កាលទុក្ខវេទនា
ពាល់ត្រូវ វេមិនមិនក្រៀមក្រំចិត្ត មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិន
គក់ទ្រង់ទ្រហោយំ មិនដល់នូវសេចក្តីភ្លើងទេ បដិយានុស័យនៃបុគ្គល
នោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។ កាលអទុក្ខមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
វេមិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង
នូវភានិសង្សផង នូវទោសផង នៃវេទនានោះ មិនការរលាស់ចេញ
នូវវេទនានោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ហសកំ

សោ វេត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វតានុសយំ
 បរិយាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយំ បដិវិ-
 ជោទេត្វា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ
 សម្មហនិត្វា អវិជ្ជំ បរិយាយ វិជ្ជំ ឧប្បទេត្វា ទិដ្ឋេវ
 ធម្មេ ទុក្ខស្សនិករោ ភវិស្សត្តិតំ ហំនមេតំ វិជ្ជតំ ។
 សោតព្វា ភិក្ខុវេ បដិច្ច សន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ
 សោតវិញ្ញាណំ... យានព្វា ភិក្ខុវេ បដិច្ច គន្ធវេ ច
 ឧប្បជ្ឈតិ យានវិញ្ញាណំ... ជីវិតព្វា ភិក្ខុវេ បដិច្ច
 រសេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ជីវិតវិញ្ញាណំ... កាយព្វា ភិក្ខុវេ
 បដិច្ច ដោដ្ឋព្វេ ច ឧប្បជ្ឈតិ កាយវិញ្ញាណំ... មនព្វា
 ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ឈតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ហំ
 សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បក្កយោ ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ
 វេទនាយ វុដ្ឋោ សមាធា នាភិន្នតិ នាភវនតិ
 នាជ្ឈេសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស វតានុសយោ នានុសេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់នូវរាគានុស័យ ក្នុងសុខ-
 វេទនា បន្ទាប់នឹងបដិឃានុស័យ ក្នុងទុក្ខវេទនា គាសរំលើងនូវអវិជ្ជា-
 នុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា លះបង់នូវអវិជ្ជា ញ៉ាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើង
 ហើយ និងជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នេះនេះ
 ទើបសមហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឃានវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងភ្នែក ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជីវ្ហា-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ... ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ កាយវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ...
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី រមែងកើត
 ឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលសុខវេទនា
 ពាល់ត្រូវ រមែងមិនរីករាយ មិនក្អាកក្អាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តី
 ពេញចិត្តទេ រាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។

សង្ខារយកនវត្ថុស្ស ធនក្កសុត្តេ បិដកាវេ

ទុក្ខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា សមាធា ន សោតតិ
 ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧរត្តាធឿ កន្ទតិ ន
 សម្មាហំ អាបដ្ឋតិ តស្ស បដិឃានុសយោ
 នានុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយេញ អន្តរមញ្ញ
 អស្សាទញ្ញ អាទិទេវញ្ញ ទិស្សរណញ្ញ យថាក្ខតិ
 បដានាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ នានុសេតិ ។ សោ
 វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វតានុសយំ បហាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ សម្មាហ-
 និត្វា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា ទិដ្ឋេវ ធម្ម
 ទុក្ខស្សន្តករោ កវិស្សតតិ ហំនមេតិ វិជ្ជតតិ ។

សឡាយតនវត្ត ធនស្តសូត្រ ភាពនៃពាក្យសមហេតុ

កាលទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនមិនក្រៀមក្រំចិត្ត មិនលំបាក មិន

ខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រង់ទ្រហាយ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងទេ បដិយា-

នុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។ កាលអទុក្ខម-

សុខវេទនាពាល់ត្រូវ តែងដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវ

សេចក្តីវិនាសទៅផង នូវអានិសង្សផង នូវចោសផង នៃវេទនានោះ

និងការរលាស់ចេញនូវវេទនានោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិន

ដេកសម្លឹងឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់

នូវវាតានុស័យ ក្នុងសុខវេទនា បន្ទាប់នឹងបដិយានុស័យ ក្នុងទុក្ខ-

វេទនា គាស់រំលើងនូវអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា លះបង់

នូវអវិជ្ជា ញាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងហើយ និងជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុង

បច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នេះនេះ⁺ ទើបសមហេតុ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(២៩៩) ឯវិ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តា អរិយស្សាវ-

កោ ចក្កស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ រូបេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ចក្ក-

វិញ្ញាណេយិ និព្វិន្ទតិ ចក្កសង្ខារេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ វេទ-

នាយមំ និព្វិន្ទតិ តណ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ សោតស្ម័យំ

និព្វិន្ទតិ សន្តេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ... យានស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ

កន្តេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ... ជីវ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ រសេស្ម័យំ

និព្វិន្ទតិ ... កាយស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ដោដ្ឋព្រេស្ម័យំ និព្វិ-

ន្ទតិ ... មនស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ធម្មេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ម-

នោវិញ្ញាណេយិ និព្វិន្ទតិ មនោសង្ខារេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ

វេទនាយមំ និព្វិន្ទតិ តណ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ ។ និព្វិន្ទ

វិជ្ជតិ វិរាគា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ

ហោតិ ឪណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ កតិ

ករណីយំ នាបរំ ឥត្តតាយាតិ បដាបាតិតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

(២៧៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កដែលមានសេចក្តីចេះ
 ដឹង កាលយល់ឃើញ យ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយក្នុងភ្នែកផង នឿយ
 ណាយក្នុងរូបផង នឿយណាយក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយក្នុងចក្ខុ
 សម្ព័ស្សផង នឿយណាយក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុងតណ្ហាផង
 នឿយណាយក្នុងត្រចៀកផង នឿយណាយក្នុងសំឡេងផង ... នឿយ
 ណាយក្នុងច្រមុះផង នឿយណាយក្នុងភ្លិនផង ... នឿយណាយក្នុង
 អណ្តាតផង នឿយណាយក្នុងរសផង ... នឿយណាយក្នុងកាយផង
 នឿយណាយក្នុងផោដ្ឋព្វៈផង ... នឿយណាយក្នុងចិត្តផង នឿយណាយ
 ក្នុងធម្មារមណ៍ផង នឿយណាយក្នុងមនោវិញ្ញាណផង នឿយណាយ
 ក្នុងមនោសម្ព័ស្សផង នឿយណាយក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុង
 តណ្ហាផង ។ កាលបើនឿយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្ត
 ក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះការប្រាសចាកតម្រេក កាលចិត្តផុត
 ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសា-
 វ័កនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សង្គាយតនវិគ្គស្ស ធនេកសុត្តេ ភាសិតាភិស្កន្តំ

ឥន្ទមរោច កកា អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ កកាតោ
 ភាសិតំ អភិនិច្ឆ័ត្តំ ។ ឥមស្មីញ្ច បន វេយ្យាករណស្មី
 កញ្ញាមារេ សង្ខមត្តានំ ភិក្ខុនំ អនុបាទាយ អាសវេហិ
 ចត្តានំ វិមុត្តិស្វតំ ។

ធនេកសុត្តំ ធនំ និម្មិតំ ។

សង្គ្រាមរាជវង្ស ធនក្កសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាសិប

លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយនឹងកាសិបនៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ក៏
 កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្ត
 របស់ភិក្ខុទាំងឡាយប្រមាណ ៦០ រូប ក៏រួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំទៀតឡើយ ។

ចប់ ធនក្កសូត្រ ទី ៦ ។

សត្វមី សទ្ទាយតនវិភង្គសុត្តិ

[៣០០] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា

សាវត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-

រាមេ ។ តត្រ ខោ ភក្កវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-

វោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ បច្ចុស្ស្សស្មំ ។

ភក្កវា ឯតទវោច មហាសទ្ទាយតនិកំ^(១) វោ ភិក្ខុវេ

ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ

កាសិស្សាមិ ។ ឯវម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ

បច្ចុស្ស្សស្មំ ។

[៣០១] ភក្កវា ឯតទវោច ចត្តិ ភិក្ខុវេ

អដានំ អបស្សំ យថាភ្នតំ រូបេ អដានំ

អបស្សំ យថាភ្នតំ ចត្តិវិញ្ញាណំ អដានំ អបស្សំ

សឡាយតនវិរាដ្ឋសូត្រ ទី ៧

[៣០០] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
ក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹង
សំដែងនូវធម្មបរិយាយ ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវអាយតនៈធិវាប្រាំមួយ ដល់
អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ពាក្យនោះ ចូរឆ្លើយទុកក្នុងចិត្តឱ្យ
ប្រវែងចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៣០១] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនឃើញនូវចកតាមពិត មិនដឹង
មិនឃើញនូវរូបតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវចកវិញ្ញាណតាមពិត

សង្គាយតនវិគ្គស្ស សង្គាយតនវិគ្គសុត្តេ តណ្ហបវឌ្ឍនំ

យថាភូតំ ចក្កសម្មស្សំ អជាជំ អបស្សំ យថាភូតំ

យមិនំ^(១) ចក្កសម្មស្សប្បក្កយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយិតំ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បី អជាជំ

អបស្សំ យថាភូតំ ចក្កស្មី សារជ្ជតំ រូបេសុ សារជ្ជតំ

ចក្កវិញ្ញាណោ សារជ្ជតំ ចក្កសម្មស្សេ សារជ្ជតំ យ-

មិនំ ចក្កសម្មស្សប្បក្កយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយិតំ សុខំ

វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីបេ សារជ្ជតំ ។

តស្ស សារត្ថស្ស សំយត្ថស្ស សម្មទ្បស្ស អស្សា-

នាទុបស្សំនោ វិហារតោ អាយតី បញ្ចាបាទានក្ខត្តា

ឧបបយំ កង្ខន្តំ ។ តណ្ហា ចស្ស ចោនោត្តវិកា នង្គិ-

រាភសហភតា តត្រតត្រាភិទង្គិដំ សា ចស្ស បវឌ្ឍតំ ។

សឡាយតនវគ្គ សឡាយតនវគ្គសូត្រ ការចម្រើនឡើងនៃតណ្ហា

មិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុសម្ពុស្សតាមពិតទេ វេទនាណា ជាសុខក្តី
 ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខ មិនមែនជាសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះ
 ចក្ខុសម្ពុស្សជាបង្គុយ ក៏មិនដឹង មិនឃើញតាមពិត នូវវេទនានោះផង
 វមែនត្រេកអរក្នុងចក្ខុ ត្រេកអរក្នុងរូប ត្រេកអរក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ ត្រេក
 អរក្នុងចក្ខុសម្ពុស្ស វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខ
 មិនមែនជាសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបង្គុយ ក៏ត្រេក
 អរក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តត្រេកអរជ្រុលជ្រប់
 វង្វេងវង្វល់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីត្រេកអរ^(១) ហើយ ទុបា-
 ទានក្នុងទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើនតទៅ ។ ឯតណ្ហា ដែល
 ភាគតែងនូវភពថ្មី ប្រកបដោយតម្រេក ដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេក
 ត្រអាល មានកិរិយាវិភពយ ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ជាប្រក្រតី
 របស់បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ របស់បុគ្គលនោះ វមែនចម្រើនឡើង ។

១ អនិលង្ស ។

តស្ស កាយិកាបិ នរថា បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាបិ
 នរថា បវុទ្ធន្តិ កាយិកាបិ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ
 ចេតសិកាបិ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ កាយិកាបិ បរិឡា-
 ហា បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាបិ បរិឡាហា បវុទ្ធន្តិ ។ សោ
 កាយិកាទុក្ខម្បិ ចេតសាទុក្ខម្បិ បដិសំវេទេតិ ។

[៣០២] សោតិ ភិក្ខុវេ អជាជំ អបស្សំ យថាភ្នតំ ...

យាជំ ភិក្ខុវេ អជាជំ អបស្សំ យថាភ្នតំ ... ជំរំ

ភិក្ខុវេ អជាជំ អបស្សំ យថាភ្នតំ ... កាយំ ភិក្ខុវេ

អជាជំ អបស្សំ យថាភ្នតំ ... មនំ ភិក្ខុវេ អជាជំ

អបស្សំ យថាភ្នតំ ធម្មេ^(១) អជាជំ អបស្សំ យថាភ្នតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទិសស្ថានៈ

បុគ្គលនោះ រមែងមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង
 មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មាន
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
 អន្ទះអន្ទែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តីអន្ទះអន្ទែង
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ រមែងរងទុក្ខ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង រងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនឃើញ
 នូវត្រចៀកតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិន
 ឃើញនូវច្រមុះតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង
 មិនឃើញនូវអណ្តាតតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញនូវកាយតាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញនូវចិត្តតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវធម្មារម្មណ៍តាមពិត

សឡាយគនវត្តស្ស សឡាយគនវត្តសុត្តេ គណ្ណបវឌ្ឍនំ

មនោវិញ្ញាណំ អជាទំ អបស្សំ យថាភ្នំតំ មនោ-
 សង្ខស្សំ អជាទំ អបស្សំ យថាភ្នំតំ យមិទំ
 មនោសង្ខស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ សុខំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បី អជាទំ
 អបស្សំ យថាភ្នំតំ មនស្សី សារជ្ឈតិ ធម្មេសុ សារជ្ឈតិ
 មនោវិញ្ញាណោ សារជ្ឈតិ មនោសង្ខស្សេ សារជ្ឈតិ យ-
 មិទំ មនោសង្ខស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ សុខំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីបិ សារជ្ឈតិ ។ តស្ស
 សារត្ថស្ស សំយត្ថស្ស សម្មទ្គ្រស្ស អស្សាទានុបស្សិ-
 ដោ វិហរតោ អាយតី បញ្ចាទានុក្ខត្តា ឧបទយំ
 កង្ខណ្ឌំ ។ តណ្ហា ចស្ស មោនោព្រឹកា នន្ទិរកស-
 ហកតា តត្រតត្រាភិទន្ធិនី សា ចស្ស បវឌ្ឍតិ ។
 តស្ស កាយិកាបិ នរថា បវឌ្ឍនិ ចេតសិកាបិ
 នរថា បវឌ្ឍនិ កាយិកាបិ សន្តាថា បវឌ្ឍនិ

សឡាយតនវិគ្គ សឡាយតនវិគ្គសូត្រ ការចម្រើនឡើងនៃតណ្ហា

មិនដឹង មិនឃើញនូវមនោវិញ្ញាណតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវមនោ-
សម្មស្សតាមពិត វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែន
សុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនដឹង មិនឃើញ
តាមពិត នូវវេទនានោះផង តែងត្រេកអរក្នុងចិត្ត ត្រេកអរក្នុងធម្មារម្មណ៍
ត្រេកអរក្នុងមនោវិញ្ញាណ ត្រេកអរក្នុងមនោសម្មស្ស វេទនាណា ជា
សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏ត្រេកអរក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មាន
ចិត្តត្រេកអរជ្រុលជ្រប់ រំលើងឆ្ងល់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តី
ត្រេកអរហើយ ទុប្បាទនក្ខន្ធាង៤ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន៧ ។ ឯ
តណ្ហា ដែលភាគតែងតែចម្លើ ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចនៃសេច-
ក្តីត្រេកត្រអាល មានការរីករាយក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ជាប្រក្រតី របស់
បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងចម្រើនឡើង ។ បុគ្គល
នោះ រមែងមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
ឡើងផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើង
ផង មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

ចេតសិកាមិ សន្តាថា បវុទ្ធានំ កាយិកាមិ បវុទ្ធាហា
 បវុទ្ធានំ ចេតសិកាមិ បវុទ្ធាហា បវុទ្ធានំ ។ សោ
 កាយិកទុក្ខម្បំ ចេតោទុក្ខម្បំ បដិសំវេទេតិ ។

(៣០៣) ចក្កញ្ច ខោ ភិក្ខុវេ ជានំ បស្សំ យថា-
 ភ្នតំ រូបេ ជានំ បស្សំ យថាភ្នតំ ចក្កវិញ្ញាណំ ជានំ
 បស្សំ យថាភ្នតំ ចក្កសម្មស្សំ ជានំ បស្សំ យថា-
 ភ្នតំ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទ-
 យេតំ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទ្ធំ វា តម្បំ
 ជានំ បស្សំ យថាភ្នតំ ចក្កស្មី ន សារជ្ជតិ រូបេសុ
 ន សារជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណេ ន សារជ្ជតិ ចក្កសម្មស្សេ
 ន សារជ្ជតិ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
 វេទយេតំ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទ្ធំ វា
 តស្មីបំ ន សារជ្ជតិ ។ តស្ស អសារត្ថស្ស អសំ-
 យុត្តស្ស អសមធម្មស្ស អាជ្ជនវាទុបស្សនោ វិហារតោ
 អាយតិ បញ្ចាទានកុទ្ធា អបចយេ កុច្ឆនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាស្សណសក្កៈ

មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មាន
សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
អន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ
រមែងរងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង រងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុ
តាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវរូបតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុ
វិញ្ញាណតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុសម្ពុស្សតាមពិត វេទនាណា
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះ
ចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញនូវវេទនានោះតាមពិតផង តែមិន
ត្រេកអរក្នុងចក្ខុ មិនត្រេកអរក្នុងរូប មិនត្រេកអរក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ មិន
ត្រេកអរក្នុងចក្ខុសម្ពុស្សទេ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ
មិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រេក
អរ ក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តត្រេកអរ មិន
ជ្រុលជ្រប់ មិនរង្វើងឆ្អលឆ្អប់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវទោសហើយ
ទុប្បាទានកូនទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើនតទៅ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្តេ គណ្ណបហានំ

តណ្ហា ចស្ស ហោរោត្តរិកា នង្គិរាភសហាតតា

តត្រតត្រាភិនង្គិនី សា ចស្ស បហីយតិ ។ តស្ស

កាយិកាបិ នរោ បហីយន្តិ នេតសិកាបិ នរោ

បហីយន្តិ កាយិកាបិ សន្តាទា បហីយន្តិ នេ-

តសិកាបិ សន្តាទា បហីយន្តិ កាយិកាបិ បរិទ្យាហា

បហីយន្តិ នេតសិកាបិ បរិទ្យាហា បហីយន្តិ ។ សោ

កាយិកាសុខម្យំ នេតោសុខម្យំ បដិសំវេទេតិ ។ យា

តថាភូតស្ស^(១) ហោតិ ទិដ្ឋិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

សឡាយតនវត្ត សឡាយតនវិវង្គសូត្រ ការលះបង់នូវតណ្ហា

ឯតណ្ហា ដែលគាត់តែងកតាម ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចនៃ

សេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីរីករាយក្នុងអារម្មណ៍នោះ ជាប្រក្រតី

របស់បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ បុគ្គលនោះឯងលះបង់ចេញបាន ។

សេចក្តីក្រវល់ក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ បុគ្គលនោះ រមែងលះបង់

បានផង សេចក្តីក្រវល់ក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បាន

ផង សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏រមែងលះបង់បានផង

សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បានផង សេចក្តី

អន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏រមែងលះបង់បានផង សេចក្តីអន្ទះ

អន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បានផង ។ បុគ្គលនោះតែង

រងនូវសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងសេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង

ចិត្ត ។ សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ^(១) សេច-

ក្តីយល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

១ បានដល់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀងដោយសេចក្តីសុខក្នុងចិត្ត ប្រកបដោយកុសល ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

យោ តថាភូតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ
 សម្មាសង្កប្បោ យោ តថាភូតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាវាយាមោ យា តថាភូតស្ស សតិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសតិ យោ តថាភូតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុព្វេ ទោ បទស្ស កាយ-
 កម្មំ អាជីវេ សុចរិសុទ្ធា ហោតិ ។ ឯវមស្សយំ
 អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ភាវនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ ។

(៣០៤) តស្ស ឯវំ ឥមំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មត្តំ ភាវ-
 យតោ ចត្តារោចំ សតិវ្យដ្ឋានា ភាវនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ
 ចត្តារោចំ សម្មប្បដ្ឋានា ភាវនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ ចត្តារោចំ
 ឥន្ទ្រិទានា ភាវនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ បញ្ចចំ ឥន្ទ្រិយានិ ភា-
 វនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ បញ្ចចំ ពលានិ ភាវនាចារិច្ចរិ កច្ចនិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

សេចក្តីត្រិះរិះណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា
 របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការរលឹកណា របស់បុគ្គលមានសភាព
 ដូច្នោះ ការរលឹកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការរលឹកត្រូវ
 ការតាំងចិត្តនឹងណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការតាំងចិត្តនឹងនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គលនោះឯង
 ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វេទីកម្ម និងអាជីវៈដ៏បរិសុទ្ធ ក្នុងកាលមុន
 ពិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ វេទន៍ដល់នូវការ
 ពេញបរិបូណ៌ ដោយការវិនាសនេះឯង ។

[៣០៤] កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ
 យ៉ាងនេះហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា
 សម្បជាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥទ្ធិបាទ ៤
 ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការ
 បរិបូណ៌ដោយការវិនា ពលៈ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា

សឡាយគន្ធិស្ស សឡាយគន្ធិវិក្កុសុត្តេ ភវីនាធិបូរំ

សត្តបំ ពោជ្ឈន្តា ភវីនាធិបូរំ កច្ចន្តិ ។ តស្មីមេ ទ្វេ
 ធម្មា យុគនន្ទា^(១) វត្តន្តិ សមថោ ច វិបស្សនា ច ។
 សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 បរិជាតាតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា តេ ធម្មេ
 អភិញ្ញា បជហតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតត្វា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា ភាវេតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកា-
 តត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា សច្ចិការោតិ ។ កតមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ បញ្ចថាទានក្ខន្ធា-
 តិស្ស វចនីយំ សេយ្យដំទំ វុច្ចថាទានក្ខន្ធា វេទន្ធា-
 ទានក្ខន្ធា សញ្ញាទានក្ខន្ធា សង្ខារាទានក្ខន្ធា
 វិញ្ញាណាទានក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា អវិជ្ជា
 ច ភវីតល្អា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា ។

១ ឧ. ម. យុគនន្ទា ។

សឡាយតនវត្ត សឡាយតនវិក័ង្គសូត្រ ការពេញបរិបូណ៌ដោយការវា

ពោជ្ឈន្ត ៧ ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវា ។ ធម៌ ២ យ៉ាងនេះ
 គឺសម្រាប់ ១ វិបស្សនា ១ ជាធម៌ទាក់ទងគូនឹងគ្នា តែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដល់បុគ្គលនោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម បុគ្គលនោះ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏
 លះបង់នូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែល
 គប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏ចម្រើននូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ក៏ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច ត្រូវឆ្លើយថា បានដល់ទុបាទានក្ខន្ធ (គំនរ ជា
 គ្រឿងប្រកាន់មាំ) ទាំង ៥ គឺរូបទុបាទានក្ខន្ធ ១ វេទន្យទុបាទានក្ខន្ធ ១
 សញ្ញាទុបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារទុបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណទុបាទានក្ខន្ធ ១ នេះឯង
 ដែលជាធម៌គប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច
 អវិជ្ជានិងភវតណ្ហានេះឯង ជាធម៌ត្រូវលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្វា ស-
 មដោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្វា ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា សង្ខតានុញ្ញា វិជ្ជា
 ច វិមុត្តិ ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា សង្ខតានុញ្ញា ។

(៣០៤) សោតិ ភិក្ខុវេ ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ ...

យាតំ ភិក្ខុវេ ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ... ជីវំ ភិក្ខុវេ
 ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ... កាយំ ភិក្ខុវេ ជាតំ បស្សំ
 យថាភ្នតំ... មនំ ភិក្ខុវេ ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ
 ធម្មេ ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ មនោវិញ្ញាណំ ជាតំ
 បស្សំ យថាភ្នតំ មនោសច្ចស្សំ ជាតំ បស្សំ យថាភ្នតំ
 យមិទំ មនោសច្ចស្សៈច្បង្គយោ ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ សុខំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បំ ជាតំ បស្សំ
 យថាភ្នតំ មនស្សំ ន សារជ្ជតិ ធម្មសុ ន សារជ្ជតិ
 មនោវិញ្ញាណេ ន សារជ្ជតិ មនោសច្ចស្សេ ន សារជ្ជតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ទុត្តម តើដូចម្តេច សម្មាសម្ពុទ្ធនិងវិបស្សនានេះឯង ជាធម៌ត្រូវចម្រើនដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ទុត្តម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បី
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុត្តម តើដូចម្តេច វិជ្ជានិងវិមុត្តិនេះឯង
 ជាធម៌ត្រូវធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុត្តម ។

(៣០៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវត្រចៀក
 តាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវច្រមុះ
 តាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវអណ្តាត
 តាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវកាយ
 តាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវចិត្តតាម
 ពិត កាលដឹង ឃើញនូវធម្មារម្មណ៍តាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវមនោ-
 វិញ្ញាណតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវមនោសម្ផស្សតាមពិត វេទនា
 ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី វេមន
 កើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញនូវវេទនានោះ
 តាមពិតផង តែមិនត្រេកអរ ក្នុងចិត្ត មិនត្រេកអរ ក្នុងធម្មារម្មណ៍
 មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោសម្ផស្សទេ

សឡាយតនវិគ្គស្ស សឡាយតនវិរុទ្ធសុត្តេ បរិដានោទំ

យមិទំ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតិ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីបិ

ន សារជ្ជតិ ។ តស្ស អសារត្ថស្ស អសំយុត្ថស្ស

អសម្មទ្បស្ស អាទីនវាទុបស្សនោ វិហារតោ អាយតិ

បញ្ចាបាទានក្ខត្តា អបចយំ កង្ខន្តិ ។ តណ្ហា ចស្ស

ហោរោត្ថវិកា នន្ទិរាគសហគតា តត្រតត្រាភិនន្ទិដិ

សា ចស្ស បហ័យតិ ។ តស្ស កាយិកាបិ

នរថា បហ័យន្តិ វេតសិកាបិ នរថា បហ័យន្តិ

កាយិកាបិ សន្តាបា បហ័យន្តិ វេតសិកាបិ

សន្តាបា បហ័យន្តិ កាយិកាបិ បរិឡាហា

បហ័យន្តិ វេតសិកាបិ បរិឡាហា បហ័យន្តិ ។ សោ

កាយិកសុខម្បិ វេតោសុខម្បិ បដិសិវេទេតិ ។

សឡាយតនត្ថ សឡាយតនវិរុទ្ធសុត្រ ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើត
 ឡើង ព្រោះមនោសម្ពីស្សជាច្រើន ក៏មិនត្រេកអរក្នុងវេទនានោះផង ។
 កាលបុគ្គលនោះមិនត្រេកអរ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនរំឡើងឱ្យលង់បំ ជាអ្នក
 ពិចារណាយើងទោសឡើយ ។ ឧបាទានកូនទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តី
 មិនចម្រើនតទៅ ។ ឯតណ្ហាដែលគាត់តែងភពប្តី ប្រកបដោយតម្រេក
 ដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីរីករាយក្នុងអារម្មណ៍
 នោះ ។ ជាប្រក្រតី របស់បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ ក៏បុគ្គលនោះឯង
 លះបង់បាន ។ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏បុគ្គលនោះ
 លះបង់បាន សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏លះបង់បាន
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏លះបង់បាន សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏លះបង់បាន សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងប្រព្រឹត្ត
 ទៅក្នុងកាយ ក៏លះបង់បាន សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ក៏លះបង់បាន ។ បុគ្គលនោះ តែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងកាយ មិនសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

យោ តថាភូតស្ស ទិដ្ឋិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

យោ តថាភូតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ

សម្មាសង្កប្បោ យោ តថាភូតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាវាយាមោ យោ តថាភូតស្ស សតិ សាស្ស

ហោតិ សម្មាសតិ យោ តថាភូតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្រោ ទោ បទស្ស

កាយកម្មំ វេទកម្មំ អាជីវេ សុបរិសុទ្ធា ហោតិ ។

ឯវេស្សាយំ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មន្តោ កាវចាចារិប្បវី

កច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសក្ក

សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តី

យល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

សេចក្តីត្រិះរិះណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ

របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា

របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការរលឹកណា របស់បុគ្គលមានសភាព

ដូច្នោះ ការរលឹកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការរលឹកត្រូវ

ការតាំងចិត្តនឹងណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការតាំងចិត្តនឹង

នោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គល

នោះឯង ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វចីកម្ម និងភាវៈ បរិសុទ្ធស

ក្នុងកាលមុនពិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ

រមែងផលនូវការបរិបូរណ៍ ដោយការវិនាសនេះ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្តេ បរិដានទី

(៣០៦) តស្ស ឯវំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មកំ ភាវ-
 យតោ ឆត្តារោមិ សតិប្បដ្ឋានា ភាវនាចារិយូរី គុដ្ឋង្គិ
 ឆត្តារោមិ សម្មប្បដ្ឋានា ភាវនាចារិយូរី គុដ្ឋង្គិ ឆត្តារោ-
 មិ ឥទ្ធិមាណា ភាវនាចារិយូរី គុដ្ឋង្គិ បញ្ចមិ ឥន្ទ្រិយានិ
 ភាវនាចារិយូរី គុដ្ឋង្គិ បញ្ចមិ ពលានិ ភាវនាចារិយូរី
 គុដ្ឋង្គិ សត្តមិ ពោជ្ឈង្គា ភាវនាចារិយូរី គុដ្ឋង្គិ ។
 តស្សមេ ទ្វេ ធម្មា យុគនន្ទា វត្ថង្គិ សមថោ ច
 វិបស្សនា ច ។ សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញា-
 យ្យា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បរិដានាតិ យេ ធម្មា អ-
 ភិញ្ញា បហាតត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បដិហាតិ យេ
 ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 ភាវេតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សង្កតាតត្វា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា សង្កតារោតិ ។ កតមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យា បញ្ចមាណា-
 នក្ខន្ធាតិស្ស វិនិយំ សេយ្យដីនំ រូបមាណនក្ខន្ធម្មោ

សឡាយគនវត្ត សឡាយគនវត្តសូត្រ ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម

(៣០៦) កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើនអដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ ហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា សម្មប្ប-
 ធាន ៤ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥន្ទ្របាទ ៤ ក្តី ក៏ដល់
 នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយ
 ការវិនា ពលៈ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ពោជ្ឈង្គ ៧ ក្តី
 ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ។ បុគ្គលនោះ តែងមានធម៌ពីរ
 យ៉ាងនេះ គឺសមថៈ ១ វិបស្សនា ១ ប្រព្រឹត្តទាក់ទងគ្នានឹងគ្នា ។
 ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម បុគ្គល
 នោះ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏លះបង់នូវធម៌ទាំងនោះ
 ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ក៏ចម្រើននូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីកំណត់ដឹង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូច
 ម្តេច គប្បីឆ្លើយថា បានដល់ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ គឺ រូបទុបាទានក្នុង ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្សនសកំ

វេទន្តចាទានក្ខត្តោ សញ្ញាចាទានក្ខត្តោ សង្ខារចាទាន-
 ក្ខត្តោ វិញ្ញាណចាទានក្ខត្តោ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរិញ្ញាយ្យ ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បហាតញ្ច អវិជ្ជា ច ភវតិ ធម្មា អភិញ្ញា
 បហាតញ្ច ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 ការេតញ្ច សមថោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា
 អភិញ្ញា ការេតញ្ច ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា
 អភិញ្ញា សច្ចិកាតញ្ច វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ឥមេ
 ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកាតញ្ចាតិ ។ ឥទមហេច ភគវា
 អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិទន្ធិ ។

សឡាយពនវិក្ខេសុត្តំ សុត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពណ្ណសកៈ

វេទន្ទបាពានក្នុង ១ សញ្ញបាពានក្នុង ១ សង្ខារបាពានក្នុង ១ វិញ្ញាណ-
បាពានក្នុង ១ នេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច អវិជ្ជានិងកវតណ្ណានេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីលះបង់
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែល
គប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច សមថៈនិងវិបស្សនានេះឯង
ជាធម៌ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
ធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូច
ម្តេច វិជ្ជានិងវិមុត្តិនេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ដោយប្រា-
ជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ
ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីគ្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សង្ខាយធនវិភង្គសូត្រ ទី ៧ ។

អដ្ឋមិ នគរវិទ្យោយ្យស្តុតំ

(៣០៧) ឯវម្មេ ស្កតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

កោសលេសុ ចារិកញ្ចរមាធា មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន

សទ្ធិំ យេន នគរវិទ្ធិំ នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណ-

ត្តាមោ ឥន្ទរសរិ ។ អស្សោស្សំ ខោ នគរវិទ្យោយ្យកា

ព្រាហ្មណភហបតិកា សមណោ ខលុ កោ កោតមោ

សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ កោសលេសុ

ចារិកញ្ចរមាធា មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ

នគរវិទ្ធិំ អនុបុត្តោ តំ ខោ បន ភគវិទ្ធិំ កោតមំ

ឯវិកល្យណោ តិក្ខិសន្នោ អក្កតតោ ឥតិបំ សោ

ភគវា អរហំ សមាសមន្តោ វិជ្ជាធរណសម្មន្តោ

សុគតោ លោកវិទ្ធិំ អនុត្តរោ ប្រសិទ្ធម្មសារថិ

ឥតវិន្តយុស្សត្រ ទី ៨

[៣០៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ

មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាច់ទៅកាន់ចារិកក្នុងដែនកោសល ព្រមដោយ

ភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បានស្តេចទៅដល់ព្រាហ្មណគ្រាម ឈ្មោះនគរវិទ្ធៈ

របស់ពួកអ្នកកោសល ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិទ្ធៈ

បានឮដំណឹងថា ព្រះសមណគោតម ជាសក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យ-

ត្រកូលទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ឥឡូវនេះ ទ្រង់ត្រូវដំណើរទៅកាន់ចារិកក្នុង

ដែនកោសល ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បានស្តេចមកដល់ស្រុក

នគរវិទ្ធៈហើយ ភិក្ខុសព្វដ៏ពោះ របស់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះ ក៏ឮ

ខ្លាខ្លាសសសាយយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយ

ចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងនូវព្រាហ្មណ៍ទាំងពួង

ដោយប្រព័ន្ធពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងបរណៈ ព្រះ

អង្គមានដំណើរល្អ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវគ្រលោក ព្រះអង្គប្រសើរ

ដោយសីលាទិគុណ ព្រះអង្គជាអ្នកទូន្មាននូវបុរស ដែលគួរទូន្មានបាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កន្ធសកំ

សត្វា នេវមនុស្សំនំ ពុទ្ធា ភក្កវា សោ ឥមំ លោកំ
 សនេវកំ សមាវកំ សព្វហ្មកំ សស្សមណាព្រាហ្មណ៍
 បដំ សនេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សង្ខតត្វា
 បវេទេតិ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ
 មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ
 សព្វញ្ញំ កេវលបរិបុណ្ឌំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ
 បកាសេតិ សាធុ ខោ បន តថាវចានំ អរហតំ
 ទស្សំនំ ហោតីតិ ។ អថខោ នករវិន្ថយ្យកា
 ព្រាហ្មណាភហបតីកា យេន ភក្កវា តេនុបសង្កមីសុ
 ឧបសង្កមីត្វា អប្បេកក្ខេ ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា
 ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេកក្ខេ យេន ភក្កវា
 តេនញ្ញាលម្បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អប្បេ-
 កក្ខេ ភក្កវតោ សង្កតេ ឆាមតោត្ថំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ
 និសីទីសុ អប្បេកក្ខេ តុណ្ហិក្ខតា ឯកមន្តំ និសី-
 ទីសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យ នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គបាន
 គ្រាស់ដឹងនូវចក្កវិយសច្ច ព្រះអង្គដែលមកកាន់ភពថ្មីទៀត ព្រះអង្គទ្រង់
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើររបស់ព្រះអង្គ នូវលោកនេះ
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក នូវពពួកសត្វ ព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
 អាចប្រកាសបាន ទ្រង់សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទ
 កណ្តាល មានលំអបទចុង ព្រះអង្គប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំង
 អត្ថនិងព្យញ្ជនៈដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ ក៏ដំណើរដែលបានជួបនឹង
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនោះ ជាការប្រពៃពេក ។

គ្រានោះឯង ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិន្ទុៈ ក៏នាំគ្នាចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រណម្យអញ្ជាលី
 ឆ្ពោះទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រ-
 កាសនាមនិងគោត្រក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏
 សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយនៅស្ងៀម ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[៣០៧] ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ នគរវិទ្យោយុកេ
 ព្រាហ្មណភហបតិកេ ភគវា ឯតនេវេច សចេ វេ^(១)
 ភហបតយោ អញ្ញតិត្តិយា បរិព្វាជកា ឯវំ បុន្នេយ្យំ
 កង្ក្រា^(២) ភហបតយោ សមណព្រាហ្មណា ន
 សក្កាតព្វា ន កុកាតព្វា ន មាណសព្វា ន ប្ប-
 ជេតព្វាតិ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ ភហបតយោ តេសំ
 អញ្ញតិត្តិយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ យេ
 តេ សមណព្រាហ្មណា ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អ-
 វីតវកា អវីតនោ ហ អវីតមោហា អជ្ឈតំ អរូបសន្តចិត្តា
 សមវិសមំ ចរន្តំ កាយេន វាចាយ មនសា ឯវំ
 សមណព្រាហ្មណា ន សក្កាតព្វា ន កុកាតព្វា
 ន មាណសព្វា ន ប្បជេតព្វា តំ កេស្ស ហេតុ មយម្បំ
 ហិ ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អវីតវកា អវីតនោ ហ
 អវីតមោហា អជ្ឈតំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម

សឡាយតនវត្ត នគរវិទ្យោស្វត្រ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេមិនប្បវេណីសក្ការៈ

(៣០៨) លុះពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី អ្នកស្រុកនគរវិទ្យោស្វត្រ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរដូច្នេះថា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បើបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយ (មានលទ្ធិផ្សេង) សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលគេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាល
 បើបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះហើយ គប្បីដោះ
 ស្រាយយ៉ាងនេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់ប្រាសចាក
 ភគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូប
 ដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន
 ប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា
 សូម្បីពួកយើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកភគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កោតំ

កាយេន វាចាយ មនសា តេសង្ខារោ សមចរិយម្បិ
 ហេតំ ឧត្តរំ អបស្សនំ តស្មា តេ កោន្តោ សម-
 ណាព្រាហ្មណា ន សក្កាតញ្ច ន កុក្កាតញ្ច ន
 មាទេតញ្ច ន បូជេតញ្ច ។ យេ តេ សម-
 ណាព្រាហ្មណា សោតវិញ្ញេយ្យេសុ សន្នេសុ... យាន-
 វិញ្ញេយ្យេសុ គន្ធនេសុ... ជីវិតវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...
 កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ដោដ្ឋនេសុ... មនោវិញ្ញេយ្យេសុ
 ធម្មេសុ អវិគរតា អវិគទោសា អវិគមោហា
 អជ្ឈន្តំ អវ្ភូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរន្តំ កា-
 យេន វាចាយ មនសា ឯវ្ភូបា សមណាព្រាហ្ម-
 ណា ន សក្កាតញ្ច ន កុក្កាតញ្ច ន មាទេតញ្ច
 ន បូជេតញ្ច នំ តិស្ស ហេតុ មយម្បិ ហិ
 មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ អវិគរតា អវិគទោសា
 អវិគមោហា អជ្ឈន្តំ អវ្ភូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ដោយកាយវាចាចិត្តដែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិត្រឹមត្រូវ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់
 ប្រាសចាកកតៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងសំឡេង ដែលគប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក ... ក្នុងក្លិនដែលគប្បីដឹង
 បានដោយច្រមុះ ... ក្នុងឧជារស ដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ...
 ក្នុងផោដ្ឋព្វៈ ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ... មិនទាន់ប្រាសចាកកតៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍
 ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន
 ប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួររាប់អាន មិន
 គួរបូជាឡើយ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា សូម្បីពួក
 យើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកកតៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់
 ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជា
 អ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ

សឡាយតនវិគ្គស្ស នពរិទ្ធិយ្យសុត្តេ សក្កាតត្ថកថា

កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្បិ
 ហេតំ ឧត្តរី អបស្សនំ តស្មា តេ កោន្តោ
 សមណាប្រាហ្មណា ន សក្កាតត្ថា ន កុរុកាតត្ថា
 ន មាណេតត្ថា ន បូជេតត្ថាតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្កេ
 គហបតយោ តេសំ អញ្ញតិត្ថយានំ បរិព្វាជកានំ
 ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ ។

[៣០៩] សនេ បន វោ គហបតយោ អញ្ញ-
 តិត្ថយា បរិព្វាជកា ឯវំ បុត្តេយ្យំ កថិរូថា គហ-
 បតយោ សមណាប្រាហ្មណា សក្កាតត្ថា កុរុកាតត្ថា
 មាណេតត្ថា បូជេតត្ថាតិ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្កេ គហបតយោ
 តេសំ អញ្ញតិត្ថយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ
 យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ
 វីតរាតា វីតនោសា វីតមោហា អដ្ឋតំ រូបសន្តចិត្តា
 សមចរិយំ ចរន្តិ កាយេន វាចាយ មនសា
 ឯវិរូថា សមណាប្រាហ្មណា សក្កាតត្ថា កុរុកាតត្ថា

សឡាយគន្ធន្ត ឥតរំលែយសូត្រ កាតនៃបុគ្គលត្រូវធ្វើសក្ការៈ

ដោយកាយវាចាចិត្តដែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិត្រឹមត្រូវ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិន
 គួររាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ។ ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ
 គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣០៩) ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ មួយទៀត បើបរិព្វាជកជា
 អន្យត្ថិយ សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ ចុះ
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួរ
 រាប់អាន គួរបូជា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាល
 បើបរិព្វាជកជាអន្យត្ថិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាង
 នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ
 ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមាន
 ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ខាងក្នុងសន្តាន ប្រព្រឹត្តិត្រឹមត្រូវដោយកាយវាចាចិត្ត
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

មាណេតត្វា បូជេតត្វា នំ កំស្ស ហេតុ មយម្បិ
 ហិ ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អវិភវកា អវិភោសា
 អវិមោហា អជ្ឈតំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម
 កាយេន វាចាយ មនសា តេសង្ខោ សមចរិយម្បិ
 ហេតុំ ឧត្តរំ បស្សតំ តស្មា តេ កោន្តោ
 សមណាព្រាហ្មណា សក្កាតត្វា កុក្កាតត្វា មាណេតត្វា
 បូជេតត្វា ។ យេ តេ សមណាព្រាហ្មណា សោត-
 វិញ្ញេយ្យេសុ សន្នេសុ... យាធិវិញ្ញេយ្យេសុ កន្នេសុ...
 ធីតវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ... កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ដោដ្ឋ-
 ទ្យេសុ... មធាវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ វិភវកា វិភោសា
 វិមោហា អជ្ឈតំ រូបសន្តចិត្តា សមចរិយំ ចរន្តំ
 កាយេន វាចាយ មនសា ឯវរូថា សមណាព្រាហ្មណា
 សក្កាតត្វា កុក្កាតត្វា មាណេតត្វា បូជេតត្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាបនៈ

គួររាប់អាន គួរបូជា ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា
 សូម្បីពួកយើង មិនទាន់ប្រាសចាកភគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក មាន
 ចិត្តមិនទាន់ស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តានទេ នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ
 ដោយកាយវាចាចិត្ត នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកសម-
 ណាព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួរ
 រាប់អាន គួរបូជា ។ ពួកសមណាព្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាកភគៈ
 ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងសំឡេងដែលគប្បីដឹងបាន
 ដោយត្រចៀក ... ក្នុងភ្លឺងដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ... ក្នុងឧបាស
 ដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងផោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងបានដោយ
 កាយ... ប្រាសចាកភគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុង
 ធម្មារម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ខាង
 ក្នុងសន្តាន ប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណាព្រាហ្មណ៍
 បែបនេះ ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួររាប់អាន គួរបូជា

សឡាយតនវគ្គស្ស នគរវិទ្យោសុត្តេ អការន្តយច្ចញ្ញា

តំ កំស្មំ ហេតុ មយម្បំ ហិ មនោវិញ្ញោយេសុ
 ធម្មេសុ អវីតរាតា អវីតនោសា អវីតមោហា អជ្ឈតំ
 អវុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរាម កាយេន វាចាយ
 មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្បំ ហេតំ ឧត្តរំ បស្សតំ
 តស្មា តេ កោន្នោ សមណាព្រាហ្មណា សក្កាតញ្ច
 កុរុកាតញ្ច មាណេតញ្ច ប្បជេតញ្ចតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា
 តុម្ហេ កហបតយោ តេសំ អញ្ញតិវិទ្យានំ បរិញ្ញាជកានំ
 ឯវំ ព្យាករេយ្យេន ។

[៣០០] សុចេ តេ កហបតយោ អញ្ញតិវិទ្យា
 បរិញ្ញាជកា ឯវំ បុន្នេយ្យំ កេ បទាយស្មន្តានំ អាការ
 កេ អទ្ធាយ យេន តុម្ហេ អាស្មន្នោ ឯវំ វិទេន អទ្ធា
 តេ អាយស្មន្នោ វីតរាតា វា រាគវិនយាយ វា បដិបន្នា
 វីតនោសា វា នោសវិនយាយ វា បដិបន្នា វីតមោហា

សឡាយតនវត្ត នគរវិទ្យុស្សត្រ ការសួររកហេតុយោបល់

ដំណើរនោះ គឺព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា សូម្បីភ្នកយើង មិនទាន់
 ប្រាសចាករក្ខតៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់
 រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយវាចាចិត្ត
 នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ របស់យើងទាំងនោះ ដែលឃើញទូរ
 ធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ បានជាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន
 ទាំងនោះ គេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួររាប់អាន គួរបូជា ។
 ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

[៣១០] ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បើបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ចុះលោក
 មានអាយុទាំងឡាយ មានហេតុដូចម្តេច មានប្រាជ្ញាយោបល់ដូចម្តេច
 ដែលនាំឲ្យអ្នកទាំងឡាយនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកមានអាយុទាំងនោះ
 ប្រាសចាករក្ខតៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង្ខំនូវរក្ខតៈ ប្រាសចាក
 ទោសៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង្ខំនូវទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

វា មោហវិនយាយ វា បដិបទ្ទាតិ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្កេ
 គហបតយោ តេសំ អញ្ញតិគ្គយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវំ
 ព្យាករេយ្យាថ តថា ហិ តេ អាយស្មន្តោ អរញ្ញ-
 វនបត្តានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវន្តំ នត្ថំ ខោ
 បន តត្ថ តថាវុទា ចក្កវិញ្ញេយ្យា វុទា យេ ទិស្វា
 ទិស្វា អភិរមេយ្យំ នត្ថំ ខោ បន តត្ថ តថាវុទា
 សោតវិញ្ញេយ្យា សន្ធា យេ សុត្វា សុត្វា អភិរមេយ្យំ
 នត្ថំ ខោ បន តត្ថ តថាវុទា យានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា យេ
 យាយិត្វា យាយិត្វា អភិរមេយ្យំ នត្ថំ ខោ បន តត្ថ
 តថាវុទា ជីវ្ហវិញ្ញេយ្យា រសា យេ សាយិត្វា សាយិត្វា
 អភិរមេយ្យំ នត្ថំ ខោ បន តត្ថ តថាវុទា កាយ-
 វិញ្ញេយ្យា ដោជ្ជត្វា យេ ដុសិត្វា ដុសិត្វា អភិរមេយ្យំ
 ឥមេ ខោ នោ អាវុសោ អាគារា ឥមេ អន្ធយា
 យេន មយំ អាយស្មន្តោ^(១) ឯវំ វិទេម អន្ធា តេ អា-
 យស្មន្តោ វីតរាតា វា រាគវិនយាយ វា បដិបទ្ទា វីត-
 ទោសា វា ទោសវិនយាយ វា បដិបទ្ទា វីតមោហា វា

១ អាយស្មន្តោតិ អត្តកំ មតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានៈ

ឬកំពុងប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទោបង់ទូរមោហៈដោយពិត ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយទាំងនោះ ស្ទើរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ពិតដូច្នោះមែន ព្រោះលោកមានអាយុទាំងនោះ តែងគប្បីរកសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃតូច និងព្រៃធំ ដូរគ្នា គប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ដែលគេឃើញញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ សំឡេង គប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក ដែលគេឮញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ ក្លិនគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ដែលគេហ៊ិតញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ រស គប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ដែលគេទទួលរសញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ ដោយដូច្នេះគប្បីដឹងបានដោយកាយ ដែលគេប៉ះពាល់ញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ ម្នាលអាវុស្តាទាំងឡាយ យើងទាំងឡាយ មានហេតុនេះឯង មានប្រាជ្ញាយោបល់នេះឯងហើយ ដែលនាំឲ្យពួកយើងនិយាយយ៉ាងនេះ ចំពោះអ្នកមានអាយុទាំងឡាយថា លោកមានអាយុទាំងនោះ ប្រាសចាកកតៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់កតៈ ប្រាសចាកទោសៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់ទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ

សង្គាយតវគ្គស្ស និរវត្តិយ្យស្សត្ថេ សារណតមនំ

មោហវិនិយាយ វា មជ្ជិមន្ទាតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋា តុម្ហេ
 កហបតយោ តេសំ អញ្ញាតិក្ខយានំ បរិច្ចាជកានំ
 ឯវិ ព្យាករេយ្យថាតិ ។

[៣១១] ឯវិ វុត្ថេ នករវិនិច្ឆ័យកា ព្រាហ្មណកហ-
 បតិកា កកវន្តំ ឯតទរោតំ អភិក្កន្តំ ភោ តោតម
 អភិក្កន្តំ ភោ តោតម សេយ ថាបិ ភោ តោតម និក្ក
 ដ្ឋតំ វា ឧត្តរេយ្យេ បដិច្ចន្តំ វា វិវេយ្យេ អន្ធិស្ស
 វា មត្តំ អាចិត្តេយ្យេ អន្ធការេ វា តេលប្បដ្ឋោតំ
 ជារេយ្យេ ធន្តមន្តោ រូបានំ ធន្តន្តិតំ ឯវមេវ ភោតា
 តោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ
 ឯតេ មយំ កវន្តំ តោតមំ សរណំ កច្ឆាម ធម្មញ្ញ
 ភិក្ខុសង្ឃញ្ញា ឧបាសកេ នោ ភវំ តោតមោ ជារេតុ
 អជ្ជតក្កេ ហណ្ឌបេតេ សរណាជ្ជតេតិ ។

និរវត្តិយ្យស្សត្ថេ អន្តិមំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវត្ត នគរវិទ្យុស្សត្រ ការដល់នូវសរណៈ

ឬក៏ពុំប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទោបង់មោហៈដោយពិត ។ ម្ចាស់គហបតី
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយទាំងនោះ
 ស្រាយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣១១) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិទ្យុៈ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែល
 ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ
 ដូចជាគេផ្សារបស់ដែលផ្គាប់ ឬដូចគេបើកបន្តិញរបស់ដែលកំបាំង ពុំ
 នោះ ដូចជាគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវេនផ្លូវ ពុំនោះសោត ដូចជាគេ
 ប្រោលប្រទីបកងទ័ងនិត ដោយគិតថា មនុស្សដែលមានភ្នែកនឹងមើល
 ឃើញរូបបាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយនេះ សូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 ផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ថាជាទីពឹង សូមព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន ទ្រង់ជ្រាបទុកនូវខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ថាជាឧបាសកដល់នូវ
 សរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

សិរីមំ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុតំ

[៣១២] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ កកវា រាជ-

គហេ វិហាតិ វេទ្យុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ។ អថខោ

អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយណ្ណសមយំ បដិសណ្ឋាន

វដ្តតោ យេន កកវា តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា កក-

វន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្គំ

ខោ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ កកវា ឯតទដោច វិប្បសង្កា-

នំ ខោ តេ សារីបុត្ត ឥន្ទ្រយានំ បរិសុទ្ធោ ធរិវិណ្ណោ

បរិយោទាតោ កតមេន ត្វំ សារីបុត្ត វិហារេន ឯត-

រហំ ពហុលំ វិហារសីតិ ។ សុញ្ញតាវិហារេន ខោ អហំ

កន្តេ ឯតរហំ ពហុលំ វិហារសីតិ ។

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ទី ៩

[៣១២] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្យាន ជាកលទ្ធកនិវេសនា ន ជិតក្រុង

រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុចេញអំពីវេលាសមាបត្តិ

ក្នុងវេលាសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះ

ចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់នៅក្នុងទីដ៏សម

គរ ។ លុះព្រះសាវ័បុត្តមានអាយុ គង់នៅក្នុងទីដ៏សមគរហើយ ព្រះ

មានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់សួរដូច្នេះថា ម្ចាស់សាវ័បុត្ត ឥឡូវ

របស់អ្នកជ្រះថ្លា សម្បូរវេស្សករបស់អ្នកស្អាតផ្លូវផង ម្ចាស់សាវ័បុត្ត

ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តើលោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌ដូចម្តេច ។

ព្រះសាវ័បុត្តត្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ខ្ញុំ

ព្រះអង្គ ច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយសុញ្ញតាវិហារធម៌^(១) ។

១ បានដឹងសុញ្ញតនិលសមាបត្តិ ។

សង្គាយតនវិជ្ជាស្ស បិណ្ឌបាតបរិសុទ្ធិសុត្តេ សុញ្ញតារិហារោ

(៣១៣) សាធុ សាធុ សាវីប្បុត្ត មហាប្បុរិសវិហារោ ន កិវ ភិ សាវីប្បុត្ត ឯតវហំ ពហុលំ វិហារសិ មហាប្បុរិសវិហារោ ហោស សាវីប្បុត្ត យទិទំ សុញ្ញតា ។ តស្មាតិហ សាវីប្បុត្ត ភិក្ខុ សចេ អាគាដ្ឋេយ្យសុញ្ញតារិហារោ ពហុលំ វិហារេយ្យន្តំ តេន សាវីប្បុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ញាត្តិតំ យេន ចាហំ មគ្គេន តាមំ បិណ្ឌាយ ទាវសី យស្មញ្ញ បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរី យេន ច មគ្គេន តាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី អត្ថំ នុ ខោ មេ តត្ថ ធក្ខវិញ្ញេយ្យសុរូបេសុ ធម្មោ វា រាគោ វា ខោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ចេតសោតិ ។ សចេ សាវីប្បុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឯវំ ជាណាតិ យេន ចាហំ មគ្គេន តាមំ បិណ្ឌាយ ទាវសី យស្មញ្ញ បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរី យេន ច មគ្គេន តាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី អត្ថំ មេ តត្ថ

សង្គាយតនវគ្គ បំណងធាតុធម៌សុខុម្ពុត សុញ្ញតាវិហារសមាបត្តិ

(៣១៣) ម្នាលសាវ័បុត្ត ប្រពៃណាស់ហើយ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត បានឮថា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ លោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌របស់មហាបុរស^(១) ម្នាលសាវ័បុត្ត ឯវិហារធម៌របស់មហាបុរស ក៏គឺសុញ្ញតាវិហារធម៌នេះឯង ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត ព្រោះហេតុនោះ បើភិក្ខុក្នុងសាសនានេះប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួរតែប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដោយសុញ្ញតាវិហារធម៌ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញបានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី តើក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមានឆន្ទៈគឺសេចក្តីពេញចិត្ត ឬរត័គៈគឺសេចក្តីត្រេក ទោសៈគឺសេចក្តីប្រឡូស ឬមោហៈគឺសេចក្តីវង្វេង ឬក៏បដិឃៈ គឺសេចក្តីថ្លាំងថ្លាភ័នចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែកដែរឬទេ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត កាលបើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមាន

១ បានដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងមហាសាវ័រ ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេស្សនសកំ

ចក្កវិញ្ញ័យោស្ស រូបេស្ស ឆន្ទោ វា វាតោ វា នោសោ
 វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ តេន
 សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេសំយេវ ចាបកានំ អក្កុសលានំ
 ឆម្ពានំ បហានាយ វាយមិត្តំ ។ សុចេ បន សាវ័ប្បត្ត
 ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាធនោ ឯវំ ជាតាតិ យេន ចាហំ មក្កេន
 តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវីសី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ
 អចរំ យេន ច មក្កេន តាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី
 នត្ថំ មេ តត្ថំ ចក្កវិញ្ញ័យោស្ស រូបេស្ស ឆន្ទោ
 វា វាតោ វា នោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ
 វាបិ ចេតសោតិ តេន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេ-
 នេវ ប័តិប្បាមុជ្ជេន វិហាតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខុនា
 ក្កុសលេស្ស ឆម្មេស្ស ។

(៣០២) បុន ធម៌ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា វតិ បដិ-
 សញ្ញាត្តិតត្ថំ យេន ចាហំ មក្កេន តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវី-
 សី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរំ យេន ច មក្កេ-
 ន តាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី អត្ថំ នុ ខោ មេ តត្ថំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

ឆន្ទៈ ប្បភគៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬក៏បដិឃៈនៃចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹង
 បានដោយភ្នែកដែរ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់
 នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណា
 ក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុក តាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវ
 ទាំងនោះ អាត្មាអញមិនមានឆន្ទៈ ប្បភគៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬក៏
 បដិឃៈនៃចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែកទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត
 ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនង់
 បាមោជ្ជៈនោះឯង ។

[៣១៤] ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នេះ
 ថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត តាមផ្លូវណាក្តី
 បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌ-
 បាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី តើផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមាន

សង្គាយគន្ធិស្ស បិណ្ឌបាតបិសទ្ធិសុត្តេ សញ្ញាភិហារោ

សោតវិញ្ញាយេសុ សន្នេសុ... យានវិញ្ញាយេសុ គន្ធន្នេសុ... ជីវិតវិញ្ញាយេសុ រសេសុ... កាយវិញ្ញាយេសុ ដោជ្ជេសុ... មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ ធនោ វា វកោ វា ទោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ចេតសោតិ ។ សចេ សាវ័ប្បត្តិ ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាធា ឯវំ ជាធាតិ យេន ចាហំ មគ្គេន តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវិសី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ យេន ច មគ្គេន តាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមី អត្ថមេ តត្ថ មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ ធនោ វា វកោ វា ទោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ចេតសោតិ តេន សាវ័ប្បត្តិ ភិក្ខុនា តេសំយេវ ចាបកានំ អត្យុសលានំ ធម្មានំ បហុនាយ វាយមិត្តំ ។ សចេ បន សាវ័ប្បត្តិ ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាធា ឯវំ ជាធាតិ យេន ចាហំ មគ្គេន តាមំ បិណ្ឌាយ ចាវិសី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ

សង្គ្រាមតន្ត្រី បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធសូត្រ សុញ្ញតាវិហារសមាបត្តិ

ឆន្ទៈ បូរាណៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬក៏បដិមៈនៃចិត្ត ក្នុងសំឡេងដែល
 គប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក... ក្នុងក្លិនដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ...
 ក្នុងឧបាសដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងផោដ្ឋពៈដែលគប្បី
 ដឹងបានដោយកាយ ... ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ដែរ
 ឬទេ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត បើកិត្តិបារាណាដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
 បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត តាមផ្លូវណា បានត្រាច់ទៅ
 ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណា បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពី
 ស្រុកតាមផ្លូវណា ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញ មានឆន្ទៈ បូរាណៈ
 ទោសៈ ឬមោហៈ ឬក៏បដិមៈនៃចិត្ត ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបាន
 ដោយចិត្តដែរ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើកិត្តិ-
 បារាណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណា បានត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណា ក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទេសសកំ

យេន ច មត្តេន កាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមី នត្ថ
 មេ តត្ថ មនោវិញ្ញេយ្យសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា វាតោ
 វា ឆោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិវិច្ឆមុដ្ឋេន
 វិហាតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣០៥] បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សក្កាត្ថិតត្ថំ បហំនា នុ ខោ មេ បញ្ច កាមគុណា-
 តិ ។ សេ ធម្មេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឯវិ
 ជានាតិ អប្បហំនា ខោ មេ បញ្ច កាមគុណាតិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ បហា-
 នាយ វាយមិតត្ថំ ។ សេ ធម្មេ បុន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ចវេត្តមាណោ ឯវិ ជានាតិ បហំនា ខោ មេ បញ្ច
 កាមគុណាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិវិច្ឆ-
 មុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខនា កុសលេសុ
 ធម្មេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាភ្នំ ក្នុងផ្លូវទាំង
នោះ អាត្មាអញ មិនមានឆន្ទៈ ឬរាគៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬភិ
បដិមៈនៃចិត្ត ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្តទេ ម្ចាស់
សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ហើយ
នៅដោយបីតិនិងបារមាជ្ឈៈនោះឯង ។

(៣១៥) ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា
ដូច្នេះថា កាមគុណ ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយឬ ។
ម្ចាស់សារីបុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា កាមគុណ ៥ ប្រការ
អាត្មាអញមិនទាន់បានលះបង់ទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាម
ដើម្បីលះបង់នូវកាមគុណទាំង ៥ ប្រការចេញ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែ
បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា កាមគុណទាំង ៥ ប្រការ អាត្មា
អញលះបង់ហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតិនិងបារមាជ្ឈៈនោះឯង ។

សឡាយតនវិជ្ជាស្ស បំណុលាគហរិសទ្ធិសុត្តេ សិវណប្បញ្ញា

[២០៦] បុន ធម្មំ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញាត្តិតំ បហំនា នុ ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ ។
 សថេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃំរិ ជានាតិ
 អប្បហំនា ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ តេន សារីបុត្ត
 ភិក្ខុនា បញ្ចន្នំ ជីវណានំ បហាឆាយ វាយមិតំ ។
 សថេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃំរិ ជា-
 នាតិ បហំនា ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ មិត្តប្បមុជ្ឈេន វិហាតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣០៧] បុន ធម្មំ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសញ្ញាត្តិតំ បរិញ្ញាតា នុ ខោ មេ ប-
 ញ្ញាទានក្ខន្ធាតិ ។ សថេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃំរិ ជានាតិ អបរិញ្ញាតា ខោ
 មេ បញ្ញាទានក្ខន្ធាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា
 បញ្ចន្នំ ឧទានក្ខន្ធានំ បរិញ្ញាយ វាយមិតំ ។

សឡាយតនវិគ្គ បំណុលធារិយសុទ្ធសូត្រ នីវរណប្បញ្ញា

[៣១៦] ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា
ដូច្នេះថា នីវរណៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយឬ ។
ម្នាលសាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា នីវរណៈទាំង ៥
ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់បានលះបង់ទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ
គប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់ នូវនីវរណៈទាំង ៥ ប្រការចេញ ។ ម្នាល
សាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា នីវរណៈទាំង ៥
ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សា
កងកុសលធម៌ ទាំងវិជ្ជាទាំងបី នៅដោយបីគំនិតបាមាជ្ជៈនោះឯង ។

[៣១៧] ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា
ដូច្នេះថា ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញកំណត់ដឹងហើយ
ឬ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឧបាទានក្ខន្ធ
ទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់កំណត់ដឹងទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុ
នោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បីកំណត់ដឹង នូវឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ប្រការ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

ស ចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឯវំ ជា-
 ណតិ បរិពាតា ខោ មេ បញ្ចាបាទានក្ខន្ធាតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិទ្កប្បមុជ្ជេន វិហាតតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣០៨] បុន ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា វតិ
 បដិសញ្ញត្តិតតំ ភាវិតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ សតិ-
 ប្បដ្ឋានាតិ ។ ស ចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឯវំ
 ជាណតិ អភាវិតា ខោ មេ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវនា-
 យ វាយមិតតំ ។ ស ចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ចុវេក្ខមាណោ ឯវំ ជាណតិ ភាវិតា ខោ មេ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋានាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិ-
 ទ្កប្បមុជ្ជេន វិហាតតំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា - កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ទុបាទានក្នុង
 ទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុ
 នោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹង
 បារមាជ្ឈៈនោះឯង ។

(៣១៨) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា
 សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
 សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាម
 ដើម្បីចម្រើននូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ
 បានចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ឈៈនោះឯង ។

សង្គាយតនវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសង្កេ ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា

(៣១៩) បុន ចបរំ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
សញ្ញិត្តិតតំ ភាវិតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ សម្មប្ប-
ជានាតិ ។ សុចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ
ឃរំ ជានាតិ អភាវិតា ខោ មេ ចត្តារោ សម្មប្បជា-
នាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ចត្ថនំ សម្មប្បជានំ
ភាវនាយ វាយមិតតំ ។ សុចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
បច្ចវេត្តមាណោ ឃរំ ជានាតិ ភាវិតា ខោ មេ ចត្តា-
រោ សម្មប្បជានាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ
បីតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតតំ អយោវត្តានុសិក្ខិតា តុស-
លេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២០) បុន ចបរំ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
សញ្ញិត្តិតតំ ភាវិតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយា-
នាតិ ។ សុចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឃរំ
ជានាតិ អភាវិតា ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយានា តេន
សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ចត្ថនំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនាយ វាយ-
មិតតំ ។ សុចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ
ឃរំ ជានាតិ ភាវិតា ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិយានាតិ

សឡាយគនវត្ត បំណុលធារសុទ្ធសូត្រ ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា

(៣១៩) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា
ដូច្នេះថា សម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។
ម្នាលសាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សម្មប្បធានទាំង ៤
ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ
គប្បីព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវសម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័-
បុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រ-
ការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សា
ក្នុងកុសលធម៌ ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតិនិងបាមាដ្ឋៈនោះឯង ។

(៣២០) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា
ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត
បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ
មិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បី
ចម្រើននូវឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណា
ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

តេន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុដ្ឋេន វិហា-
តតំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២០) បុន ចបរំ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសញ្ញត្តិតតំ ភាវិតានំ នុ ខោ មេ បញ្ចន្ទ្រិយានីតិ ។
សចេ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឯវំ ជាណតិ
អភាវិតានំ ខោ មេ បញ្ចន្ទ្រិយានីតិ តេន សាវ័ប្បត្ត
ភិក្ខុនា បញ្ចន្ទ្រិ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនាយ វាយមិតតំ ។
សចេ បុន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឯវំ ជា-
ណតិ ភាវិតានំ ខោ មេ បញ្ចន្ទ្រិយានីតិ តេន សា-
វ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតតំ អ-
ហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២២) បុន ចបរំ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសញ្ញត្តិតតំ ភាវិតានំ នុ ខោ មេ បញ្ច ព-
លានីតិ ។ សចេ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ
ឯវំ ជាណតិ អភាវិតានំ ខោ មេ បញ្ច ពលានីតិ
តេន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចន្ទ្រិ ពលានំ ភាវនាយ
វាយមិតតំ ។ សចេ បុន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពណ្ណសកៈ

ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់
នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

(៣៦១) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណាដូច្នេះ
ថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ
អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាម
ដើម្បីចម្រើន នូវឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើ
ភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញ
បានចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

(៣៦២) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា
ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត
បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញមិន
ទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បី
ចម្រើននូវពលៈទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណា

សឡាយភវន្តស្ស បិណ្ឌបាតធារិយុទ្ធិសុត្តេ ពោជ្ឈន្តិយ្យញ្ញា

ឯវំ ជានាតិ ភាវិតានិ ខោ មេ បញ្ច ពលានីតិ

តេន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុជ្ឈេន វិហាតតំ

អហោរត្តានុសិក្ខិតានា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣២៣] បុន ធម៌ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ

បដិសញ្ញត្តិតតំ ភាវិតា នុ ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈ-

ដ្ឋានីតិ ។ សចេ សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមាណោ ឯវំ

ជានាតិ អភាវិតា ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈដ្ឋានីតិ តេន

សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា សត្តន្ធិ ពោជ្ឈដ្ឋានីតិ ភាវិតាយ

វាយមិតតំ ។ សចេ បុន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខ-

មាណោ ឯវំ ជានាតិ ភាវិតា ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈដ្ឋានីតិ

តេន សាវ័ប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុជ្ឈេន វិហា-

តតំ អហោរត្តានុសិក្ខិតានា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

សឡាយតនវត្ត បិណ្ឌបាតបរិសទ្ធិសូត្រ ពោជ្ឈង្គប្បញ្ញា

ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ
 ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់
 នៅដោយបីតិនិងបាមោជ្ជៈនោះឯង ។

(៣២៣) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណាដូច្នេះ

ថា ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
 សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ប្រការ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាម
 ដើម្បីចម្រើននូវពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ប្រការ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ប្រការ អាត្មាអញ
 បានចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតិនិងបាមោជ្ជៈនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ព័ន្ធសកំ

(៣២៤) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសញ្ញាត្តិភិក្ខុំ ភារិតោ នុ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមា-
 នោ ឯវំ ជានាតិ អភារិតោ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ភារិយាយ វាយមិត្តំ ។ សចេ
 បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមា នោ ឯវំ ជានាតិ
 ភារិតោ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ ប័តិប្បាមុជ្ជេន វិហាតតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២៥) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញាត្តិភិក្ខុំ ភារិតោ នុ ខោ មេ សមដោ ច វិបស្ស-
 នា នាតិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមា នោ
 ឯវំ ជានាតិ អភារិតោ ខោ មេ សមដោ ច វិបស្ស-
 នា នាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា សមដវិបស្សនាទំ
 ភារិយាយ វាយមិត្តំ ។ សចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

[៣២៤] ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ
អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បី
ព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើ
ភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញ
បានចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសល-
ធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតិនិងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

[៣២៥] ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា សមថៈនិងវិបស្សនា អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
សាវ័បុត្ត បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សមថៈ និងវិបស្សនា
អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យា-
យាមដើម្បីចម្រើននូវសមថៈនិងវិបស្សនា ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើភិក្ខុ

សង្គាយកវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបរិសុទ្ធសុត្តេ វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា

បច្ចុវេក្ខមាណោ ឯវំ ជានាតិ ភាវិតា ខោ មេ សមដោ
 ច វិមស្សនា ចាតិ តេន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា
 តេនេវ ប័តិប្បកម្មជ្ឈេន វិហាតតំ អហោរត្តានុសិក្ខនា
 កុសលេស្ស ធម្មេស្ស ។

(៣២៦) បុន ចបរំ សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសញ្ញត្តិតតំ សច្ចិកតា នុ ខោ មេ វិជ្ជា ច
 វិមុត្តិ ចាតិ ។ សចេ សាវីប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមា-
 ណោ ឯវំ ជានាតិ អសច្ចិកតា ខោ មេ វិជ្ជា ច
 វិមុត្តិ ចាតិ តេន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា វិជ្ជាយ ច វិ-
 មុត្តិយា ច សច្ចិកិរិយាយ វាយមិតតំ ។ សចេ
 បុន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឯវំ ជានាតិ
 សច្ចិកតា ខោ មេ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ចាតិ តេន
 សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ ប័តិប្បកម្មជ្ឈេន វិហាតតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខនា កុសលេស្ស ធម្មេស្ស ។

សឡាយតនវិគ្គ បិណ្ឌធាតុធាតុសុទ្ធិសូត្រ វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា

តិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សមថៈនិងវិបស្សនា អាត្មាអញបាន
ចម្រើនហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនិងបុរោហិត្តនោះឯង ។

(៣២៦) ម្នាលសាវ័បុត្ត មួយវិញទៀត ភិក្ខុគប្បីតិចារណា

ដូច្នេះថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ហើយហ្ន ។

ម្នាលសាវ័បុត្ត បើភិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មា

អញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ទេ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ គប្បី

ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវវិជ្ជានិងវិមុត្តិ ។ ម្នាលសាវ័បុត្ត តែបើ

ភិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យ

ដាក់ច្បាស់ហើយ ម្នាលសាវ័បុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌

ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនិងបុរោហិត្តនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(៣២៧) យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អតីតមន្ទានំ
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្សំ
 សព្វេ តេ ឯវមេវ បច្ចុវេត្តិត្វា បច្ចុវេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ
 បរិសោធស្សំ ។ យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អនាគត-
 មន្ទានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូចាតំ បរិ-
 សោធស្សន្តិ សព្វេ តេ ឯវមេវ បច្ចុវេត្តិត្វា បច្ចុ-
 វេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្សន្តិ ។ យេ ហិ កេចិ
 សារីបុត្ត ឯតវហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូ-
 ចាតំ បរិសោធន្តិ សព្វេ តេ ឯវមេវ បច្ចុវេត្តិត្វា
 បច្ចុវេត្តិត្វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធន្តិ ។ តស្មាតិហ
 វេ សារីបុត្ត សិក្ខិត្តំ^(១) បច្ចុវេត្តិត្វា បច្ចុវេត្តិត្វា
 បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធស្សាមាតិ ឯវមា វេ សារីបុត្ត
 សិក្ខិត្តន្តិ ។ ឥទមវោច ភកវា អត្តមនោ អាយស្មា
 សារីបុត្តោ ភកវតោ ភាសិតំ អភិន្និតំ ។

បណ្ណបាតបរិសុទ្ធសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

(៣២៧) ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជាសមណៈ ឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអតីតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គល
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែបានពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌបាត
 ឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជា
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអនាគតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យ
 បរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើ
 បិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ
 ជាសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាត
 ឲ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ តែងពិចារណារឿយ ។ ហើយ
 ធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ
 នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធផងចេះ ម្ចាស់សារី-
 បុត្ត អ្នកទាំងឡាយត្រូវតែសិក្សា យ៉ាងនេះឯង ។ លុះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ
 មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ទេសបំ ឥន្ទ្រិយភាវតាសុត្តំ

[៣២៨] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
កង្កង្កលាយំ^(១) វិហារតិ វេទ្យវនេ ។ អថខោ ឧត្តរោ
មាណវោ ចារាសិរិយន្តោវសី^(២) យេន ភក្កវា តេនុ-
បសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភក្កវតា សន្និ សម្មោទិ
សម្មោទនិយំ កថំ សារាណិយំ វិតិសារេត្វា ឯក-
មន្តំ និសីទិ ។

[៣២៩] ឯកមន្តំ និសីទំ ខោ ឧត្តរំ មាណវំ
ចារាសិរិយន្តោវសី ភក្កវា ឯតទវោច ទេសេតិ ឧត្តរ
ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។
ទេសេតិ កោ តោតម ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សា-
វកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។ យថាកថំ^(៣) ឧត្តរ ទេសេតិ
ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។
ឥន កោ តោតម ចក្កុនា រូបំ ន បស្សតិ

១ ម. ជិត្តលាយំ ។ ២ ម. ចារាសិរិយន្តោវសី ។ ៣ ឧ. ម. យថាភមី បទ ។

ឥន្ទ្រិយភាវិនាសូត្រ ទី ១០

(៣២៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រហ្មស្សី ជិតកង្ខណ្ឌនិគម ។ គ្រា
នោះឯង ទុត្តរមាណា ជាកូនសិស្សរបស់បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ បាន
ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រីករាយជា
មួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនឹងពាក្យដែល
គួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៣២៩) លុះទុត្តរមាណា ជាកូនសិស្ស របស់បាវសិរិយ-
ព្រាហ្មណ៍ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សួរ
ដូច្នេះថា ម្ចាស់ទុត្តរៈ បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងវិធីចម្រើន
ឥន្ទ្រិយរបស់សាវ័កទាំងឡាយ មែនឬ ។ ទុត្តរមាណាគ្រាបបង្គំទូល
ថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែង
វិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវ័កទាំងឡាយមែន ។ ព្រះអង្គត្រាស់សួរថា
ម្ចាស់ទុត្តរៈ ចុះបាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់
សាវ័កទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន បាវសិរិ-
យព្រាហ្មណ៍សំដែងថា បុគ្គលក្នុងលោកនេះ កុំមើល^(១) រូបដោយភ្នែក

១ មិនឮឃ្លីមើល ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាន្តសកំ

សោតេន សង្ខំ ន សុណាតីតិ ឃំរំ ខោ ភោ តោតម

នេសេតិ ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ វង្ខ្រិយ-

ភាវនង្គំ ។ ឃំរំ សង្ខេ ខោ ឧត្តរ អន្លោ ភាវិតិទ្រិយោ

ភវិស្សតិ ពង្ខិរោ ភាវិតិទ្រិយោ ភវិស្សតិ យថា ចារា-

សិរិយស្ស ព្រាហ្មណស្ស វចនំ អន្លោ ហិ ឧត្តរ

ឧត្តរា រូបំ ន បស្សតិ ពង្ខិរោ សោតេន សង្ខំ

ន សុណាតីតិ ។ ឃំរំ វុត្តេ ឧត្តរោ មាណវេ

ចារាសិរិយន្តេវសី តុណ្ហភូតោ មង្គភូតោ បត្តភូតោ

អនោមុខោ បជ្ឈាយន្តោ អប្បដិកាណោ និសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

កុំស្លាប់^(១) សំឡេងដោយត្រចៀក បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ឯបារា-

សិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវ័កទាំងឡាយ

យ៉ាងនេះឯង ។ ឧទ្ទក្ករៈ កាលបើយ៉ាងនេះ បុគ្គលខ្វាក់នឹងបាននាម

ថាជាអ្នកចម្រើនឥន្ទ្រិយហើយ បុគ្គលថ្លង់នឹងបាននាមថាជាអ្នកចម្រើន

ឥន្ទ្រិយហើយ ទើបសមនឹងពាក្យរបស់បារាសិរិយព្រាហ្មណ៍ ម្ចាស់ឧទ្ទក្ករៈ

ព្រោះថា បុគ្គលខ្វាក់ មិនឃើញរូបដោយភ្នែកទេ បុគ្គលថ្លង់ មិនឮ

សំឡេងដោយត្រចៀកទេ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាង

នេះហើយ ឧទ្ទក្ករមានពាក្យសិរិយព្រាហ្មណ៍ ក៏អង្គុយនៅ

ស្ងៀម អៀនអន់ ទុនក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយ ។

សម្បាយកសិក្ខស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ អាទន្ទស្ស និមន្តនំ

[៣៣០] អថខោ កកវំ ឧត្តរំ មាលារំ ចារា-
សិរិយន្តេវាសី តុល្លាភ្នំ មង្គលភ្នំ បត្តត្ថុន្ទំ អនោ-
មុទំ បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិកាលំ វិទិត្តា អាស្មន្តំ អា-
ន្តំ អាមន្តេសិ អញ្ញថា ខោ អាទន្ទ ទេសេតិ
ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ ច^(១) សាវកានំ ឥន្ទ្រិយ-
ភាវនំ អញ្ញថា ច បទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរ
ឥន្ទ្រិយភាវនា ហោតីតិ ។ ឯតស្ស កកវំ កាលោ
ឯតស្ស សុតត កាលោ យំ កកវំ អរិយស្ស
វិនយេ អនុត្តរំ ឥន្ទ្រិយភាវនំ ទេសេយ្យ កកវតោ
សុត្តា ភិក្ខុ ជារស្សន្តីតិ ។ តេនហានន្ទ សុណាហិ
សាធុតំ មនសិករោហិ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ
ខោ អាយស្មា អាទន្តោ កកវតោ បច្ចុស្សេសិ ។

១១. ម. បសុតោ ន ទិស្សតិ ។

សឡាយតនវិជ្ជា ឥន្ទ្រិយការវាសូត្រ ការនិមន្តន៍របស់ព្រះអានន្ទ

[៣៣០] គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា

ឧត្តរមាណាត ជាសិស្សរបស់បាពសិរិយព្រាហ្មណ៍ អង្គុយនៅស្ងៀម
 អៀនអន់ ឧទក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយហើយ ទើបគ្រាស់ហៅ
 ព្រះអានន្ទមានអាយុថា ម្ចាស់អានន្ទ បាពសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំ-
 ដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ របស់សាវ័កទាំងឡាយ ផ្សេង ចំណែកការ
 ចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ផ្សេង ។ ព្រះ
 អានន្ទត្រូវគ្រាបបង្គំទូលថា ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីសំដែងនូវវិធីចម្រើន
 ឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរណា ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ⁺ បពិត្រ
 ព្រះសុគត កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ⁺
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដ៏ការរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងចងចាំ
 បាន ។ ព្រះអង្គគ្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ទ បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ គឺថាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ
 ក៏ទទួលព្រះបន្ទូលនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

(៣៣០) ភគវា ឯតទេវោច កថញ្ច អានន្ត^(១)

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា សង្ខយការាណា ហោតិ ។

សនានន្ត ភិក្ខុនោ ចក្កុនា រូបំ និស្វា ឧប្បជ្ឈតិ

មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ មនាចាមនាបំ ។

សោ ឯវំ បដាធាតិ ឧប្បជ្ឈំ ខោ មេ សនំ មនាបំ

ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈំ មនាចាមនាបំ តញ្ច ខោ

សង្កតំ ឡិទ្ធការិកំ បដិច្ច សមុប្បជ្ឈំ ឯតំ សនំ

ឯតំ បណ្ឌិតំ យនិទំ ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស

តំ ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈំ

មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ព័ន្ធសកៈ

(៣៣១) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរ ដូច្នេះថា ម្ចាស់
 មានន្ទ ចុះការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ទ្រង់ឆ្លើយដោយព្រះអង្គឯងថា ម្ចាស់មានន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះមិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយ
 ភ្នែក ។ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តី
 គាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនៈ
 បេក្ខាដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្ត
 ជាដើម ដែលជាប់រាប់មានបច្ច័យភាគតែង ជាប់រាប់គ្រោតគ្រោតនោះ
 ឯង ។ លុះភិក្ខុនោះមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តី
 មិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ
 កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សនៈបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ។

សង្គាយតនវិគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

សេយ្យថាបិ អានន្ទ ចក្កមា បុរិសោ ឧម្មិលេត្វា វា
 និម្មិលេយ្យ និម្មិលេត្វា វា ឧម្មិលេយ្យ វិវាមេវ ខោ
 អានន្ទ យស្ស កស្សចិ វិវិ សីយំ វិវិ តុវដិ
 វិវិ អប្បកសិវេន ឧប្បន្នំ មនាបំ ឧប្បន្នំ អមនាបំ
 ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ
 អយំ វុច្ចតានន្ទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា
 ឥន្ទ្រិយការវា ចក្កវិញ្ញាយេសុ វូបេសុ ។

(៣ ៣ ២) បុន ចបរិ អានន្ទ កិក្ខុនោ

សោតេន សន្និ សុត្វា ឧប្បន្នតិ មនាបំ

ឧប្បន្នតិ អមនាបំ ឧប្បន្នតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ

សឡាយពនវត្ត ឥន្ទ្រិយការវិទ្យាព្រ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ

ម្នាលគានន្ទ បុរសមានភ្នែកភ្លឺ បើកហើយចិត្តវិញ ឬចិត្តហើយបើកវិញ

មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលគានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ ឯវិបស្សនូបេក្ខា

ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តី

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាលគានន្ទ នេះឯង

គថាគតហៅថា ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹង

បានដោយភ្នែក ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

(៣៣២) ម្នាលគានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់

ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ។ ភិក្ខុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ឯវំ បដាណាតំ ឧប្បន្នំ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បន្នំ

អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ តត្ថា ខោ សង្ខតំ

ទំដ្ឋាវតំ បដិច្ច សម្បន្នំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណាតំ

យេនិទំ ឧបេក្ខាតំ ។ តស្ស តំ ឧប្បន្នំ មនាបំ

ឧប្បន្នំ អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតំ

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតំ ។ សេយ្យថាបំ អាទន្ទ ពលវា

ពុរសោ អប្បកតសីវេន អត្ថវតំ បហវេយ្យ ឯវមេវ

ខោ អាទន្ទ យស្ស កតស្សចំ ឯវំ សីយំ ឯវំ តុវដិ ឯវំ

អប្បកតសីវេន ឧប្បន្នំ មនាបំ ឧប្បន្នំ អមនាបំ

ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតំ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតំ

អយំ វុត្តតានន្ទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនា សោតវិញ្ញាយេសុ សន្តេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើង
ហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្ត
ខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខាភិក្ខុ ដ៏ទុក្ខម
ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបស់មាន
បង្គុយតាក់តែង ជាបស់គ្រោតគ្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេច-
ក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ
វិបស្សនូបេក្ខាភិក្ខុតាំងឡើង ។ ម្នាលអានន្ទ បុរសមានកម្លាំង ទះម្រាម
ដៃដោយមិនលំបាកយ៉ាងណាមិញ ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មាន
សេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តី
គាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សនូ-
បេក្ខាភិក្ខុតាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមាន
សេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាលអានន្ទ
នេះឯងគឺថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងសំឡេង ដែល
គប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

សង្គាយតនវគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

(៣ ៣ ៣) បុន ចបរំ អាណន្ទ ភិក្ខុនោ យានេន
 កន្លិ យាយិត្វា ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ ឯវំ បដានាតិ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ តញ្ច ខោ សង្កតំ ឡិទ្ធព្វារិកំ
 បដិច្ច សមុប្បជ្ឈន្តិ ឯតំ សន្តិ ឯតំ បណ៌តំ យទិទំ
 ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អមនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ ឯកុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា
 សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យថាបំ អាណន្ទ ភ្លៀសកហោលោ
 បទុមិនិបត្តេ ឧទកដុសិតានិ បរត្ថន្តិ^(១) ន សណ្ឋន្តិ ឯវ-
 មេវ ខោ អាណន្ទ យស្ស កស្សនិ ឯវំ សីឃំ ឯវំ តុវដិ
 ឯវំ អប្បកសិរេន ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ ឯកុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ

១ ម. ភ្លៀសកំហោលោ ឧទកដុសិតានិ បរត្ថន្តីតិ ទិស្សតិ ។

សង្គាយនវគ្គ ផស្ត្រិយការវាសូត្រ ការចម្រើននូវផស្ត្រិយ

[៣៣៣] ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះធុរ្យកិច្ចដោយប្រមុះ ។ ភិក្ខុនោះវេមន៍ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្ធបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបេសមានបច្ច័យតាក់តែងជាបេសគ្រោតគ្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សន្ធបេក្ខាក៏តាំងឡើង ។ ម្នាលអានន្ទ តំណក់ទឹក រមៀលលើស្លឹកឈូកដែលផ្អៀងបន្តិច វេមន៍មិនដក់នៅ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលអានន្ទបុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សន្ធបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

អយំ វត្ថុតានន្ត អរិយសង្ឃ វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនា យានិវិញ្ញាយេសុ កន្លេសុ ។

[៣៣២] បុន ធម៌ អានន្ត ភិក្ខុនោ ជីវ្ហាយ

រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ

ឧប្បជ្ឈតិ មនាបាមនាបំ ។ គោ ឯវំ បដានាតិ

ឧប្បជ្ឈំ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ

ឧប្បជ្ឈំ មនាបាមនាបំ តញ្ច ខោ សង្ខតំ ឌីឡារិកំ

បដិច្ច សមុប្បជ្ឈំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ៌តំ

យទិទំ ឧបេក្ខាតំ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ

ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ មនាបាមនាបំ ធិតុជ្ឈតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថាសកៈ

ម្នាល អានន្ទ នេះឯងគឺជាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងភូមិ
ដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ក្នុងវិស័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

(៣៣៤) ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត
ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ សេចក្តី
មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ភិក្ខុនោះដឹង
ច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន
គាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាប់រាប់មានបច្ច័យ
តាក់តែង ជាប់រាប់គ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
គាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់លឿង

សង្ខារយកវត្ថុស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យថាបិ អាណន្ត ពលវា

បុរិសោ ជីវិតេ ខេឡបិណ្ឌំ សំយូហិត្វា អប្បកតិវេន

វម្មេយ្យ^(១) ឯវមេវ ខោ អាណន្ត យស្ស កស្សចិ ឯវំ

សំយំ ឯវំ តុវំ ឯវំ អប្បកតិវេន ឧប្បន្នំ មនាបំ

ឧប្បន្នំ អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ ជីវុជ្ឈតិ

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្តតាណន្ត អរិយស្ស វិនយេ

អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយការវា ជីវិតិញ្ញាយេស្ស វសេស្ស ។

១ ម. សន្តមេយ្យ ។

សង្គាយតនវិគ្គ ឥន្ទ្រិយការវិស្វក្រ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ

ឯវិបស្សនូបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ។ ម្នាលភានន្ទ បុរសមានកម្លាំង

ប្រមូលដុំទឹកមាត់មកលើចុងអណ្តាត ហើយស្ដោះ ដោយមិនលំបាក

មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្ដី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្ដីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្ដីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ ឯវិបស្សនូ-

បេក្ខា ក៏តាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាលភានន្ទ នេះឯង

គេថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងរាស ដែលតប្បវដ្តបាន

ដោយអណ្តាត ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពានសក

(៣៣៥) បុរេ ចប្បវិ អានន្ទ ភិក្ខុនោ កាយេន
 ដោជ្ជតំ ធុស្ថិតា ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ ឯវំ បដាសាតិ
 ឧប្បជ្ជំ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
 មនាចាមនាបំ តត្ថា ខោ សង្ខតំ ឱទ្ធក្រកំ បដិច្ច ស-
 មុប្បជ្ជំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ យទិទំ ឧបេក្ខាតិ ។
 តស្ស តំ ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
 មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
 ថាបិ អានន្ទ ពលវា បុរិសោ សម្មត្ថោតំ វា ពាហំ
 បសារេយ្យ បសាវតំ វា ពាហំ សម្មត្ថោយ្យ ឯវមេវខោ
 អានន្ទ យស្ស កស្សច ឯវំ សីយំ តុវដំ ឯវំ អប្បក-
 សីវេន ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ មនា-
 ចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្ថុតានន្ទ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

(៣៣៥) ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះពាល់ត្រូវទូរផ្តោតដោយកាយ ។ ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះមិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្ធឬប្បក្កា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខមកកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបរសំមានបច្ច័យតាក់តែង ជាបរសំគ្រោតគ្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សន្ធឬប្បក្កា ក៏តាំងឡើង ។ ម្នាល អានន្ទ បុរសមានកម្លាំងលាវៃដែលបត់ចូល ឬបត់ចូលវៃដែលលាចេញ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាល អានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សន្ធឬប្បក្កា ក៏តាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាល អានន្ទ នេះឯងគឺថាគតហៅថា

សឡាយកនវត្តស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយការវា កាយវិញ្ញា-
យេស្ស ដោដ្ឋព្វេស្ស ។

(៣៣៦) បុន ចបរំ អានន្ទ ភិក្ខុនោ មនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ
ឧប្បជ្ឈតិ មនាថាមនាបំ ។ សោ ឯវំ បដាធាតិ ឧប្បជ្ឈ
ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈ
មនាថាមនាបំ តញ្ច ខោ សង្ខតំ ឡំឡារតំ បដិច្ច
សមុប្បជ្ឈំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ យទិទំ ឧបេក្ខាតិ ។
តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈំ
មនាថាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
ថាបំ អានន្ទ ពលវា បុរិសា ទិវសំ សន្តត្ថេ អ-
យោកដាហេ ទ្វេ វា តីលា វា ឧទកដ្ឋសីតានំ និ-
ថាតេយ្យ ទន្ធលោ អានន្ទ ឧទកដ្ឋសីតានំ និថាតោ
អថខោ តំ ឧប្បមេវ បរិត្ថយំ បរិយាទា កច្ចេយ្យ

សឡាយតន្ត្រី តន្ត្រីយការវាស្សត្រ ការចម្រើននូវតន្ត្រីយ

ការចម្រើនតន្ត្រីយដ៏ប្រសើរក្នុងរាង្គៈ ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ
ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

[៣៣៦] ម្នាលអានន្ទ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីគាប់
ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះ
ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន
គាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាប់រាប់មានបង្ខំយ
ភាគរំពង ជាប់រាប់គ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
គាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ
វិបស្សនូបេក្ខាក៏តាំងឡើង ។ ម្នាលអានន្ទ បុរសមានកម្លាំង សម្រក់
នូវតំណក់ទឹក ២ តំណក់ ឬ ៣ តំណក់ ទៅក្នុងខ្លះដែកដ៏ក្តៅអស់ ១ ថ្ងៃ
ម្នាលអានន្ទ ការសម្រក់នូវតំណក់ទឹកទាំងឡាយយឺតយូរ ឯទឹកនោះ ក៏
ដល់នូវការអស់ទៅ ស្ងួតទៅ ដោយឆាប់រហ័ស មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

ឯវមេវ ចោ អានន្ទ យស្ស កស្សចិ ឯវំ សីយំ
 ឯវំ តុវំ ឯវំ អប្បកសិរេន ឧប្បន្នំ មនាបំ ឧប្បន្នំ
 អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាថាមនាបំ វិរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា
 សណ្ឋាតិ អយំ វត្ថុតានន្ទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្ត-
 រា ឥន្ទ្រិយភាវនា មនោវិញ្ញាយេស្ក ធម្មេស្ក ។ ឯវំ
 ចោ អានន្ទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-
 ភាវនា ហោតិ ។

[៣៣៧] កថញ្ញានន្ទ សេក្ខោ ហោតិ ចាដិ-
 បនោ ។ ឥតានន្ទ ភិក្ខុនោ ចត្តនា វូបំ ឱស្វា
 ឧប្បន្នតិ មនាបំ ឧប្បន្នតិ អមនាបំ ឧប្បន្នតិ ម-
 នាថាមនាបំ ។ សោ តេន ឧប្បន្នេន មនាបេន
 ឧប្បន្នេន អមនាបេន ឧប្បន្នេន មនាថាមនាបេន
 អន្តិយតិ ហារយតិ វិក្កច្ឆតិ ។ សោតេន សន្តិំ សុត្វា ...
 យានេន កន្តំ យាយិត្វា ... វិហាយ រសំ សាយិត្វា ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិសស្ថានសក្ក

ម្នាល អានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សន្ទបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាល អានន្ទ នេះឯងតថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយក្នុងធម្មារម្មណ៍ ដែលតប្បវិធីនឹងបានដោយចិត្ត ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។ ម្នាល អានន្ទ ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៧] ម្នាល អានន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេក្ខៈជាអ្នកមានបដិបទា តើដូចម្តេច ។ ម្នាល អានន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក ។ ភិក្ខុនោះ ក៏ឡើយណាយ ធុញ្ញត្រាន់ ឆ្អើមរម័ម ដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក ... ព្រោះធុក្ខិនដោយច្រមុះ .. ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ...

សឡាយគនវគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវិនាសុត្តេ សេតុបាដិបកោ

កាយេន ដោជ្ជនំ ធុសិទ្ធា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 មនាមនាបំ ។ សោ តេន ឧប្បន្នេន មនាបេន
 ឧប្បន្នេន អមនាបេន ឧប្បន្នេន មនាមនាបេន
 អន្តិយតិ ហរាយតិ ជិតុច្ឆតិ ។ វិវា ខោ អានន្ត
 សេត្តោ ហោតិ ចាដិបនោ ។

[៣៣៨] តថញ្ញានន្ត អរិយោ ហោតិ ការិតិព្រៀ-
 យោ ។ ឥនានន្ត ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ ម-
 នាមនាបំ ។ សោ សចេ អាកន្ធម្ភិកំ បដិក្ខលេ
 អប្បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ អប្បដិក្ខលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហរតិ ។ សចេ អាកន្ធម្ភិកំ អប្បដិក្ខ-
 លេ បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ បដិក្ខលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហរតិ ។ សចេ អាកន្ធម្ភិកំ បដិក្ខលេ ច
 អប្បដិក្ខលេ ច អប្បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ

សង្គាយតវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវិវាស្យត្រ សេចក្តីបង្ហាញ

ព្រោះពាល់ត្រូវដោះដូរដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។
 ភិក្ខុនោះ ក៏នឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ខ្លើមរមើម ដោយសេចក្តីគាប់
 ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយ
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ម្នាលអា-
 នន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេក្ខៈជាអ្នកមានបដិបទា យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣៨) ម្នាលអាណន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអរិយៈមានឥន្ទ្រិយ
 ចម្រើនហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាណន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក ។
 បើភិក្ខុនោះ ប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់ ក្នុងរបស់គួរឆ្លើម
 ថាជារបស់មិនគួរឆ្លើមដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគួរឆ្លើម ក្នុង
 របស់ដែលគួរឆ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញជាអ្នកសំគាល់ក្នុង
 របស់មិនគួរឆ្លើម ថាជារបស់គួរឆ្លើមដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់
 គួរឆ្លើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរឆ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញជា
 អ្នកសំគាល់ក្នុងរបស់គួរឆ្លើមផង មិនគួរឆ្លើមផង ថាជារបស់មិនគួរឆ្លើម

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

អប្បជិត្តលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ អាកត្តតិ
 អប្បជិត្តលេ ច បដិត្តលេ ច បដិត្តលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ បដិត្តលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ
 អាកត្តតិ បដិត្តលញ្ច អប្បជិត្តលញ្ច តទុកយំ
 អភិនិវេទន្តា ឧបេត្តកោ វិហារេយ្យំ សតោ សម្ម-
 ជានោតិ ឧបេត្តកោ តត្ថ វិហារតិ សតោ សម្ម-
 ជានោ ។

(៣៣៩) បុន ចបំ អានន្ត ភិក្ខុនោ សោតេ-
 ន សន្តិ សុត្វា ... យានេន កន្លំ យាយិត្វា ... ដ៏ហ្មយ
 រសំ សាយិត្វា ... កាយេន ដោដ្ឋតំ ផុសិត្វា ... ម-
 នសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ
 សចេ អាកត្តតិ បដិត្តលេ អប្បជិត្តលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ អប្បជិត្តលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ
 អាកត្តតិ អប្បជិត្តលេ បដិត្តលសញ្ញំ វិហារេយ្យន្តំ
 បដិត្តលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ អាកត្តតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

ដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថា ជា របស់មិនគួរឆ្កើម ក្នុងរបស់ដែលគួរឆ្កើម
និងមិនគួរឆ្កើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់
ក្នុងរបស់មិនគួរឆ្កើមផង គួរឆ្កើមផង ថា ជា របស់គួរឆ្កើមដូច្នេះ ហើយក៏
សំគាល់ថា ជា របស់គួរឆ្កើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរឆ្កើមនិងគួរឆ្កើមនោះ ។
បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួររៀបចំបញ្ចូលរបស់ទាំងពីរ គឺ របស់គួរឆ្កើមនិង
មិនគួរឆ្កើម ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នេះហើយ ក៏
ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីដឹងសព្វក្នុងរបស់ទាំងពីរនោះ ។

(៣៣៩) ម្នាលអានន្ទ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីគាប់
ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះឮសំឡេងដោយគ្របៀក ... ព្រោះ
ជុំក្នុងដោយច្រមុះ ... ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ... ព្រោះពាល់ត្រូវ
ដោយដូរដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។ បើភិក្ខុនោះ
ប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់ ក្នុងរបស់គួរឆ្កើម ថា ជា របស់
មិនគួរឆ្កើមដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថា ជា របស់មិនគួរឆ្កើម ក្នុងរបស់
ដែលមិនគួរឆ្កើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់
ក្នុងរបស់មិនគួរឆ្កើម ថា ជា របស់គួរឆ្កើមដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់
ថា ជា របស់គួរឆ្កើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរឆ្កើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា

លទ្ធករណវិញ្ញាណ ឥន្ទ្រិយភាវណា ឥន្ទ្រិយភាវណា ឥន្ទ្រិយភាវណា

បដិក្ខលេ ឆ អប្បដិក្ខលេ ឆ អប្បដិក្ខលេ សញ្ញា

វិហរេយ្យន្តិ អប្បដិក្ខលេ សញ្ញា តត្ថ វិហរតិ ។

សនេ អាគម្ពតិ អប្បដិក្ខលេ ឆ បដិក្ខលេ សញ្ញា

វិហរេយ្យន្តិ បដិក្ខលេ សញ្ញា តត្ថ វិហរតិ ។ សនេ

អាគម្ពតិ បដិក្ខលេ ឆ អប្បដិក្ខលេ ឆ តត្ថ វិហរតិ

អភិធម្មតា ឧបេក្ខតោ វិហរេយ្យំ សតោ សម្មា-

សាសនា ឧបេក្ខតោ តត្ថ វិហរតិ សតោ

សម្មាសាសនា ។ ឃី ទោ អាណន្ទ អរិយោ ហោតិ

ការិតិទ្រិយោ ។

សង្គាយគនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវាសូត្រ សេចក្តីប្បដិបក

អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់ក្នុងរបស់គួរឆ្លើមផង មិនគួរឆ្លើមផង ថាជា

របស់មិនគួរឆ្លើមដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគួរឆ្លើម ក្នុងរបស់

ដែលគួរឆ្លើមនិងមិនគួរឆ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជា

អ្នកសំគាល់ក្នុងរបស់មិនគួរឆ្លើមផង គួរឆ្លើមផង ថាជារបស់គួរឆ្លើម

ដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់គួរឆ្លើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរឆ្លើម

និងគួរឆ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួរជាអ្នករៀនសូត្រនូវ

របស់ទាំងពីរ គឺរបស់គួរឆ្លើមនិងរបស់មិនគួរឆ្លើម ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ

មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នេះ ហើយក៏ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី

ដឹងសព្វក្នុងរបស់ទាំងពីរនោះ ។ ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា

អរិយៈ មានឥន្ទ្រិយបម្រើនេះហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(៣៤០) ឥតិ ខោ អានន្ទ ទេសិតា មយា

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយភាវនា ទេសិតោ

សេក្ខោ ចាដិបទោ ទេសិតោ អរិយោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ យំ

អានន្ទ សត្តារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អ-

នុតម្បកេន អនុតម្បំ ឧបាទាយ កតំ វេ តំ មយា

ឯតានិ អានន្ទ រុត្តម្បលានិ ឯតានិ សុញ្ញតារានិ

ឈាយថានន្ទ មា បមាទត្ថ មា បច្ឆា វិប្បដិសាវិនោ

អហរុត្ថ អយំ វេ អម្ហាតិ អនុសាសនីតិ ។

ឥទមវេច ភក្កវា អត្តមនោ អាយស្មា អានន្ទោ ក-

កវិតោ កាសិតំ អភិនន្ទិតំ ។

ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវិក្កោ បព្វមោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កោតសកៈ

(៣៤០) ម្ចាស់មានន្ទ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុង
 វិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ គឺថាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា
 សេត្វៈ ប្រកបដោយបដិបទ គឺថាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែល
 ឈ្មោះថាអរិយៈ មានឥន្ទ្រិយចម្រើនហើយ គឺថាគតក៏បានសំដែងហើយ
 ដោយប្រការដូច្នេះឯង ម្ចាស់មានន្ទ កិច្ចណា ដែលព្រះសាស្តាជាអ្នក
 វិស្វន័រកនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សាវ័កទាំងឡាយ គប្បីធ្វើ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ កិច្ចនោះគឺថាគតបានធ្វើហើយ ដល់អ្នក
 ទាំងឡាយ ម្ចាស់មានន្ទ នៈ រកមល នៈ សុញ្ញតារ ម្ចាស់មានន្ទ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរពិនិត្យមើលចុះ ចូរកុំប្រមាទ កុំមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ នេះហើយជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់គឺថាគត ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះមានន្ទមានអាយុ មានសេចក្តីត្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយការវិស្វត្រ ទី ១០ ។

ចប់ សឡាយតនវគ្គ ទី ៥ ។

សឡាយតន្ត្រស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តេ ខ្នាត

តស្សន្ទានំ

អនាថបិណ្ឌិកោ ធន្នោ

បុណ្ណា នន្ទតកាហុលោ

ធនតំ សឡាយតន្តិកំ

នករវិន្ទេយ្យ សុទ្ធិកោ

ឥន្ទ្រិយភាវនា ចាបិ

វត្តោ ខ្ញុំត្របញ្ចមោ ។

ឧបបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវាសូត្រ ឧទាន

ឧទាននៃសឡាយតនវគ្គនោះ គឺ

អនាថបិណ្ឌិកោវទេសូត្រ ១ ឆន្ទោវទេសូត្រ ១ បុណ្ណាវទេ-
សូត្រ ១ នន្ទុកោវទេសូត្រ ១ ចូឡវហុលោវទេសូត្រ ១
ឆត្តក្កសូត្រ ១ សឡាយតនវគ្គសូត្រ ១ នគរវិន្ទេយ្យ-
សូត្រ ១ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ១ ឥន្ទ្រិយការវា-
សូត្រ ១ (នេះ) ជាវគ្គទី ៥ ខាងចុងបំផុត ។

ធម៌ ឧបបណ្ណសកៈ ។

សូត្រនបិដកេ
១១១

មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

នវិមោ ភាគោ

វិភង្គិកោ

បឋមំ កុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ

មាតិកា

អង្កេ

វិភង្គិកស្ស កុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ	អនាគតប្បដិក្ខន្ធតា	៣
	អនាគតំ នប្បដិក្ខន្ធតា	៥
	កុទ្ទកេរត្ថការោ	៧

ទុតិយំ អាណន្ទកុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ

វិភង្គិកស្ស អាណន្ទកុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ	អតីតាទ្ធាគមនំ	១១
	អនាគតំ នប្បដិក្ខន្ធតា	១៣
	កុទ្ទកេរត្ថការោ	១៥
	អតីតាទ្ធាគមនំ	១៧

តតិយំ មហាកាណ្ឌិន្ទកុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ

វិភង្គិកស្ស មហាកាណ្ឌិន្ទកុទ្ទកេរត្ថសុត្ថំ	កគវន្តបសង្កមនំ	២១

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ទុបបិណ្ឌសកៈ

នវិមភាគ

វិភង្គវគ្គ

ភទ្ទេកវគ្គសូត្រ ទី ១

មាតិកា

ទំព័រ

- វិភង្គវគ្គ ភទ្ទេកវគ្គសូត្រ សេចក្តីសង្ស័យក្នុងខន្ធជាអនាគត ៣
- សេចក្តីមិនសង្ស័យក្នុងខន្ធជាអនាគត ៥
- ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្ភយដ៏ចម្រើន . . . ៧

អាណន្តភទ្ទេកវគ្គសូត្រ ទី ២

- វិភង្គវគ្គ អាណន្តភទ្ទេកវគ្គសូត្រ សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ១១
- សេចក្តីមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត . . ១៣
- ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្ភយដ៏ចម្រើន . . ១៥
- សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត . . ១៧

មហាកប្បាណភទ្ទេកវគ្គសូត្រ ទី ៣

- វិភង្គវគ្គ មហាកប្បាណភទ្ទេកវគ្គសូត្រ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានអាយុចូលទៅរក
- ព្រះមានព្រះភាគ ២១

មាតិកា

អង្កេត

វិភង្គវគ្គស្យ មហាកថានកទេកវត្ថុសត្វ	កទេកវត្ថុតាវេ	២៣
	ភិក្ខុនំ បរិវិត្តកនំ	២៥
	មហាកថានុបសង្កមនំ	២៧
	មហាកថានុប្បសំសនំ	២៨
	អតីតាទ្វាគមនំ	៣១
	អនាគតំ បដិកង្ខតា	៣៣
	បច្ចុប្បន្នសំហិតា	៣៥
	កាសិភាគិនន្ទនំ	៣៧
	កទេកវត្ថុតាវេ	៣៨
	កាសិភាគិនន្ទនំ	៤១

ធម្មត្ថំ លោមសក្កន្តិយសុត្ថំ

វិភង្គវគ្គស្យ លោមសក្កន្តិយកទេកវត្ថុសត្វ	កទេកវត្ថុតាវេ	៤៣
	កតវនុបសង្កមនំ	៤៥
	កតវតោ បដិបច្ចនំ	៤៧
	អតីតាទ្វាគមនំ	៤៨
	បច្ចុប្បន្នធម៌សំហិតា	៥១

សង្ខេបប្រាប័ន្ទ

៣៨៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គវគ្គ មហាក្កន្ធានុក្ករត្ថសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្ភយ

ដ៏ចម្រើន	២៣
សេចក្តីគ្រិះរិះនៃពួកភិក្ខុ	២៥
ពួកភិក្ខុចូលទៅព្រះមហាក្កន្ធានុក្ករ	២៧
សេចក្តីសរសើរព្រះមហាក្កន្ធានុក្ករ	២៨
សេចក្តីអាឡោះរាល់យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត	៣១
សេចក្តីប្រាថ្នានៃបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត	៣៣
សេចក្តីរសមរសាមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន	៣៥
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	៣៧
គាថាសំដែងពីព្រឹម្ភយដ៏ចម្រើន	៣៨
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	៤១

លោមសក្កិយសូត្រ ទី ៤

វិភង្គវគ្គ លោមសក្កិយក្ករត្ថសូត្រ គាថាសំដែងពីព្រឹម្ភយ

ដ៏ចម្រើន	៤៣
ការចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ	៤៥
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរតប	៤៧
សេចក្តីអាឡោះរាល់យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត	៤៨
សេចក្តីរសមរសាមក្នុងធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន	៥១

វិក័ន្តវគ្គស្ស លោមសក្ខីយកទ្រុកវគ្គស្សតេ ភាសិតានន្តរំ . . . ៥៣

បញ្ចមំ ចូឡកម្មវិក័ន្តស្សតំ

វិក័ន្តវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិក័ន្តស្សតេ សុភមាណវស្ស អាយាចនំ . . ៥៥

បាណាតិបាតវិភិ ៥៧

កោធនកាវេ ៥៩

ឥស្សរមនកកាវេ ៦១

អន្តាទិអទានំ ៦៣

ថទ្ធកាវេ ៦៥

អបរិបច្ចិតកាវេ ៦៧

អបាយុកសំវត្ថុនិកាទិបដិបទា . ៦៩

តិសរណតមនំ ៧១

ឆដ្ឋំ មហាកម្មវិក័ន្តស្សតំ

វិក័ន្តវគ្គស្ស មហាកម្មវិក័ន្តស្សតេ កថាសល្លាបោ ៧៣

កថាសល្លាបាវេចនំ ៧៥

មហាកម្មវិក័ន្តវិក័ន្តនំ ៧៧

ចត្តាវេ បុគ្គលា ៧៩

វិភង្គវគ្គ លោមសក្ខីយកខ្នែកត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រួតអរចំពោះភាសិត ៥៣

បច្ច័យវិភង្គសូត្រ ទី ៥

វិភង្គវគ្គ បច្ច័យវិភង្គសូត្រ កិច្ចនិមន្តរបស់សុភមាណព	៥៥
ការវៀរចាកបាណភិបាត	៥៧
ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកក្រោធិ	៥៨
ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រណែន	៦១
ការមិនឱ្យនូវវត្ថុមានបាយជាដើម	៦៣
ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នករឹងតឹង	៦៥
ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកមិនសាកសួរ	៦៧
សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី	
អាយុខ្លីជាដើម	៦៨
ការដល់នូវគ្រួសារណៈ	៧១

មហាកម្មវិភង្គសូត្រ ទី ៦

វិភង្គវគ្គ មហាកម្មវិភង្គសូត្រ ពាក្យចរចា	៧៣
ការក្រាបទូលនូវពាក្យចរចា	៧៥
ការចែកនូវមហាកម្មវិភង្គ	៧៧
បុគ្គលបុរេភក	៧៨

មាតិកា

អង្កេត

វិភង្គវគ្គស្ស	មហាកម្មវិភង្គស្សត្ថេ	អភិវិស្សវេហារោ	៨១
		មហាកម្មវិភង្គញ្ញាណំ	៨៧
		វិបាកប្បដិសំវេទការោ	៩៣

សត្តមំ សង្ខាយតនវិភង្គស្សត្ថំ

វិភង្គវគ្គស្ស	សង្ខាយតនវិភង្គស្សត្ថេ	មនោបរិចារោ	៩៩
		គេហសិគ្គសោមនស្សានិ	១០១
		គេហសិគ្គពោមនស្សានិ	១០៣
		នេកម្មសិគ្គពោមនស្សានិ	១០៥
		នេកម្មសិគ្គបេកា	១០៧
		គេហសិគ្គសោមនស្សានិ-	
		បដហនំ	១០៩
		តយោ សតិប្បដ្ឋានា	១១១
		ទុតិយសតិប្បដ្ឋានំ	១១៣
		បុរិសទម្មសារថិការោ	១១៥
		កាសិភាគិនន្ទំ	១១៧

អដ្ឋមំ ឧទ្ទេសវិភង្គស្សត្ថំ

វិភង្គវគ្គស្ស	ឧទ្ទេសវិភង្គស្សត្ថេ	ភិក្ខុំ បរិភិក្ខុំ	១១៩
		មហាកម្មបាណបសង្កមនំ	១២១

សង្ខេបត្រាប្រមាត់តា

៣៨៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គវគ្គ មហាកម្មវិភង្គសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋភាព	៨១
សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិភង្គ	៨៧
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក	៩៣

សង្ខេបត្រាប្រមាត់តា ទី ៧

វិភង្គវគ្គ សង្ខេបត្រាប្រមាត់តា មនោបរិចារៈ	៩៩
គេហសិក្ខាសាមនស្ស	១០១
គេហសិក្ខាទោមនស្ស	១០៣
នេកម្មសិក្ខាទោមនស្ស	១០៥
នេកម្មសិក្ខាបេក្ខា	១០៧
ការលះគេហសិក្ខាសាមនស្សជាដើម	១០៩
សតិប្បដ្ឋានបី	១១១
សតិប្បដ្ឋានទីពីរ	១១៣
ភាពនៃបុគ្គលជាសារថ្មីអ្នកទទួលនូវបុរស	១១៥
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	១១៧

ឧទ្ទេសវិភង្គសូត្រ ទី ៨

វិភង្គវគ្គ ឧទ្ទេសវិភង្គសូត្រ សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ	១១៩
ការចូលទៅក្រពះមហាក្បាស	១២១

មាតិកា	អង្កេ
វិក័ងវត្ថុស្ស ឧទេសវិក័ងវត្ថុ សារត្ថកោបមា	១២៥
វិគ្គារេសេតវិក័ងវត្ថុ	១២៧
វិញ្ញាណានិក្ខតតា	១២៧
អដ្ឋតប័ត្តសណ្ឌិតតា	១៣១
អដ្ឋតប័ត្តសណ្ឌិតតា	១៣៣
អនុបាទ បរិកស្សនា	១៣៥
អនុបាទ អបរិកស្សនា	១៣៧
កតវន្តាបេចនំ	១៣៧

ឈមី អរណវិក័ងវត្ថុ

វិក័ងវត្ថុស្ស អរណវិក័ងវត្ថុ ហិនកាវេ	១៤៥
មជ្ឈិមា បដិបទា	១៤៧
ឧស្សនេនាទិកាវេ	១៤៧
ធម្មទេសនា	១៥១
បញ្ចកាមគុណា	១៥៥
រេហាវេទំ នកាសនា	១៥៧
ជនបទនិក្ខ	១៥៧
សោមនស្សនុយោគា	១៦១

វិក័តវគ្គ ទុទ្ទេសវិក័តសូត្រ	ទុបមាដោយបុគ្គលអ្នកត្រូវការដោយ	
	ខ្លួនឈឺ	១២៥
	ការបែកអត្តនៃទុទ្ទេសដោយពិស្តារ .	១២៧
	វិញ្ញាណមិនរាត់រាយ	១២៩
	ភាពនៃចិត្តបិតនៅខាងក្នុង	១៣១
	ភាពនៃចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង . .	១៣៣
	សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ .	១៣៥
	សេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ	១៣៧
	ការក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ . .	១៣៩

អរណវិក័តសូត្រ ទី ៩

វិក័តវគ្គ អរណវិក័តសូត្រ	ភាពនៃធម៌ដ៏ថោកទាប	១៤៥
	មជ្ឈិមប្បដិបទា	១៤៧
	ភាពនៃកិរិយាលើកតម្កើងជាដើម . .	១៤៩
	ការសំដែងធម៌	១៥២
	កាមគុណប្រាំ	១៥៥
	ការមិនពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ .	១៥៧
	ភាសាក្នុងជនបទ	១៥៩
	សេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស .	១៦១

មាតិកា	អង្កេត
វិភង្គវគ្គស្យ អរណវិភង្គស្យតេ មជ្ឈិមា បដិបទា	១៦៣
រហោរាទេ	១៦៥
គរមានកាសនំ	១៦៧
កាសិភាគិនន្តនំ	១៦៩

ឧសមី ធាតុវិភង្គស្យតេ

វិភង្គវគ្គស្យ ធាតុវិភង្គស្យតេ កតវតោ កុម្មការនិវេសនំ បរិសនា	១៧១
ឆធាតុវិភង្គស្យតេ	១៧៣
អដ្ឋារស មនោបរិចារេ	១៧៥
បបីធាតុ	១៧៧
គេជោធាតុ	១៧៩
អាកាសធាតុ	១៨១
វេទនា	១៨៣
ទុស្តបមា	១៨៥
សុវណ្ណភារេបមា	១៨៧
គេលប្បវិច្ឆេបមា	១៨៩
មនិ	១៩៧
កាសិភាគិនន្តនំ	១៩៩

វិភង្គវគ្គ អរណវិភង្គសូត្រ មជ្ឈិមប្បដិបតា	១៦៣
ពាក្យពោលក្នុងទឹកំបាំងមុខ	១៦៥
ពាក្យពោលរហ័ស	១៦៧
សេចក្តីត្រួតអរចំពោះភាសិត	១៦៧

ធាតុវិភង្គសូត្រ ទី ១០

វិភង្គវគ្គ ធាតុវិភង្គសូត្រ ព្រះមានព្រះភាគចូលទៅកាន់ក្រុមការនិវេស ១៧១	
ទេសនៃធាតុវិភង្គ	១៧៣
មនោបវិចារដប្បប្រាបី	១៧៥
បឋវីធាតុ	១៧៧
តេជោធាតុ	១៧៧
អាកាសធាតុ	១៨១
វេទនា	១៨៣
ឧបមាដោយកំដៅ	១៨៥
ឧបមាដោយជាន់មាស	១៨៧
ឧបមាដោយប្រទីបអុចប្រេង	១៩៣
អ្នកប្រាជ្ញ	១៩៧
សេចក្តីត្រួតអរចំពោះភាសិត	១៩៧

ឯកាទសម័យ សង្គ្រាមវិវត្តស្ថាន

វិវត្តវគ្គស្ស សង្គ្រាមវគ្គស្ស ធម្មបទប្បវត្តន៍	២០៣
ទុក្ខអរិយសង្គ្រាម	២០៥
ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទាអរិយសង្គ្រាម	២០៩
មគ្គអរិយសង្គ្រាម	២១១
អរិយសង្គ្រាមវិវត្តនា	២១៣

ឧទាទសម័យ ទិវង្គតនាវិវត្តស្ថាន

វិវត្តវគ្គស្ស ទិវង្គតនាវគ្គស្ស មហាបដិបត្តិយា អាយាចន៍	២១៥
អានន្ទស្ស អាយាចន៍	២១៧
សុប្បដិកាពកាពេ	២១៩
ទិវង្គតនាវគ្គស្ស	២២១
ទិវង្គតនាវិស្វទ្ធិ	២២៧

សង្គ្រាមវគ្គវិវត្តនា

បឋម អនាថបិណ្ឌិកាវគ្គស្ស

សង្គ្រាមវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌិកាវគ្គស្ស អនាថប្បវត្តន៍	២៣៣
អនាថបិណ្ឌិកាវគ្គស្ស	២៣៧
ចក្ខុសម្ពុស្សន៍	២៣៩

សូចវិក័ត្តសូត្រ ទី ១១

វិក័ត្តវគ្គ សូចវិក័ត្តសូត្រ ការញ្ចាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ . . .	២០៣
ទុក្ខអរិយសច្ច	២០៥
ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច . . .	២០៧
មគ្គអរិយសច្ច	២១១
ការប្រាប់នូវអរិយសច្ច	២១៣

ទុក្ខិណាវិក័ត្តសូត្រ ទី ១២

វិក័ត្តវគ្គ ទុក្ខិណាវិក័ត្តសូត្រ ការអង្វរកៅនៃនាងមហាបជាបតិគាតមី . . .	២១៥
ភិរិយាអង្វរកៅនៃព្រះអានន្ទ	២១៧
ភិរិយាមិនមែនជាការតបស្មង់ដោយល្អ . . .	២១៩
សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទុក្ខិណា ទាន	២២១
ទុក្ខិណាវិសុទ្ធិ	២២៧

សឡាយតនវគ្គ

អនាថបិណ្ឌិកោវិទេសូត្រ ទី ១

សឡាយតនវគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវិទេសូត្រ ការប្រព្រឹត្តទៅនៃអាពាធ . . .	២៣៣
អាយតនៈខាងក្នុង	២៣៧
ចក្ខុសម្ពុស្សជាដើម	២៣៩

មាតិកា

អង្គ

សង្គ្រាយតនវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌកោវេស្មត្ថេ បព្ភាកន្ថា ២៤១

ឥធិលោកបរលោកា . . . ២៤៣

ភគវនបសង្ឃមនំ . . . ២៤៥

ជេតវនប្បសំសនំ . . . ២៤៧

កាសិភាគិនន្ទនំ ២៤៧

នុតិយំ ឆន្នោវាទស្មត្ថំ

សង្គ្រាយតនវគ្គស្ស ឆន្នោវាទស្មត្ថេ អាពាធប្បវត្តំ ២៥១

សាវ័ប្បត្តប្បញ្ញាកម្មំ . . . ២៥៥

ភគវនបសង្ឃមនំ . . . ២៥៧

តតិយំ បុណ្ណោវាទស្មត្ថំ

សង្គ្រាយតនវគ្គស្ស បុណ្ណោវាទស្មត្ថេ ឧវទោនំ ២៦៣

សុណាបរនកានំ ចណ្ឌ-

ការោ ២៦៥

បុណ្ណស្ស បរិនិព្វានំ . . ២៦៧

ចតុត្ថំ ធម្មតោវាទស្មត្ថំ

សង្គ្រាយតនវគ្គស្ស ធម្មតោវាទស្មត្ថេ ភិក្ខុនីឧវទោនំ . . . ២៧៣

ពាហិរាយតនានិ . . . ២៧៥

មាតិកា

ទំព័រ

សង្ខាយតនវគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវទេសូត្រ បញ្ចក្ខន្ធ	២៤១
លោកនេះនឹងលោកខាងមុខ	២៤៣
អនាថបិណ្ឌិកទៅបុគ្គចូលទៅគាល់ព្រះ	
មានព្រះភាគ	២៤៥
សេចក្តីសរសើរវត្តជេតវន	២៤៧
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	២៤៩

ឆន្ទោវិទេសូត្រ ទី ២

សង្ខាយតនវគ្គ ឆន្ទោវទេសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ	២៥១
បញ្ចក្ខន្ធនៃព្រះសាវ័បុត្ត	២៥៥
កិរិយាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ	២៥៩

បុណ្ណាវិទេសូត្រ ទី ៣

សង្ខាយតនវគ្គ បុណ្ណាវទេសូត្រ ការឲ្យធុរៈ	២៦៣
ភាពកំណាចនៃពួកអ្នកសុខាបរន្តជនបទ	២៦៥
បរិនិព្វាននៃព្រះបុណ្ណ	២៦៩

និស្សកោវិទេសូត្រ ទី ៤

សង្ខាយតនវគ្គ និស្សកោវទេសូត្រ ការឲ្យធុរៈដល់ភិក្ខុនី	២៧៣
អាយតនៈខាងក្រៅ	២៧៥

មាតិកា	អង្កេត
សង្ខារយតនវគ្គសូត្រ នន្ទកោវេសុត្តន្ត វិញ្ញាណកាយា . . .	២៧៧
វេទនាខន្ធ . . .	២៧៩
ពាហិរយតនានិ . . .	២៨១
គោយាតកោបមា . . .	២៨៣
សត្តពោជ្ឈង្គា . . .	២៨៥
រាជកាកម្មបសង្កមនំ . . .	២៨៧
អជ្ឈត្តិកាយតនានិ . . .	២៨៩
វិញ្ញាណកាយា . . .	២៩១
គេលប្បទីបោបមា . . .	២៩៣
រក្ខបមា . . .	២៩៥
គោយាតកោបមា . . .	២៩៧
សត្តពោជ្ឈង្គា . . .	២៩៩
ភាសិតាភិនន្តិនំ . . .	៣០១

បញ្ចមំ ចូឡរាហ្មលោវាទសុត្តន្ត

សង្ខារយតនវគ្គសូត្រ ចូឡរាហ្មលោវាទសុត្តន្ត ចក្ខុយតនំ . . .	៣០៣
ចក្ខុសម្មស្សា . . .	៣០៥
មនោវិញ្ញាណំ . . .	៣០៧

មាតិកា

ទំព័រ

សង្ខេបយកនវគ្គ នន្ទកោវេស្សត្រ វិញ្ញាណកាយ	២៧៧
វេទនាខន្ធ	២៧៧
អាយតនៈខាងក្រៅ	២៨១
ទុបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ	២៨៣
ពោជ្ឈង្គប្រាំពីរ	២៨៥
ការចូលទៅកាន់រាជការាម	២៨៧
អាយតនៈខាងក្នុង	២៨៧
វិញ្ញាណកាយ	២៩១
ទុបមាដោយប្រជីបប្រេង	២៩៣
ទុបមាដោយដើមឈើ	២៩៥
ទុបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ	២៩៧
ពោជ្ឈង្គប្រាំពីរ	២៩៧
សេចក្តីត្រួតអរចំពោះកាសិក	៣០១

ចូឡវាហុលោវិទេស្សត្រ ទី ៥

សង្ខេបយកនវគ្គ ចូឡវាហុលោវិទេស្សត្រ ចក្ខុយកនៈ	៣០៣
ចក្ខុសម្ពុស្ស	៣០៥
មនោវិញ្ញាណ	៣០៧

មាតិកា

អង្ក

សឡាយតនវគ្គស្ស ចូឡវាហុលោវទេសុត្ត អាយតនាទិនិព្វិន្ទំ . . . ៣០៩

ធន្នំ ធន្នក្កសុត្តំ

សឡាយតនវគ្គស្ស ធន្នក្កសុត្ត ឆ វិញ្ញាណកាយា . . . ៣១៣

ឆ វេទនាកាយា ៣១៥

អនត្តតា ៣១៧

សកាយសមុទយគាមិនី . . ៣២៣

សកាយនិរោធគាមិនី . . ៣២៥

អដ្ឋានភារោ ៣២៧

ហនភារោ ៣២៩

ភាសិតាភិន្ទន្ទំ ៣៣៣

សត្តមំ សឡាយតនវគ្គស្ស

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្ត តណ្ហាបវ្យាដំ . . ៣៣៥

តណ្ហាបហានំ ៣៣៩

ការវនាបារិប្បិ ៣៤១

បរិវាសនាទិ ៣៤៣

សង្ខាយតនវគ្គ ចូឡវាហុលោកេសូត្រ សេចក្តីនឿយណាយក្នុង

អាយតនៈជាដើម ៣០៩

ឆត្វក្កសូត្រ ទី ៦

សង្ខាយតនវគ្គ ឆត្វក្កសូត្រ វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ . . ៣១៣

វេទនាកាយប្រាំមួយ . . . ៣១៥

ភាពនៃអនត្តា ៣១៧

ដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ . ៣២៣

ដំណើរលត់ទៅនៃសក្កាយ . ៣២៥

ភាពនៃពាក្យមិនសមហេតុ . ៣២៧

ភាពនៃពាក្យសមហេតុ . . . ៣២៩

សេចក្តីត្រួតអរចំពោះភាសិត . ៣៣៣

សង្ខាយតនវគ្គសូត្រ ទី ៧

សង្ខាយតនវគ្គ សង្ខាយតនវគ្គសូត្រ ការចម្រើនឡើងនៃតណ្ហា ៣៣៥

ការលះបង់នូវតណ្ហា . . . ៣៣៩

ការពេញបរិបូណ៌ដោយការវិនា ៣៤១

ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម . ៣៤៣

អដ្ឋមី ធនវិទ្យោយ្យសូត្រំ

សឡាយតនវគ្គស្ស ធនវិទ្យោយ្យសូត្រំ អសក្កាតព្វការោ . . . ៣៤៩

សក្កាតព្វការោ . . . ៣៥១

អាការន្ទយប្បញ្ញា . . . ៣៥៣

សវណគមនំ . . . ៣៥៤

ធនវិទ្យោ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រំ

សឡាយតនវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រំ សុពាគារិហារោ . . . ៣៥៧

នីវរណប្បញ្ញា . . . ៣៦១

ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា . . . ៣៦៣

ពោជ្ឈង្គប្បញ្ញា . . . ៣៦៥

វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា . . . ៣៦៧

ធនវិទ្យោ ឥន្ទ្រិយការវនាសូត្រំ

សឡាយតនវគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវនាសូត្រំ អានន្ទស្ស និមន្តនំ . . . ៣៧១

ឥន្ទ្រិយការវនា . . . ៣៧៣

សេក្ខបាដិបទោ . . . ៣៨១

ទូតានំ ៣៨៥

នគរវិន័យសូត្រ ទី ៨

សឡាយតនវគ្គ នគរវិន័យសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេមិនគប្បី

ធ្វើសក្ការៈ ៣៤៩

សឡាយតនវគ្គ នគរវិន័យសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលគួរធ្វើសក្ការៈ ៣៥១

ការស្អប់រកហេតុយោបល់ . . ៣៥៣

ការដល់នូវសរណៈ . . . ៣៥៥

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ទី ៩

សឡាយតនវគ្គ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ សុញ្ញភាវិហារសមាបត្តិ ៣៥៧

និវរណប្បញ្ញា ៣៦១

ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា ៣៦៣

ពោជ្ឈន្តប្បញ្ញា ៣៦៥

វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា ៣៦៧

ឥន្ទ្រិយភាវិនាសូត្រ ទី ១០

សឡាយតនវគ្គ ឥន្ទ្រិយភាវិនាសូត្រ ការនិមន្តរបស់ព្រះអានន្ទ . ៣៧១

ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ . . . ៣៧៣

សេក្ខប្បដិបទា ៣៨១

ទុទាន ៣៨៥

វិវត្តន៍វិវត្តបត្តិ

វិវត្តន៍វិវត្តបត្តិ	វិវត្តន៍វិវត្តបត្តិ	អង្គ រដ្ឋលេខាយ	
ការលាយ	ការលាយ	៧៧	១០
ទំនៀ	ទំនៀ	៨៧	១១
អក្ខរៈ អក្ខរកាស	អក្ខរៈ ក្ខរកាស	៩៦	៥
អស្ស ទេម្ម	អស្សទេម្ម	១១៤	១៥
កង្ក័ត្តស្ស	វិកង្ក័ត្តស្ស	១២៥	១
ឧបេក្ខានុសារី ^(១)	ឧបេក្ខានុសារី	១៣១	១០
„	„	១៣៣	៩
អន្តសញ្ញាតិ	អន្តសញ្ញាតិ	១៥៧	៨
វិនេយ្យ-	វិនេយ្យ	២១២	៤
វិនេយ្យលោក	វិនេយ្យ លោក	„	៨
ស ច បន	សច បន	២៦៧	២
កវិសតិ	កវិស្សតិ	„	១២
មគ្គាលេស	មគ្គាលេស	២៧៣	៣
ឧបរ	ឧបរ	២៩៦	១
១៩៧	២៩៧	លេខទំព័រ	
អថ ខោ	អថខោ	៣០០	១៧
បញ្ចាយតិ	បញ្ចាយតិ ៗ	៣១៧	៣
គន្ធនិ	គប្បនិ	៣៤០	១៣
កសចិ	កស្សចិ	៣៧៣	៤

សន្លឹកប្រាប័ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មាលភិក្ខុ ដើម	មាលភិក្ខុ	៥២	១៦
កាយបាចិត្ត	កាយវាចាចិត្ត	៧៦	១៤
”	”	៧៧	២
កងលោកនេះ ។	កងលោកនេះ	៨៦	១៦
បុគ្គលកាលបាន ១៨	បុគ្គល ១៨	១០១	១០
គិតណាភិក្ខុ	គិតណា ថាជាការបានភិក្ខុ ”	”	១២
បុគ្គលកាលបាន ១៨	បុគ្គល ១៨	១០២	២
លោកាមិសៈភិក្ខុ	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការបានភិក្ខុ	”	៧
បុគ្គលកាលមិនបាន ១៨	បុគ្គល ១៨	១០៣	១២
លោកាមិសៈភិក្ខុ	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការមិនបានភិក្ខុ	”	១៤
បុគ្គលកាលមិនបាន ១៨	បុគ្គល ១៨	១០៤	២
លោកាមិសៈភិក្ខុ	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការមិនបានភិក្ខុ	”	៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស ១១៤		១៤
ខាងត្បូងភិក្ខុ តែម្តងបាន	ខាងត្បូងភិក្ខុ	”	១៥
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស ១១៥ -		២

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
តែម្តងបាន ៗ	ៗ	១១៥	៣
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស	„	៤
តែម្តងបាន	ៗ	„	៥
តែមិនប្រកប	ហើយប្រកប	១៥៧	១១
សោហ្មង់	សៅហ្មង់	១៥៨	២
អប្បធាតុ	អាប្បធាតុ	១៧៧	„
ព្រះអាទិ	ព្រះអាទន្ទ	២៤៤	៦
លុះមានព្រះភាគ	លុះព្រះមានព្រះភាគ	២៤៧	៨
ឆន្ទៈ	ឆន្ទៈ	២៥០	៥
ផ្លូវថយ	ការផ្លូវថយ	២៥១	៧
អត់ធន់	អត់អន់	២ ៥៣	„
លុណាសហ៍ ⁺	លុណាសហ៍ ⁺	២ ៦៤	១៥
អាយតៈ	អាយតនៈ	២ ៧៨	១០
(១៦៧)	(២៦៧)	២ ៧៧	២
និកាយស្យ	និកាយ	៣ ២៨	១
បណ្ណាសក៍ ^០	បណ្ណាសក	„	„
ស្វម្ប	ស្វម្ប	៣ ៥០	១៤
ឧបរ	ឧបរិ	៣ ៥៤	១
បុគ្គលណា ^១	បុគ្គលណា	៣ ៦៨	៥

